Marfat.com

Collection of Prof. Muhammad Iqbal Mujaddidi
Preserved in Punjab University Library.

پروفیسر محمد اقبال مجددی کا مجموعہ
پنجاب یونیورسٹی لائبریری میں محفوظ شدہ

Marfat.com

فہرست مضامین مجموعہ نسخہ ہذا [illegible] باب [illegible] اصلی و فرعی مشتمل [illegible]

تفصیل باب	تفصیل فصل	تفصیل فرع	خلاصہ مضامین	صفحہ
اول			حالات و مقامات حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا قدس سرہ	[illegible]
"			آئین آستانہ عالیہ	[illegible]
دوم			تمہید عیالمذہبی حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا قدس سرہ	[illegible]
"			حوالہ کتب خطوطی و تاریخی در باب اثبات اولاد حضرت خواجہ بزرگ قدس سرہ	[illegible]
"			حوالہ فرامین شاہان دہلی بہ اثبات [illegible]	[illegible]
"			حوالہ تذکرہ و احکام [illegible] دولت انگلشیہ بہ اثبات [illegible]	[illegible]
"			تذکرہ انتساب اولاد حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا قدس سرہ	[illegible]
"			گزارش دربارہ اولاد و تردید اہل انکار	[illegible]
سیوم	اول		از حضرت خواجہ قطب الاولیا قدس سرہ	[illegible]
"	اول		از حضرت سلطان المشائخ نظام الاولیا قدس سرہ	[illegible]
"	دوم		از مخدوم علاء الدین احمد صابر قدس سرہ	[illegible]
"	دوم		از خواجہ حمید الدین سلطان التارکین ناگوری قدس سرہ	[illegible]
چہارم			ذکر آستانہ معین [illegible] دار الخیر اجمیر	[illegible]
"			[illegible]	[illegible]
"			[illegible]	[illegible]

Marfat.com

13056

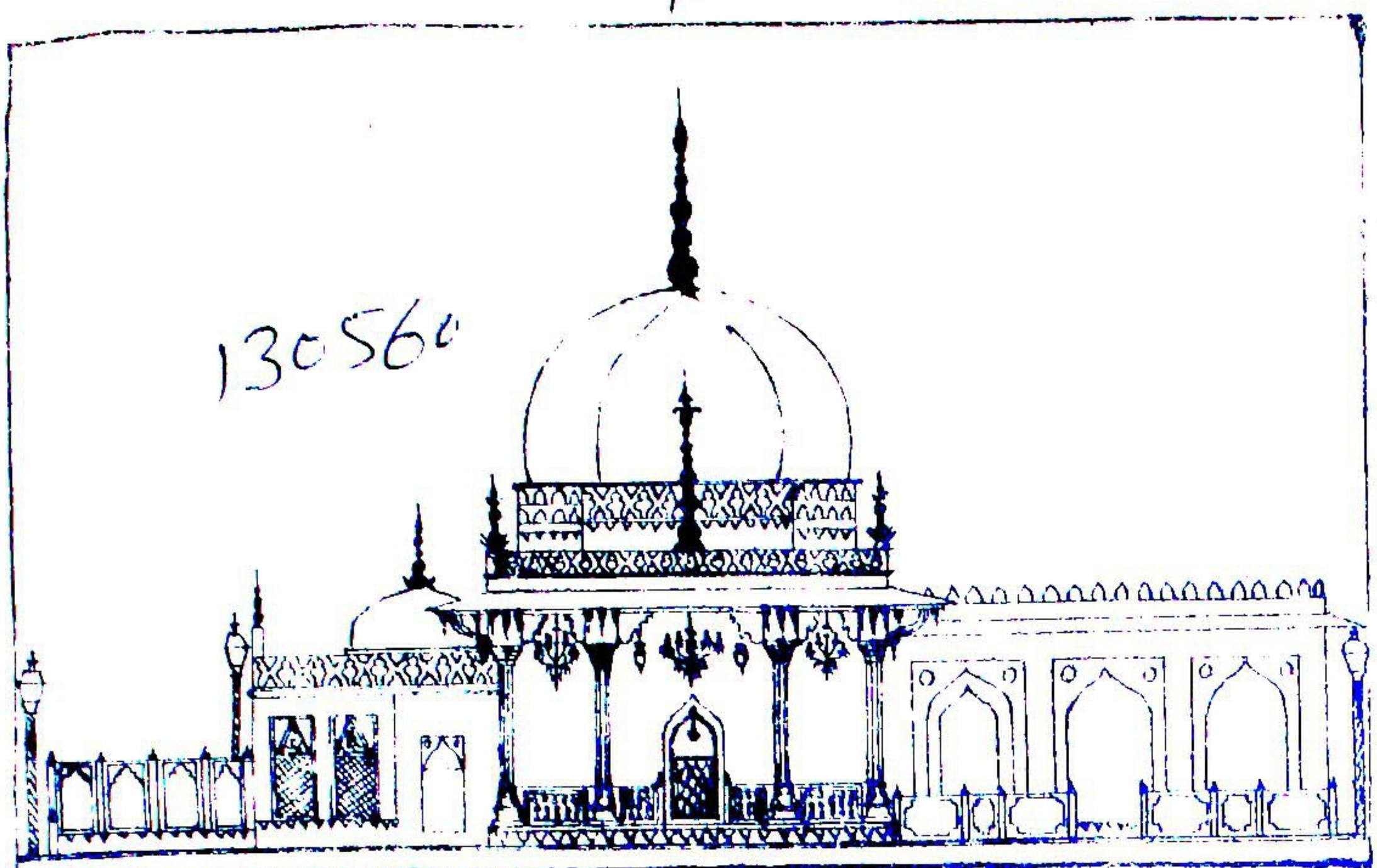

بسم اللہ الرحمن الرحیم

حمد و تحمید و ثنائے لا تعد و حصر خدائے را کہ شاید نوع انسان را بزیور علم و دانش بسیار است و در دنیا محدود نشار ختم المرسلین و علی آلہ و اصحابہ اجمعین۔ کہ تخلیق ہمچیدہ ہزار عالم و تفصیل بنی آدم از وجود با جود کش بوجود آمد۔ و از پرتو جمال عالم افروزش ظلمت کفر از میان زمان و زمانیان برخاست۔ اما بعد فقیر حقیر درویش سینہ ریش قاضی سید امام الدین بن سید منیر الدین کہ از کمترک زرہ ربایان خدمت مرشدی و مولائی سراج بزم حقیقت نور العین عرفان و معرفت شمع شبستان محامد و وحدت حضرت خواجہ الہ بخش چشتی توسوی است۔ بر ہمونی طالع بیدار و مساعدت روزگار جمعیت مطالعہ کتب سیر و سلوک و تواریخ و ملافیظ بہم رسانید و بر حالات و مقدمات اولیاء کاملین و بزرگان دین کماہی عزاگہی یافتہ تبعتا ضائے ایران طریقت شعار و ندیمان مذہب آثار نظر بہ استعداد و اجتہاد نمیعنی گماشت کہ برخے از حالات و مقالات مرشد سالکین تاج المقربین و المحققین مہر سپہر ایمان و ایقان حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیاء معین الحق و الملۃ والدین حسنی الحسینی چشتی سنجری اجمیری قدس اللہ سرہ العزیز در ضبط تحریر و ربط تسطیر آوردن موجب سعادت دارین و مفاخرت نشاتین خواہد بود۔ لاجرم کمر ہمت درست کردہ بہ ترتیب [illegible] سالہ کہ مشتمل بر چہار باب است [illegible]

Marfat.com

بجائے خود رسانید۔ باب اول مشتمل بر حالات و مقالات حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا۔ باب دوم تذکرہ اولاد جسمانی۔ باب سوم در ذکر اولاد روحانی مشتمل بر دو فصل و دو فرع۔ باب چہارم مشتمل بر تذکرہ بنائے اجمیر و آستانہ عالی و مقامات بزرگ قدیم ٭

باب اول

مشتمل بر حالات و مقالات حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیاء

مخفی مباد کہ حضرت خواجہ را اصل از سنجر نواح خراسان است و قتیکہ پدر بزرگوارش داعی اجل را لبیک گفتہ خواجہ را عنوان شباب بود۔ روزے در خانہ باغے کہ از ان خواجہ بود لمعہ ذات بصورت مجذوب پدیدار آمد و پارہ نان طلب کرد حضرت خواجہ بمصداق وَاَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ چند دانہ خرما ارزانی فرمود صفت مجذوب اطریق بذل احسان مرغوب آمد و چند مرتبہ بلعاب دہن آلودہ بحنجرہ خواجہ مستسقی ریزش استبداد فرمود۔ از انجا کہ مشیت فنا و قدر ہمبرین بود خواجہ از انکار باز داشتہ بتسلیم تسلیم نمودند منقول است کہ از ان زمان غلبہ عشق و محبت بر حضرت خواجہ استیلا یافت تا آنکہ حب الوطن را از صفحہ خاطر بکذلک حسن طلب محو کردہ حرقہ ترک علائق بر راست کردہ از ہجوم و کثرت یار و دیار روے تافتہ باستحصال سلوک یعنی کردہ صورت مجذوب شاہد بوصل پائے شوق در وادی طلب بیابان تعب نہادند درین صعوبت خویش را بہ ہمان صورت مجذوب بسعی و سلوک تنبہ فرمود کہ مغیب بود اتا بہ اسباب ظاہر علم انتساب فرمودہ مقام یقین را بعین الیقین افزودند تا آنکہ بکمال [illegible] شان بہ بیعت آباد [illegible] بخشا [illegible] کشادند [illegible] بود [illegible] چنانچہ [illegible] شیخ الشیوخ [illegible] خواجہ [illegible]

Marfat.com

قدس الله سره العزیز فایز شده بخشش کمال ازان سرمایه بخشش دریا نوال اخذ فرمودند میگویند که حضرت خواجه را
مدت بست سال در سفر و حضر بخدمت حضرت مرشد برحق سپری شد و انجام کار خلعت خلافت و خرقه
رخصت دریافته نیز باد گفتند در آنجا به همدان و تبریز نزول مکرمت فرموده با عیان و اشراف دین اکتساب
نعم البدل فرمودند۔ آورده اند که حضرت خواجه را اکثر بمقابر جای خوش می آمد و بعد از هفت یوم پاره
نان که بیشتر از پنج مثقال نمی بود افطار میکرد۔ ملبوس دد تا انوس بود بالت شکست رخت با پیوند
درست میفرمودند بیشتر بر اخفای راز و حفاظت امر حق جهد بلیغ منظور داشتند گاه عزلت و وحدت مقصود
بود۔ از هجوم و کثرت نفور بودند۔ اخلاق عمیم و فیض مستقیم داشتند هم درین اثنا حضرت خواجه با دو آشرا
و غیر آن صورت قیام در پیش آمد۔ ازانجمله واقعه زمان در دو سبزوار قابل این است۔ وقتیکه حضرت خواجه
در سبزوار رسید۔ حاکم سبزوار محمد یادگار نام که بغایت شقی المشرب تا آنجا روزگار بود۔ با انتباه ورود مسعود
بر خویشتن برافروخت و به تردد آزار حضرت خواجه برآمد۔ اما چون نظرش بر جمال جمیل مبارک رسید
بی اختیار لرزیدن آغاز کرد و بحال خود نماند و عاقبت کار از ارادهٔ ناصوا استغفار خوانده تائب گردید
به تلقین و تصرف حضرت خواجه بیعت اختیار کرده به ترک تعلق اهل و عیال برکاب فیض انتساب
تا به حصار شادمان خود را رسانید و بارشاد حضرت خواجه تلقین و تدریس آنجا باو مفوض شد حضرت
درویش جمالی مولف سیر العارفین میفرماید که او قبر شیخ محمد یادگار در حصار شادمان دیده است بالآخر
حضرت خواجه بمدینه نبوی عازم شد و بعد ادائے مناسک حج با یمائے حضرت صدر النبوت بصوب
اجمیر ورود مسعود اتفاق افتاده۔ در ان زمان اجمیر بحکومت هندیان بود و راجه پتهورا نام فرمانروائے میکرد
الحال که حضرت اجمیر منبع اسلام و مرجع اهل اسلام است در آن ایام معدن کفر و منظر کفار بود حضرت
خواجه در اجمیر رسیده اولاً جائیکه طرح اقامت انداخت درخت سایه دار بود که اکنون بجایش مسجد بنگره در جوار
آستانه شریف واقع است شخصے از ملازمان راجه از طرح و حضرت خواجه را مانع آمد و حضرت خواجه از انجا رخت اقامت برداشته
بر لب تالاب که انا ساگر مشهور است قیام فرمودند۔ ساحل تالاب همه از بت و بتخانها معمور بود و جز
صدائے ناقوس و غلغله هر هر صدائے دیگر از شام تا سحر جاگزین گوش و هوش نمیشد۔ روزے

Marfat.com

بمقتضائے مذہب تصحیح طینت باخدام حضرت خواجہ برہمن بچگان حسد بردہ از غسل و وضو مانع
آمدند۔ چون بر حقیقت حال حضرت خواجہ اطلاع شد۔ بخادمے امر فرمودند کہ از آب تالاب بقدر
یک کوزہ گلے بردار و ہنوز کوزہ آب برداشتہ بودند کہ ہمگین آب تالاب زرق زمین و بخار آسمان گردید
و نشان بداوت و ترادت در بہین تالاب معدوم و مفقود گشت۔ ازین ممر انقلاب عظیم و آفت کبریٰ
نوع انسان و حیوان متاثر شدہ۔ و فریاد لعطش گویان محسود شور نشور بود۔ باظہار انچنین آیات
ہیبت سمات و خوارق عظمی و کرامت کبریٰ شادی کہ از قوم جان معبود و سجود ہنود بود خواستہ
بحضرت خواجہ بزرگ رحمۃ اللہ علیہ رسانیدہ بہ تسلیم اسلام و بیعت خدام معزز و مباہی شد۔ چون
این واقع ہوش ربا براجہ پتھورا رسانیدند۔ مادرش یادش داد کہ با انچنین صاحب ہیبت و عظمت
مقابلہ و مجادلہ کردن دشمنی تیز بر پائے خود کوفتن است باید کہ خویشتن را ازین نزاع نفاق باز داری
اما راجہ پتھورا کہ فتنہ و وقت ازلی و سفاہت سرمدی تقدیرش بود برگفتہ پیر زال خیال نہ کرد و بسبب
یکے از پرستاران خویش اجپال جوگی را کہ در فن سحر و افسون ید طولے داشت اطلاع فرستادہ استعانت
و استعانت درخواست کرد۔ جوگی مذکور بہ نازش اسباب سحر و فسون کہ از قبیل مار خونخوار و عقرب جرار
بودند خود را بہ اجمیر رسانید۔ و با خدام حضرت خواجہ بزرگ طرح مقابلہ انداخت و عاقبت کار منہزم و مخذول
گشتہ و خود البیعت راجہ پتھورا در حضرت خواجہ رسانیدہ بصد تضرع و الحاح عفو تقصیر التجا کرد
حضرت خواجہ آمرزش فرمودہ اجپال را بخلعت اسلام معزز و مفتخر فرمود۔ اما راجہ پتھورا کہ سعادت ازلی
مقدرش نبود از صراط مستقیم سعادت ہدایت آوارہ دشت ادبار و ضلالت گشتہ بدست لشکر اسلام
گرفتار آمد و بالآخر واصل جہنم شد۔ آوردہ اند کہ حضرت خواجہ را مجاہدت عمل و محافظت کلا
کہ در یک روز دو ختم و بیک شب ہزار رکعت بنیاد میکردند و گاہے
اقوال درویشان را با دل در ہند مقابلہ میفرمودند۔ حضرت خواجہ بار سوم از سفر حجاز معاودت فرمود
تا مدت چہل سال کہ حد زمان عین الوصال بود۔ در دار الخیر اجمیر علی الاتصال قیام فرمود غیر آنکہ
بنظر تصحیح و تنقیح فرمان موضع ناندن کہ وجہ معاش فرزندانش بود یکبار تا بہ دہلی نقل و حرکت

Marfat.com

ناگزیر افتاد سلسلۂ نسب پاکش بواسطہ امام موسیٰ کاظم رضی اللہ عنہ بہ امیر المومنین علی ابن ابی طالب کرم اللہ وجہہ منتہی میشود۔ سید حسن ملقب بخواجہ معین الحق والدین حسنی حسینی بن سید غیاث الدین۔ بن سید نجم الدین۔ بن سید عبد العزیز۔ بن سید ابراہیم۔ بن سید ادریس۔ بن حضرت امام موسیٰ کاظم بن حضرت امام جعفر الصادق۔ بن امام محمد باقر۔ بن امام علی سجاد۔ بن امام حسین شہید اکبر بن علی مرتضیٰ شیر خدا رضی اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین۔ یعنی کہ در نسبت سیادت حرف زدہ اند قصور تحقیق و غلط فاش است۔ منقولست کہ حضرت خواجہ بزرگ را مریدان و متبعان بسیار بودند۔ اما صفے را کہ بتصدیق ریاضت و تشریف خلافت سرافراز فرمودند تفصیل اینست۔ خواجہ قطب الدین شیخ حمید الدین صوفی۔ شیخ فخر الدین فرزند اکبر حضرت خواجہ بزرگ سید ضیاء الدین فرزند دوم حضرت خواجہ بزرگ۔ شیخ معین الدین۔ قاضی حمید الدین محمد عطا ناگوری۔ اجپال معروف بہ عبد اللہ سید وجیہ الدین مشہدی۔ شیخ برہان الدین۔ شیخ احمد۔ شیخ محسن یا حسن۔ شیخ سلیمان غازی شیخ شمس الدین۔ شیخ حسن سیاط۔ شیخ اصد الدین کرمانی۔ بی بی جمال حافظ بنت حضرت خواجہ بزرگ شیخ مسعود غیر سالار مسعود غازی۔ ازینہا ہر یکے صاحب مقام و مرجع کافہ انام بود اما بنام قطب الاولیا خواجہ بختیار کاکی قدس اللہ سرہ العزیز۔ و شیخ حمید الدین صوفی التوالی الناگوری کہ بہ سلطان التارکین معروف است قرعۂ فال زدہ بودند و ازین ہر دو یکے را بہ دہلی و دیگرے را بہ ناگور سریر آرائے خلافت و ارشاد فرمودند و از کلمات فیض آیات اوست کما قال فی دلیل العارفین فرمود۔ دل عاشق آتشکدۂ محبت است ہر کہ در وے فرود آید بسوزد ازینکہ ہیچ آتش مشتعل تر از نارہ محبت نیست و فرمود کہ از سیل آب روان صدائے بر مے خیزد ہمین کہ در دریا میرسد۔ خاموش میگردد۔ فرمود۔ شنیدم از خواجہ عثمان ہارونی رحمۃ اللہ علیہ کہ رب العزت را دوستانند اگر در عالم دنیا یک چشم زدن محجوب باشند ابدا شوند۔ فرمود کہ از حضرت خواجہ عثمان قدس سرہ باستماع رسید کہ ہر آنکہ این سہ خصلت دارد حضرت سبحانہ تعالیٰ او را دوست میدارد۔ اول سخاوت ہمچو سخاوت بحار دوم شفقت بسان شفقت خورشید نصف النہار

Marfat.com

سوم خلق تا نندزین فرمود مصاحبت صاحبدلان به از کار نیک و صحبت بدسرشتان بدتر از اعمال
بد فرمودند دست مرید مستحکم آنگاه شمارند که فرشته چپ هیچ عمل بد تا مدت بیست سال بنام او ننویسد
فرمود بحوالهٔ حضرت خواجه عثمان هارونی قدس الله سره العزیز که درویش حق درویشی آنکه باشد
که از وی در عالم فنا هیچ باقی نماند علامت محبت و اطاعت است و ترس که مبادا دوست آزرده شود
مر عارفان را مقامیست و گهی که بران مقام فائز باشند همه عالم و عالمیان را در فصل و انگشت
بینند. عارف کسی است که هرچه خواهد در پیش آید. و هرچه گوید بر آن بشنود کمترک
قدر عارف آنست که موصوف بصفت حق باشد و اگر کسی بصورت مدعیانه پیش آید بزودی
او را بتهمت الزام رساند. فرمود سالها درین کار مجاهد بودیم عاقبت کار غیر از هیبت
نصیب ما نشد. فرمود گناه چندان مضر نیست که تشهیر و تشویر برادر مسلمان. فرمود آیت
حق شناسی فرار از دنیا و سکوت در معرفت است. رهروان منازل معرفت به مقصد نرسند
تا از معاینت حقیقی سراغ نیابند. فرمود دلیل شقاوت آنست که با وجود گناه نازش قبول دارد
فرمود کسی که انعام یافت از سخاوت یافت. درویش کسی را گویند که ارباب حاجت را محروم
نگذارد و مطبوع خاطر درویش آن بود که با درویش بنشیند و غیر مطبوع آن که درویش از نشستن
درویش احتراز کند عارف بودن بحق این است که خود نیستی باشد. قانع و متوکل کسی را
گویند که رنج و درد که از خلائق برسد بران شکایت باشد نه شکایت عارف را مرگ
محبوب باشد و راحت متروک و یاد حق مانوس عادت احوال بامداد دهد از واقعات شب آنچه
گذشت یادش نماند علم قلزم ناپیدا کنار است و معرفت جوی پیدا کنار [illegible]
و معرفت [illegible] از ینجا است فرمود ذات عارف چون آفتاب [illegible]
فرمود نماز قنطرهٔ [illegible] است و معراج [illegible] نماز [illegible]
حقیقت [illegible]
[illegible] خواجه [illegible] حضرت خواجه [illegible] شب بخواب

Marfat.com

استراحت میل نفرمود۔ و بر زمین پشت زده بیاسود۔ زمانیکه پس از افاقه مراقبه بنظرش بر
از اهل فسق و فجور می افتاد تائب و تارک می شد و اگر بر کافر نگاهی میکرد شرف اسلام
و دولت ایمان می یافت روزی حضرت خواجه در یاد حق مستغرق بود۔ همدرین زمان یکی از
مریدان خدمت دولت پابوس دریافت و التماس کرد که بادشاه در باب استخراج او
فرمان داده است پرسیدند که بادشاه کجاست عرض کرد که بنظر تفریح و تفرج بیرون شهر سمت
مرغزار بر اسپ سوار رفته است حضرت خواجه تامل فرمود۔ و بعد ساعت ارشاد کرد که تردد مکن
و ازین اندیشه بیجا مطمئن باش امروز بادشاه را اجل بر سر رسیده است از پشت اسپ
بر روی زمین افتاده هلاک خواهد شد۔ ساعتی نگذشت که از مرگ بادشاه خبر آوردند۔ فرمود حضرت
خواجه بختیار که تا مدت بست سال در خدمت حضرت خواجه معین اولیاء خواجه بزرگ بودم۔ گاهی
نه شنیدم که در باب صحت و عافیت خود سخنی گفته باشد اما بجناب رب العزت التجا میکردند
که هر آنقدر که در دو محنت قسمت جهان و جهانیان است به فقیر دلگیر معین الدین نصیب باشد روزی
حضرت خواجه بزرگ معین الاولیاء با جماعتی درویشان نشسته بود۔ درین اثنا سلطان
شمس الدین التمش تیر و کمان در دست گرفته از پیش نظر بگذشت چون حضرت خواجه بزرگ بدید
فرمود که این پسر بادشاه دهلی شد نیست عاقبت همچنان شد نقل است روزی حضرت خواجه
بزرگ معین الاولیا با جماعتی فقرا همنشین بود و درباره فقر و سلوک ذکر میرفت درین گفت و
شنید دیدند که حضرت خواجه نوبت به نوبت در یمین و یسار نظر میکند و قیام میفرماید از مشاهده
این آثار حاضران متعجب شدند۔ وقتیکه یاران جلسه از هم جدا شدند حضرت خواجه بختیار
سبب قیام بار بار و موجب دیدن سمت یمین و یسار استفسار کرد فرمودند که مرقد مطهر حضرت خواجه
عثمان هارونی چون میدیدم تعظیم می کردم حضرت خواجه بختیار میگوید که فرمود خواجه بزرگ رحمة الله
که فقیر معین الدین در جنت بغیر نخواهد رفت تا مریدان و فرزندانش را بذیل او نه بخشایند
منقول است که هفت تن از کافران در بغداد آتش پرستی میکردند۔ و بعبادت و ریاضت مشهور بودند

Marfat.com

هریکے از ینهان شهرت کمال داشت روزے بارادهٔ امتحان قصد خدمت حضرت خواجه درست کرده جمع آمدند
دانستیکه جمال باکمال حضرت خواجه را مشاهده کرده از خود فرفت شدند و قشعریره بر اندام اینها روئے داد چون
حضرت خواجه قدس سره بدید فرمود که با آنکه شمارا بر قوت و قدرت حضرت آفریدگار نظرے هست - اما در
خالق و مخلوق امتیاز ندارید حیف است که به پرستیدن آتش و کوشیدن ناحق کار خود را خراب میکنید
جواب دادند که مارا از آتش دوزخ از بس خوف و خطر است - باشد که از پرستیدن و عزیز داشتن خیلے
رعایت و مسامحت روا دارد حضرت شیخ الاسلام خواجه بزرگ قدس الله سره العزیز باستماع
اینمعنی تبسم کرده فرمود که این همه غیر از طاعت و پرستیدن ذات مطلق بدست نه آید آتشے را
رهزه آن نباشد که بحکم حضرت خداوندگار احدے را بسوزد - کافران عرض کردند که حضرت شیخ
که غیر یاد حق کار دیگر نه دارد - اگر از آتش سوزان خویشتن را میش ما محفوظ و مصون داشتن توانند
مارا بنماید تا یک لخت از پرستیدن آتش که معبود و مسجود ما است تا حرارت آتش آنجا حضرت خواجه
چون این سخن بشنید فرمود که اگر مردان خدا را در غم آتش بیندازند همه آن وقت سرد شده و الطفا
پذیرد و هیچ زحمتے نه رساند - این گفت و بغلے پاے راست کشیده در آتش بنهاد
آن همه آتش تیز که شعله خیز و شرر انگیز بود در طرفة العین سرد شده و الطفا پذیرفت چون نعلین
پاک از آن انبار بر آوردند - دیدند که هیچ آسیب نرسیده هست همچنان بود که انداخته بودند - اظهار
اینچنین عظمت عظمے و کرامت علیا ترسا بچگان باعتراف حق و الوهیت حضرت خواجه بزرگ علی الاعلان
زبان حال بکشادند و از شیوهٔ ناراستی و عقائد ناروا تائب و تارک شده بدست حق پرست حضرت
شیخ الاسلام حضرت خواجه معین الحق والدین قدس سره تصدیق ایمان و تسلیم اسلام کرده
زمان از دصلان خدمت شیخ گشتند - حضرت خواجه معین الحق
که خواجه عطا سلمی نام داشت او تا چهل سال رنج بسیار انا اک
دیقاری از چیست گفت که از خجل و شرمساری گو
آسمان ندیدن چون است - جواب داد که از بسیاری گناه و خندها که در مجلس ها زده ام فارغ نشسته ام

Marfat.com

و همین محل فرمود که خواجه فتح موصلی از یاران طریق و بزرگان جماعه صوفیان بود به گریستن و اندوه گین نشستن مداومت داشت از افراط گریه گوشت رخسار ریخته بود۔ بعد وفات او را در واقع دیده پرسیدند که خدای تو با تو چه کرد۔ جواب داد۔ انعام فرمود و از گناهانم درگذشت و زمانیکه مرا بصعود چرخ بردند خطاب آمد که فتح از چه بود که سالها به گریستی۔ اما از رحمت ما امیدوار نبودی۔ بر سجده آوردم و عذر خواستم که خداوندا از عفو آمرزش تو حرمان نداشتم۔ اما از اندیشه منزل گور و پرسش دیوان محشر و چیره دستی فرشتگان موت خائف و هراسناک بودم و میگریستم۔ فرمان آمد که بیش ازین مترس و ایمن باش حضرت خواجه معین الحق میفرماید که خدمت حضرت شیخ الخافقین خواجه عثمان قدس سره در سفر همرکاب بودم۔ جائے خانقاه بود۔ و در انجا خدمت شیخ صدر الدین محمد احمد را دیدم که هر که دران خانقاه مے آمد محروم نمیرفت با هر که چیزے مے داد میفرمود که در حق من دعاے استقرار و استمرار ایمان باید فرمود۔ و چنان آن بزرگوار۔ ذکر گور و قیامت مے شنید مے ترسید۔ و چندان میگریست که از چشم خواجه جگر مے تراوید۔ و بهمین نمط هفت شبانه روز در شدت اضطراب و شیون بسر مے برد۔ زمانیکه نمایه گریه و بکا فرصت مے داد بحال خود باز مے آمد و روے بسوے حضار جلسه میکرد میگفت کسے را که خصم مرگ در عقب و حریف نفس و هوا در پے باشد۔ او را به سکون و تکیه چه کار۔ حضرت خواجه معین الحق قدس سره فرمود که فاتحه به نظر کشاده کار و برآمدن احتیاج از بس نافع است۔ از حضرت ختم رسالت صلی الله علیه وسلم در خبر آمده است که هر آنکه کار دشوار و مشکل صعب در پیش دارد فاتحه الکتاب باین نهج بخواند .....

بسم الله الرحمن الرحیم و میم آخر کلمه را بالام کلمه الحمد ضم کند و آمین سه بار بخواند حضرت سبحانه تعالے شانه رحمت فرماید و از رحمت و صعوبت محفوظ دارد۔ و مرام او به تعجیل و تسهیل برآید و همدران محل فرمود که وقتے حضرت رسول اکرم صلے الله علیه وسلم به یاران خدمت فرمودند که حضرت رب العزت هر آنچه که برکات و خیرات بر من لطف فرموده است پیش ازین بر کسے انبیا و مرسل مرے نبود وقتے مهتر جبرئیل نزول کرد و از حضرت کبریا خطابم آورد که در مصحف مقدس سوره هست۔ که اگر در

Marfat.com

توریت و انجیل بود۔ احدے از امم کلیم و مسیح علیہم السلام جہود و نرسا نگشتے۔ ہمدران زمان حضرت
خواجہ بزرگ فرمود کہ سورۂ ام الکتاب کلی و جزوی عوارض و دردہا را دواست۔ دردمندے کہ
از بیماری و درمان عاجز آید و خوشحال نگردد سورۂ مذکور را با تمین سنت و فریضہ صلواۃ ہر گاہ
بسم اللہ چہل و یکبار بخواند و بدہد حق سبحانہ تعالے شانہ شفائے کامل و صحت عاجل از انی فرماید
ہمدرین اثنا شیخ الاسلام حضرت خواجہ بزرگ فرمود کہ وقتیکہ از مشاہیر دیار شام بشہرے وارد
بودم بیرون شہر در غارے درویشے را دیدم کہ در آنجا ساکن و بکثرت مجاہدہ و شدت فقر و فاقہ از سبب
نحیف ضعیف و لاغر و ناتوان شدہ بود و غیر استخوان از گوشت و پوست چیزے نہ داشت
شیر درندہ بحاذی غار نشستہ بود۔ گوئے کہ خدمت حاجتے داشت۔ از بیم اینچنین گزند قوی در
معرض تخویف شدم و نتوانستم کہ تقدیم کنم۔ انگاہ نظر درویش بر من افتاد۔ و بہ آواز بلند گفت
کہ پیش بیا و ہیچ مترس۔ چون نزدیک شدم و بنشستم اشارت کرد بنشستم ردے ادب
بر زمین آوردم۔ اول سخنے کہ بر زبان نشین بیاش رفت اینست درویشے کہ قصد یکے نکند آنہم
قصد او نکند و ازین قبیل بسیار سخنہا گفت بعد ازان از من پرسید کہ از کجا مے آئی جواب
گفتم از بغداد۔ فرمود نیک آمدی۔ باید کہ خدمت درویشان و عاملان شوار کنی تا بزرگ باشی۔
چندین سال است کہ ہمدرین غار نشستہ ام از خلق و خلائق رمیدہ در گوشہ قناعت و عزلت آرمیدہ
و از ترس نماز دام سیکریم۔ گہے کہ نماز میگزارم [illegible] حدث شود [illegible]
از دست برود [illegible] کردم و خواہم کرد باطل و عاطل گردد و جماعت و جماعت [illegible]
نماز ہر آن کسے کہ از عہدہ نماز بر آید کارے عظیم کردہ باشد [illegible]
میفرماید کہ در شہر جماعہ مسلمانان [illegible] قبل از ہنگام نماز انتظار [illegible]
انتظار بیش از وقت پرسیدم گفتند کہ بوجہ اینکہ وقت نماز [illegible]
وقت ادا کنیم۔ ہمدرین محل خواجہ بزرگ فرمود کہ [illegible]
در صفت جہنم ایما شد و فرمان آمد کہ یا [illegible] علیہ السلام [illegible]

Marfat.com

طبقهٔ هفتم است از طبقات دیگر خطرناک و مصائب انگیز و تیره و تار و هم از افعی عقرب معمور است اگر
نائره از آن آتشخانهٔ جهان سوز درین تنگنای عبرت آباد افتد ارض و فلک و شجر و حجر جمله بسوزد
و آب بخار بسان روغن مشتعل گردد و این همه عقوبت و عذاب به دو طائفه مخصوص است اول آنکه
در نماز تغافل و تکاهل روا دارند و دوم آنکه سوگند دروغ در میان آرند و همدرین اثنا فرمود که بزرگی
محمد اسلم طوسی نام داشت وقتی به باده حصول کار سوگند راست بر زبان آورد و این زمان
سکه بود چون بحال آمد و از خوردن سوگند راست متنبه شد فرمود که اینک سوگند راست بر آوردم
گاه باشد که بوجه دیگر بر زبان آید این بگفت و پیمان کرد که مدت العمر به سکوت و خاموشی بگذارد
بعد ازین تا زمان چهل سال در صدر حیات بود اما لب نگشاد و هیچ سخن نگفت همدرین تسلسل
بیان فرمود که روزی رابعه بصری و خواجه حسن بصری و مالک دینار و خواجه شفیق بلخی رحمة الله علیهم
در بصره همنشین بودند و کلام در صدق محبت بود خواجه حسن بصری گفت که دوست در دوستی
صادق آن باشد که چون درد و محنت در پیش آید صبر کند رابعه گفت ازین سخن بوی
نامسن می آید مالک دینار فرمود که هرچه از دوست آید بران راضی و شاکر باشد بعد ازین
سخن درنده قاه قاه افتاد فرمودند که اینچنین خنده در مقابر منع آمده است که جای
عبرت است ازینکه از حضرت رسول برحق صلی الله علیه وسلم در خبر است که هرگاه کسیکه در گورستان
رود و سوگان خود گوید که اگر غفلت شعار اگر آگاه باشی و خبر داری که بر ما چه میگذرد تا از هوا و هوس
گذری و خوردن و خفتن و آسودن بر خود روا نداری همدرین محل حضرات خواجه فرمود که بزرگی
دیدم که از سبب ضعیف و منتهی العمر بود و مشغولی و استغراق بمرتبه غایت داشت چون خدمت
او دریافتم سلام کردم و بخود اندیشیدم که از احوالش چیزی بپرسم پیر بزرگ بصفای قلب
نگاه کرد و فرمود که روزی با یاری در گورستان بودم یاری که در صحبتم بود سخنی لاابالی و
خرافت آمیز گفتن آغاز کرد مرا خندهٔ قهقه فرا گرفت ناگهان از درون گور که بران تکیه کرده بودم
ندا آمد که تاسف و حیف بران کسانیکه آنها را منزل فنا در پیش است و ملک الموت کمین است

Marfat.com

خندہ خلافانہ را بکار برند۔ و بر مآل کار نظر ندارند حضرت شیخ الاسلام خواجہ بزرگ میفرماید کہ در سلوک
مذکور است کہ فردائے قیامت از عاشقان صفی را فرمان رسد کہ بہشت و آنچہ در آنجا ہست عرض نمائیم
کہ ما را بہشت مطلوب نیست کسے را بدہ کہ بہ نیت بہشت ثواب پرستیدہ است۔ ہمدرین اثنا حضرت
خواجہ بزرگ فرمود کہ دیدن پنج چیز ہر یکے از عبادات است۔ اول ہر فرزند کہ دیدن والدین
بدوستی حق تعالے بہ بیند اجابت حج اکبر بنامش رقم کنند و زمانیکہ پسر بر قدم مادر و پدر بوسہ زند
تلافی عبادت ہزار سال باو رسانند و بیامرزند۔ وقتے جوانے گناہگاری و تبہ کاری ایمان
سست بنیان نقل کردہ بود۔ ویرا در خواب دیدند کہ بہ فضلے قرب با حبیبان چہ رسید
کہ این ہمہ علو پایہ و سمو مرتبہ از چیست۔ جواب داد کہ مادرے پیر زال داشتم۔ وقتے بیرون خانہ
میرفتم سر در پائے ضعیفہ نہادہ رخصت میخواستم و آن ضعیفہ عفیفہ دعائے در حق من میکرد
و میگفت کہ حق سبحانہ تعالے ترا ثواب حج روزے کند۔ چنانکہ دعائے مادر ضعیفہ [illegible]
یافت و مستجاب شد و ہمچون من آوارہ و مذموم را نجات دادند و بخشیدند۔ حضرت شیخ الاسلام
خواجہ معین الحق میفرماید کہ ایمان مرکز انوار است کہ در دل مومن قرار گیرد۔ بندہ مخلص چندان
کہ براہ ثواب رود صفائے قلب مترقی باشد چون بہ نیکی و صلاح استقامت و استحکام پذیرد
دل مومن بقعہ نور گردد۔ زشتی اعمال۔ تاریکی بیفزاید۔ چون بزشتی اعمال خباثت مومن کند
شقی القلب و منافق گردد۔ چون منافق شد از رحمت حق محروم [illegible] لشت [illegible] فرمود کہ
دل مومن ہفت حجاب است و بر دور ہر حجاب ہفت تا فرشتگان و تسبیح تہلیل مامور
باشند ہر آنکہ مومن را بیازارد ہمچنان است کہ ہمہ فرشتگان [illegible]
آزار رسانید [illegible] منقول است از کتب [illegible] کہ حضرت خواجہ [illegible]
سلطان المشرقین والمغربین [illegible] ملاقات واقع شد۔ اول [illegible]
[illegible] فرمود کہ [illegible] معین الحق والدین [illegible] خواہد [illegible]
و قصہ [illegible] باشتیاق صاحبت و [illegible] دست [illegible] حضرت خواجہ [illegible] الاعظم

Marfat.com

درخواست کرد که چیزے از سخنان حق بیان فرمایند فرمود که سخن حق را از اوبیه تنهائی مطلوب است۔
حضرت خواجه تکرار گفت که در گنج تنهائی رفتن از دو سبب نامناسب است یکے آنکه اگر گوش
حق نیوش پیر دستگیر من برسد باشد که از روے غیرت خاطر پاکش برنجد و موجب نقصان
من باشد زیرا که موازنه کلام و کمال احدے بتقابل رضاے پیر دستگیر خود بهتر نمیدانم و دیگر اینکه
حضار جلسه از دو حال عاری نباشد۔ اغنی محرمانند یا نامحرم و نمیدانم که بدلها چها اندیشند
و خیال خام بپزند۔ چون این بشنید حضرت غوث الاعظم هیچ نه گفت و سکوت فرمود۔ بعد ازین حضرت
غوث الاعظم اذن دعوت فرمود قبول فرمودند۔ چون از ماحضر بر سفره آوردند حضرت خواجه بزرگ
گفت که طعام بے نمک است گفتند نمک از کجا آید۔ القصه مردے کهن سال که بیرون شد
سکونت داشت طلب فرمودند۔ و برائے سماع اشارت کردند گفت که مزامیر ندارم۔ اما چون سماع آغاز
شد همه مزامیر که بیشتر از مطربان برگرفته در یک حجره نگاه داشته بودند۔ بے منت دست کسے
نغمه آغاز کردند۔ در آنوقت حضرت غوث الاعظم را یکے از مریدان خدمت سوال کرد که امروز آنچه حالت است
فرمود معین الدین سنجری چشتی مهمان ما بوده است همان روز حضرت غوث الاعظم پارچه ادهم کتان بحضرت
خواجه بزرگ داد۔ چون حضرت خواجه بزرگ آن پارچه را در خدمت حضرت پیر دستگیر خواجه عثمان رومی
قدس الله سره العزیز گزرانیدند۔ خدمت حضرت خواجه عثمان رحمة الله علیه از آن پارچه دستار کرده بر
فرق خواجه بزرگ از دست خود بسته کردند۔ همدرین اثنا فرمود که هر که مومن را بدگوید۔ باشد که با مادر خود زنا
کرده است و دعاش زنهار مستجاب نشود و اگر غیر توبه فوت کند عاصی خاطی بماند۔ همدرین محل فرمود
که سلام گفتن و در سلام سبقت کردن موجب کفارت گناه۔ و ثواب عظیم است هر آنکه از مجلس برخیزد
سلام گوید رحمت حق سبحانه تعالے بروے فرود آید۔ همدرین زمان فرمود که چون به مسجد برود باید که پاے
راست پیش نهد و بگوید بسم الله و علی الله توکل علی الله لا حول و لا قوة الا بالله من الشیطان الرجیم
و چون موزه بخست پاے راست در مسجد نهد فرشتگان برائے آمرزش او دعا کنند و چون از
مسجد بیرون آید اول پاے یسار بیرون نهد فرشتگان گویند یا رب نگاهدار و حاجتش روا کن۔

Marfat.com

بهشت و نعمت جاوید او را نصیب گردان و همدرین مقام فرمود که زمان آخر پدید آمد اندران زمان
مرگ بهتر از حیات باشد زیرا که عیش و راحت بر مسلمانان تلخ گردد امرا جبر او تظلم روا دارند و
عالمان عهد شوت بگیرند اندر آن وقت خیر و برکت از خلق برخیزد و شر و فساد و بغض و عناد در ظهور آید
آنگه فرمود که صدقه کنید باید داد که درویشی و فقیری ستور وارد هر که صدقه بر این نهج بدهد خدای تعالی
او را بخشاید بعد ازین فرمود که هر آنکه توبه نصوح کند قبل آن باید که باب توبه بسته نه شود و فرمود که توبه
و استغفار کردن بر جمله مسلمانان فرض است باید که پیش از آنکه شحنه مرگ بر سر رسد به توبه و
استغفار عمل کند در توبه باز است تا آنکه آفتاب از سمت مغرب طلوع نه کند حضرت خواجه یمین الحق
رحمته الله علیه میفرماید که روزی با شیخ محمد اجل شیرازی یک جا بودم وقت نماز مغرب بود
خواجه اجل تجدید وضو کردند اما خلال انگشتان در وضو افتاد ناگاه هاتف غیب ندا داد
که شیخ اجل دعوی دوستی ما میکند و سنتی را از مسنون ما ملحوظ ندارد بعد ازان خواجه اجل
سوگند خورد و پیمان محکم بست و تا بدیست سنتی از سنن رسول مکرم علیه السلام ترک نداد این حکایت
که ترک سنت خطا است و موجب ناخرسندی حضرت خاتم الانبیا صلی الله علیه و سلم
و همدرین محل فرمود که طائفه عارفان اهل فضل و فضائل اند و مستغرق و متحیر بجمال دوست چون
عارفی در شب بحالت طهارت خواب آید احسن کند فرمان آید به فرشتگان تا آنکه او بیدار شود
در پهلویش قرار گیرند و آنگاه که بیدار شود بدعا اشتغال ورزند که خدایا بخواب دیام مرا این بنده را
که با طهارت خفته بود و همدرین محل فرمود که روزی حضرت رسول برحق صلی الله علیه و سلم
ابلیس را در غم رسیده و اندوهگین دریافت و پرسید که این همه اندوه بتعب از چه سبب است
جواب عرض کرد که از چهار چیز که از امت حضرت ظهور آیند اول [illegible]
و هر که متنبه می شود بجواب می پردازد و همه ها سامل [illegible] یا بندم
دوم از تکبیر نمازیان که به جهاد و جدال حق برسد آید سوم از وجه حلال درویشان که ایشان از وجه
حلال بگیران بخس می دهند موجب امرزش دیگران میشود چهارم از آنانکه [illegible] بگذارند

Marfat.com

وتا طلوع آفتاب به احسن الاذکار بر جاے نماز قرار میگیرند و در نماز اشراق مشغول میباشند یا رسول الله
زمانیکه من در عالم ملکوت بودم در صحف دیده ام که هر که نماز سحر بگذارد و تا به برآمدن آفتاب بر جاے نماز
قرار گیرد و اشراق تمام کند حق تعالے او را با هفتاد هزار کس که از آن او متعلق و وابسته باشند
بیامرزد و همدرین محل فرمود که نباشی که چهل سال به ذوق کفن سر دار داشت بمرد او را در خواب
دیدند که در بهشت مقام دارد متحیر ماندند و باستفسار رفتند جواب داد که برکت نماز بامداد تا بر آمدن
آفتاب و نیز اولے نماز اشراق بر جاے بودم و بعد ازین به مهمات نباشی مصروف شدم
چون حضرت حق سبحانه تعالے اندک پذیرد بسیار بخشش است بمن نوازش فرمود آورده اند که چون
حضرت خواجه را زمان وصال ایزد متعال نزدیک رسید بیشتر از یگانه و بیگانه ترک تعلق نگاه داشته
بودند و بسا اوقات بر تعدی و تعب فرزندان البته که سوانح آینده مکشوف ضمیر منیر بود تحسر و
تاسف میفرمودند روزے پسر بزرگ خواجه فخر الدین را بصبر و تسکین اشارت کرده ارشاد فرمودند
که بابا فخر الدین اینهمه که از ما و شماست فانی و ناپایدار است و غیر از محبت حق سبحانه تعالے شانه
هر آنچه از موالنست فرزند و خویش و پیوند باشد همه شبانه بیمدار است باید که در زندگی
الهی محکم و مستحکم باشی و دامن صبر و استقلال در زمان اذیت و غربت و مسافرت از دست ندهی
چون این حکایت تمام شد فرزند ارجمند را وداع فرمود و شیخ الاسلام حضرت خواجه بزرگ بمشاهده
جلوه شاهد حقیقی مشغول گردید و پیش از وقت زمان وصال در حجره محکم کرد تا آنکه بروز ششم
ازین واقع در حجره بکشادند و بدیدند که حضرت خواجه بزرگ قدس الله سره العزیز ازین سراے فانی
بعالم جاودانی رحلت فرموده است و بر جبین پاکش از قلم قدرت بخط نسخ رقم زده اند هذا
حَبِیبُ اللهِ مَاتَ فِی حُبِّ اللهِ۔ و از لمعات چهره مبارک آثار برکات و تجلیات و انوار ساطع
و طالع بودند نقلست که حضرت خواجه بزرگ را از بندگان خدمت که بخصوصیت علم و عمل ممتاز

خانقاه شریف در سال سیزده صد و سه هجری که درستی در و دیوار و سقف و فرش خانقاه شریف می نمودند از تهه فرش سه تا سبوچه بزرگ محوله خاک پاک برآمده بود
و آن خاک بعد پاک حضرت خواجه بزرگ است که هنگام غسل میت خاک نجس آلوده در سبوچه ها محول نموده دفن کرده بودند چنانچه سبوچه ها برآمده بدستور سابق در پاے دیوار غرب دفن نموده شد ۱۲

Marfat.com

بود غسل داد۔ وہمانجا خانقاہ شریف بسمت جنوب از مسجد بزرگ اکبر بادشاہ دہلی نمودار است
وصاحب سجادہ بعد ختم محفل قل کہ خلعت سجادہ نشینی را بر راست کردہ می آید بہمونجا کہ جائے غسل
حضرت خواجہ بزرگ است بر فراز مسند مے نشیند و جمعے از ارباب طائف وغیرہ ملازمان آستانہ عالیہ
وفقرا و خدمت رسیدہ اند و فتوح میرسانند۔ تاریخ وفات حضرت خواجہ بزرگ بقول صحیح در سال
ششصد و سی و سہ قرار دادہ اند۔ جمعے از اہل اسلام و قوم ہنود جمع مے آیند و فیض ہا

آئین عرس شریف

بروئیت ہلال رجب المرجب آغاز عرس شریف معین است و مجالس سماع بنیاد میکنند و قریب
یک ربع شب میگزرد۔ قضائے مجلس بہ قنادیل و چراغان منور و مزین میشود و حضرات صوفیہ
صف بستہ مے نشینند و ذکر پاک و تحیۃ و سلام حفاظ و مولودیان میخوانند و سامان جلوس بقرہ
مثل مجمرہ عود سوز وغیرہ در وسط محفل مے نہند و بعد اتمام و اہتمام ضروریہ بحضرت صاحب
سجادہ اطلاع میرسد و چون حضرت صاحب سجادہ مجلس مے آید۔ جماعت فقرا و
اصفیا برسم تعظیم و سلام مے خیزند و چوبداران تا لب فرش استقبال میکنند نشست صاحب
بر گدیہ بمحاذ عود سوز کلان در وسط صف صدر مقرر است و بعد ازان صاحب سجادہ
محفل مے شود۔ حافظان و مولودخوانان فاتحہ بروح پر فتوح حضرت خواجہ بزرگ میخوانند
سلامتی بادشاہ و حضرت صاحب سجادہ بنیاد میکنند و بعد ختم فاتحہ محفل سماع گرم میشود
نوبت بوجد و حال مے رسد چون نصف شب بگذرد صاحب سجادہ برائے [illegible]
میرود۔ و اول از دروازہ مکی داخل شدہ در گوشہ مشرق و شمال متصل [illegible]
گنبد شریف تبدیل لباس میکنند۔ تا بدان کہ بسمت [illegible]
واقع است بمہری غسل معروف است و در یک سبو پہ [illegible] آنجا چراغ [illegible]
سجادہ دست و پائے شوید و بعد ازان درون گنبد رفتہ مرقد مبارک را از دست [illegible]

Marfat.com

دکسان ہفت چوکی حسنام در ادائے خدمت آبرسانی و آفتابہ برداری وغیرہ مصروف می باشند
و بعد غسل حضرت صاحب سجادہ عرق گلاب خوشبو صندل و گل بر مزار شریف می پاشد و
قبر پوش پوشانیدہ بیرون گنبد می آید و بدستور سابق تبدیل لباس فرمودہ در محفل سماع میرسد
در صف اصحاب قرب صدر صدر بودہ تا اختتام محفل قیام دارد الغرض از آن شب تا بہ
شب ششم بہمین طریق محفل سماع برپا می شود۔ و بتاریخ پنجم بعد از نماز صبحگاہ حضرت صاحب سجادہ
اقسام شیرینی و طعام کہ نیاز مخصوص حضرت خواجہ بزرگ است بہر صادر و وارد تقسیم می فرمایند و
فقرا و مشائخ و امرا و عمائد مدعو میباشند و بعد از نماز ظہر کہ از اکل شرب فراغت می یابند مجلس سماع
شروع می شود و بسوز و گداز دراز و نیاز باختتام میرسد۔ بروز ششم محفل قل کہ عبارت از ختم آن است
از وقت یکپاس روز بر آمدہ بنیاد میکنند کہ از ہجوم فقرا و ارباب تماشا چندان ازدحام میباشد
کہ در وسعت سماع خانہ مجال نفس بر آوردن و تاب برجا ماندن بکل تمام دست میدہد و از رائحہ عطریات
و عرق گلاب و دود مجمر عود سوز مشام جان تفریح عجیب و تفتیح غریب می یابد و از نزول خیرات
و برکات بر اصحاب قرب فتح الباب سعادت و قبول روی میدہد و از کثرت انوار و تجلیات
در دیدۂ حیرتیان پیکر حقیقت و معرفت جلوہ شگرف می در آید۔ زہے بختیاری بختمندی کہ اہل
صدق و یقین بدست می آید و ہر یکے از ایشان از خوان انعام و التذاذ بخشش کافی و بہرہ وافی
می رباید و ہمدرین حال و احوال چون آفتاب بخط استوے میرسد التزام و اہتمام فاتح بوقوع
می آید و التہاب آتش سماع انطفا می پذیرد۔ اول چادرے خوش رنگ و لطیف وسط بزم
گسترده بالائش کوزہ صندل سائیدہ و آمیختہ گل و گلاب و برگ پان می نہند و حفاظ و
مولود خوانان خوش الحان و پاکیزہ جمال گرد پارچہ گسترده کہ باصطلاح دسترخوان میگویند جمع آمدہ
بذکر خیر و سعادت اشتغال می نمایند۔ و بعد از آنکہ رسم فاتح بانجام میرسد بحاضران مجلس
صندل و بیرہ برگ پان تقسیم میشود و پس از آنکہ چوبداران چوب نقرہ بالا میکنند۔ این علامت
استماع ختم محفل و ہمبرین نشان و علامت۔ بالائے نقارخانہ نوبت شادیانہ می نوازند و

Marfat.com

اول از همه پیش صاحب سجاده دستار و خرقه بے بہا کہ مکلف و مکلل میباشد نے آرند و این
خلعت جانشینی و صاحب مقامے حضرت خواجہ بزرگ است و بعد آنکہ خلعت مذکور حضرت صاحب سجادہ
زیب بر دوش مے فرماید۔ بحاضران مجلس ہم دستار تبرک علے قدر مراتب مرحمت میشود و تبرک
از شاہ و فقیر و غریب و امیر این عطیہ گرامی را موجب سعادت دارین و مفاخر نشاتین دانستہ
و بر چشم و لب نہادہ زیب سر میکنند بعد آن حضرت صاحب سجادہ بنظر ادائے رسم فاتحہ دوران
قبہ شریف بر مرقد مقدس میرود۔ امّا از ہجوم و کثرت نظارگیان بیک نظر رفتن نمیتوانند
بالآخر بہزار کشمکش راہ مے یابند و حضرت صاحب سجادہ را دست بدست اندرون روضہ
مے برند و حضرت ممدوح بعد از ہزار خشوع و خضوع جبین نیاز بر پائین مزار مالیدہ سمت شرقی
زیر طاق مصحف پشت بقبلہ در دمبزارے مے نشیند۔ چون ازین خدمت خاص فارغ مے شوند حضرت
معز اللہ بہزار عز و امتیاز بادائے شاہانہ بیرون روضہ آمدہ بہ خانقاہ شریف متوجہ شدہ بر
مسند مشیخت و ارشاد مے نشینند و جمعے از اہل حال و عمائد و ارباب طائف و عمل و فقراء و خادم
برسم سلام و قدمبوس جمع مے آیند و صف فقراء آزاد و غیرہ کہ بیشمار مے باشند بغرض
فضل پنج تن۔ یا علی مدد گویان شرف خدمت مے یابند و مقدمات و نزاعات کہ درمیان ایشان
مابین سال بوقوع آمدہ باشند حسب الامر حضرت صاحب سجادہ تصفیہ مے یابند و دران محل
کسے را در بجا آوردن حکم صاحب سجادہ مجال دم زدن و سر پیچیدن نباشد۔ احیاناً اگر سے
سخن عذر و معذرت درمیان آرد تاج و خرقہ او فوراً [illegible] میشود و از صف فقراء در حق او
حکم اخراج میرود ✦

آئین محفل پنجشنبہ

مقرر است کہ بروز پنجشنبہ قریب وقت نماز عشا کہ دو گھڑی [illegible] بعد [illegible]
روشنی چراغان و درستی فرش مسکن خدا بانے قبہ شریف پیش [illegible] محفل

Marfat.com

پنجشنبہ جائے مخصوص است بعد اہتمام و تیاری محفل متولی درگاہ شریف یک مشعل و چند کس
بخدمت صاحب سجادہ میفرستد و چون حضرت صاحب سجادہ از خانقاہ برآمدہ در جماعت خانہ
کہ احال سماع خانہ سر آسمانجاہ بنیاد دادہ اند میرسد۔ گھڑیالی درگاہ۔ ساعت سہ میزند و این
علامت خبر است از مقدم صاحب سجادہ۔ اول صاحب سجادہ از دروازہ پائین قبہ شریف
داخل میشود و بعد ادائے فاتحہ از جانب دروازہ شرقی برآمدہ۔ براہ سنگمرمر دالان قصد محفل میکند
چون بلب فرش میرسد چوبداران استقبال میکنند و ارباب مجلس در تعظیم تقدیم مے نمایند
و بعد از آنکہ حضرت صاحب سجادہ برافراز گدیلہ محاذ مجمرہ نقرہ کلان۔ رو بہ مزار و پشت بہ شرق
مے نشیند۔ حافظان و مولود خوانان فاتح بروح پر فتوح حضرت خواجہ بزرگ میگویند و دعائے
سالانہ صاحب سجادہ میخواہند و بعد ختم فاتح شیرینی کہ بزبان ہندی لڈی میگویند و بہ قوام
شکر پیدہ در روغن زرد۔ مے سازند بحضار محفل تقسیم میشود و نیز حسب دستور قدیم بخش
مقررہ بہر اہل استحقاق داد میشود و ہم قوالان سماع بنیاد مے دہند چون ساعت پنج میشود
مجاوران و خدام فرش قبہ شریف از جاروب صاف میکنند و این جاروب خاص است کہ
از پر دم طاؤس درست میکنند و این خدمت خاص را فراشہ گویند۔ چون فراشہ ختم شود
دروازہ قبہ شریف بند میگردد و باز تا بہ صبح صادق وا نمیشود۔ چون نوبت ساعت شش میزند
باز بطریق اول فاتح میخوانند و ہمہ اہل محفل قیام نمودہ۔ دست بستہ رو بہ قبہ میکنند و قوالان
اشعار ہندی کہ بہ کڑکا معروف است در محامد و اوصاف حضرت خواجہ بزرگ مشہور۔ بالحان
خوش مے سرایند و بعد ختم۔ آن محفل برخواست میشود و ہر یکے بجائے خود میرود ✦

آئین محفل ششم

بشب تاریخ ششم ہر ماہ مقرر است۔ و بہ زمان و مکان محفل پنجشنبہ مخصوص۔ اما صاحب سجادہ
نمے آید و بہمین جہت عصائے نقرہ و مجمرہ نقرہ کہ لوازمہ منصب سجادگیست مستعمل نمیشود۔ و شیرینی کہ

Marfat.com

بعد فاتحہ تقسیم مے شود معروف است بہ نکتے کہ بہ آرد نخود و قوام شکر ساختہ مے شود +

آئین بسنت

بتاریخ پنجم ماہ کہ بماہ ماگھ واقع شود از خانہ قوال درگاہ گڑھ مے آید۔ گروہ بطور کارستہ میباشد کہ از گل و شگوفہ فصل بہار تیار میشود۔ و از راہ بازار پیش زینہ میگزرد۔ ہمہ قوالان نغمہ سرایان و لولیان شہر بہ لباس سنتی در جلوے مے باشند۔ و ہمہ عملہ و فعلہ درگاہ شریف از متولی تا بہ سگ زن ہمراہ مے باشد۔ عجب رسم دلربا و تماشائے روح افزا است کہ حصر بہ دیدن دارد۔ و قوالان کہ بہ نغمہ و نشید بہار غزلیات تازہ مے سرایند۔ ذائقہ عجیب لذت غریب میدہد۔ با آخر ہمین طریق و التزام حاضر و قبہ شریف گردیدہ در گنبد حضرت خواجہ حسین نبیرۂ حضرت خواجہ بزرگ میروند و از انجا در خانقاہ شریف حضرت سجادہ سیدہ بادائے رسم معینہ مے پردازند +

آئین گل بنگلہ

بماہ ماگھ ہندی کہ فصل بہار گل گلاب است بروز پنجشنبہ چادر گلہائے سرخ و سبز میکنند و ملکہائے مسلسل در رشتۂ رنگین در کشیدہ بعد صلوٰۃ شام بر سقف مزار شریف کہ از چوب خوشبودار ساختہ اند و ہم در پیرامون آن ہمہ سلک ہائے گل سفتہ برابر برابر قطار در قطار بادائے طبوع و طرز خوش اسلوب بستہ میکنند و اندران شب ہجوم اہل استحقاق و تماشا از دہام عام بمرتبہ غایت میشود و از زن و مرد و خورد و کلان جم غفیر گرد قبہ شریف و صحن فضائے آستانہ عالیہ حاضر آمدہ فاتحہ و تحیہ بسلام اشتغال مے ورزند +

آئین ماہ صیام

چون رویت ہلال روے مے دہد بنظر آگاہی عوام الناس بر سر نقار خانہ کہ مقام بنا است

Marfat.com

نوبت شادیانه مے نوازند و از همان شب نماز تراویح آغاز میشود اگرچه بیشتر جاها در آستانه
عالیه قرآن مجید میخوانند۔ اما در مسجد جهانگیری پهلوئے قبه شریف جم غفیر و گروه کثیر تراویح میخوانند
و حافظ فرح شاه خان امروهی که ملازم آستانه عالیست همینجا بالحان مرغوب و به آواز بلند
و بصحت تمام و حزم کلام میخوانند و در شب شاهجهانی خطیب درگاه که از ملتزمان روضه شریف است
با دائے مطبوع و الفاظ صحیح قرآن خوانی میکند۔ و همین جهت محفل پنجشنبه بین العصر و المغرب
در ماه صیام مقرر کرده اند۔ و به شب ست ختم قرآن مجید و فرقان حمید مقرر است از آن شب
از کثرت چراغان و تجلیات و انوار فضائے حرم آستانه عالیه لقعه نور مے نماید ✦

آئین عیدین

چون رویت هلال عید الفطر بشهادت ثقات ثابت مے شود۔ نوبت شادیانه بنیاد میدهند
بروز هنگام نماز بامداد صاحب سجاده حاضر قبه شریف گشته چادر گل بر مزار مے پوشانند
و بر قبور اجداد خویش که در جوار آستانه شریف آسوده اند گل و عطر مے افشاند۔ بعد ازان چون
وقت نماز میرسد۔ اول صاحب سجاده برسم سلام حاضر آستانه شده در پالکی سوار میشود
و ماهی و مراتب شتری وغیره که لوازم منصب سجاده گیست تابعه قاضی شهر و عامیان شهر در جلو میباشد
پیش ازین کافه اهل اسلام در عیدگاه رسیده انتظار میکشند چون صاحب سجاده داخل عیدگاه میشود
تکبیر آغاز میکنند۔ و بعد ختم نماز و خطبه۔ چون صاحب سجاده معاودت میکند اکثر آن از عمله
درگاه انتظار میکشند۔ و چون سواری صاحب سجاده پیش زینه درگاه میرسد۔ در آواز سواری
پالکی مفارقت کرده پاے راست بر زینه اول درگاه شریف مے نهد۔ شادیانه تهنیت بر نقاره
خانه مے نوازند۔ بالآخر صاحب سجاده با دائے شاهی برسم سلام در قبه شریف حاضر مے شود
و بر طاق مصحف نشسته فاتح بر روح پر فتوح حضرت خواجه بزرگ میرساند۔ چون فارغ میشود
به خانقاه شریف آمده بر مسجد سجادگی مے نشیند و همه از ارباب طائف و نوبنیان و باد فروشان و چوبداران

130560

Marfat.com

نغمہ گویان متعلقہ آستانہ عالیہ گرد آمدہ مراسم تہنیت بتقدیم میرسانند و علے قدر مرتبہ انعام میبابند وقریب رسم عید الفطر دستور عید الضحے ہم معین و مقرر است +

آئین امام عشرہ محرم الحرام

از رویت ہلال محرم رسم نغمہ و سرود موقوف میگردد۔ و فاتحہ شہیدان کربلا و اہلبیت مجتبےٰ بر کوزۂ شربت ناب و رائحہ عطر و گلاب میرسانند۔ و تا بروز سوم عشرہ محرم بہمین نمط دستور دارند و آثار حزن و ابتہال رنج و غم کہ مقتضی محبت است از در و دیوار و شجر و حجر آستانہ عالیہ موثر میشود کسے بیند کہ دیدہ بینا دارد۔ و کسے داند کہ قلب صحیح دارد و محبت قوی مکنون خاطر او است +

آئین محفل میلاد شریف

سرور عالم نبی اکرم صلی اللہ علیہ وسلم

شب دوازدہم ماہ ربیع الاول بوقوع مے آید و بطریق محفل نخستین بہ احسن وجوہ باختیام میرسد +

آئین عرس

(حضرت پیران پیر شیخ المشارق و مغارب خواجہ عثمان ہارونی قدس اللہ سرہٗ)

دستور است کہ بہ شب پنجم ماہ عید الفطر در مقام سماع خانہ محفل مے شود۔ و بر سر مسند صاحب سجادہ زیب محفل میگردد۔ و بروز ششم محفل قل خوانی مے مانند و بہر طرز اہتمام و التزام محفل قل حضرت خواجہ بزرگ بوقوع مے آید چون محفل ختم مے شود۔ دستار صاحب سجادہ قریب و مزین میگردد بہ دیگرے دستار داده نمے شود +

Marfat.com

آئین عرس بزرگان سلسلہ معینیہ

جانب پائین روضۂ شریف پیش دالان آرت کارٹ محفل سماع بر سطح فرش سنگ معین است صوفیان صفت بسته می نشینند، وقوالان رسم سماع ادا میکنند، و آنانرا محفل بعد ساعت شش که سماع معمول دکٹر کا ختم می شود مقرر است و قریب نصف شب ختم محفل گشته شیرینی تقسیم می نمایند اما درین محفل ها عصا، و مجمر ها نقره که لوازمه سجاده گیست مستعمل نمیشود +

باب دوم

در تذکره اولاد و اخفاد حضرت خواجه بزرگ معین الحق والدین قدس الله سره العزیز

آورده اند که حضرت خواجه را تا سن هشتاد سال در تجرید و تفرید در گذشت و هنوز تا اهل اختیار نفرموده بود شبی در عالم رویا که چشم ظاهر آشنائی خواب دیده دل شاهد سب الارباب بود، از حضرت ختم رسالت و صدر النبوت ایما رفت که معین الدین تو معین دین ما شی، اما سنتی از سنت ها ما بگذاشتی، چون حضرت خواجه بزرگ بیدار شد، و بعد ادائے فریضه سحر به جلوت ارباب محبت صحبت افتاد ملک خطاب نام که حاکم قلعه بیلی بود، خاتونی از قبیله راجپوت که به غلیمت یافته بود بخدمت حضرت خواجه به اراده ازلی آن جمیله عفیفه را به سلسله زوجیت مباهی فرمود، و امة الله نا کرد، خاتون دیگر بنت سید وجه الدین مشهد لیست که به اشارت و بشارت حضرت تناد مولانا امام جعفر صادق رضی الله عنه در حبالهٔ نکاح حضرت خواجه در آمد از هر دو عفیفه سه پسران و یک دختر بوجود آمدند اما در بطن اختلاف است برخی بر آنند که از بطن سیده محترمه خواجه ابو سعید و بی بی حافظه جمال متولد شدند و از بطن جمیله دیگر خواجه فخر الدین و خواجه حسام الدین بوجود آمدند، والله اعلم بالصواب

Marfat.com

خواجہ ابوسعید را دو پسران بودند۔ خواجہ احمد و خواجہ وحید کہ ذکر پاک اینہا در فوائد الفواد از حضرت
سلطان المشائخ منقولست و بی بی حافظ جمال را جفت شرعی۔ شیخ رضی الدین بود کہ بر کنار حوض
مندولا در نواحی قصبہ ناگور است۔ سید حسام الدین بعین شباب از چشم مردم نہان شد و صحبت
ابدال و رجال الغیب پیوست۔ اما حضرت خواجہ فخر الدین را پسرے بوجود آمد کہ حسام الدین سوختہ
نام داشت و او از بس عابد و مجاہد ممتاز و مرتاض مولع و متورع سوختہ آتش محبت و آسودہ
درد محنت بود و بفیض صحبت حضرت سلطان المشائخ از امثال و اقران گوئے سبقت
ربودہ بود مرقد پاکش در قصبہ سانبھر باختر سوے بر سر راہ اجمیر واقع است و خلق خدا از ان خطیرہ
گرامی فیضہا مے رباید۔ او را دو پسران بودند معین الدین خورد و قیام الدین بابر بال اول از
کامل و اکبر بود۔ کمالات علمیہ و آثار جلیہ داشت و بے واسطہ کسے با حضرت خواجہ نسبتے بود۔ اما
انجام کار باشارت خواجہ بزرگ بہ خواجہ نصیر الدین چراغ دہلی رجوع کرد و خلافت یافت۔ اولاد
پاکش بہ سبب ناہمواری و ناہنجاری کفار سکونت مالوہ اختیار کرد و از مدینۃ الولایت
اجمیر ہجرت فرمود۔ سید قطب الدین کہ بعہد سلطان محمود خلجی خداوند دوازدہ ہزار سوار بود و بخان
خان خطاب داشت از نبائر پاک خواجہ معین الدین خورد است و دیگر ہم صاحب مقام عالی
حضرت آفریدگار بود و جوہر شجاعت و جلادت نگاہ میداشت و بمقابلہ کفار داد جرأت
مے داد۔ حتے کہ گروہ مخالف از دست او بستوہ مے آمدہ از جہت نامش ٹیلا باگ کردہ بود
شیخ المشائخ دیوان سید غیاث الدین احمد علی خان حسینی الاریب فیہ از اولاد محب
خواجہ بزرگ است سلمہ اللہ تعالے سلسلہ نسب شریفش بہ نوزدہ واسطہ
منتہی مے شود۔ شیخ المشائخ دیوان سید غیاث الدین [illegible]
بن دیوان سید امام علی احمد بن دیوان سید [illegible] بن دیوان سید [illegible]
بن دیوان سید امام الدین احمد بن دیوان سید منیر الدین احمد بن دیوان سید [illegible]
بن دیوان شیخ ابو الفتح احمد بن دیوان سید علم الدین احمد بن دیوان خواجہ ابو الخیر احمد بن [illegible]

Marfat.com

معین الدین[۱۳] احمد ثالث بن شیخ المشائخ سید رفیع[۱۴] الدین احمد بایزید خورد بن شیخ المشائخ سید نور الدین[۱۵] احمد طاهر بن شیخ المشائخ تاج[۱۶] الدین احمد بایزید بزرگ۔ بن شیخ شهاب[۱۷] الدین احمد بن شیخ کمال الدین شیخ احمد بن شیخ نجم الدین[۱۹] احمد خالد۔ بن خواجه قیام[۲۰] الدین بابر بال ہٹیلا ہاگھ رحمته الله علیهم اجمعین۔ بعضے از اہل بنیا کہ در باب وجود با جود اولاد احفاد حضرت خواجه بانکار آمده اند الحق از جاده مستقیم تحقیق و راستی دور افتاده اند و منازل خویش در نهانخانه نکبت و ذلت بنیاد داده اند۔ زیرا کہ فقیر مولف بمنشاء تحقیق و تصدیق این معنی کتب سیر و سلوک و فرامین شاہان ہند و جریده ہا را کہ در تذکره اولاد و احفاد حضرت خواجه مشهور و مذکور بودند از دفتر تولیت و دیوان اوقاف آستانه مقدس و مطهر بهم رسانیده مقام یقین را تا بحق الیقین افزوده است و بهر آنکه اقوال بزرگان سلف و علم و عمل حضرات خلف را بچشم انصاف دیده باشد میداند کہ وجوب وجود اولاد حضرت خواجه بزرگ را اولیاء کاملین و بزرگان دین در ہر زمان و مکان تصدیق و تحقیق فرموده باعتراف و اقبال گرائیده اند۔ غیر ایشان کسیکہ بهوائے نفس و تقاضائے ہوس حرف دیگر میزند۔ دلداده نفس و سرگشته ہوا و ہوس است۔ لاجرم مناسب حال و شایان مقال اینست کہ برخے اقوال از ملفوظات و مکتوبات و غیرہم بطرز استنباط و انتخاب در ضبط تسوید و ربط تسطیر در آورده شود کہ شاہد حال و مشهود مقال باشد +

منقول است از فوائد الفوائد

کہ بر زبان فیض ترجمان حضرت سلطان المشائخ گذشت۔ پانزدهم محرم سن عشره سبعمائه شنیدم از خواجه احمد نبیره شیخ معین الدین قدس الله سره العزیز۔ و این خواجه احمد عظیم صالح بود سن عشرین سبعمائه پنجم رمضان المبارک۔ الغرض چون چند گهے بگذشت خواجه وحید الدین نبیره خواجه معین الدین سجزی رحمته الله علیه بخدمت شیخ کبیر آمد و بیعت طلبید و دستوری حلق خواست شیخ فرمود من این معنی از خاندان شما دریوزه دارم مرا واجب نیست کہ شما را دست بدہم خواجه وحید الدین الحاج

Marfat.com

بسیار کرد۔ کہ البتہ من مرید شوم۔ خدمت شیخ دست بادو فرمود سر خلق کن القصہ آن روز کہ خواجہ وحید الدین محلوق شد بعد آن مولانا نصیر الدین نیز محلوق شد ؛

منقول است

از مولانا سید محمد مبارک علوی الکرمانی خلیفہ مستند حضرت سلطان المشائخ محبوب الاولیا شیخ نظام الدین قدس سرہٗ

کذا فی سیر الاولیاء

فرزندان شیخ الاسلام معین الدین سجزی را در حدود اجمیر دیہی احیا بود مقطعان جہت مقرر داشت مرحمت سے نمودند فرزندان شیخ را بران داشت کہ در شہر روند و از بادشاہ مقرر داشت بیارند بعد ازین خواجہ از اجمیر بہ دہلی آمد فرمود شنیدم از حضرت خواجہ احمد نبیرہ شیخ معین الدین سجزی قدس اللہ سرہٗ و این خواجہ احمد عظیم صالح بود ؛

تنبیہ فرمود اشارت بحضرت سلطان المشائخ زیرا کہ صاحب سیر الاولیا ملفوظات حضرت شیخ را ترتیب داد است

منقول است

از درویش جمالی کہ او از بس محقق صاحب نسبت و از بزرگان طریق چشتیہ بود۔ کما قال فی سیر العارفین نقل است از خواجہ معین الدین چشتی۔ کہ روزے بزبان دربار فرمودند کہ اولاد معین الدین و حمید الدین یکیست و این قول قبل از پیوند بود و آخر کار نتیجہ قول ایشان ظاہر شد کہ باہم یکے شدہ اند چنانچہ امیر شیخ تاج الدین کبری ابی محمد الحسنی الحسینی سلمہ اللہ تعالے فی ابقائہ نبیرہ اولاد پسر صلبی حضرت خواجہ معین الدین میشود۔ و نبیرہ دختر سلطان التارکین برہان الدین شیخ حمید الدین محمد احمد صوفی سعیدی عمری فاروقی یاروغار مرید و خلیفہ بودہ اند۔ آن خواجہ معین الدین قدس اللہ سرہٗ العزیز رضی اللہ تعالے [illegible] و میان آن خواجہ و شیخ حمید الدین خویشی و دوستی است نام معلوم بود باشد و بمان طریق در [illegible]

Marfat.com

ایشان بهم خویشی میرسد تا معلوم بوده باشد۔ دران ایامیکه این حقیر۔ بدولت زیارت مرقد
پُرطهارت حضرت معین الملته مشرف گشتا از فرزندان حضرت ایشان۔ صاحب سجاده
شیخ المشائخ بایزید ثانی بود رحمته الله علیه۔ واو شیخی کلان و عظیم الشان بوده است۔ سید شمس الدین
طاهر که صد و پنجاه سال عمر داشت۔ خرقه خلافت از خدمت شیخ المشائخ بایزید محمد ثانی یافته
و مرید شیخ المشائخ شیخ نور بود که در بنگاله آسوده است و خدمت سید شمس رحمته الله علیه را
با حضرت ملک المشائخ و اولیاء سماء الحق والدین قدس سرهٗ اعتقادے بجد۔ و اتحادے
بیعد بود و با این احقر محبتے و شفقتے عظیم بود۔ از ایشان استماع است که حضرت زبدة المشائخ
معین الحق والدین را در آخرها تاهل واقع شد۔ و فرزندان متولد شدند۔ فاما چون این حقیر
بزیارت روضه متبرکه حضرت زبدة المشائخ معین الحق رحمته الله علیه رسید همراه و باتفاق میت
خدمت پیرزاده سجاده شیخ المشائخ بصیر الملته والدین رحمته الله علیه بحجاز زیارت حضرت ایشان
بحصول پیوست۔ در انجا مجاوری بود عظیم القدر مولانا مسعود قریب هشتاد سال عمر داشت
چنانچه پدر و آبائے اجداد او مولانا احمد[1] شرف نسبت حضرت شیخ مشار الیه قدس الله
سره العزیز یافته بود۔ و مولانا مسعود از مولانا احمد که خادم حضرت شیخ بود نقل میکرد که انچه
حضرت شیخ رحمته الله علیه از اجمیر اول بار به دهلی رفتند و باز آمدند ایشان را تاهل واقع
شده و آنچنان بود که سید جیه الدین محمد مشهدی عم سید حسین مشهدی دارو غه خطه مذکوره بود
دختری داشت که از عصمت و عفت که نام مبارک ایشان بی بی عصمت است و
این عجوزه مسطوره بحد بلوغ رسیده بود میخواست که بحباله بزرگ زاده در آرد۔ و حوالهٔ نتیجه
و دودمان اشراف نماید چنین در خور کمال و لائق حال نیافت که بدو پیوندے فرماید۔ اکثر
این تامل و تفکر مے بود۔ ناگاه شبے از شب ها حضرت امام جعفر صادق را در واقعه دید که
میفرماید که فرزندم وجیه الدین اشارت حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم بر این است که

[1] یعنی محمد بن مسعود قاضی تاج الدین محمد دوم قاضی شمس الدین هروی نبیره نامه محمد شیبانی رحمته الله علیه ۱۲

Marfat.com

این عجوزه را به شیخ معین الدین سجزی سپاری و در حبالهٔ او درآری سید جمال الدین مذکور از پیوستگان حضرت شیخ بود اینها تعجب بحضرت شیخ اظهار نمود حضرت شیخ رحمة الله علیه فرمود که عمر من به آخر رسیده است یعنی نود سال شده ام فاما چون اشارت حضرت رسول است قبول نمودم و جفت شریعت ساخت این فرزندان پاک نهاد [illegible] و دودمان کرام و خاندان عظیم اند ۔

فصل

از عارف معارف توکل و تجرید سالک مسالک الوهیت و تفرید سلطان التارکین شیخ حمید الدین صوفی ناگوری نقل آورده اند ۔ هکذا فی سرور الصدور که بتوجه خاص حضرت خواجه فرید نبیرهٔ حقیقی حضرت سلطان التارکین ترتیب تدوین یافت ۔ چون خواجه جیو در اجمیر در آمد ملکی که در آنوقت بود شیخ جیو را مرید شد و دختر کی در ستاد ۔ خواجه جیو در آنوقت معمر شده بود عمر ایشان به نود سال رسیده بود ۔ خواجه جیو را از آن باز شدند تا وقتیکه شیخ بزرگ را گفت حمید حیثیت این ۔ هرگاه که ما را در آن جوانی که مجرد بودیم حاجتی که بشد ۔ ملک کرد در آن حال اجابت میشد و این ساعت که پیشت دام [illegible] آن آمدند ۔ هرگاه که حاجت می شود بسیار وقت می باید ۔ و دعا کرده شود لیکن بعد از [illegible] باجابت میرسد و حاجت بسر آید ۔ اینچه حکمت است شیخ بزرگ گفت مرا و گفتم با خواجه جیو شما را [illegible] است اقصد مرتبهٔ که در آنوقت که مجرد بودید خواست [illegible] بتابستان میرسید و به تابستان میوه زمستان میرسید [illegible] بزاد [illegible] همچنان خواهد رسید [illegible] تا [illegible]

[illegible] خواجه جیو چون این شنید [illegible] ۔

Marfat.com

منقول است

از عالم علم حقیقت و یقین - قدوه بزرگان دین مولانا عبدالحق محدث دهلوی و بخاری رحمة الله علیه

کما قال فی اخبار الاخیار

خواجه فخر الدین بن خواجه معین الدین بزرگ بود یکسب زراعت مشغول و موضع ماندن که قریب به اجمیر است احیا ساخت و حکام مزاحمت میکردند - و خواجه بتقریب آن بدهلی تشریف آورد همین شیخ فخر الدین است وے بعد رسیدن بست سال در صدر حیات بود - در قصبه سوارد که شانزده کروه از اجمیر است وفات یافت و نزدیک حوض در قصبه سوارد مدفون است رحمة الله علیه - شیخ حسام الدین پسر خود حضرت خواجه معین الحق و الدین است چنین گویند که او عاشق شد و صحبت ابدال پیوست قدس الله سره العزیز خواجه حسام الدین سوخته پسر شیخ فخر الدین بن شیخ الاسلام معین الدین چراغیست سوخته آتش محبت و دوخته ناوک مودت شیخ نظام الدین اولیا صحبت داشت - مدفن او در قصبه سانهر طرف غرب بر راه اجمیر افتاده است - او را پدر او بنام برادر مفقود حسام الدین بن خواجه معین الدین نام نهاد - و حضرت خواجه بزرگ را دو جفت بود یکے منکوحه دختر سید وجیه الدین مشهدی عم سید حسین جنگ سوار که بر بالاے قلعه اجمیر آسوده است نام او بی بی عصمت و دیگرے نام امة الله آنچنان بود که حضرت خواجه بکبر سن رسیده بود و هنوز متاهل نشده شبے حضرت پیمبر صلی الله علیه وسلم را بخواب دید میفرماید که معین الدین تو معین دین هستی سنتی از سنتهاے من ترک کرده اتفاقا همان شب حاکم قلعه بهلی ملک خطاب نام بر سر کافران آنحدود تاخته بود دخترے از دختران راجهاے آن دیار بدست افتاد - ملک خطاب مرید خواجه بود - آن دختر را بخدمت وے گزرانید و خواجه او را قبول کرد کذا فی تاریخ بلاد خانی ایضا - سید وجیه الدین مشهدی دختر داشت بکمال عفت آراسته و بپیرایه عصمت پیراسته این دختر بحد بلوغ رسیده بود موقوف وجود کفو بود

Marfat.com

ناگاه شبے امام جعفر صادق را رضی اللہ تعالے عنہ بخواب دید کہ میفرماید فرزندم وجیہ الدین اشارت
حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم درین است کہ این دختر را بخواجہ معین الدین حسن سجزی
بسپاری و در حبالہ او در آری۔ سید وجیہ الدین مذکور از پیوستگان حضرت خواجہ بود۔ این واقع
را بدو باز نمود۔ خواجہ گفت با وجود وجیہ الدین عمر من آخر رسیدہ است لیکن فرمان حضرت
پیمبر صلے اللہ علیہ وسلم ہست۔ از قبول آن چارہ نیست۔ و ہر یکے از ہر دو خاتون اولاد شد
بی بی حافظ جمال از آن دختر است نہ دختر راجہ چنانکہ در عوام مشہور است۔ و قبر بی بی جمال
در پایان حضرت خواجہ است۔ جفت شریعت او شیخ رضی است و خطیرہ او در یکے از قصبات
ناگور است بالائے حوض کہ آنرا مسند ولا میگویند۔ و از بی بی جمال دو پسر شدہ بودند۔ و ہر دو
در ایام طفولیت از جہان رفتند و حضرت خواجہ را نہ پسر اند۔ شیخ ابو سعید۔ شیخ
فخر الدین۔ شیخ حسام الدین۔ شیخ ابو سعید از دفتر شیخ وجیہ الدین است و در شیخ
فخر الدین و شیخ حسام الدین اختلاف است سید محمد گیسو دراز و جماعتہ درویشان برانند
کہ از بی بی عصمت اند و سید شمس الدین طاہر و طائفہ درویشان میگویند کہ از بی بی
امتہ اللہ واللہ اعلم۔ خواجہ معین الدین خورد پسر بزرگ شیخ حسام الدین سوختہ است او را
خورد بہ نسبت خواجہ بزرگ میگویند۔ ہمین منقبت او را بس است۔ درویش کامل بود۔ چنانکہ
مرید شود بکسب ریاضت کار را بجائے رسانیدہ بود کہ بے واسطہ از حضرت خواجہ استفادہ
میکرد۔ عاقبت بحکم خواجہ مرید شیخ نصیر الدین محمود شد و خرقہ خلافت از وے بستد
و پسر خورد شیخ حسام الدین سوختہ شیخ قیام بابر بال در غایت حسن و صورت بہیت [illegible]
بود۔ از ہر یکے خواجہ معین الدین خورد شیخ قیام اولاد خواند [illegible]
قطب الدین است و سلطان محمود خلجی او را چست خان خطاب داد۔ خداوند دوازدہ
ہزار سوار گردانید۔ سلطان محمود کہ اجمیر را مسلم کرد میخواست شیخ خان را بدیے
چون دہند و از خوردی۔ کلان شدہ بود۔ اجمیر اختیار نکرد و از اولاد شیخ قیام بابر بال

Marfat.com

شیخ بایزید است که او را شیخ بایزید بزرگ می‌گویند۔ دانشمند بود در روضهٔ خواجه درس می‌گفت
شیخ احمد عبد شیبانی و دیگر بزرگان شاگرد او بودند۔ و اختلاف دوم که در فرزندان حضرت
خواجه مشهور است۔ در همین شیخ بایزید است و منشاء آنست که چون سلطنت دار الملک دهلی
فتوح پذیرفت و کافران بر دیار اجمیر غالب آمدند۔ فرزندان خواجه در اینجا نتوانستند بود فرزندان
خواجه معین الدین خورد جانب مند رفتند و در آنجا سکونت کردند و بنابر شیخ قیام بابر بال
بجانب گجرات رفتند و تعلیم علم کردند۔ و شیخ بایزید جانب بغداد رفت و تحصیل علوم
کرد۔ چون سلطان بود بعد از سالها در اجمیر اسلام کرد و بر کفار این دیار استیلا یافت شیخ
بایزید از مسافرت مبسوط قدوم آورد۔ شیخ محمود دهلوی شیخ الاسلام مند بود۔ و صدارت
علما و صلحا بے تعلق داشت۔ دختر بایزید داد سلطان محمود معتقد شیخ بایزید شد
چشت خان را بسبب عصبیتے که داشت اعتقاد بادشاه نسبت دے خوش نیامد۔
سلطان محمود در مقام نصب علماء و مدرس در اجمیر بود چشت خان باعث شد
هر آنکه بایزید را نیز باجمیر فرستند تا در روضهٔ متبرکه درس بگوید بعد از مدتے جماعه انکار فرزند
او کردند۔ و به بادشاه رسانیدند و بادشاه از علماء و مشائخ آن زمان استفسار کرد مخدوم
خواجه حسین ناگوری و مولانا رستم اجمیری که یکے از علماء قدماء اجمیر بود و علماء دیگر گواهی دادند
شیخ بایزید از فرزندان شیخ قیام بابر بال بن شیخ خواجه حسام الدین بن شیخ فخر الدین بن خواجه
معین الدین است و فی الحقیقت اگر خواجه حسین اعتراف به نسب او کرده باشد بس است
زیرا که وے ولی بود و مقتدا عارف بسلسلهٔ ایشان و از آنکه به فرزندان شیخ بایزید بسنت خوشی
کرد و دختر داد۔ ظاهر می‌شود که پیش ایشان نسبت ایشان متحقق است۔ الغرض وجود
اولاد احفاد حضرت خواجه متیقن شد۔ آنچه بعض عوام گویند که خواجه عقیم بود و فرزند نداشت
غلط فاحش است ذکر اولاد خواجه در ملفوظات مشائخ چشت واقع است۔ شیخ فرید نبیرهٔ
حضرت شیخ حمید الدین قدس الله سره در سرور الصدور رانے نقل میکند که چون خواجه

Marfat.com

مارا قدس سرہٗ فرزندان تولد شدند روزے از من پرسید کہ حمید چون است پیش ازین کہ
قوی وجوان بودم ہرچہ از درگاہ عزت مے طلبیدم زود مے یافتم اکنون کہ چون کہ پیر و ضعیف
شدہ ام چون حاجت بدعا میشود۔ کار بہ درنگ میکشد۔ بندہ عرض کرد کہ خواجہ را روشن است
کہ چون مریم را رضی اللہ عنہا عیسی علیہ السلام تولد نشدہ بود میوہ زمستانی در تابستان
و میوہ تابستانی در زمستان بے محنت در محراب حاضر مے یافت چون عیسی علیہ السلام
تولد شد مریم منتظر بود کہ رزق ہمچنان خواہد رسید۔ فرمان آمد کہ ہر دو شاخہائے درخت خرما
را بسوے خود بجنبان کہ تا بر تو خرماے تر ریزد۔ درین حال و دران حال این مقدار تفاوت است
خواجہ این جواب را از بندہ قبول کرد و پسندید۔ میان نجم الدین ہندوی مرید شاہ جیو است
و صد و سی سال عمر داشت پدر او۔ وزیر سلطان غیاث الدین ہندوی بود عارف بود و
صاحب حال و مجرد از علایق از لباس بہ ستر عورت اکتفا داشت ہفت سال بود
کہ پیر بر او نظر کرد و بجانب خود کشیدہ گویند کہ در احمد آباد از وے احیاء میت واقع شدہ
بود بعد ازین قضیہ از انجا غائب ہیچکس از اہل آن دیار نشان او نیافت و بہ دہلی
آمد۔ اکثر اوقات در مقام خواجہ قطب الدین قدس اللہ سرہٗ مے بود بعد ازان از روحانیت
حضرت خواجہ رخصت طلبید و بمقام اجمیر رفت و در اقرب اوقات وفات یافت گویند
کہ خواجہ معین الدین بزرگ یکے از اولاد خود بخواب نمود کہ شاہ نجم الدین در صد و دو فات است
او را پیش حجرہ من جا باش الآن گور او ہمانجا است۔

منقول است

از ملا عبد القادر بداؤنی کہ یکے از مقربان و ملتزمان دولت اکبر [illegible]
و مذہب پاک و مشرب صوفیہ داشت و در فن تاریخ عدیم النظیر است گفتار بود کما فی
منتخب التواریخ در سنہ ۹۸۹ ہشتاد و نہ چنین شیخ حسین نبیرہ حضرت خواجہ معین الدین رحمۃ اللہ علیہ را

Marfat.com

تسلیم خاطر خواه نمیکرد بعد از اخراج به مکه معظمه و آمدن او از انجا در فتحپور و بهمان دستور سابق کوشش باستغنا نمودن و ادلے بے اخلاصی از فهمیدن در بکر فرستادند تا در حال هزار و دو نظام الدین احمد بتقریب التماس طلب قاضی فتحپوری از بکر و شیخ کمال سیالبانی نام او را هم مذکور ساخت و همه را طلبیده از آن روئے که زمین بوس بجا آوردند حاضر زمان طلب داشته حکم خلاص فرمودند و در فتحپور فرستادند و شیخ حسین را باز حکم مدد معاش در بکر فرموده نامزد همانجا ساختند۔ چنانکه ازین پیشتر مذکور شود انشاء الله تعالے شیخ حسین اجمیری شهرت چنان دارد که از نبائر حضرت کتب المشائخ سلطان الواصلین حضرت خواجه معین الدین سجزی چشتی است۔ قدس الله سره۔ اما چون بادشاه را در اوائل حال اعتقاد بحضرت خواجه اجمیر نسبت باو انکارے دست داد مخالفان برهنمونی بعضے مشائخ فتحپوری که ایشان نیز در استیصال و قهر ابنائے جنس بودند مساعی جمیل بلیغ فرموده اند جزاهم الله و بر بقی نسبتش او را شهادت نموده گفتند که از حضرت خواجه عقبے نمانده و درین باب صدور و قضات نیز بموجب زمانه سازی مصرعه

فَلِلدَّهْرِ اَثْوَابٌ لَهَا فَکُنْ فِی ثِیَابِهِ

محضر نوشتند و آن تولیت چندین ساله بدیگران تفویض یافت و شیخ چون دستگاهے عظیم داشت و در آن صوبه بادشاهانه زندگی میکرد و سوانح دیگر علاوه آن شد و غیرت اولوالامری تاب نیاورده او را حکم اخراج بجانب مکه معظمه فرمودند تا در سفر بانس واله رخصت گرفت و بزیارت حج اسلام فائز گردیده باز آمد۔ روزیکه از فتحپور بر آمد بعزم توجه کابل بر سر حکیم محمد مرزا روانه شدند۔ شیخ از سفر حجاز آمده ملازمت نمود و شرائط آدابیکه نوندهبان نومسلم۔ و نومریدان و نودولت حالا قرار داده از و بوقوع نه انجامید بعد از مطالعه در صفحه احوال و خطوط پیشانی او معائنه بے اخلاصی بزعم خود مشاهده نمود حکم حبس در قلعه بکر فرمودند و چند آنجا بسر می برد تا در سن یک هزار و دو بسعے بعضے

Marfat.com

مقربان معتقد شیخ احکم طلب از بکر شد و چون همراه بعضے از محبوسان مثل شیخ کمال
بیابانی که شمه ذکرش بالا مذکور گشت و قاضیان فتحپور که بسعے شیخ ابراهیم چشتی تا چارده سال
آنجا محبوس بودند و بوسیله مرزا نظام الدین احمد خان بنام ایشان رفته بود آمده
کورنش نموده سجده ها کردند حکم بخلاص ایشان صدور یافت - چون شیخ پیر هم
هفتاد ساله بود و آداب خدمت ملوک و طریق ملازمت ایشان هرگز نورزیده نمیداند بوضع قدیم
تعظیمے فی الجمله و تسلیم ناتمام کرد - بازار و رنجیده و ناخوش آمده حکم بمیرزا فرمودند که فرمان
که سنه ان سه صد بیگه زمین مدد معاش در بکر نوشته او را با دیگر روانه آنجا سازد
و بیگم بادشاه والده خلیفه الزمانی به اندرون محل در مقام شفاعت در آمده گفت که
پوتم او والده پیر فرتوت دارد در اجمیر و دلش از برای دیدن فرزند کباب است چه شود
اگر او را رخصت وطن فرمایند و هیچ مدد معاش از شما نمے خواهد قبول نفرموده گفتند
اچه جیو در انجا که میرود باز دو کاسے برای خود و مسکینند و فتوحات و نذر و نیاز بسیار پیش او
مے آرند و جماعه را گمراه مے سازد - غائتش والده خود را از اجمیر همین جا طلبد و تعینی او را
بغایت دشوارتر از رفتن بکر بود و شبے که صدر جهان بتقریب تسلیم تولیت اجمیر چنانچه
جامع انتخاب را از نظر گذرانید - آن مهم را که خود یافته بود بر هم زده و حنابان ام نداده
در خدمت نگاه داشتند و از صدر جهان پرسیدند که آن پیر بلوچ ساده لوح که عبارت
از شیخ حسین باشد کجا است - فقیر یاد دهانیدم که در لاهور است و نصب جهان [illegible]
گفتم که چون من قابل این سعادت نبودم - بارے او را متولی آن [illegible]
حق بمرکز قرار یابد از انجا که شان هندوستانیان به ترتیب [illegible]
و هیچگاه از یک دیگر سینه صاف نیستند نه در حق من [illegible]
و در باب شیخ حسین - و آن پیر مغموم شکسته و خسته [illegible]
افتاده نه مجال تردد - خانهلک اهل دنیا دارد و نه آمیختن [illegible]

Marfat.com

عرض مسدود و خانہ شفاعت خراب است۔ القصہ شیخ مشار اللہ عزیز الوجود خیلے مغتنم و برکت روزگار است۔ و ہر چند مرا با او سابقہ معرفت نبود تا درین ایام کہ از سفر حجاز آمدہ و محنت بند کشیدہ چنان مے نماید کہ تودۂ نور است ملکے اسب محتشم و سخن دنیا معلوم نیست کہ ہرگز جز ملا بر زبان او میگذشتہ باشد ہمیشہ بریاضت و عبادت و مجاہدت و صائم الدہر و قائم اللیل است۔ امید کہ بحق سبحانہ تعالے بموجب اِنَّ مَعَ الْعُسْرِ یُسْرًا وَاِنَّ مَعَ الْعُسْرِ یُسْرًا او را فتحیابی حاصل شود +

منقول است

از عالم باعمل واقف معقول و ماہر منقول امام الطریق شیخ محمد غوثی بن حسن بن موسے شطاری رحمۃ اللہ علیہ قال فی گلزار الابرار۔ ارجمند فرزندان معین الدین اولیا قدس اللہ اسرارہم برخے برآنند کہ فرزند نداشت حصور بود۔ و جمعے برگزارند دو کدبانو داشت یکے دختر سید وجیہ الدین مشہدی۔ دوم بنت راجہ کہ در بند ملک خطاب مرید خواجہ افتادہ بود۔ بخدمت پیر فرستاد ہمچنین گزارش سلطان التارکین ناگوری نیز بر عیالمند بودن خواجہ دلالت دارد۔ آنکہ پورا و شیخ سرور الصدور نگاشتہ۔ روزے معین الدین و اولیا پس از عیالمندی و فرزند آوردن بمن گفت۔ حمید الدین پیشتر در ہنگام جوانی و تنہائی آنچہ بر ضمیر من میگذشت بطلب ولی طلب لباس صورت مے پوشید۔ اکنون درین روزگار کہ پیری و عیالمندی فراپیش آمد۔ ہمہ آمدہاے خاطر از سراے علم بدر معین نمے خرامد عرض کردم پیش از زادن عیسے کلما دخل علیہا زکریا المحراب وجد عندہا رزقا حال مریم بود۔ و پس از تولد وھزی الیک بجذع النخلۃ مقام او گشت بہ شنفتن این جواب خوش وقت گردید۔ الجملہ باندازۂ این گذارش ہا برخے کہ معین الاولیا را حصور پندارند محض پندارند باشد۔ بی بی حافظ جمال دختر خواجہ است زادۂ او۔ شہرت عامہ نہ بر واقع است۔ در حبالہ شیخ رضی بود کہ خوابگاہش

Marfat.com

در کنار حوض مسند ولا که یکے از مضافات ناگور است و قبر بی بی در پایان حضرت خواجه دیگر فرزندان را سید محمد گیسو دراز از بی بی عصمت مسبب اند و خواجه شمس الدین ظاهر از امت الله سریه میگوید مصرعه

بجز خدائے نداند کسے حقیقت حال

چندے را رائے آنکه فرزند داشت لیکن همه از دائره حسن رسانی پائے بیرون نیاورده بازگشت بعالم قدس فرمودند۔ و لختے بر نگاشته اند۔ چند حق از فرزندانش بپایه بزرگواری و شرفه برهنمونی رسیده بود و این گزارش بهر درستی مسجل است که سه پسر داشت رشید و مرشد۔ از انجمله مهین پور خواجه فخر الدین محمد اجمیریست بکمال هر دو عالم آراسته و صاحب تصرف بود۔ پس از پدر بزرگوار آئین صدر و شیخی و ارشاد بوجودش آرایش پذیرفت۔ پنجم شعبان سال شش صد و شصت و یک از دنیا رفت میانگی برادرش خواجه ضیاء الدین ابو الخیر نزد برخے گفت او ابو سعید است۔ خدیو کمالات و حالات بود بجایش بر نشست او نیز سال شش صد و نود و پنج رخصت بربست شیخ حسام الدین از همه خورد تر بود۔ از چشم مردم پنهان شد۔ و به طائفه ابدال و رجال الغیب پیوست سجاده نشینی بر نبائر و نبسگان رسید سلسله پیرائے و خانواده داری خدیو مشرب چشت معین الاولیا خود بخدمت قطب الاولیا سپرده بود۔ شیخ رفیع بایزید و شیخ نور الدین محمد اجمیری که از نبائر اند بر دش صفوت و آئین سلوک پیرست۔ ظاهر و باطن بودند فراوان سال بر سجاده آبائے کرام رهنمونی خدا طلبان کردند۔ شیخ حسام الدین سوخته پور خواجه فخر الدین اجمیریست سینه داغدار سوز محبت۔ و دیده [illegible]

بصحبت نظام الاولیا رسیده خوابگاهش در قصبه [illegible]

پدرش بیاد برادر گم شده او را همنام گردانید [illegible]

مرید و خلیفه شیخ نصیر الدین چراغ دهلی است [illegible] از ارادت [illegible] آویزش نفس

Marfat.com

نافرجام فیروزمند بود۔ واز باطن معین الاولیا بهرهٔ داشت۔ دوم شیخ قیام الدین
با بربال خوش شکل وزیبا چهره۔ دلاور ولیر وبزرگ منش بود۔ این هر دو نیز فرزندان نامور
دارند۔ شیخ قطب الدین پونجختین است۔ از اجمیر در سر آغاز آگهی به هند ورفت و
سلطان جلج در نوجوانی او را چشت خانی داده چند یوزه هزار سوار گرد آید چون
به فیروزی نیروی سلطان پس از فراوان سال در اجمیر اسلام تازگی گرفت خواست
بچشت خان بدهد۔ خوئے به هندو گرفته بود نه پذیرفت۔ شیخ بایزید بزرگ پسر پسین است
دانشمند بود۔ در روضهٔ معین الاولیا سالها درس میگفت شیخ احمد مجدد دیگر بزرگان شاگرد
اویند۔ در هنگام شورش فرمانروائے دهلی از خیرگی پیکر پرستان او بسوئے بغداد
شتافت۔ عمرے در آن گل زمین گزرانید چون از رونق اسلام آگهی یافت از آن
دیار هند و آمد سلطان از حسن عقیدت خود او را انبار چشت خان گردانید خان
نیارست برداشت۔ به بهانه مهم سازی دور انداختن او خیال بسته بعرض سلطان رسانید
پیش ازین برادر کهن شیخ بایزید بزرگ مدرس اجمیر بود۔ هستی اسلام آنجا بر دانش رائے جهان
پیرائے صواب نمود۔ اکنون درین دولت آنجا بنائے اسلام از سر نهاده آمد۔ رفتن آن
سبب استواری آن نونهاے نماید۔ بنابر سخن چشت خان شیخ بایزید را بودن اجمیر شد
در آن روز جمعے بعرض سلطان رسانید که او نزاد معینه نیست۔ ازین رود انشوران
و درویشان کهن سال و بزرگان آگاه حال قلمرو خود را فراهم آورده در پرستش باز کرد
هند دم شیخ حسین ناگوری و مولانا رستم اجمیری که در علماء مشائخ اجمیر یکتا
بودند۔ و دیگر چند آگاهان به درستی نسب او گواهی دادند پیوند خویشی کردن شیخ حسین
ناگوری به فرزندان خویش بایزید نیز گواه عدل است +

Marfat.com

منقولست

از ملفوظات بابرکات قبلهٔ عالم و عالمیان قدوهٔ اصفیا و سند الاولیا عاشق جانباز خواجه سید محمد بندهٔ نواز گیسو دراز قدس سره هذا فی جوامع الکلم +

بعد نماز خفتن عرضه داشتم که نقل خدمت شیخ الاسلام قطب الدین ایام غیاثی است فرمان شد حکایت که میگویند دلیل میکند ایام شمسی است آن حکایت چیست که بندگی شیخ الاسلام حسین الدین از اجمیر آمدند خدمت شیخ قطب الدین شنید استقبال کرد چنانکه مرید با پیر باشد هیچ کم نه کرد بعد از انکه در خانه آمد عرضه داشت که چه سبب بود که حقتعالی این شهر را بقدوم منور گردانید فرمودند بابا بختیار من مزرعه کرده بودم آن مزرعه استقامت گرفت منقطع فرمان میخواهد فرزندان مرا معذور نمیدانند جبر کردند این سو فرستادند تو از ما چند گاهے پیشتر بودی ما را راهی بنما برگردیم تا این غرض حاصل شود عرضه داشت بنده را اجازت شود تا این کار بکند شیخ فرمود برو بکن خدمت شیخ در سرای سلطان شمس الدین آمدند بمجرد آنکه سلطان شنید که شیخ می آید از بخت فرود آمد پاپیاده دوید در صحن دوم ملاقات کرد شیخ را بالا برد همانجا [illegible]

و چند بار سلطان بروز شیخ رفته بود و شیخ در نگشوده و بر خود نخوانده امروز خود آمده با دستها [illegible] متحیر ماند که این مرد بکدام سبب خود آمده است پرسید بچه سبب شیخ بنده خود را [illegible] شیخ فرمود پیر من از اجمیر آمده است فی الحال سلطان نشست و [illegible] پیش خود مرتب کنانیده فقط

منقولست

از ملفوظات پاک زبدهٔ ارباب معرفت تاجدار کشور حقیقت حضرت شاه ابراهیم چشتی [illegible]

Marfat.com

حضرت میرک جانباز رحمتہ اللہ علیہ هکذا فی رسالہ ابراهیمیہ مولفہ سنہ ۱۱۰۰ ہجری۔ خواجہ بزرگ
قدس سرہٗ را زنان و فرزندان بودند چنانچہ در ملفوظ سلطان التارکین شیخ حمید الدین
سوالی الناگوری قدس سرہٗ خلیفہ خواجہ بزرگ مینویسد کہ شبے خواجہ بزرگ پیغمبر علیہ السلام
را در خواب دید آنحضرت فرمود کہ اے معین الدین تو معین دین ما ہستی و سنتی از سنتہائے ما
ترک میدہی چون صبح شد مقطع قلعہ بٹیلی ملک خطاب نام از مریدان خواجہ بود دختر یکے
از راجہائے دار حرب اسیر کردہ آوردہ بود بخدمت خواجہ فرستاد او را قبول بی بی امۃ اللہ
نام کرد و در خدمت خود نگاہ داشت و بی بی حافظ جمال از وے متولد گشت بعد از چند روز سید
وجیہ الدین مشہدی را امام جعفر صادق رضی اللہ عنہ در خواب فرمود کہ دختر خود را در عقد نکاح
خواجہ معین الدین در آر چون این مقدمہ بخواجہ بزرگ رسانید بامر باطن امام جعفر صادق
رضی اللہ عنہ دختر سید وجیہ الدین را کہ بی بی عصمت نام داشت نیز در نکاح خود آورد از وے
پسران بوجود آمدند شیخ فخر الدین از محبوب ترین فرزندان خواجہ بزرگ بود و ویرا بسیار دوست
میداشت وے بکسب زراعت مشغول بود موضع ماندن کہ قریب باجمیر است احیاء ساخت جائے
مزاحمت کردہ بود از آن جہت خواجہ بزرگ پیش سلطان شمس الدین تشریف برد
فرمان درست کہ سنا نیدہ آورد شیخ فخر الدین بعد وفات حضرت خواجہ بست سال در صدر
سردار کشا نزدہ کروہ از اجمیر است آنجا وفات یافت نزدیک حوض قصبہ سرد در مدفن اوست
و او را پسرے بود حسام الدین سوختہ بن شیخ فخر الدین از جمیع کمالات ایشانی آراستہ بود با سلطان
المشائخ صحبت داشت وے در قصبہ سیانبھر طرف غروب سر راہ اجمیر است و مرقد بی بی حافظ جمال
دختر خواجہ بزرگ پایان مرقد حضرت خواجہ واقع است بسے صاحب کمال و عالیدرجات
و عارفہ کاملہ بود بنظر خاص خواجہ بزرگ تربیت یافتہ چنانچہ بزرگے و کرامات بی بی حافظ جمال
تا امروز ظاہر است رحمتہ اللہ علیہا خواجہ معین الدین خورد و خواجہ قیام الدین بن حسام الدین
سوختہ عارف کامل بودند و خواجہ معین الدین خورد پیش از آنکہ مرید شود بکسب ریاضت کار بجائے

Marfat.com

رسانیده بود که بواسطه از روحانیت خواجه بزرگ احمد فواحد فواید مینمود و از اشارت
باطن حضرت خواجه بزرگ مرید شیخ نصیر محمود شد و خرقه خلافت از وے پوشیده و در
فواید سلطان المشائخ میفرماید که خواجه احمد نبیره خواجه بزرگ عظیم صالح بود خواجه وحید
برادر وے پیش گنج شکر آمد که مرید شود گنج شکر فرمود که من این را از خانواده شما دریوزه کردم
مرا چه مجال است که دست بشما بگیرم و خواجه وحید بسیار عجز کرده مرید شد و مخلوق
گشت الغرض آنکه بعضے مردم میگویند که خواجه بزرگ حصور بود او را اولاد نیست محض غلط است
از تصانیف پیران چشت مگر بتحقیق پیوسته است چنانچه بالا گزشت ولیکن در کتاب
اخبار الاخیار مے نویسد که اختلاف میان بعضے بزرگان سلسله چشت درین واقع شده است
که میر سید محمد گیسو دراز خلیفه شیخ نصیر بن محمود و جماعے ازین قوم میگویند که شیخ فخر الدین
و شیخ حسام الدین از بی بی عصمت متولد شده بود و سید شمس الدین طاهر خلیفه شیخ نور
قطب عالم و طایفه از درویشان آن رفته اند که از بی بی امته الله بوجود آمدند هر دو حال فرزندان
خواجه بزرگ اند اما قول اول صحیح مے نماید چنانچه تا امروز اولاد آن پاک نهاد موجود است و
فرزندان خواجه معین الدین خورد بن شیخ حسام الدین سوخته بطرف مالوه رفته متوطن شدند
احوال انجماعه معلوم نیست و فرزندان خواجه قیام الدین بن شیخ حسام الدین سوخته مذکور
در حضرت اجمیر ساکنت دارند و جاے نشین حضرت خواجه بزرگ شدند چنانچه خواجه حسین
یکے از فرزندان خواجه قیام الدین مسطور تا زمان سلطنت نور الدین محمد جهانگیر بادشاه صاحب
سجاده خواجه بزرگ بود قریب سه سال عمر داشت و همیشه به عبادت و حق پرستی گذرانید
بسیار بزرگ و عالیشان بود بعد از وے شیخ معین الدین برادزاده او مسند
بزرگ نشسته نهایت خلیق و بزرگ [illegible] بزرگی آراسته
فرزندان خواجه بزرگ قدس سرهم تا قیام قیامت [illegible] باقی و پاینده مقام
مقبره اجمیر و منبع مکان اسلام گاه دار بحرمت النبی و آله الامجاد +

Marfat.com

منقول است

از صاحب تاریخ فرشته در مقالهٔ دوازدهم ذکر سلطان المشائخ حضرت خواجه معین الدین چشتی قدس سره در کرت دوم که از دهلی مراجعت کرد۔ اورا تاهل واقع شد و شرح آنچنین است که سید وجیه الدین مشهدی که عم سید حسین مشهدی داروغه اجمیر بود دختری داشت در کمال حسن و عفت و چون بحد بلوغ رسیده بود میخواست که او را بیالیکی از دودمان بزرگ درآورد۔ و در تعیین آن متردد بود تا آنکه امام همام جعفر صادق علیه السلام را در خواب دید که میفرماید۔ اے فرزند وجیه الدین اشارت رسالت پناه محمد صلی الله علیه وسلم برآنست که این صبیه را بخواجه معین الدین چشتی بسپاری و بحبالهٔ نکاح او درآری که او از واصلان درگاه الٰهی و محبان خاندان رسالت پناهی است۔ چون وجیه الدین این معنی بخواجه معلوم نمود۔ خواجه گفت عمرم به آخر رسیده اما چون اشارت حضرت رسالت است امام همام بحر اطاعت چاره ندارم پس بمقتضای شریعت مصطفوی آنرا خویشتن ساخت چنانچه از وی فرزندان شدند۔ و بعد از هفت سال در ششم ماه رجب سنه ثلث و ثلثین ستمائه از قید جسمانی بالکلیه وارسته بعالم قدس پیوست۔ خواجه که مدت عمر شریف به نود سال رسیده بود و بعد از وفات او تاج پادشاهان نذر روضه او فرستاده تبرکاً می پوشند +

منقول است

از بادشاه کیوان جاه پیر سریر مهر کلاه نورالدین جهانگیر شاه که قال فی تزک کرده طبع تمام او هست و به آنچه که در زمان سلطنت خود او را دیده آنچه مسند فرموده در سال هفتم جلوس +

Marfat.com

خواجہ حسین نبیرہ خواجہ معین الدین چشتی را یک ہزار روپیہ برائے خرچ شش ماہ دادم۔
لمولف۔ جہانگیر بادشاہ قریب سہ سال در اجمیر بود۔ و بحضرت خواجہ بزرگ اعتقاد واثق
داشت۔ او کہ احترام اولاد خواجہ بزرگ کردہ پیشکش داد و مراعات نمود۔ از ینمعنی مفہوم است
کہ بادشاہ با حضرت شیخ ارادت و عقیدت ناطق داشت۔ و در باب فرزندی حضرت
خواجہ بزرگ بادشاہ را بالیقین اعتراف بود +

مذکور است در عالمگیر نامہ

سن ہشتم از آغاز جلوس اورنگ نسیب عالمگیر بادشاہ غازی مولفہ محمد کاظم ابن محمد امین کہ
بحکم بادشاہ بتطبیق واقعات دفتر بادشاہی تالیف نمودہ +
شیخ سید محمد صاحب سجادہ جناب قدوۃ الواصلین حضرت خواجہ معین الدین قدس سرہ
بعنایت خلعت و انعام یکہزار پانصد روپیہ کامیاب شد۔ و ہو منہ آغاز سن نہم جلوس
دولت عالمگیری +
سید محمد صاحب سجادہ جناب قدوۃ الاولیاء الواصلین حضرت خواجہ معین الدین چشتی بانعام
دو ہزار روپیہ سربلندی یافتند۔ و ہو منہ سن چہارم از جلوس اورنگ نسیب عالمگیر بادشاہ غازی
شیخ سید محمد متولی مزار فائض الانوار خواجہ ابرار و ہو احرار قدوۃ الفقراء الواصلین خواجہ
معین الدین قدس سرہ العزیز بعنایت خلعت و ماہ فیل و انعام یکہزار روپیہ [illegible] یافت +
لمولف۔ شیخ سید محمد بن شیخ علاء الدین بن شیخ علم الدین بن خواجہ [illegible]
خواجہ حسین نبیرہ حضرت قطب الاقطاب خواجہ بزرگ است و از عہد [illegible]
منصب تولیت اوقاف و سجادگی مزار فیض آثار حضرت خواجہ [illegible]
سبیل داشت باو رسیدہ بود۔ از حضرت شیخ علاء الدین [illegible]

Marfat.com

در احاطه روضه حضرت خواجه حسین رح بر کنار حوض جهالرا که سوله تهمه عرف دارد۔ و از حضرت سید محمد مسجد عالی در بازار پیش زینه آستانه عالیه یادگار است که فقیر جامع اوراق بچشم خود دیده و از کتبه که بر لوح سنگ منقوش است زمان تعمیر و نام صاحب مکان ظاهر و باهر است

منقول است

مریم زمانی جهان آرا بیگم بنت شاه جهان بادشاه غازی کما قال فی مونس الارواح بعضے گفته اند که آنحضرت در اصل متاهل نشده اند و بعضے گفته متاهل شده اما فرزند نه شده و این هر دو قول ضعیف است قول صحیح آنست که آنحضرت متاهل شده اند و فرزندان حاصل گشتند۔ چنانچه شیخ عبد الحق دهلوی در کتاب اخبار الاخیار خود نوشته که آن حضرت دو کتخدائی داشتند۔ یکے بی بی عصمت ذکر ایشان سابق مرقوم گشت دوم آنکه پیر دستگیر شبے در واقعه دیدند که حضرت رسول صلی الله علیه وسلم میفرمائید اے معین الدین محمد تو معین دین مائی سنتی از سنت هاے ما ترک کردی۔ اتفاقاً همان شب حاکم قلعه بیجهلی ملک خطاب نام بر سر حدود کافران آن نواح تاخته بود دختر راجه آن دیار اسیر او گشت۔ ملک خطاب مرید پیر دستگیر بود آن دختر را آورده بخدمت حضرت ایشان گذرانید۔ آنحضرت قبول کردند۔ نام او را امة الله نهادند و از هر یکے ازین دو خاتون اولاد شد۔ حضرت بی بی حافظ جمال در تهه پاے پدر بزرگوار خود است و جفت شریعت ایشان شیخ رضی بوده اند۔ و قبر شیخ در یکے از قصبات ناگور است بر کنار حوض که آنرا مسند ولا گویند و از بی بی جمال دو پسر شده بود که در حالت طفولیت ازین عالم رحلت کرده اند و بعضے از مردم عوام میگویند که بی بی حقیقی دختر حضرت پیر دستگیر نبودند۔ دختر خواندهٔ آنحضرت اند لیکن سخن عوام را اعتبارے نیست چرا که این مقدمات در کتب مندرج است منقول است که حضرت پیر دستگیر را سه پسر بود شیخ ابو سعید

شیخ فخرالدین و شیخ حسام الدین و اختلاف است درین که هر سه از بی بی عصمت اند یا از
بی بی امته الله سید محمد گیسو دراز که مرید حضرت شیخ نصیر الدین قدس الله سره العزیز
با یک جماعه درویشان بر آنند که هر سه از بی بی عصمت شده اند و سید شمس الدین طاهر
با یک جماعه بر آنند که شیخ ابوسعید از بی بی عصمت شده اند و دو فرزند دیگر از بی بی امته الله
والله اعلم بالصواب - شیخ فخرالدین قدس الله سره بسیار بزرگ و صاحب حال و مقامات
عالی بوده اند و بکسب زراعت اشتغال داشتند و موضع ناندن که در حوالی اجمیر است احیا
ساخته اند - انچه در ملفوظات مشائخ چشتیه مسطور است که فرزندان آنحضرت را دیهی احیا بوده و
حاکم مزاحمت میرسانید بدینجهت بدهلی تشریف آوردند - همین شیخ فخرالدین بوده اند و
ایشان بعد پدر بزرگوار خود بست سال در قید حیات بود و در قصبه سروار که از خطه اجمیر
شانزده کروه است برحمت حق پیوستند و مدفن شریف ایشان نزدیک حوض قصبه مذکور است
و شیخ حسام الدین پسران خورد حضرت پیر دستگیر بودند چنین گویند که ایشان نمائب شده
بصحبت ابدالان پیوستند - در اخبار الاخیار شیخ عبد الحق محدث دهلوی نوشته اند
احفاد آنحضرت متیقن است - و آنچه بعضی مردم عوام گویند که حضرت خواجه بزرگ حصور
بودند و فرزندان نداشتند غلط فاحش است - ذکر اولاد آنحضرت در ملفوظات مشائخ
چشت واقع است - شیخ فرید نبیره شیخ حمید الدین ناگوری از جد خود نقل کرده اند که چون خواجه
ما را فرزندان حاصل شدند از من پرسیدند که حمید چون است پیش ازین که قوی و جوان بودیم
هرچه از درگاه حضرت عزت مطلب میدم یافتم - اکنون پیر و ضعیف شدیم حاجت
به دعا می شود - و کار به درنگ می کشد - بنده عرض کرد که آنحضرت را وشن ابن مریم
را عمایه السلام حضرت عیسی علیه السلام حاصل نه شده بود [illegible]
مریم منت بجواب جانب یافت - چون عیسی علیه [illegible]
مریم منتظر شدند که رزق همچنان خواهد رسید [illegible]

Marfat.com

تا بر تو خرمائے تر بریزد۔ در انحال و این حال این قدر تفاوت است حضرت خواجہ را
این جواب از بندہ قبول افتاد و بہ پسندیدند۔ شیخ فخر الدین ولد آنحضرت را پسرے
بود شیخ حسام الدین سوختہ نام بسیار بزرگ بودند با حضرت شیخ نظام الدین بداونی
قدس اللہ سرہٗ صحبت داشتہ بودند و قبر شیخ حسام الدین سوختہ در سانمہر طرف مشرق
سر راہ اجمیر واقع است۔ خواجہ معین الدین خورد پسر بزرگ شیخ حسام الدین سوختہ اند و
ایشان را خورد بسنت بحضرت خواجہ بزرگ میگویند۔ و ہمین منقبت و افتخار ایشان
بس است۔ خواجہ خورد درویشے کامل بود و پیش از آنکہ مرید شوند بکسب ریاضت و مجاہدت
کارے بجے رسانیدہ بودند کہ بے واسطہ از حضرت خواجہ بزرگ پیر دستگیر استفادہ میفرمودند
آخر بحکم آنحضرت مرید حضرت شیخ نصیر الدین قدس اللہ سرہٗ شدند و خرقہ خلافت
از ایشان پوشیدند یکے از نبائر حضرت پیر دستگیر خواجہ بایزید بزرگ بودند تمنیکہ
سلطان محمود خلجی بادشاہ ماندو بود شیخ بایزید بعد از عمرہاء دراز از سفر باز آمدند و
ادعائے فرزندی نسبت آنحضرت کردند و سلطان محمود خلجی ایشان را بتدریس خطہ
اجمیر نصب کردند۔ ایشان عالم کامل بودند۔ شیخ احمد مجد گفتہ کہ اختلاف مردم کہ در
فرزندان حضرت خواجہ بزرگ قدس اللہ روحہ مشہور است در ہمین شیخ بایزید است کہ بعد از
مدتہا قامت نمودن اجمیر جماعہ انکار فرزندی ایشان کردند و بہ بادشاہ وقت رسانیدہ
بادشاہ از علماء مشائخ آن زمان استفسار کرد۔ شیخ حسین ناگوری و ملا استاد اجمیری کہ از
قدوۂ علماء عصر و سادات اجمیر بودند با علماء عصر و سادات اجمیر بودند با علماء دیگر گواہی دادند
کہ شیخ بایزید از فرزندان شیخ قیام الدین بن شیخ حسام الدین بن شیخ فخر الدین بن خواجہ
معین الحق والملۃ والدین است قدس اللہ ارواحہم و شیخ حسین بہ فرزندان شیخ بایزید نسبت
خویشی کردہ اند و دختر دادہ اند۔ ازین ظاہر است کہ نسبت فرزندی ایشان بر شیخ حسین متحقق
شدہ کہ حضرت پیر دستگیر خواجہ معین الحق والدین محمد قدس اللہ تعالیٰ سرہٗ از سادات حسینی بودہ اند

Marfat.com

وبلاشبه از اولاد احمد حضرت سید المرسلین اند صلی الله علیه وسلم ودرین سخن نیست
وبدانکه حضرت پیر دستگیر چشتی از انجهت گویند که چشت نام قصبه ایست از ولایت
خراسان چون اولیاء الله مثل حضرت خواجه ابو احمد ابدال چشتی وحضرت خواجه ابو محمد
چشتی وحضرت خواجه ابو یوسف چشتی قدس الله اسرارهم از ان قصبه بوده اند بنا بران
این سلسله را چشتیه میگویند وهر کس که از مریدان ایشان ست او را چشتی نامند
وحضرت پیر دستگیر خواجه حسن بن سنجری درین سلسله مرید شده اند ونسبت ارادت
ایشان به پانزده واسطه بحضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم میرسد ومرید خاص وخلیفه
بزرگ حضرت پیر دستگیر حضرت خواجه قطب الدین بختیار اوشی کاکی اند ومرید وخلیفه
خاص ایشان حضرت شیخ فرید الدین مسعود اجودهنی ومرید وخلیفه خاص ایشان حضرت
شیخ نصیر الدین محمود اودهی قدس الله اسرارهم وصاحب سیر العارفین مینویسد که حضرت شیخ
نصیر الدین محمود خرقه خلافت هیچ کس نداده اند ودر وقت دفن بموجب وصیت ایشان
خرقه وعصا وتسبیح وکاسه چوبین بغسلین را با ایشان در قبر گذاشتند باتمام رسید شمه از
ذکر حضرت پیر دستگیر قدس الله سره +

منقول است

از قدح کش [illegible] بتحقیق ملاء بالبا [illegible] اجمیری کذا [illegible] سال او [illegible]
عهد امن [illegible] سلطان شاه جهان بادشاه غازی [illegible]
تالیف یافت در آنوقت [illegible] سلال الدین اکبر بادشاه برای سلب [illegible]
آمده التجا کرد وباکثر درویشان تعلقان روضه [illegible]
بعد عشا نزد شیخ بود [illegible] بادشاه با پوستین وکلاه [illegible]
شیخ از شیخ ملک نبیره خواجه ابراهیم ادهم [illegible] است وکسے [illegible] شناخت [illegible]

Marfat.com

سگ حاضر بود پیش نهادند خورد و خوشوقت گردید و گفت بادشاه ازین درگاه طلب
فرزند دارد و خدمت درویشان بجا می آرد در باب او دعا باید کرد شیخ فرمود که اگر اعتقاد
بادشاه بصدق است او را برکت خواهد شد بادشاه از انجا نیت در دل کرده
برخاست چون دیگر بار که بامراد و مطلب رسیده پاپیاده به درحضرت خواجه چشت اهل بهشت
آمد و آنچه نذر قبول کرده بود جهت مایق آگاه معارف دستگاه شیخ حسین مرحوم دادند
بمتعلقان روضه منوره بکرمه هر کدام و هیچکس محروم نماند و در حجره شیخ ملک آمده آنچه نیت
در دل قرار شده بود ظاهر فرمود که پانصد روپیه دو دلک تنگه پیش شیخ نهاده که مستحقان
قسمت کرده بدهند ایشان گفتند من دفتر نام نویسی ندارم که قسمت کنم پیش دروازه
روضه متبرکه بنهید هر کرا احتیاج خواهد بود خواهد گرفت همچنان کردند هر که احتیاج
داشت برداشت عمر شیخ ملک یک صد و سی سال شده بود بتاریخ نوزدهم شهر ربیع الثانی
وفات یافتند و قبر ایشان در روضه منوره نزدیک سبیل کلان مقابل چراغ کلان
واقع است و مصلی سنگ کهنوران قبر است از آن شیخ دو پسران بودند شیخ عبد الملک
و شیخ شهاب اکثر نقلیات و مذکورات را جمع کرده مرقوم نموده شد نقل است که شیخ عبد الملک
مرقوم اکثر اوقات با صحبت هم نشینان خود می نشستند و مذکور از لطف و احسان حضرت
قطب الاقطاب پیر دستگیر میکردند از زبان و دل من معتقد آنحضرت تم مقرر کرده ام که در شب
اول ماه نماز استخاره میکنم و همان شب خود را بحضور پرنور آنحضرت می بینم چون برای طلب خود
که استخاره کرده حاجت عرض میکنم در آن وقت جواب اعطا می شود وقتی روز جمعه
بعد ادای نماز شیخ عبد الملک و هم نشینان ایشان و غیره عزیزان آمده در داخل روضه
منوره نشستند در آنوقت نیز مذکور لطف و کرم حضرت قطب الاقطاب در بیان آمد
شیخ عبد الملک گفتند آنچه که در باب من لطف و کرم حضرت پیر دستگیر شده است آنرا ظاهر
میکنم چند بار که عرض کردم مراد دل رسیدم تمام مذکورات و اجرا ها بر زبان آوردند گفتند

Marfat.com

که گاهے گاهے در خاطرم میگذشت که حضرت پیر دستگیر ما را بچه روش میدانند آیا در
زمرهٔ خاص ان خود یا در عوام الناس شب اول ماه بود. بعد نیم شب نماز استخاره کرده
تسبیح میکردم خواب غلبه کرد و در واقعه شدم معائنه شد خود را حضور پر نور دیدم که میفرمایند
عبدالملک ترا و آبا و اجداد ترا صادق الاعتقاد و خاصان خود دانسته بخلافت و ریاست
منسوب کرده ایم و بر جمعیت شما ها این چیزها مهیا کرده ایم. همدران شب بحقایق آگاه بندگی حضرت
خواجه حسین مرحوم هم دینیاب بشارت شد و این نیز فرمودند که چیزے گفته شد
به عبدالملک اظهار خواهند کرد بوقت صبح آن جهت حقایق آگاه ما را طلبیدند و اظهار کردند
و گفتند شما در معامله چه دیده اید بیان کنید. آنچه در باب شما بشارت شده آنرا
من بیان کنم گفتم که از مدت آرزو داشتم که در باب خود و بخدمت قطب الاقطاب عرض کنم
و جواب حاصل نمائم ما را جواب باصواب حاصل شد که فرمودند ترا و آبا و اجداد ترا صادق الاعتقاد
و خاصان خود دانسته بخلافت و ریاست منسوب کرده ایم و بر جمعیت شما ها این چیزها اختیار
نموده ایم حقایق آگاه فرمودند. آنچه بشما حضرت فرمودند همین فقط همین نفرمودند و سوائے
آن دیگر نیز فرمودند که عبدالملک نبیره ابراهیم ادهم است او را دوست داشته باب او
متوجه باشید و از طریقه چشتیه ممتاز کنید. حقایق آگاه فرمودند الحال [illegible] هیچ
موجود است. گفتم بیعت داده و عمامه و پیراهن خود پوشانیده چند اوراد و وظیفه خود عنایت کرده
اجازت داد و خلافت نامه نوشته بمهر خود زین کرده نیز عنایت فرمودند و آن خلافت نامه
و محضر نامه ریاست بمهر غفران پناه حضرت خواجه [illegible] اهالی موالی و الیه
مسلم و موجود است بعد از ان روز غفران پناه [illegible] عنایت توجه [illegible]
میکردند وقت [illegible] میفرمودند [illegible] ابراهیم ادهم [illegible]
قطب الاقطاب [illegible] شب سعادت [illegible] عنایت
غفران پناه [illegible] غفران پناه [illegible]

Marfat.com

بقیمت دو صد و پنجاه روپیه خوش قماش بود و در نگشتری بجهت آن فرستاده بود و اکثر مردمان
بخدمت آن غفران پناه مرفت ند و دیده تحسین میکردند روزے بخدمت غفران پناه
رفتم آن شال را بمن نمودند نیز قماش و لطافت آن بیان کردم چون از انجا برخاستم
حقایق آگاه و آن شال را معه فرستے نیک بدست خادم خود بخانه ما فرستادند بعضے از مقربان
بخدمت حضرت حقایق آگاه رفته گفتند که آن شال بسیار قیمتی بود مے بایستی که حضرت
نگاه میداشتند و یا بما یان مے بخشیدند که ما آرزو داشتیم فرمودند این مقرر است که هر که هر چیزے
آرزو دارد باو نمے رسد چنانچه شیخ عبد الملک اشمانے شناسید او یکے از خاصان
این درگاه است و از ان روز آن حقایق آگاه همیشه از نقد و جنس در سال تا دو صد روپیه
امداد میکردند و برادرم شیخ شهاب انیز التفات میکردند و چنان اختیار داده بودند
که تمام دیهات سرکار در تعلق ایشان کرده مختار فرمودند هر چه پرداخت میکردند پسند
میشد و از احوال این دست امداد میکردند که محتاج چیزے نبود و بعض را بجهت حقایق آگاه
غیبت خیلی میگذرد آنها سرزنش میشد و گفته آنها پیش نمیرفت و من گاه گاهے بخدمت آن
حقایق آگاه میرفتم و شیخ شهاب همیشه در آنجا مے بود و دیگر التفات و مهربانی آن حقایق آگاه
تا حد بیان کنم که نهایت ندارد و نیز دیگر مذکور از التفات و شفقت حضرت قطب الاقطاب بیان
میفرمودند +

منقول است

از حضرت شیخ الهدیه چشتی که او خلیفه مستند حضرت شاه علی چشتی صابری است رحمة الله علیه

کذا فی سیر الاقطاب

نقل است که آنحضرت در عهد سلطان شمس الدین التمش انار الله برهانه دو مرتبه به دهلی تشریف ارزانی
فرمود مرتبه اول که باجمیر تشریف بدست اهل گردید و آنچنان بود که میرسید وجیه الدین مشهدی

Marfat.com

در اجمیر حاکم بود دختری داشت پاک پارسا نام بی بی عصمت چون بسن بلوغ رسیده پدرش
میخواست که نکاح شخصی در آرد اما کسی را در خود حال او نمی یافت و درین اندیشه بود که
شبی امیر المومنین حضرت امام جعفر صادق رضی الله عنه بخواب دید که محی الدین حکم
حضرت شاه رسالت صلی الله علیه وسلم چنانست که این عجوزه را بعقد المشار حضرت
خواجه معین الدین حسنی الحسینی بسپاری چون بیدار شد بحضرت آنحضرت این قضیه
ظاهر نمود آنحضرت فرمود اگر چه پیر شده ام اما فرمان کریم مطاع سرکار عرش را
را انکار نمی توانم کرد پس عقد نکاح بستند و بعد این واقع آنحضرت بعد از هفده سال رحلت
نمود باین حساب عمر شریفش بیک صد و هفت سال میرسد آنحضرت زن دیگر
که خواست انچنین بود که شب حضرت صلی الله علیه وسلم را در واقعه فرمود معین الدین
تو معین دین من باشی نباید که سنت من ترک سازی اتفاقا شاه [illegible] بجهلی ملک خطا
بر سر کافران تاخت آورده و دختر راجه آن دیار بدست آورد بخدمت حضرت خواجه کند آنهمه و
آنحضرت وی را قبول فرمود و بی بی امة الله نام گذاشت پس از ان تاج الاولیاء [illegible]
به وجود آمد بی بی حافظ جمال نامش کردند و بی بی حافظ جمال نهایت پاک و پارسا بود و
ریاضت و مجاهده بخدمت والد بزرگوار خویش بجد نمایند [illegible] بود مرقد مطهر آن
زین المخدرات پائین مرقد آنحضرت است جهت [illegible] حقیقه شیخ محی الدین نام داشت
از دو پسر بوجود آمده بودند و آن هر دو در طفولیت در گذشتند مردم عوام میگویند که بی بی
حافظ جمال دختر حقیقی حضرت نیست دختر خوانده بود حضرت [illegible] انکار این مقام
کتب معتبره تحریر دیده ام قول عامی اعتبار ندارد [illegible]
در فرزندان آنحضرت نیز دارند که آنحضرت [illegible]
سه پسران احمد [illegible] در عرصه جهان بوجود آمدند از بی بی [illegible]
از بی بی عصمت است و آن دیگر از بی بی امة الله [illegible]

Marfat.com

چنانچه شیخ فریدالدین نبیرهٔ سلطان التارکین حضرت شیخ حمیدالدین ناگوری قدس الله سره العزیز
از جد بزرگوار خود نقل کرده میگفت که چون خواجه ما را فرزندان ما را فرزندان حاصل شدند
روزی با بندهٔ مفینه مولای حمیدالدین پیش ازین که جوان بودم بر حیا از رب العزت
جلشانه می طلبیدم فی الحال میافتم حالانکه پیر شدم و فرزندان پیدا گشتند. با
حاجت شود و کار بدرنگ حاصل میگردد. بنده عرض نمود که بحضرت پیر دستگیر و شیخ
که چون عیسی علیه السلام از حضرت مریم علیها السلام تولد شده بود میوهٔ دستان
در تابستان از غیب بدو میرسید شد و بی محنت و منت و حساب میافت. پس
مسیح علیه السلام تولد شد حضرت مریم خطاب می کرد که همچنان بی تلاش بیا:
دستان شد که شاخهای خرما جنبان تا خرما بتو رسد. از آن باز همچنین
نمود و به تردد رزق می یافت در اوقات سابق و حال این است. تفاوت است ولیکن
در قدر مرتبه دوستان خدای عز و جل نقصان نیست و تصرف ولایت ایشان باقی است
آنحضرت چون جواب شنید پسند کرد و فرمود آری همچنین است و گویند که خواجه فخرالدین
ولد حضرت سلطان العارفین بسیار صاحب عظمت بود و لعب حضرت خواجه بسیار
زنده ماند پس در قصبهٔ سردار که از اجمیر شانزده کروه است برحمت حق پیوست. همانجا نزدیک حوض
آن قصبه مدفون است و خواجه حسام الدین فرزند خود را آنحضرت غائب بشد و بصحبت ابدال
پیوست و پسر خواجه فخرالدین. خواجه حسام الدین سوخته نام داشت که نبیرهٔ خواجه باشد پیر صاحب
کرامت و بزرگ روزگار بود با ارواح جد بزرگوار خود نسبت تمام داشت و پیش از ارادت ریاضت
و مجاهده از حد گذرانیده بود و بحضرت سلطان المشایخ شیخ نظام الدین اولیا قدس الله
سره العزیز صحبت داشت قبر شریف او در قصبهٔ سانجهر سمت است دیگر از نبایر حضرت خواجه
شیخ بایزید است او در خوردی جائی رفته بود. در زمان سلطان محمود خلجی بعد مدت بسیار باز آمد
سلطان او را ریاست اجمیر داد. چون مدتی بگذشت مردم از روی عناد در فرزندی او

Marfat.com

سخنے پیدا نمودند۔ حتے کہ با سلطان وقت رسانیدند بادشاہ علما و فضلا و مشائخ و
اکابر ملک و نواحی جمع ساخت و استفسار آنمعنی نمود۔ آخر الامر شیخ حسین و مولانا رستم کہ عمدہ
علمای زمانہ بودند و دیگر اکثر اکابر نامدار گواہی دادند۔ ہمین شیخ بایزید از فرزندان شیخ قیام الدین
ابن خواجہ حسام الدین سوختہ ابن خواجہ فخر الدین ابن سلطان العارفین حضرت خواجہ
معین الدین حسنی الحسینی است بعد ازان شیخ حسین ناگوری بہ فرزندان شیخ بایزید نسبت کرد
و دختر داد۔ مردم کہ در نسب فرزندان حضرت خواجہ سخن اختلاف دارند ہمین شیخ بایزید است
و دیگران ہیچ سخن ندارند و لیکن ہمہ بر غلط رفتہ اند۔ از انکہ این ماجرا بیش اکثر سلاطین دہلی و
اندو گذشتہ است از اکابران متحقق شدہ۔ قول عام چہ اعتبار دارد سبحانہ تعالے و تقدس
این اولاد امجاد آنحضرت را ابد الآباد پاینده دارد بحرمت النبی و آلہ الامجاد ٭

منقول است

از عارف معارف خدا آگاہ صوفی فضیلت دستگاہ محمد عبد الرحمن چشتی کما قال در مرآۃ الاسرار
و در باب نفی اولاد خواجہ بزرگ قدس سرہ آنچہ کہ براہ تعصب مورخان در تاریخ اکبر نامہ و قہبانی
نوشتہ اند بر ہر کسی ظاہر است۔ لکن از ملفوظات پیران چشت متحقق معلوم میشود کہ خواجہ بزرگ
زنان و فرزندان بودہ است چنانچہ در ملفوظات سلطان التارکین شیخ حمید الدین ناگوری
قدس سرہ خلیفہ خواجہ بزرگ مے نویسد کہ شبے خواجہ بزرگ حضرت پیغمبر علیہ السلام را بخواب دید
آنحضرت فرمود کہ اے معین الدین تو دین ما ہستی۔ اما سنت ما سنت ما ہم ترک مکن
چون شیخ منقطع قلعہ جھلی ملک خطاب نامہ کہ از مریدان خواجہ بود [illegible]
در حرب اسیر کردہ آوردہ بود بخدمت خواجہ بزرگ [illegible]
و در خدمت خود نگاہ داشت۔ بی بی حافظ جمال [illegible] بعد از [illegible] حمید الدین
مرشد حمید الدین شہید [illegible] امام جعفر صادق [illegible] را در خواب دید [illegible]

Marfat.com

در عقد نکاح خواجه معین الدین درازه چون این مقدمه بخدمت حضرت خواجه بزرگ رسانیدند
بموجب امر باطن امام جعفر صادق رضی الله عنه دختر سید وجیه الدین را که بی بی عصمت نام داشت
در نکاح خود آورد - از وے سه پسر بوجود آمدند - یکے شیخ فخر الدین - دوم شیخ ضیاء الدین
ابو سعید - سوم شیخ حسام الدین که او در صغر سن بصحبت ابدالان پیوست - از وے تناسل
تناسل نشد - شیخ فخر الدین محبوب ترین فرزندان خواجه بزرگ بود - دیر البیار دوست میداشت
وے بکسب زراعت مشغول بود - موضع ناندن که قریب باجمیر است احیاء ساخت حاکم
مزاحمت کرده بود - ازان جهت خواجه بزرگ پیش سلطان شمس الدین به دهلی تشریف برد و
فرمان درست کنانیده آوردند تفصیل این اجمال پیشتر بجاے خود نوشته آید و شیخ فخر الدین
بعد از وفات خواجه بزرگ بست سال در صدر حیات بود در قصبه سروار که شانزده
کروه از اجمیر است آنجا وفات یافت نزدیک حوض قصبه سروار مدفن او است - او را
پسرے بود شیخ حسام الدین سوخته بن شیخ فخر الدین از جمیع کمالات انسانی آراسته بود
با سلطان شیخ المشائخ صحبت داشت قبر وے در سانبهر است طرف غروب سر راه اجمیر
مرقد بی بی حافظ جمال دختر خواجه بزرگ پایان مرقد خواجه بزرگ واقع شده است - بسے
صاحب کمالات و عالی درجات و عارف کامل بوده اند و خواجه معین الدین خورد پیش از آنکه مرید
شود بکسب ریاضت کار خود بجاے رسانیده بود که بے واسطه از روحانیت خواجه بزرگ
اخذ فوائد مے نمود - و از اشارت باطن خواجه مرید شیخ نصیر الدین محمود شد و خرقه خلافت
از دست وے پوشیده - در فوائد الفواد سلطان المشائخ میفرماید که خواجه احمد نبیره خواجه
بزرگ عظیم صالح بود و برادر وے خواجه وحید پیش شکر گنج آمد که مرید شود شکر گنج فرمود که
من این را از خانواده شما دریوزه کرده ام - مرا چه مجال که دست شما بگیرم - خواجه وحید بسیار
عجز کرده مرید شد و مخلوق گشت - الغرض آنکه بعضے مردم میگویند که خواجه بزرگ حصه بود
و او را اولاد نیست محض غلط است - از تصانیف پیران چشت مکرر بتحقیق پیوسته چنانچه بالا

Marfat.com

گذشت در کتاب اخبار الاخیار مینویسد که اختلاف میان بعضے بزرگان چشت درین واقع
شده است که میر محمد گیسو دراز خلیفه شیخ نصیر الدین محمود و جماعه ازین قوم میگویند که شیخ فخر الدین
و شیخ حسام الدین از بی عصمت تولد شدند و میر شمس الدین طاهر خلیفه شیخ نور قطب عالم
و طائفه از درویشان آن رفته اند که از بی بی امة الله بوجود آمدند - بهر دو حال فرزندان خواجه بزرگ
اما قول اول اصح مینماید - چنانچه تا امروز اولاد پاک نهاد آنحضرت موجود است و فرزندان خواجه معین الدین
خورد بن شیخ حسام الدین سوخته بطرف ولایت مالوه رفته متوطن شدند و احوال آنجماعت
معلوم نیست و فرزندان خواجه قیام الدین بن حسام الدین سوخته مذکور در حضرت اجمیر
سکونت اختیار کردند و جانشین خواجه بزرگ قدس الله سره العزیز شدند - چنانچه خواجه
حسین یکے از فرزندان خواجه قیام الدین مسطور تا زمان سلطنت نور الدین محمد جهانگیر
بادشاه صاحب سجاده خواجه بزرگ قریب سه سال عمر داشت و همیشه بعبادت و حق پرستی
گذرانیده - بسیار بزرگ و عالیشان بود بعد از وے شیخ معین الدین برادرزاده او صاحب سجاده
شد - و الحال شیخ علاء الدین برادرزاده صاحب سجاده بر مسند خواجه بزرگ قدس الله سره
نشسته است نهایت خلیق و بزیور صلاح و بزرگی آراسته است حق سبحانه تعالے فرزندان خواجه
بزرگ را تا قیام قیامت بر جاده اجداد کرام خود باقی و پاینده در مقام اجمیر شریف نگاه دارد
بحرمت النبی و آله الامجاد - چون مرتبه ثانی در سن هزار و شصت و پنج هجری بحضرت اجمیر شریف
رسیدم - شیخ علاء الدین صاحب سجاده خواجه بزرگ قدس الله سره العزیز شجره نسب خواجه بزرگ
اظهار نمود و بچند واسطه بحضرت امامت [illegible] و در رساله مونس الارواح تصنیف
مریم زمانی حضرت جهان آرا بیگم بنت شاهجهان بادشاه [illegible] جنت آشیانی [illegible]
که اثبات سیادت خواجه بزرگ نموده - آباد تصانیف پیران چشت [illegible]
بهر حال خواجه بزرگ فرزند صوری و معنوی حضرت رسالت پناه [illegible]
آن آستان متبرکه خواجه بزرگ نیز منسوب اند [illegible] سید ضیاء الدین [illegible]

Marfat.com

مانکپور بوده است واز غلبه اعتقاد و محبت و حانیت خواجه بزرگ وطن گذاشته در اجمیر اقامت اختیار نمود۔ چنانچه فرزندان او هنوز در خدمت آستانه متبرکه موجود اند و صلاح و اهلبیت پسندیده دارند و با هر کس به تواضع و اخلاص پیش می آیند۔ و از ملفوظات پیران چشت به ثبوت پیوسته که خواجه بزرگ در زمان سلطان شمس الدین التمش دو مرتبه در دهلی تشریف بردند۔ مرتبه اول از کمال مهربانی محض برائے دیدن و سرفراز ساختن خواجه قطب الاسلام رفته بودند۔ در آنجا آمده در اجمیر شریف مستاهل گشت و مرتبه دوم بخاطر درست ساختن فرمان موضع ناندن بجهت فرزند سعادتمند شیخ فخر الدین۔ و این نکته بغایت نازک است نیک نگاه باید کرد که سلطان شمس الدین مرید خواجه قطب الدین بود۔ اگر یک خادم خواجه بزرگ میرفت در ساعت سلطان مذکور سعادتمندی دارین دانسته فرمان درست کرده ارسال می نمود۔ ولیکن کاملان اولیاء بیشتر در ترک جاه و شیخت کوشیده اند۔ و خود را در نظر محقر نمودند۔ چنانکه رسول علیه السلام با این کمال در بازار بجهت خرید و فروخت میرفت و دیگر کار این طائفه بر راستی و دیانت است هرگاه مقصود و حاجت به شخصے داشته باشند آنرا مستور برائے چه سازند و ناموس برائے کدام مصلحت کنند۔ چرا که حقتعالے ناظر بدل است و رسوم خلق نیک یا بد گفتن ایشان پیش عارفان اصلا وجودے ندارد۔ دیگر آنکه رفتن خواجه پیش امیر از برائے حاجت رحمتے بود در حق مریدان که هیچکس از مریدان انکار نه کنند و بر جاه شیخی خود نه نازد۔ و اصل سخن آنست که این طائفه مامور می شوند بامر حق و اختیار خود میان نمے آرند چنانچه سلطان المشائخ میفرماید در نظم خود ؎

عشق آمد چو قوتم اندر رگ و پوست | تا کرد مرا تهی و پر کرد ز دوست
اجزاء وجودم همگین دوست گرفت | نامیست ز من و باقی همه اوست

Marfat.com

منقول است

از عارف باللہ مرشد خدا آگاہ شاہ رشید یحیٰی والدین نبیرہ حاجی حرمین الشریفین حضرت خواجہ یحییٰ مدنی احمد آبادی رحمۃ اللہ علیہ ؎

ذکر فرزندان حضرت قطب المشائخ خواجہ معین الدین حسن سجزی اجمیری چشتی قدس اللہ سرہ آنحضرت سہ پسر رشید و مرشد داشت از بطن بی بی مہین پور خواجہ فخر الدین محمد اجمیری دوم خواجہ ضیاء الدین نزد برنے کنیت ابو سعید است سوم شیخ حسام الدین و یک دختر بی بی حافظ جمال ہر سہ پسران را خواجہ عشقباز راست باز سید محمد گیسو دراز قدس اللہ سرہ از بی بی عصمت سیدا ند و خواجہ شمس الدین طاہر از بی بی امۃ اللہ سر بہ خیال مے برد۔ و بی بی حافظ جمال دختر حضرت خواجہ است بہ روایت صحیحہ۔ و آنحضرت دو کدبانو و خانہ داشت۔ یکے دختر سید جمال الدین مشہدی۔ دوم بنت راجہ کہ در ہندوستان خطاب مرید خواجہ افتادہ بود۔ بخدمت پیر و ستاد۔ بر عیالمند بودن خواجہ ملا شیخ [illegible] گزارش سلطان التارکین قدس سرہ بر عیال مندی آنحضرت دلالت دارد و پورپر بود حضرت سلطان التارکین قدس سرہ۔ در سرور الصدور آورد [illegible] معین الاولیا پس از عیالمندی و فرزند آوردن بمن گفت [illegible] جوانی و تنہائی آنچہ بر ضمیر من میگذشت بطلب [illegible] طلب [illegible] روزگار پیری و عیالمندی فرا پیش آمد۔ ہمہ آمدہائے خاطر از برائے علم [illegible] خواہ۔ عرض کردم پیش از زادن [illegible] بود۔ پس از تولد [illegible] الیک بمرع النخلۃ [illegible] گردید باجملہ باندازہ این گذارش ہا آنہا کہ خواجہ [illegible] پندار است حضرت میر فخر الدین [illegible]

Marfat.com

خویش داشت و بکمال هر دو عالم آراسته و صاحب تصرف بود۔ و پس از پدر بزرگوار مسند شیخی
و ارشاد۔ بوجود او آرائش و آئین پذیرفت و چون او را وبهی احیا بود و آن موضع ماندن نام
داشت که قریب به اجمیر است و چون حاکم آنجا به آنحضرت مزاحمت می نمود۔ خواجه بتقریب
آن در دهلی رفته بود۔ و از خواجه قطب الدین مثال تیار کنانیده آورده۔ و همین خواجه فخر الدین
بود و بعد وصال پدر بیست سال در صدر حیات بود۔ در قصبه هرواڑ که شانزده کروه از اجمیر
شریف است بتاریخ پنجم ماه شعبان سنه ششصد و شصت و یک بقرب ایزدی شتافت و
نزدیک حوض قصبه هرواڑ مدفن یافت۔ بنده بزیارت آنحضرت مستعد بوده است رحمة الله علیه
حضرت خواجه ضیاء الدین قدس سره خدیو کمالات بود۔ بجائے برادر بر مسند مشیخت جلوس
فرموده به سال ششصد و نود و پنج رخت هستی ازین جهان بربست حضرت حسام الدین قدس سره
خردترین فرزندان آنحضرت بود و داد چشم مردم غائب شده طائفه ابدال و رجال الغیب
پیوست حضرت حسام الدین سوخته قدس سره پور پور حضرت خواجه فخر الدین است
سینه داغدار سوز محبت و دیده اشکبار در طلب داشت۔ و دل دوخته ناوک مودت بود۔
بصحبت حضرت سلطان المشائخ نظام الاولیا بسر برده خوابگاهش در قصبه سانبهر
باختر سوی بر سر راه اجمیر است۔ پدرش بیاد برادر گم شده او را همنام گردانید۔ او نیز دو پسر
داشت۔ یکی سید معین الدین خورد مرید خلیفه مافوق حقیقت خواجه نصیر الدین چراغ دهلی است
و همین معنی بحکم حضرت خواجه بزرگ صورت بسته پیش از ارادت آوردن باو نیز شش نفس از جام
فیروزمند بود۔ و از باطن معین الاولیا بهره وے داشت۔ و او را خورد بنسبت خواجه بزرگ
میگویند و این منقبت او را بس است درویش کامل بود و از ارادت و ریاضت کار خود را بجائے
رسانیده بود که بیواسطه از حضرت خواجه بزرگ استفاضه میکرد۔ دوم شیخ قیام الدین با بال
قدس سره خوش شکل و زیبا چهره۔ و لاد و بزرگ منش بود۔ و این هر دو نیز فرزندان نامور
دارند۔ شیخ قطب الدین قدس سره پور پور نخستین است از اجمیر در سرآغاز آگهی بنده در نسبت

Marfat.com

سلطان محمود خلجی او را خطاب چشت خانی داده چند یو دوازده هزار سوار گردانید۔ چون بفیروزی
نیروی سلطان پس از فراوان سال در اجمیر اسلام تازگی گرفت خواست که به چشت خان بدهد
خوے به سند و گرفته بود۔ نه پذیرفت۔ شیخ بایزید بزرگ پسر پسین است یعنی از اولاد شیخ قیام الدین
دانشمند بود و در روضه معین الاولیا درس میگفت۔ شیخ احمد محمد پشانی و دیگر بزرگان شاگرد
او بنده۔ در هنگام شورش فرمانروائے دهلی از خیرگی پیکر پرستان اجمیر برخواسته رفت و
بعد از دیر به هند و آمد سلطان از حسن عقیدت خود او را انباز چشت خان نیاراست برداشت
به بهانه سازی دور انداختن او خیال بسته بعرض سلطان رسانید۔ پیش ازین برادر من شیخ
بایزید بزرگ مدرس اجمیر بود۔ اکنون رفتن آن بآنجا سبب استواری اسلام مے نماید بنا بر سخن
چشت خان شیخ بایزید را دستوری بودن اجمیر شد دران روزگار جمعے بعرض سلطان بایزید
که او از نژاد معینیه نیست۔ ازین رو دانشوران درویشان کهن سال و بزرگان آگاه حال قلمرو
خود را فراهم آورده در پرستش باز کرد مخدوم شیخ حسین ناگوری و مولانا رستم اجمیری که علما و
مشائخ یکتا بودند و دیگر چند آگاهان بر درستی نسب او گواهی دادند۔ پیوند خویشی کردن مخدوم شیخ
حسین ناگوری به فرزندان شیخ بایزید گواه عدل است۔ اما شیخ جمالی رحمته الله علیه در
سیر العارفین مے آرد۔ در ایامے که این حقیر بشرف زیارت مرقد مبارک شیخ معین الدین مشرف
گشت از فرزندان ایشان صاحب سجاده شیخ بایزید[1] بود رحمته الله علیه و او شیخے بغایت
عظیم الشان بود شمس الدین طاهر که صد و پنجاه سال عمر داشت خرقه خلافت از شیخ
بایزید یافته بود و سید شمس الدین را با حضرت شیخ تاج الدین اتحاد تمام بود و با این
احقر الانام شفقتے و محبتے داشت انتهے۔ و چون این بنده کاتب حروف بزیارت
مقدسه خواجه بزرگ از سر قدم ساخته رفته بود۔ در آن وقت [illegible]
دیوان [illegible] علیخان بود که وجود آن شجی او با [illegible] بسیار تمام [illegible]

[1] این شیخ فتح الدین بایزید خورد نبیره شیخ بایزید بزرگ است نه شیخ تاج الدین بایزید بزرگ۔

Marfat.com

واز علوم ظاهریه نیز بهره گرفته بود و شرح ملا بخدمت حضرت منتخب الصوفیه محب الله بن روی
فخر الدین گذرانیده بود و در علم فرس بهره وافر داشت ملاقات حاصل گشت فرمودند که
که ام خسیل خانه هستید بنده عرض داشت که از فرزندان حضرت قطب الواصلین شیخ
الحرمین الشریفین شیخ یحیی مدنی چشتی گجراتی ام فرمان که معلوم شد شما از خویشان حضرت
سید محمد مهدی که از اولاد حضرت خواجه بزرگ قطب المشائخ معین الحق والدین حسن سجزی قدس
سره است بوده اید از آن باز با هرگاه که بنده بخدمت شریف میرسید استقبال و تعظیم تمام
بجا آورده التماس کردم که آنحضرت از بزرگواران ما هستید چرا چنین باید کرد فرمودند
که اگر تواضع کند خوی اوست

روزی این فقیر این ابیات در حق آنحضرت گفته بخدمت گذرانید

مدحت سلطان عالم آشکارا گفتنیست — شاه ما را آفتاب دین و دنیا گفتنیست
گوهر تاج الولایت سید سالار چشت — بی تکلف حبا بجا این رتبه بجا گفتنیست

این ابیات گرفته زیر سند خود داشتند بنده را ظن غالب شد که شاید پسند خاطر گرامی نیفتاد
بطرف این بنده متوجه شده فرمودند که جد من خواجه معین الدین خورد مرید مستفیض از جد شما حضرت فرد
حقیقت خواجه نصیر الدین چراغ دهلی اند چنانچه این معنی در کتب سیر این خانواده مرقوم است و
جهان آرا بیگم در مونس الارواح که تصنیف او است بدستخط خاص خود نوشته و اشتیاق
بخدمت جد آنحضرت نگاشته و نسب نامه بمهر خود مرتب ساخته بود آنرا باین بنده نمود و نسب سامی
آنحضرت بقول او بدین وسائط به حضرت خواجه بزرگ می پیوندد حضرت ایشان سید اصغر علیخان
چشتی بن سید امام الدین بن سید منیر الدین بن سید سراج الدین بن سید ابو الفتح بن سید
علم الدین بن سید ابو الخیر برادر خواجه حسین بن سید معین الدین ثالث بن سید رفیع الدین یازید
خورد بن سید نور الدین طاهر بن سید تاج الدین یازید بزرگ بن سید شهاب الدین بن سید

ملخص شیخ کمال الدین احمد معروف به شیخ احمد بن شیخ نجم الدین بن شیخ قیام الدین نبیره حضرت خواجه بزرگ معین الدین اولیاست ۱۲

Marfat.com

کمال الدین اعنی شیخ احمد بن سید نجم الدین بن سید قیام الدین بن سید خواجه حسام الدین سوخته
بن خواجه سید فخر الدین بن حضرت خواجه بزرگ معین الحق والدین حسن سجزی اجمیری قدس الله
اسرارهم تمام شد بحر الاولیا مولف حضرت پیرزاده بر جاده هر انچه که بحق شاه رشید الدین
احمد آبادی در باب بندگی ایشان نسبت حضرت شیخ احمد تصدیق فرمودند - این شیخ احمد اشارت
به شیخ کمال الدین عرف شیخ احمد بوده باشد - زیرا که از کتب تواریخ میرهن هست که بنابر خواجه قیام الدین
بنسان حیره دستی پیکر پرستان بصوب گجرات رفت بودند +

منقول است

از محقق باخبر غلام سرور نبیره مفتی رحیم الله قریشی الاسدی اللاهوری - هکذا فی
خزینة الاصفیا

به ثبوت پیوسته که حضرت خواجه را اولاد به پارسا عفیفه بودند اول فرزند سید [illegible]
عم سید حسین جنگ سوار است که والد بزرگوارش [illegible] باطنی امام جعفر [illegible]
که او را بالعالم رویا شده بود نکاح دختر خود بحضرت خواجه کرد [illegible]
و سه پسر والاگوهر از بطن آن عفیفه بوجود آمدند یکی خواجه ابو سعید [illegible] فخر الدین سوم
خواجه حسام الدین قدس الله سرهم العزیز و آنانکه میگویند که حضرت خواجه را اولاد نبود هرگز این
سخن لایق اعتبار نیست چرا که شیخ فرید نبیرهٔ سلطان التارکین شیخ حمید الدین ناگوری در باقی
جد بزرگوار خود نقل کرده است که روزی حضرت خواجه بزرگ معین الدین [illegible] مخاطب شده
فرمود که اے حمید الدین پیش ازین که قوی و جوان بودم اولاد [illegible]
میخواستم بلا تکلف و دعا دندا میرسید - حالا که پیر شدم و فرزند [illegible]
حاصل میشود - بنده عرض کرد که آنحضرت روشن است که [illegible] علیه السلام
از طفولیت مادر خود بی مریم متولد نشده بود - میوه از بستان و زمستان بے طلب و خواهش

Marfat.com

بایشان میرسید۔ چون عیسے علیہ السلام متولد شد بی بی مریم انتظار رزق میکشید
فرمان شد کہ شاخہائے نخل خرما را بجنبان تا خرمائے تازہ بر تو بریزند چون
جنبانید خرمائے تر یافت پس در وقت سابق و حال این دست تفاوت است
حضرت خواجہ جواب او بشنید و پسندید و میگویند کہ عمر خواجہ ابو سعید فرزند آنجناب
بہ پنجاہ سالگی رسیدہ بود و دو فرزند داشت و خواجہ فخر الدین فرزند ثانی آنحضرت
بسیار بزرگ و صاحب نعمت بود و بعد انتقال خواجہ بست سال زندہ ماند و ہفتاد سال
عمر داشت و دیرا پنج پسر سعادتمند بوجود آمدند و در قصبہ سروار کہ از اجمیر بفاصلہ شانزدہ
کروہ است برحمت حق پیوست و ہمانجا مدفون گردید و خواجہ حسام الدین پسر خورد آنحضرت
غائب شد و بصحبت ابدال پیوست۔ در آنوقت چہل و پنج سال عمر داشت و دو دیگر
فرزند بودند و خواجہ حسام الدین سوختہ بسیار صاحب کرامت و خوارق بود و بنظر الدین
اولیا مصاحب قبر شریف وے در قصبہ سانبھر بجانب مغرب از اجمیر واقع است
و اہلیہ ثانی خواجہ دختر یکے از راجہائے ہند است و سبب آمدنش بنکاح آنجناب
این است کہ حاکم قلعہ ٹھلی کہ ملک خطاب نام داشت بر سر ہنود ان آن دیار تاخت
آوردہ بسیارے را از ایشان بقتل رسانید و دختر راجہ را اسیر کردہ آورد و بطور نذر آنہ
بخدمت آنحضرت گذرانید آنجناب او را قبول فرمود و بنکاح خود سرافراز
نمود و نامش امۃ اللہ نہادند۔ و از بطن عفت آن تاج المستورات اول دختر متولد
شد کہ بنام بی بی حافظ جمال موسوم و بغایت عابدہ بود و ارادت بخدمت والد ماجد خود
داشت و آنحضرت خرقہ خلافت او را عطا فرمودہ برائے ہدایت و تلقین مستورات
ارشاد کرد۔ چنانچہ ہزارہا عورات بتوجہ آن تاج المستورات بمقام قرب رسیدند
و شوہر عالی گوہر آن عفیفہ شیخ رضی الدین نام داشت چنانچہ مزار پر انوار بی بی حافظ جمال
متصل روضہ مقدسہ حضرت خواجہ واقع است و از و دو پسر بوجود آمدند و در طفلی درگذشتند

Marfat.com

رحمۃ اللہ علیہم رحمۃ واسعۃ۔ خواجہ فخر الملۃ والدین چشتی اجمیری قدس اللہ سرہٗ از فرزندان دلبند
و خلفائے ارجمند خواجہ معین الدین حسن سجزی است جامع علوم ظاہری و باطنی و کمالات
صوری و معنوی بود و برائے حصول قوت حلال بکسب زراعت اشتغال داشت و بموضع
ناندکہ متصل اجمیر است سکونت مزید۔ و تمام عمر در ہدایت خلق گزرانیدہ در سال ششصد و
پنجاہ و سہ رحلت حق پیوست و وے بعد وفات پدر بزرگوار تا بست سال بصدر حیات بود
و وفات در قصبہ سروار وقوع آمد۔ و ہمانجا بر جانب حوض سروار مدفون اوست۔ شیخ
حسام الدین سوختہ قدس سرہٗ پسر شیخ فخر الدین بن شیخ المومنین خواجہ معین الدین سجزی
است۔ سوختہ آتش محبت و دوختہ ناوک عشق بود و بہ شیخ نظام الدین بدایونی بسیار
صحبت داشت۔ پدر بزرگوار وی او را بنام برادر خود خواجہ حسام الدین بن خواجہ بزرگ
معین الدین موسوم کردہ بود کہ نمائندہ باشد و بصحبت ابدال پیوستہ بود وفات وے بحساب
شجرہ چشتیہ در سال ہفتصد و چہل و یک ارتحال فرمودہ است و مزار پر انوارش در قصبہ ساہنہ
بجانب غروب بر سر راہ اجمیر است و وے عمر طویل یافت کہ زیادہ از صد سال بود
و از غایت سوز عشق و محبت مخاطب بہ خطاب سوختہ شد۔ خواجہ معین الدین خورد پسر
بزرگ شیخ حسام الدین سوختہ است خرقہ فقر و ارادت و خلافت از شیخ نصیر الدین
چراغ دہلی پوشید و بکمال کرامت معروف و ریاضت و مجاہدہ موصوف بود۔ کلمہ
رسانیدہ بود کہ بلا توسط غیرے از روحانیت خواجہ بزرگ معین الحق والدین
استفادہ مستقیم کرد۔ برادر خوردش شیخ قیام نام داشت کہ بغایت حسن و صورت
ہیبت و عظمت بود و از ہر دو بزرگوار بسیار اولاد ماند۔ وفات شیخ معین الدین
ہفتصد و شصت و یک است۔ قطعہ تاریخ وفات ؎

معین الدین چو از دنیا سفر کرد ۔۔۔ بہ پیش اہل جنت گشت مامور
تمامش چو سفر گشت مامور ۔۔۔ دگر سال وصال او رقم کن ۔۔۔ معین الدین [illegible]

Marfat.com

قطعهٔ تاریخ وفات خواجه حسام الدین سوختہ قدس سرہٗ

چون حسام الدین ز دنیا رخت بست — سال وصل آن ولی متقی
عاشق اللہ صدیق آمده است — ہم حسام الدین سید جنتی

قطعهٔ تاریخ وفات حضرت خواجه بزرگ معین الحق والدین قدس اللہ سرہٗ

معین الدین معین ہر دو عالم — دلش روشن ز انوار تجلی
بتولیدش امام مجتبی خوان — وصالش نیز اکبر معلی

تاریخ وفات خواجه فخر الدین بن خواجه بزرگ

خواجهٔ دین جناب فخر الدین — شل گل رفت چون بباغ جنان
وصل او جو ز خواجه والا — حلتش خوان ز مقتدائے زمان

نقل فرمان

خواجه معین الدین قدس سرہٗ — جمیع مطالب و اسعاف تام — فرمان محمد جلال الدین اکبر شاہ

و مراقب آمال اولاد امجاد

درینوقت فرمان عالیشان سعادت نشان از مکمن عاطفت جهان بادشاہے شرف نفاذ یافت - نبیره از چیتور که جمع آن مبلغ یک لک تنگه مرادی است حسب الحکم حقایق دستگاه قطب العارفین غوث الواصلین از تغیر مقدمے آصف خان مقرر باشد که حاصل سال بسال به زبده اماجد الاتقیا فی الایام - کمال رتبت شیخ حسین وجه اسیورغال ابدی و ضروریات آن دادیم باید که بدعاے دوام دولت ابد انجام قیام و اقدام نمائد

Marfat.com

حکام کرام و دیوانیان و عمال و متصدیان مهمات سرکار مذکور مقرر داشته مطلع
مذکور را بتصرف گماشته های سیادت پناه مشار الیه گردانند و از مال و جهات
و تمامی حوالات و اخراجات و کل تکالیف دیوانی معاف مسلم و ترخان و مرفوع القلم شناخته
بهیچ اسم و رسم تعرض رسانند و کشیده داشته مطلقاً پیرامون نگردند و جانب
شریف آن سیادت پناه را عزیز دانسته در تعظیم و تکریم او و کسان و مردم او را
مشرف دانند و هر ساله به فرمان و پروانچه مجدد محتاج ندانند حسب الحکم جهان مطاع از
مضمون صدور نه نگزرند +

تحریر المطاع العالی
بالمشافه العلیه العالیه خاقانیه ص

فرمان محمد جلال الدین اکبر بادشاه غازی

خواجه معین الدین چشتی بخط طلاء

مهر بادشاه

وکلاء حاکم متعهدان مهمات خطه اجمیر بدانند
که ورثه قطب الاقطاب بموقف عرض رسانیدند که در اراضی ایشان که در
جوار مقبره متبرکه قطب الاقطاب می ایشان واقع است بعضی مردم اموات خود را
بی اذن ایشان دفن مینمایند اگر واقع باشد حکم فرمودیم که بعد الیوم
خود را در اراضی جوار مقبره متبرکه مذکوره بی اذن فضیلت مآب [illegible] مآب حجة المشائخ
والعظام خواجه حسین نبیره آن قطب الاقطاب باقی ورثه دفن نکنند میباید که حسب الحکم عالی
عمل نموده بقدیم رسانند و اعمال مراقبه که در آن آستانه از قدیم الایام الی غایة بوده برقرار

Marfat.com

دارند و مانع نشوند۔ در عهد دانسته درین باب توجه نمایند۔ تحریر فی التاریخ شهر ذیقعده سنه ۹۶۶ھ

خواجه معین الدین بخط طلاء

بی عازر
اکبر بادشاه
محمد
جلال الدین

چون در باب ترویج و رونق لنگر خانه مرشد الشائخ لکمن
میانه اولاد امجاد آنحضرت سیما مشیخت آئین معرفت تزئین سیادت المشائخ العظام
بقاوی الاوبیاء الکرام وجه الزمن شیخ حسن و کمال زینت شیخ حسین بوجه و اهتمام عام عالم مرتبت
را العمدة الملک فضیلت شعار کامل الاخلاص فصاحت و ثار مستحسن الخدمت مستوجب
الرعایت الموصوف بالصفت نموده شیخ حسن را که مشیخ و مرشد ایشان است به سجاده نشینی
تصفیه فرمودیم و فرمان واجب الاذعان عز صدور یافت که از قدیمی و جدیدی بحسب فرمان مطاع
در وجه ضروریات و صادر و وارد آن لنگر منور و مدد معیشت مشیخت آئین مشار الیهم مقرر شده
بتصرف عمدة الملک مومی الیه باشد که سال بسال تمام و کمال بصرف یابد لنگر مذکور از عمارت و فرش
و روشنی و مصالح مطبخ بوسیله و اعراض طعام مبلغ پانزده هزار تنگه مرادی به والده عفیفه مسوره
آن سیادت المشائخ متعلق بوده تتمه آنچه باشد مشار الیهم بسویت فضلاً بعد فضل خواهد به لنگر
فیض اثر مے آمده باشد۔ مجاوران را موافق معمول قدیم بایشان داده آنچه باقی ماند آنرا هم بسویت
حصه نموده هر یک حصه را نصف به محبت و الفت سلوک داشته مطلقاً مناقشه نکرده و تکلیف
منازعت نسانیده و باهم شرائط حرمت و خاطر جمعی مرعی داشته دقیقه فروگذاشت نکنند میباید که
از مضمون مذکور تصدر مطلقاً عتبا نکنند و هر یک بحصه خود راضی بوده زیاده طلبی نکنند۔ حکام کرام و عمال
و متاثران آن مقرر داشته لنگر فیض اثر بدستور مسلم و برقرار داشته از جمیع حوالات اخراجات
و مطالب دیوانی معاف و مرفوع القلم شمارند و هیچ جهت مدخل نکرده از تغیر و تبدل مصون

Marfat.com

مامون شناخت فرمان مجدد طلب ندارند +

تحریر الی الامر العالی و خلیفه زمان

فی شهر شعبان المعظم سنه

پروانه صدارت پناه معالی دستگاه معرفت انتباه واقف علوم و حکم اکابر افضال
عدیل الوجه اتم ذی العلما مقوی افضلا صدر شیخ صدر شیخ القدر شیخ عبد النبی

نقل فرمان

محمد نورالدین جهانگیر بادشاه غازی مشتمل بر هر قسمت فاصل دیهات اوقاف که حصه
در خرچ عرس و روشنائی - یک حصه در معاش شیخ پناه شیخ حسین
اولاد حضرت خواجه بزرگ و یک حصه فقرا و تکیه داران +

مهر مربع که دران اسماء شاهان سلف منقوش اند

طغرا باسم بادشاه آلتمغا

حضرت خواجه معین الدین چشتی

چون مواضع که بصیغه وقف فائض الانوار حضرت قطب العارفین [illegible]
قبل ازین بموجب یادداشت واقع [illegible] شده بود [illegible]
یک حصه بجهت خرچ و روشنائی [illegible]
و یک حصه [illegible] شیخوت پناه شیخ حسین [illegible]
تکیه دار [illegible]
و هفت [illegible] هزار و چهار [illegible]
[illegible] و اهل خرچ [illegible]

Marfat.com

بحاصل شش هزار و هشتاد روپیه بموجب تفصیل علیحده نه صد و نه نفر فقرا تنخواه داده
و فقرا که از نظر اشرف اقدس گذشتند - شیخ عبدالرحیم وغیره شش صد و بست و هشت
نفر که بست و هفت هزار و چهل بیگه مدد معاش و بست یک من غله داشتند بحال خود
حکم شد و نیمه را بطرف فرمودیم و جماعه فقرا که سه هزار و دو دولت و سی بیگه و هفت من
و شش آثار غله داشتند بنظر اشرف نگذشت و اکثر از جماعه فقرا و تکیه داران
از اجمیر تا بهاند و در رکاب ظفر انتساب آمدند و بعرض مقدس رسید که زمین و غله مذکور
بآن جماعه از وقف روضه منوره مقرر بوده و حاصل وقف به فقرا و مساکین و حافظان
و تکیه داران که از موضع وقف می یافتند همین جماعه اند و آنها را بغیر از زمین و غله
و لنگر که از روضه منوره مقرر بود از محل وجه معیشت ندارند و جماعه کثیر اند بنابر آن فرمان
عالیشان مرحمت عنوان شرف صدور عز ایزاد یافت که جماعه در اجمیر بنظر اشرف
گذشته اند و اراضی و غله لنگر آنها از نصفی زیاده مرحمت شد و یادداشت
خود درست ساخته اند بموجب یادداشت واقعه مسطور دارند و جماعه که از نصف کم حکم
شد و بعضی در کل برطرف شده اند اراضی و غله لنگر آنچه داشته اند از قرار نصف
متصدیان مهمات آنجا از ابتدای خریف قوی نیل حسب الضمن تنخواه دهند که صرف
معیشت خود نموده بدعای دوام دولت ابد قرین اشتغال نموده باشند و نیز حکم
اشرف اقدس بنفاذ پیوست که جماعه بموجب فرمان عالیشان جهانگیری مدد معاش
و غله لنگر دارند و طرت شده اند - ورثه آنها تحقیق نموده از محل قدیم از قرار نصف
تنخواه دهند و در آینده همین ضابطه بورثه متوفی مسطور دارند - میباید که حکام و عمال و
جاگیرداران و کروریان حال و استقبال در استمرار و استقرار این حکم اقدس اعلی
کوشیده اراضی مذکور را بیوده چک بسته بتصرف آنها باز گزارند و غله را از لنگر روضه
متبرکه داده باشند و تغیر و تبدیل به قواعد آن راه ندهند بعلت مال و جهات و اخراجات

Marfat.com

وعوارضات مثل قلعه و پیشکش و جرمانه و محصلانه و ضابطانه و زمرانه و دارو غگانه و بیگار و بیگار
دوه نیمی و مقدمی و صدری و قانون گوی و ضبط هر ساله بعد از تشخیص چک و زراعت
و کل تکالیف یوانی و مطالب سلطانی مزاحمت نرسانند و درین باب هر ساله فرمان فرمانچه جدید
طلب ندارند و اگر در محل دیگر زمین داشته باشند آنرا اعتبار نکنند از فرموده در نگذرند
در عهد شناسند +

شرح یادداشت

واقع تاریخ روز مهر شانزدهم ماه مهر الهی سنه ۳ موافق یکشنبه ۱۴ رجب المرجب سنه ۱۰۲۷ھ
در چوکی لایق المرحمت والاحسان عاقل خان برساله سیادت و نقابت پناه صدارت
دستگاه میران سید احمد قادری و نوبت واقعه نویسی شیخ عبد الرحیم وغیره چون موضع
بصیغه وقف مزار فائض الانوار قطب الاقطاب مقرر است قبل ازین بموجب یادداشت واقع
۱۹ ماه الهی سنه ۸ از قرار سه حصه قسمت حکم شده بود و یک حصه را بجهت خرچ لنگر
و روشنائی و اخراجات عرس روضه منوره نگاه داشته و یک حصه در وجه مدد معاش
شیخ حسین اعتبار نمود و یکحصه را برای فقرا و تکیه داران قسمت نموده و هند جاجی مبرک بموجب
حکم شش موضع که رقبه آن چهل و پنجهزار و هفت صد بیگه زمین محاصل نه هزار و پنجاه روپیه
داشته از انجمله یک حصه پانزده هزار بیگه زمین باشد داخل خرچ روضه منوره نموده و نه
دو حصه را که سی هزار و هفتصد بیگه که حاصل شش هزار و هشتاد روپیه بموجب تفصیل ذیل
هفتصد و نه نفر جماعه فقرا که از نظر اشرف اقدس گذشته شش صد و بست و شش
و هفت هزار و چهل و یک بیگه زمین و بست و یک من غله داشته
بیگه که دوازده من غله بحال خود حکم شده و نه را برطرف کردند و نوازی سه هزار و دو بست و
سی و نه بیگه و هفت من غله و شش آثار اسامی جماعه بنظر اشرف اقدس نگذشته الحال اگر
از جماعه فقرا و تکیه دار هم از اجمیر تا مانده و در رکاب سعادت آمده حقیقت ذکر تفصیل ذیل بعرض اشرف

Marfat.com

داشتند که جماعه فقرا و تکیه داران از موضع وقف مقرر بود۔ و حاصل دیهات وقف بجهت فقرا و
مساکین و حافظان و تکیه داران که در موضع وقف از قدیم الایام میخوردند همین جماعه اند۔ و آنها
بجز زمین و لنگر که نوبت روضه مقرر بود از محل دیگر وجه معیشت ندارند و جمع کثیر اند بنا بر آن حکم
جهان مطاع آفتاب شعاع گردون ارتفاع صادر شد که جماعه که از نظر اشرف گذشتند
و اراضی لنگر آنها از نصفی زیاده مرحمت شد و یادداشت واقع خود را درست ساخته بموجب
یادداشت واقع مسطور داشتند و جماعه که از نصف کم حکم شد و بعضی بالکل برطرف حکم شد
آنها را غله و اراضی لنگر آنچه داشته از قرار نصف متصدیان آنجا تنخواه دهند و نیز
حکم شد که جماعه که بموجب فرمان عالیشان مدد معاش و لنگر دارند و فوت شده اند ورثه
او را تحقیق نموده از محل قدیم نصف تنخواه دهند۔ و در آینده بورثه متوفی همین ضابطه
منظور دارند بموجب تصدیق یادداشت قلمی شد از پرگنه اجمیر کار بذکور شرح یادداشت بخط
حمده الملکی واقعه سازند شرح بخط سید احمد قادری داخل واقع سازند شرح حاشیه بخط واقع نویس
موافق واقع است شرح دیگر بخط مختار الدوله خاقانی مدار المهامی اعتماد الدوله آنکه
مکرر رسانید شرح دیگر بخط دیانت خان زر از داد ۲۵ ماه شهریور الهی موافق واقع در ۲۶
رمضان سنه ۱۰۲۷ در واقعه عبد الکریم بعرض اشرف رسید شرح دیگر بخط حمده الملکی مدار المهامی
از تعریف قوی نمایان فرمان عالیشان قلمی نمایند +

اراضی					غله
۱۰ بیگه					۲۱ خروار
۱۰ بیگه					۸ خروار اسامی فوق
نگرنا سماء					بخش ولد جلال
محبوب	اراضی	غله			اراضی
اراضی	غله	۲ بیگه	۲ خروار		بیگه
۱۰ بیگه	۴ خروار				

Marfat.com

اراضی	غله		
سماجگه			
مشمار الیه			
اجیر			
اراضی	غله		
سماجگه	۰۵ مار		
ماجگه قبل ازین حکم شد			
مابیگه			
در نیولا مرحمت شد			
اراضی	غله		
دهسگه	۰۷ مار		
ارجاعه قاضی نظام			
اراضی مانگه غله ۲ مار			

هولا سما
عبد الغنی

اراضی غله
مانگه
اراضی غله
سماجگه

منجمله
اراضی جاگه غله
عمل بال خود حکم شد
اراضی جاگه غله

نقل فرمان

محمد نور الدین جهانگیر بادشاه غازی بمشمون عطیه موضع گیلود و دیه مسائل خدمت شیخ علم الدین نبیره حضرت خواجه بزرگ رح +
خواجه معین الدین چشتی

باسمه سبحانه

قبت در زید

فرمان عالیشان جهانبانی شان شد

گیلود [illegible]
دلیست من است [illegible] آگاه شیخ علم الدین [illegible]

Marfat.com

خواجه حسین نبیرهٔ قطب الاقطاب مقرب بادشاه جبروتی حسب الضمن مقرر باشد که
حاصلات آن را فصل بفصل و سال بسال صرف نموده بدعاگوئی دوام دولت ابد پیوند اشتغال
مینموده باشند۔ می باید که حکام و عمال و جاگیرداران و کروریان حال و استقبال در استمرار و استقرار
این حکم اقدس اعلی کوشیده موضع مذکور را بطریق دولسبت بتصرف مشارالیه بازگذارند و
مطلقاً تغیر و تبدیل بدان راه ندهند و به علت و جهات و اغراضات و عوارضات
تکلیف دیوانی و مطالبات سلطانی مزاحمت نرسانند و از جمع وجوهات و حوالات مسلمات
و مسلم و مدفوع القلم شمرده درین باب هر ساله فرمان و حکم معجز نظیر نویسند و از فرموده تخلف
و انحراف نورزند و در عهده شناسند + مرقوم ۱۵ شهریور ماه الهی سنه ۲۲ جلوس مبارک۔
شرح ضمن معاش باسم شیخ علم الدین برادرزادهٔ خواجه حسین مطابق یادداشت مورخه
روز ماه مهر الهی سنه ۱۳ جلوس مطابق یوم سه شنبه ۵ شهر شوال سنه ۱۰۲۰ هجری
سیادت و نقابت پناه صدارت و معالی دستگاه صدر الصدور موسوخان نوبت خوانی
کمترین بندگان علی نقی آنکه حقائق و معارف آگاه شیخ علم الدین برادرزادهٔ خواجه حسین
نبیرهٔ حضرت قطب الاقطاب بنظر اشرف اقدس اعلی گذشت بموجب چٹھی
نواب خورشید اصحاب مهد علیا از قرار ۲۳ امرداد سنه ۲۲ حکم جهان مطاع آفتاب شعاع
گردون ارتفاع صادر شد که موضع گیلوته من الجمله پرگنه نرائنه سرکار اجمیر که مبلغ هفتصد و
پنجاه روپیه جمع دارد بطریق دولسبت در وجه مدد معاش مشارالیه مقرر مقوض باشد بموجب
تصدیق یادداشت قلمی شد شرح حاشیه بخط واقع نویس مطابق واقع است شرح بخط قدوه
خوانین بلند مکان عمدهٔ مریدان سعادت نشان نظام الدین آصف جاهی آنکه داخل واقع نمایند
بخط جمدة الملکی مدار المهامی آنکه بعرض اشرف مکرر برسانند شرح بخط سیادت و نقابت پناه
موسوخان آنکه روز ۱۲ امرداد الهی سنه ۲۲ مطابق یوم چهارشنبه شهر ذیقعده سنه ۱۰۳۶
مکرر بعرض اشرف اقدس اعلی رسید شرح بخط عمدة الملک رکن السلطنة العلیة الوالیة مخلد الله

Marfat.com

الخاقانی حمد بملکی مدار المهامی خواجه ابو الحسن بن خلیفه نوشتان سال و ماه قلمی نمایند شرح چنین که
بجیا جیو سلامت میرضح گیسو نگه صلح حقه و پنجاه روپیه جمع دارد و در وجه مدد معاش
شیخ علم الدین حمیدی در بست تنخواه از سند مقرر فی التاریخ ۲۷ خورداد سنه ۳۲ شرح نمط
قدوه غوثین بلبست مکان نظام الدین صحت تاریخ آنکه تصدیق نویسند +

در نجیب سواهیر عمائد دفتر صدارت منقوش شده

بصیغه مدد معاش

نقل منشور

محمد نور الدین جهانگیر بادشاه دخل الله فی بحبوحة الجنان بمنشور تولیت و اثبات اولاد حضرت خواجه بزرگ قدس الله سره العزیز

شهر که در آن اسما باز امیر صاحب آن
تا بشاه جهانگیر منقوش اند

طغرا بادشاه

خواجه معین الدین حسن الحسینی چشتی قدس سره

بدان عایت مراتبت حال سالکان مالک تحقیقت رهروان مناهج تقوی و صلاحیت
سیما جمعی را که قامت استقامت ایشان بحسب جلالت نسب آراسته باشد از رعایت
مهمات امور سلطنت و خلافت عظمی سبب انتظام امور و تولای شان عالیشان
عنوان از مکمن لطف و احسان شرف اسعاد و ابراز دیافت کرامت
مستحقان نیل منصب تولیت مزار فائز الانوار حضرت کرامت
الاقطاب لنه السالکین برهان المحققین غوث الاسلام و المسلمین
سیادت و فضائل مآب کمالات انتساب معارف و قدوة المشائخ

نبیره و صاحب مقام آنحضرت است مفوض و متعلق باشد که کما ینبغی بلوازم مرقوم قیام
و اقدام نموده در رواج و رونق آن مزار کنز الانوار و حقیقه نامرعی نگذارد۔ میباید که حکام کرام
و دیوانیان عظام و عمال کفایت فرجام و متصدیان مهمات دیوانی صوبه اجمیر آن
مشیخت پناه را متولی آن مقام عرش احترام دانسته۔ دست تعدی و تکفل او را
در امور متعلقه آن قوی دانند۔ خدام و موذنان و سائر عمله و فعله آن مزار فیض بخش مشار الیه
را متولی خود دانسته آنچه شرائط اعزاز و احترام بوده باشد در جمیع امور بتقدیم رسانیده از
صلاح و صوابدید مومی الیه بیرون نه روند مختار الدوله العالیه مستشار الخلافه السلطانیه حمده الملکی
مدار المهامی آنکه یکنفر نویسنده همراه آن فضائل مآب نماید که آنچه بدستور قدیم آبا و اجداد مومی الیه
داشته و حصه رسد شیخ مذکور باشد بتصرف او باز گذارند و آنچه حصه عرس و روشنائی وغیره
بوده باشد بدستور سابق بعمل آورند باید که از فرموده تخلف و انحراف نورزند و در عهد شناسند +

نقل عبارت ظهر فرمان

شرح یادداشت واقعه بتاریخ آذر الهی ۲۴۔ امرداد الهی ۷ موافق یوم چهارشنبه مطابق
۷ جمادی الثانی سنه ۲۱ مدبر رساله اعتقاد الملک العظمی اعتماد الخلافه الکبری عمدة الملک
مرتضی خان حسب الحکم جهان مطاع آفتاب شعاع عز اصدار یافت که تولیت مزار فائز
الانوار حضرت قدس سره و نور مرقده بدستور سابق به فضائل مآب کمالات اکتساب نوع
و آثار هدایت آثار عمده مشائخ الکبار شیخ حسین که نبیره و صاحب مقام آنحضرت است
مفوض و مرجوع باشد و نیز حکم شد که حمده الملکی مدار المهامی نویسند همراه مشار الیه نماید که آنچه
بدستور قدیم بطریق که آبا و اجداد مومی الیه داشته و حصه رسد شیخ مذکور باشد بمشار الیه گذارند
و آنچه حصه عرس و روشنائی وغیره باشد۔ بدستور سابق عمل نمایند شرح حاشیه موافق
واقع است۔ سرح دیگر بخط حمده الملکی مدار المهامی اعتماد الدوله عرض مکرر رساند شرح دیگر بخط
مقرب الحضرت سلطانی معتمد خان بتاریخ ماه مهر الهی ۷ مکرر بعرض اشرف اقدس رسانید

Marfat.com

شرح دیگر بخط حمدة الملکی مدار المهامی فرمان قلمی شد +

مهر معظم الملک | مهر | مهر

دستخط محمد باقر | مهر

طغرا خورد

تنبیه المولف

بر حاشیه ظهر فرمان تصدیق دیاد داشت نشیان دفتر شاهی مندرج است

نقل فرمان (۹)

۹

محمد شهاب الدین شاهجهان بادشاه صاحبقران ثانی ادخل الله تعالی فی الجنان بحق محمد الرسول الله علیه وسلم مشتمل بر منصب سجادگی +

خواجه معین الدین چشتی بخط طلا

مهر مربع که اسماء شاهان تمر
از امیر صاحبقران تا به
صاحبقران ثانی منقوش اند

طغرا اسم صاحبقران ثانی
محمد شاهجهان بادشاه بخط طلا

چون بعرش معتدس رسید که ندورات وفتوحات روضه منوره وقد الوهاب
بارگاه جبروتی موجب محصنه متولیان والالی موالی مشیخت
صاحب سجاده ومجاوران قدرات دور بعض
همان لسان شاهنشاهی کرده قناع

کہ ندورات و فتوحات آن مزار انوار و حسب محضر مذکور بے اطلا آلات و نقرہ آلات
کہ بندگان اقدس حضرت رفع ہمایون و شاہزادہ ہائے والاگوہر عالیمقدار و دیگر مردم
بیارند بشارگالیہ و مجاوران حسب الضمن مقرر باشد و بہر جنس دیگر بجہت روضہ
منورہ درکار باشد متولیان صرف نمودہ بعد از آنکہ از کار برود و مندرس شود بشیخ
معین الدین متعلق دانستہ داد باشند۔ و طلا آلات و نقرہ آلات اگر شکست و
ریخت یافتہ باشد آنرا راست نمودہ بر وضع منورہ متعلق دانستہ نگاہ دارند و احدے
در آن مخل ننمایند و تصرف نکنند۔ میباید کہ حکام و متصدیان مہمات حال و
استقبال براین موجب مقرر دانستہ نگذارند کہ احدے مرتکب خلاف حکم اشرف
اقدس اعلے گردد۔ درین باب نہایت تاکید و تدغین عظیم دانستہ ہر سالہ فرمان
و حکم بحسب طلب ندانند۔ از فرمودہ تخلف و انحراف نورزند۔ و در عہد شناسند
تحریر فی التاریخ دوازدہ شہر رجب المرجب سنہ ۱۲ جلوس میمنت مانوس موافق سنہ ۱۰۰۰ ہجری +
شرح یادداشت واقع یوم خمس ۱۲ شہر شوال سنہ ۱۲ جلوس مبارک مطابق سنہ ۱۰۴۱ ہجری
موافق ۲۵ ماہ الہی بر سالہ سیادت انتسابت پناہ سعادت و معالی دستگاہ رفیع القدر
رفیع الشان صدر الصدور زمان و خان و نوبت واقع نوایی کمترین بندہ ہا فدوی بعرض
اشرف رسانید کہ بموجب محضر متولیان و اہالی و موالی مشیخت پناہ شیخ معین الدین صاحب
سجادہ و مجاوران مقرر است و در بعض سپیزہا مجاوران خرخشہ می نمایند حکم جہان
مطاع آفتاب شعاع گردون اقتناع صادر شد کہ آنچہ ندورات و فتوحات علاوہ
از جنس طلا و نقرہ آلات کہ بندگان حضرت خلافت پناہی و شاہزادہ ہائے
والاگہر و دیگران بیارند بشیخت پناہ مذکور و مجاوران مفصلہ ذیل مقرر و مفوض باشد
و بہر جنس دیگر بخدمت روضہ درکار باشد متولیان صرف نمودہ بعد از آن کہ از کار برود و مندرس
گردد بہ شیخ موصی الیہ متعلق دانستہ داد باشند۔ و طلا آلات و نقرہ آلات اگر

Marfat.com

شکست و ریخت شود باز راست نموده متعلق روضه منوره نگاه دارند داخل تاریخ شهر ذالحجه سنه ۱۱ جلوس موافق سنه ۱۰۴۷ھ بموجب تصدیق یادداشت قلمی شد شرح و سخط سیادت و نقابت دستگاه صدر الصدور داخل واقع نمایند و غیره و غیره +

حکم

آنچه متعلق روضه منوره داشته باشد طلا آلات و نقره آلات آنچه بندگان حضرت خلافت پناهی شاهزاده والاگهر و دیگران بیارند و در جنس که شکست و ریخت شود است نموده متعلق روضه منوره نگاه دارند +	شمع کرد میان شیخت پناه صاحب جاده در روضه منوره هر جنس که بجهت روضه منوره درکار باشد متولیان تصدیق نمایند و از آنکه از کار برود و مندرس شود به شیخ مذکور بدهند +
مسی برنجی آلات هر جنس که درکار باشد از شمعدان چراغدان و غیره	قبر پوش چنده و سهره پوش و قالیچه و دوپچه و گلیچه و جاجم و غیره
زربفت و غیره پارچه تاری گجراتی که بر قبر پوشند	
تعلق شیخ معین الدین مذکور داشته باشد	تعلق مجاوران
نقد از اشرفی و مثقالی یا درهم سکه باشد	پارچه سفید از خاصه و غیره شش صدی یا پنج صد شش سفید و رنگین +
	از مرادی کوڑی تا پال سیا
	پارچه سفید چهار صدی و سه صدی و دو صدی از آن و غیره
	جنس و مزع
دود از قرمچی یا حکه و غیره یا درهم باشد	قمشیر و غیره تا چهره
حیوانات از فیل تا اسپ	

Marfat.com

مهر — مهر — عبارت داخله روزنامچه وغیره — مهر دفتر — مهر سوبجان

نقل فرمان

محمد شهاب الدین شاهجهان بادشاه غازی مبلغ عطیه موضع دلواڑه بوجه معاش اولاد خواجه بزرگ قدس سره

الله اکبر

خواجه معین الدین چشتی — طغرا با اسم بادشاه بخط شنگرف

مهر مربع که اسماء شاهان دهلی تا به اسم صاحبقران مندرج است

چون بموجب فرمان عالیشان سعادت نشان موضع دیواره من اعمال حویلی پرگنه اجمیر بوجه معاش شیخ علم الدین برادرزاده خواجه حسین نبیره غفران پناه رضوان دستگاه مقرر بارگاه جبروتی صفت گردید داد ودیعت حیات سپرده در نیولا که اعز من مقدس سریر حکم جهان مطاع گردون ارتفاع شرف صدور وعز ورود یافت که موضع مذکور در دست بدستور سابق بشرط قبض وتصرف بوجه معاش مستحقان شیخ علاء الدین وغیره اولاد شیخ علم الدین مزبور از ذکور واناث حسب الضمن مقرر ومفوض باشد که حاصلات آن را فصل به فصل سال به سال صرف معیشت خود نموده بدعوی دوام دولت ابد مدت اشتغال نموده باشند و میباید که حکام وعمال متصدیان مهمات ومتکفلان معاملات جاگیرداران وکروڑیان حال واستقبال در استمرار واستقرار این حکم اشرف اقدس اعلی کوشیده آن موضع را بتصرف مشارالیهم بازگذاشته از تغیر وتبدل مصئون ومحروس دانسته از جمیع وجوه وعوارضات معاف ومسلم ومرفوع القلم شمرند واگر در محل دیگر

چیزے داشته باشد آنرا اعتبار نکنند و شخصے را که از اولاد شیخ علم الدین
نوکر باشد شریک شیخ علاء الدین مذکور در آنموضع نسازند بسائر چودهریان و مقدمان
و مزارعان و رعایائے آنجا آنکه مالواجب و حقوق بوانی را فصل بفصل سال به سال از آنها
جواب میگفته باشند از فرموده تخلف و انحراف نورزند تحریرے لتاریخ شهر ذالحجه
سنه ۱۶ جلوس مبارک موافق سنه ۱۰۵۲ هجری +

حضرت خواجه معین الدین چشتی

شرح یادداشت واقعه بتاریخ یوم الاربعا هشتم شهر رمضان المبارک سنه ۱۶ جلوس همایون
مطابق ۱۴ روز ماه الهی موافق سنه ۱۰۵۲ هـ بسال سیادت و نقابت پناه نجابت و هدایت
دستگاه مورد مراحم بیکران بادشاهی مطمح عنایات نمایان شاهنشاهی صدر جلیل القدر
سید سلال و نوبت واقع نویسی بنده درگاه معین الدین برادرزاده خواجه حسین نبیره قطب
الاقطاب که در شهر رجب المرجب سنه ۱۶ جلوس همایون بعرض مقدس و معلے رسید
که موضع دلواڑه من اعمال پرگنه اجمیر بموجب فرمان عالیشان از قرار تاریخ ۲۷ شهر بوریاء
الهی سنه در وجه مدد معاش شیخ علم الدین مقرر بود او فوت شده حکم جهان مطاع
آفتاب شعاع گردون ارتفاع صادر شد که موضع مذکور دایست به تصرف سابق بشیخ
تصرف در وجه مدد معاش شیخ علاء الدین مذکور تا اولاد متوفی هر کس که نوکر گشته باشیخ
علاء الدین شریک نباشد بموجب تصدیق یادداشت تسلیمی شد شرح خط سیادت
و نقابت پناه عمده الملکی مدار المهامی آنکه داخل واقع نمایند شرح خط سیادت
نقابت پناه صدر جلیل القدر سید جلال آنکه داخل واقع
واقع نویسی مطابق واقع است شرح خط سیادت نجابت پناه فخار الدولة
الخاقانی بهادر الملک مدار المهامی آنکه بعرض مکرر رسانید شرح خط اقبال پناه فادار

Marfat.com

افاضت دستگاه سعد الله خان آنکه بتاریخ ۴ شهر رمضان سنه ۱۶ جلوس همایون مکرر بعرض اشرف اقدس رسید شرح بخط سیادت و نجابت حشمت و شوکت دستگاه قدوه خوانین بلند مکان عمده امرای رفیع الشان ناظم مناظم ملک و مال ناهج و مناهج ملک و اقبال گنجور اسرار بادشاهی ـ دانای ضمیر ظل الهی حمده الملک مدار المهامی اسلام خان آنکه فرمان عالیشان قلمی نمایند +

فی التاریخ سنه ۱۶ جلوس

تاریخ ۲۶ شهر محرم الحرام سنه ۱۶ جلوس مطابق ۲۷ آذر ماه الهی نقل بدفتر خاص نموده شد

بتاریخ ۶ شهر صفر سنه ۱۶ جلوس موافق سنه ۱۰۵۳ هجری نقل گرفته شد معه نور محمد بموجب یادداشت واقع فرمان عالیشان قلمی نمایند +

بواقع مقابله نموده داخل روزنامچه واقع تاریخ ۱۰ شهر رمضان سنه ۱۶ معرفت نور محمد داخل شد

بتاریخ ۲ شهر رجب المرجب سنه ۱۶ جلوس نقل شروع شد +

بتاریخ ۲۹ شهر جمادی الثانی سنه ۱۷ جلوس همایون موافق سن یکهزار و پنجاه و سه مطابق بتاریخ ۲۳ ماه شهریور الهی معه نور محمد بدفتر استفسار رسید +

من مولف اصل فرمان از خدمت الوهیت پناه ربوبیت دستگاه مرشدزاده آفاق رهنمای علی الاطلاق حضرت شیخ منیر الدین صاحب سجاده نشین بارگاه بلاتی پناه مسجود عالم و عالمیان قبله برحق و کعبه یقین دریافته سوادش گرفتم و عند الاستفسار فقیر حضرت مشیخت پناهی فرمودند که پیش از پدر بزرگوار ایشان منصب سجادگی در اولاد حقیقی حضرت شیخ علاء الدین یکی بعد دیگری مقرر و مفوض بود در آنادران زمانیکه شاه عالم بهادر شاه غازی بفتح کامل بخش بزیارت روضه شریف وارد اجمیر شد باستماع کلمات ناشایسته که از زبان

Marfat.com

شیخ فخرالدین سجادہ نشین وقت کہ اوازنبائر حضرت شیخ علاءالدین بود منصب سجادگی
بہ حضرت غفران پناہ شیخ سراج الدین کہ از نبی اعمام شیخ فخرالدین بودند مفوض فرمود۔

نقل فرمان

محمد شہاب الدین شاہجہان بادشاہ غازی مشعر باثبات اولاد حضرت خواجہ بزرگ +

مہر خلافت

طغرا باسم بادشاہ

خواجہ معین الدین چشتی

درینوقت فرمان عالیشان سعادت نشان شرف اصدار وعز ایراد یافت کہ منصب سجادگی
غفران پناہ رضوان دستگاہ قطب الاقطاب مقرب بارگاہ جبروتی سعادت مآب
کمالات اکتساب نتیجۃ المشائخ العظام شیخ معین الدین از تغیر شیخ ولی محمد بلا مشارکت
ومساہمت احدی بحسب الضمن مقرر ومسلم باشد کہ کما ینبغی بلوازم ومراسم منصب
قیام واقدام نمودہ دقیقہ از دقائق حزم واحتیاط دران باب نامرعی نگذارند۔ میباید
کہ حکام وعمال ومتصدیان مہمات وجاگیرداران وکروڑیان حال واستقبال در استمرار
واستقرار این حکم اشرف اعلی کوشیدہ مشارالیہ را صاحب سجادہ دانستہ دست
تصدی مومی الیہ را در امور متعلقہ آن مرفوع ومطلق داشتہ نگذارند کہ
منصب مدخل نماید وپیرامون آن گردد۔ بہ چندمہ عملہ فساد وزا [illegible]
منورد آنکہ مشارالیہ را صاحب سجادہ علی الاطلاق دانستہ تمامی امور متعلقہ وجہ
را مخصوص او شمرند از فرمودہ تخالف وانحراف نورزند +

Marfat.com

شرح موافق یادداشت واقع بتاریخ اسفندار آبان الهی سنه ۲ موافق یوم شنبه بتاریخ
۹ شهر ربیع الاول سنه ۱۰۳۹ بر رساله سیادت و نقابت پناه صدارت و معالی دستگاه
جلیل القدر رفیع المکان صدر الصدور موسوی خان و نوبت واقع نویسی کمترین بندگان
قاسم علی آنکه باسم شیخت پناه شیخ معین الدین انجه بتاریخ ۲۹ ماه مهر الهی سنه ۲ بخط اشرف
اعلی گذشت حکم جهان مطاع آفتاب شعاع صادر شد که سجادگی قطب الاقطاب
به مشار الیه مرحمت فرموده بلا مشارکت غیری از تغیر خواجه ولی محمد شرح بخط حمدة الملکی
مدار المهامی آنکه داخل واقع نمایند شرح بخط صدارت و نقابت پناهی آنکه داخل
واقعه نمایند شرح حاشیه بخط واقع نویس مطابق واقع است شرح بخط حمدة الملکی
بعرض مکرر رساند شرح بخط مقرب الحضرت السلطانی حکیم مسیح الزمان آنکه بتاریخ ۷ ماه
آذر الهی سنه ۲ مکرر بعرض اشرف اعلی رسید شرح بخط عمدة الملک رکن السلطنة القاهره
موتمن الدوله السابره مختار الدوله الخاقانی حمدة الملک مدار المهامی علامی افضل خان آنکه
فرمان عالیشان قلمی نمایند +

نقل فرمان

محمد شهاب الدین شاهجهان بادشاه غازی به مشحون اثبات اولاد حضرت خواجه بزرگ قدس سره

خواجه معین الدین چشتی

مهر شاهجهان بادشاه

طغرا باسم بادشاه

درین وقت فرمان عالیشان سعادت نشان شرف اصدار و عز ایزاد یافت که موضع
گناهره من اعمال حویلی اجمیر سرکار و صوبه مذکور مطرق در و نسبت ابتدای نصف خریف

قوی بیل در وجه مدد معاش مشیخت پناه حقایق آگاه شیخ معین الدین نبیره حضرت
خواجه معین الدین چشتی از انچه که بتاریخ ۱۲ ماه رمضان المبارک سنه ۱۰۴۱ بنظر اشرف اقدس اعلی
گذشت و بعرض مقدس معلی رسید حکم جهان مطاع آفتاب شعاع گردون ارتفاع
صادر شد که یک موضع از پرگنات سرکار اجمیر که یک هزار روپیه حاصل داشته باشد
در وجه مدد معاش مشار الیه مرحمت نمودیم هفتاد اشرفی بعد مرحمت شد موجب بطریق
یادداشت قلمی شد شرح بخط عمدة الملک مدار المهامی آنکه داخل واقع نمایند شرح بخط
صدارت و نقابت پناهی آنکه بر رساله کمترین بندها داخل واقع نمایند شرح حاشیه بخط واقعه
نویس موافق واقعه است شرح بخط جمدة الملکی آنکه بعرض مکرر رساند شرح بخط اقبال پناه
حکیم مسیح الزمان آنکه بتاریخ ۲۱ ماه مهر الهی سنه ۴ مکرر بعرض اشرف اقدس اعلی رسید شرح بخط
عمدة الملک رکن السلطنة القاهرة موتمن الدولة الباهرة مختار الدولة الخاقانی جمدة الملک مدار المهامی
علامی افضل خان آنکه از نصف خریف قوی بیل فرمان عالیشان قلمی شد +

الـــــ ۱۰۰۰ هزار حاصل
موضع گنا بیره از حویلی سرکار اجمیر
الـــــ ۱۰۰۰ هزار رقبه
حاصل کامل سنه ۱۰۲۸ ه
اما و عصر
جمعی تنخواهی از تغیر جاگیردار
شرح بخط جمدة الملکی آنکه از صوبه سرکار اجمیر از موضع گنا بیره تنخواه [illegible]

تنبیه مؤلف

[illegible]

Marfat.com

نقل چٹھہ فرمان

شاہ عالم بہادر شاہ بادشاہ غازی بن اورنگ زیب عالمگیر بادشاہ غازی در باب تقرر عہدہ
سجادگی بعد تحقیق نسبت اولاد حضرت خواجہ بزرگ قدس اللہ سرہ العزیز بتاریخ روز
چہارشنبہ نوزدہم شہر صفر المظفر سنہ ۵ جلوس مبارک موافق سنہ ۲۲ ۱۱ھ مطابق ۱۸ فروری
ماہ برسالہ لائق العنایت والاحسان مورد مراحم۔ خدیو گیہان صدر رفیع القدر صدر الصدور
سید امجد خان صدر جہان و نوبت واقعہ نگاری فدوی درگاہ آسمانجاہ عبد العزیز قلمی میگردد
حکم صادر شد کہ منصب سجادہ نشینی روضہ منورہ حضرت قطب الاقطاب واقع بلدہ دار الخیر
اجمیر از تغیر شیخ فخر الدین۔ بہ شیخ سراج الدین ولد شیخ ابو الفتح و موضع گیلوتہ عملہ پرگنہ نرائنہ
سرکار و صوبہ مذکور بجمع دو ہزار روپیہ بابت بار یافت معزول و یک ہزار روپیہ از خزانہ روضہ مزبور
باندوز و فتوح آنجا مشروط سوائے حصہ موضع دلواڑہ پرگنہ حویلی صوبہ مذکور و پنج آنہ یومیہ کہ
بلا شرط مقرر دارد در وجہ مدد معاش او مقرر فرمودیم۔ اگر در محلہ دیگر چیزے داشتہ باشد آنرا
اعتبار نہ کنند واقع ۲۸ ربیع الآخر سنہ ۴ جلوس موجب تصدیق یادداشت قلمی شد بموجب
اسناد ذیل بمشارالیہ بلا شرط مقرر است ✦

بموجب فرمان تحریر ذی الحجہ سنہ ۱۶ عہد حضرت ۔ بموجب فرمان ۱۳ جمادی اول سنہ ۱۸
حصہ موضع دلواڑہ ۵ روپیہ

بموجب فرمان والا شان عہد حضرت مرقوم ۲۱ رجب سنہ ۸ سجادہ نشینی و مدد معاش ذیل
اندوز و فتوح روضہ مسطور بہ سید محمد مقرر بود بعد فوت او بموجب فرمان مرقوم ۲۵ جمادی الاول
سنہ بشیخ فخر الدین پسرش مقرر شدہ ✦

گیلوتہ اعہ ہزار جمع موضع	سالیانہ
اصل روپیہ	مع اضافہ

Marfat.com

درینولا بمشارالیه سوائے بلا شرط مقرر شد +

شرح دستخط امارت و ایالت پناه بسالت و شهامت دستگاه عمده مندیان عقیدت نهاد زبده مخلصان با اعتقاد منظور نظر بادشاهے مورد الطاف نامتناهی - مهبط اعطاف بیکران عالیزاده شجاعت نشان صمصام الدوله با فرهنگ بخشی الممالک امیر الامرا بهادر نصرت جنگ سپه سالار نائب اعتضاد خلافت و سنان روائی اعتماد سلطنت و کشورکشائی معاقد دین و دولت سپه آرائی معارک فتح و نصرت گنجور اسرار بادشاهی انا ضمیر انجمن پیرائے محفل دانش و بینائے صاحب الرائے عالم آرائے دستور و رائے ممالک مدار برهان وکلاء ذوالاقتدار صاحب الشوکت و العظمت والاحتشام واجب العزت و الشرف و الاحترام قدوه خوانین عمده امرائے عظیم الشان رکن السلطنت العلیه نظام الملک آصف الدوله آنکه داخل واقع نمایند کما فضلت

سجاده نشینی روضه منوره از تغیر شیخ فخر الدین +

شرح دستخط وزارت پناه کفایت دستگاه لائق العنایت و الاحسان شائسته مراحم بیکران هدایت الله خان نائب دیوان اعلے آنکه داخل واقعه نمایند شرح دستخط لائق العنایت والاحسان مورد مراحم خدیو کیهان صدر رفیع الرتبت صدر [illegible] ایه خان صدر جهان آنکه داخل واقع نمایند بعرض اقدس رسید مشارالیه از بابت [illegible] مهذب و مرتاض است حکم شد خدمت مذکور از تغیر شیخ فخر الدین بشروط [illegible] مقرر باشد +

معاش مشروط حکم شد

مدد معاش مشروط معزول موجب فرمان مرقوم ۲۵ جمادی [illegible] باطل و اضافه بموجب ۲۱ صفر [illegible] موضع در ولسبت [illegible] +

Marfat.com

گیلوت عملہ پرگنہ دائنہ سرکار صوبہ مذکور — از خزانہ روضہ مذکور
الف ہزار جمع موضع — الف ہزار سالانہ الف ہزار

گیلوت عملہ پرگنہ دائنہ سرکار صوبہ مذکور — از خزانہ روضہ مسطور
الف ہزار جمع موضع دروبست — الف ہزار عہم
تحریر فی التاریخ نہصد سنہ الیہ — مطابق وقائع کل است ؛

مہر صدر جہان

مہر عبدالعزیز فدوی شاہ عالم بادشاہ

مہر اخلاص بنا فدوی شاہ عالم بادشاہ

تاریخ ۲۳ صفر سنہ ۵ داخل سیاہہ — تاریخ ۱۶ صفر سنہ ۵ تصدیق بدفتر الیہ گذشت
بست سوم صفر المظفر نقل بدفتر دیوان الصدارت رسید معہ جیوراج داخل آوارجہ شد
ثانی الحال بنظر در آمد — پانصد روپیہ دیگر بدستور معزول مرحمت شد

نقل چٹھی فرمان

محمد شاہ بادشاہ غازی باستقرار منصب سجادگی بنام شیخ منیر الدین صاحب نبیرہ حضرت خواجہ بزرگ قدس اللہ سرہ العزیز ؛

تاریخ روز یکشنبہ چہاردہم شہر رمضان سنہ ۲ جلوس معلی موافق سنہ ۱۱۳۲ ہجری مطابق شہر ماہ برسالہ سیادت و نقابت رتبت امارت و ایالت مرتبت حشمت و شوکت منزلت عمدہ امرائے رفیع الشان زبدہ خوانین بلند مکان ۔ لایق المرحمت والاحسان مظہر حضرت احسان خان معتمد الملک میر جملہ معظم خان خانخان بہادر مظفر جنگ ترخان

Marfat.com

نسبت واقع نگاری کمترین خانه زادان درگاه سپهر احتشام مولانا سرام قلمی میگردد حکم صادر
شد که منصب سجاده نشینی روضه منوره حضرت قطب الاقطاب واقع دار الخلافه اجمیر
از انتقال شیخ سراج الدین به شیخ منیر الدین پسر وی و موضع گیلوته عمله پرگنه نرائنه سرکار
صوبه مذکور بجمع دو هزار روپیه بابت بازیافت متوفی و یک هزار روپیه سالانه از خزانه روضه
مذکور با ندوز و فتوح مشروط سوای حصه موضع دیوا عمله پرگنه حویلی صوبه مذکور و پنج آنه
یومیه بلا شرط در وجه مدد معاش او مرحمت فرمودیم اگر در محل دیگر چیزی داشته باشد
آنرا اعتبار نکنند واقع غره رجب سنه ۲ بموجب تصدیق یادداشت قلمی شد +
بموجب اسناد ذیل بمشار الیه مقرر است +

بموجب فرمان تحریره ذی الحجه سنه ۱۶ عهد حضرت — بموجب یادداشت ۱۳ جمادی الاول سنه ۱۸ عهد حضرت - فلاندکان
حصه موضع
در نیولا بمشار الیه سوا بلا شرط مرحمت شد
بشرح دستخط
موتمن الدوله العلیه معتمد السلطنة العلیه عمده امرای رفیع الشان بن خوانین بلند مکان
ناظم ناظم ملک و مال تاج و مناهج دولت و اقبال صاحب سیف و القلم رافع الوا
مسلم وزیر صاحب تدبیر یکرنگ جمده الملک الهام قطب الملک یمین الدوله سید عبد الله
خان بهادر ظفر جنگ سپه سالار یاباوفا دستور الوزرا آنکه داخل واقع نمایند +
شرح دستخط
سیادت و نقابت نسبت امارت و ایالت مرتبت تبرک و شمیت
زبده خوانین بلند مکان لائق المرحمت والاحسان متقی
معظم خان خانخانان بهادر مظفر جنگ ترخان آنکه داخل واقع نمایند +

Marfat.com

سیاہہ

خواجہ معین الدین چشتی

از روئے سیاہہ بمہر عمدۃ الملک بخشی الممالک امیر الامرا بہادر رسیدہ کہ سید منیر الدین پسر سید سراج الدین سجادہ نشین درگاہ حضرت قطب الاقطاب کہ سید مذکور فوت شدہ امیدوار است کہ بموجب پدر سجادہ نشینی آنجا سرفراز شود بعرض اقدس رسید کہ تجویز نامہ بمہر میر احمد علیخان صدر جرد آنجا نیز رسیدہ کہ سید سراج الدین سجادہ نشین فوت شدہ سید منیر الدین پسر متوفی طالب علم بصلاح و تقوے آراستہ لائق سجادگیست بدستور پدر بنام مومی الیہ سرافراز شود حکم شد منظور +

کما فضلت

سجادہ نشینی روضۂ مسطور از انتقال شیخ سراج الدین بمشار الیہ پسرش

حکم

معاش بازیافت سابق

مدد معاش مشروط شیخ سراج الدین متوفی بموجب یادداشت واقع عہد مرقوم سوم جمادی الاول سنہ ۲۵ رمضان سنہ الیہ بعرض مکرر رسید فرمان درست گشتہ +

موضع گیلوت تمامہ گپسہ نزانہ سالانہ

سنہ ۱۲۱۰ ع الیہ

گیلوتہ عمارہ پرگنہ نرائنہ صوبہ مذکور — سالانہ از خزانہ مسطور

الـــــــ

شرح دستخط موتمن الدولۃ العلیہ معتمد السلطنت الیہ عمدہ امرائے رفیع الشان بدیع خوانین باندمکان ناظم و مناظم ملک و مال ناہج و مناہج دولت و اقبال صاحب سیف و القلم رافع اللوا و العلم وزیر صائب تدبیر یکرنگ حمدہ الملک مدار المہام قطب الممالک یمین الدولہ سید عبداللہ خان بہادر ظفر جنگ سپہ سالار یار باوفا دستور الوزرا آنکہ داخل واقع نمایند +

شرح دستخط سیادت و نجابت پناہ شجاعت و شہامت دستگاہ سزاوار عنایت پادشاہی قابل مرحمت صدر رفیع القدر صدر الصدور سید امیر خان آنکہ داخل واقع نمایند +

خواجہ معین الدین چشتی

از روے تجویز نامہ بمہر میر عبدالقادر متولی روضہ منورہ حضرت کہ متعلقان محمد حسن نبیرہ حضرت خواجہ معین الدین چشتی بہیچ وجہ معیشت ندارند استحقاق بدرجہ کمال دارند بنابران پانزدہ آنہ یومیہ بلاقید آثامی تجویز نمودہ امید وار درجہ پذیرائیست بعرض اقدس رسید بشرح صدر حکم شد ۸ ربلا قصور یومیہ

مشارٌ الیہ صغیر ۲ر	خدیجہ ۲ر
رقیہ ہمشیرہ ۱ر	سعید النساء ۱ر
مسماۃ راحت النساء وغیرہ ہمشیرہ زادہ ۲ر	
مشارٌ الیہا مسماۃ لطیفہ ۱ر	

تحریر فی التاریخ صدر سنہ الیہ

Marfat.com

مطابق واقع کل است برحاشیه بعرض مکرر رساند۔
بست و ہفتم صفر سنہ ۲ جلوس مبارک بعرض مکرر رسید۔
پس پشت جریدہ داخلہ منشیان دیوان شاہی بسیار است۔

مہر معتمد الملک مظفر جنگ بہادر خان ترخان

مہر غلام علی

مہر سپہدار خان

مہر امیر خان

چہاردہم صفر سنہ احد جلوس

نقل فرمان

ابو العدل عزیز الدین عالمگیر بادشاہ غازی ادخل اللہ فی الجنان باسم سبحانہ تعالے شانہ
خواجہ معین الدین چشتی قدس اللہ سرہ

مہر بادشاہ

طغرا بخط طلا باسم بادشاہ

درینوقت میمنت اقتران فرمان والا شان واجب الاذعان صادر شد کہ موضع بدہ گانو بست
بجمع شصت چہار ہزار دام عملہ سرکنہ حویلی دار الخیر اجمیر کہ پانصد روپیہ حاصل آن است از آنجا
اصغر علیخان وغیرہ در وجہ انعام میر غیاث الدین وغیرہ پسران متوفی
نجم الدین حسن سجزی نبیرہ حضرت قطب الاقطاب
بعد نسلاً بطناً بعد بطن بمعافی توفیہ از خدمت اجمیر بسبب [illegible] مقرر باشد باید کہ [illegible]
نامدار کامگار والا تبار وزرای ذوی الاقتدار امرای عالیمقدار و حکام کرام و عمال کفایت [illegible]

Marfat.com

و متصدیان مهمات سلطانی و متکفلان معاملات دیوانی و جاگیرداران کرور و یاحال و استقبال ابداً موبداً
در استقرار و استمرار این حکم مقدس و معلی کوشیده موضع مرقومه را در نسبت نسلاً بعد نسل
و بطناً بعد بطن خالداً و مخلداً بتصرف آنها باز فرزندان باز گزارند و از صوادم تغیر
و تبدیل مصئون و محروس دانسته بعلت پیشکش صوبه داری و فوجداری و مالوجهات و
اخراجات مثل و تلعه و محصلانه و داروغگانه و بیگار شکار و ده نیمی و مقدمی و صد دهی و
قانون گوئی متزاحم و متعرض نشوند و توقیر کل تکالیف دیوانی و مطالبات سلطانی و آنچه
از حسن تردد آن بیزاید معاف و مرفوع القلم شمارند۔ درین باب تاکید اکید و قد غن بلیغ
دانسته سند عمده طلبند و از ریلیغ کرامت تبلیغ و الا تخلف و انحراف نورزند شرح
یادداشت پس نشست مندرجه +

شرح یادداشت واقع تاریخ روز پنجشنبه بست و ششم شهر محرم سنه ۳ جلوس معلی موافق سنه ۱۱۷۱ھ
مطابق ۲۸ شهر ماه بر سالار سیادت و نجابت مرتبت امارت و امالت منزلت دانای مدارج
دین و دولت شناسای مراتب ملک و ملت فرازنده لوای شوکت و عظمت اعتضاد خلافت
و فرمانروای اعتماد سلطنت و کشورکشای ظفر پیرای معارک جهانستانی عیش آرای محافل
کامرانی دستیقه یاب سرائر بادشاهی رمز شناس مزاجدانی آگاهی۔ جوهر ذات حقیقت وفا
فروغ شمع یکرنگی و صفا محرم دلکشای مجلس اخلاص نیس خلوت سرای خاص کارفرمای
سیف و قلم مدبر امور عالم قدوه خوانین بلند مکان عمده امرای عظیم الشان وزیر صائب تدبیر
امیر روشن ضمیر عالیمقدار لازم الاختصاص والاعزاز واجب الاحترام والامتیاز رکن السلطنة
بادشاه سلیمان اقتدار آصف جاه نظام الملک بهادر فتح جنگ سپه سالار و نوبت واقعه نگاری
خانه زادان درگاه خلائق پناه لعل سنگه میگردد حکم صادر شد که موضع بده گانو در نسبت
بجمع شصت و چهار هزار دام عمله پرگنه حویلی دار الخیر اجمیر از تغیر اکرم علیخان وغیره در درجه
انعام پسران و متعلقان حضرت شاه نجم الدین حسن سجزی نبیره حضرت قطب الاقطاب

Marfat.com

بطریق التماس بافسنہ زندان نسلاً بعد نسلاً و بطناً بعد بطن معافی و توفیر آنچہ از حسن ود در جمع
آن بیفزاید مزاحم نہ شوند مرحمت نسخہ مورخہ یکم واقع چہارم شہر محرم سنہ ۳ شرح دستخط سیادت
و نجابت مرتبت امارت و ایالت منزلت دانائے مدارج دین و دولت شناسائی مراتب ملک و ملت
فرازندہ لوائے شوکت و حشمت طرازندہ بساط ابہت و عظمت اعتضاد خلافت فرمانروائے
اعتماد سلطنت و کشورکشائے دستیقہ یاب سرائر بادشاہے ذہن شناس مزاجدانی و آگاہی
جوہر ذات حقیقت و وفا فروغ شمع یکرنگی و صفا بہجت دلکشائے مجلس خاص محرم خانہ ہمراہی
صدق و اخلاص کارفرمائے سیف و قلم مدبر امور عالم وزیر صائب تدبیر ممالک مدار امیر ضمیر
عالیمقدار . . . لازم الاختصاص والاعزاز واجب الاحترام والامتیاز رکن السلطنت
بادشاہے سلیمان تمکنت اقتدار وزیر الممالک جملۃ الملک مدار المہام نظام الملک آصف جاہ
بہادر فتح جنگ سپہ سالار آنکہ داخل واقع نمایند۔ شرح دستخط وزیر الممالک آصف جاہ
نظام الملک بہادر آنکہ مکرر بعرض رسانند۔ شرح دستخط امارت و ایالت
پناہ اقبال و اخلاص دستگاہ رکن السلطنۃ العالیہ سرافراز عنایت خلیفۃ الرحمانی
فدوی عقیدت نشان ضیاء الدولہ سعد اللہ خان آنکہ مکرر بعرض مقدس اعلیٰ رسانند
شرح دستخط وزیر الممالک جملۃ الملک مدار المہام آصف جاہ نظام الملک بہادر
فتح جنگ سپہ سالار آنکہ بنظر در آمد مبلغ مشاہرہ موضع بگاوان در نسبت عمارت
حویلی دار الخیر اجمیر از تغیر اکرم علیخان وغیرہ و حبہ انعام التماس میر غیاث الدین غیرہ
پسران متعلقان حضرت شاہ نجم الدین حسن سجزی نبیرہ حضرت قطب الاقطاب

خواجہ معین الدین چشتی قدس سرہ

معافی توفیر و مرحمت شرح دستخط وزیر الممالک جملۃ الملک مدار المہام آصف جاہ
نظام الملک بہادر از عرایض حقان منزل فرد دستخطی چہارم محرم سنہ ۳ . . . . . .

Marfat.com

صاد نقل خط انور
خواجہ معین الدین چشتی قدس سرہٗ

شرح یادداشت دستخط وزیر الممالک جملۃ الملک مدار المہام آصف جاہ نظام الملک بہادر
فتح جنگ سپہ سالار آنکہ موافق صاد خاص بعمل آمد شرح عرض چہارم محرم سنہ ۱۱۴۲ بخدمت
رسید آنکہ میر غیاث الدین و میر عظیم الدین و میر نظام الدین و مسماۃ حدیت النساء و زیب النساء
پسران و متعلقان حضرت شاہ نجم الدین حسن سجزی نبیرہ قطب الاقطاب حضرت
خواجہ معین الدین چشتی شب و روز بعبادت الٰہی مشغول و جہ کفاف معین ندارند۔ امیدوار کہ
موضع بدہ گاؤن بحجم شصت و چہار ہزار دام عملہ پرگنہ حویلی دار الخیر اجمیر از تغیر اکرم علیخان
مزبور در وجہ انعام التمغا مرحمت شود وغیرہ +

ملعہ ہزار دام

مشارالیہ و عیال و پسران شاہ نجم الدین حسن سجزی — حدیت النساء وغیرہ

از تغیر اکرم علیخان

ملعہ ہزار دام

موسمی الیہ	عظیم الدین	نظام الدین	اہلیہ مذکور	زیب النساء دختر
ملعہ ہزار	ملعہ ہزار	ملعہ ہزار	ملعہ	ملعہ ہزار

مہر
وزیر الممالک جملۃ الملک مدار المہام آصف جاہ
نظام الملک بہادر فتح جنگ سپہ سالار
فدوی عالمگیر بادشاہ غازی

مہر
فتح جنگ فدوی عالمگیر
بادشاہ غازی

مہر
عبد الحمید فدوی
عالمگیر بادشاہ غازی

عبارت پس پشت پائین فرمان بشرح یادداشت مندرجہ بالا۔

Marfat.com

عبارت حاشیہ پس پشت فرمان جانب راست در باب نوشتہ شدن فرمان و اخلہ
در روزنامچہ عبارت پس پشت فرمان بر حاشیہ جانب چپ باب دخلہ دفاتر شاہی +
خواجہ معین الدین چشتی قدس سرہ

چٹھہ

عہد محمد شاہ بادشاہ غازی بمہر وزیر الممالک نواب قمر الدین خان صین بہادر . . . .
بتاریخ روز جمعہ شانزدہم شہر محرم سنہ ۹ جلوس مبارک موافق سنہ ۱۳۹ ہجری بسالہ
سیادت و نقابت رتبت ایالت و امارت مرتبت حشمت و شوکت منزلت عمدۂ امرائے
رفیع الشان زبدۂ خوانین بلند مکان لائق المرحمت والاحسان مقرب الحضرت الخاقان
معتمد الملک میر جملہ معظم خان خانخانان بہادر مظفر جنگ قرخان و نوبت واقع شکاری
کمترین خانہ زادان درگاہ آسمانجاہ غلام علی تسلی میگردد حکم صادر شد کہ بست و
دو بیگہ زمین از محل قدیم پرگنہ حویلی دار الخیر اجمیر در وجہ مدد معاش مسماۃ بی بی کمال دولت
متعلقان سید اسد اللہ نبیرہ قطب الاقطاب . . . چشتی مرحمت فرمودیم اگر در محل کہ
چیزے داشتہ باشند آنرا اعتبار نکنند واقعہ سوم شہر رجب المرجب سنہ
موجب تصدیق یادداشت تسلی شد +
شرح دستخط موتمن الدولہ العلیہ معتمد السلطنۃ الجلیہ سیادت نجابت مرتبت
ایالت منزلت دانائے مدارج دین و دولت شناسائے مراتب ملک و ملت
و فرمانروائے اعتماد السلطنۃ دلشورت . . . نظم و نسق ملک
اقبال خلافت خاصان با عزوجاہت . . . دولت مانند
زندہ امرائے بلند مکان صاحب اعتبار . . . الاسلام
یار باوفا یکرنگ وزیر الممالک جملۃ الملک . . . اعتماد الدولہ قمر الدین خان بہادر مظفر جنگ

Marfat.com

آنکه داخل واقع نمایند +

شرح دستخط سیادت نقابت تبت امارت و ایالت مرتبت حشمت و شوکت منزلت عمدهٔ امرای رفیع الشان زبدهٔ خوانین بلند مکان لائق المرحمت الاحسان مقرب الحضرت الخاقان معتمد الملک سپهر حملهٔ معظم خان خانخانان بهادر مظفر جنگ ترخان آنکه داخل واقع نمایند +

خواجه معین الدین چشتی قدس سره

حمید مجید مبارک

بالتماس مشار الیهما و غیره متعلقان سید اسد الله نبیرهٔ قطب الاقطاب حضرت خواجه معین الدین چشتی هیچ وجه حیثیت مصرف ندارند و جماعه کثیر همراه دارند و شب و روز بعبادت الهی و نماز و روزه تلاوت قرآن مشغول اند امید وار فضل و کرم آنکه بست و دو بیگه زمین از پرگنه حویلی اجمیر موجب اسناد حکام در وجه معاش مومی الیهما مقرر است سند درگاهی عهد مقرر شده بعرض اقدس رسید منظور حکم شد +

بیست و یک بیگه زمین از محل تایم

مشار الیه			
اسامی	بیگه	نجیب النساء	بیگه
		رحیمه النساء	بیگه
شریفه بی بی	بیگه		
بخت بانو	بیگه		

تحریر تاریخ صدر سنه الیه مطابق واقع گل است

بازیافت این سند [illegible] بعرض مقدس

مهر: معتمد الملک معظم خان خانخانان بهادر مظفر جنگ ترخان

مهر: وزیر الممالک قمر الدین خان چین بهادر نصرت جنگ عماد الله

مهر: غلام علی خانه زاد محمد شاه بادشاه غازی

مهر: فدوی علی احمد خان فدوی محمد شاه بادشاه غازی

Marfat.com

نقل فرمانچه

بادشاه عهد محمد شاه

بمهر وزیر میر معظم الملک خانخانان مظفر جنگ بهادر ترخان

میر جمله معظم الملک خانخانان مظفر جنگ بهادر
ترخان خانه زاد محمد شاه بادشاه غازی

ظفرا

گماشتهاے جاگیرداران و کروڑیان پرگنه حویلی دار الخیر اجمیر را اعلام آنکه بموجب یادداشت واقعه عهد بادشاه مرحوم مرقوم تاریخ شانزدهم محرم سنه ۹ یازدهم شهر شوال سنه ۱۲ بعرض مکرر رسید موازی دو بست بیگه زمین محل قدیم از پرگنه مذکور بدستور سابق بشرط قبض و تصرف در وجه مدد معاش مسماة بی بی کمال دولت متعلقان سید اسد الله نبیره قطب الاقطاب حضرت خواجه بزرگ حسب الضمن مقرر گشته باید که طبق یادداشت واقعه عمل نموده اراضی مذکوره را بتصرف آنها باز گذارند و اصلا و مطلقا تغیر و تبدیل بدان راه ندهند که حاصلات آنرا صرف نموده بدعاے بقاے دوام دولت ابد مدت مداومت میزوده باشند و اگر در محل دیگر چیزے داشته باشند آنرا اعتبار نکنند درین باب دغدغه دانسته حسب المسطور بعمل آرند +

تاریخ بست و نهم جمادی الثانی سنه ۱۳ جلوس قلمی شد +

عبارت ضمن پشت فرمانچه

مقدمه شرح ضمن در وجه مدد معاش مسماة بی بی کمال دولت متعلقان سید اسد الله نبیره قطب الاقطاب حضرت بموجب یادداشت واقع عهد مرقوم تاریخ شانزدهم شهر محرم الحرام سنه ۹ - یازدهم شهر شوال سنه ۱۲ مکرر بعرض قدیم پرگنه حویلی صوبه دار الخیر اجمیر بدستور سابق +

عدد زمین از محل قدیم

مسماة	مسماة	مسماة	مسماة	مسماة
مشمار الیه	نجیب النساء	شرافت بی بی	رحیم النساء	جنت بانو
سے بیگه	سے بیگه	سے بیگه	سے بیگه	سے بیگه

Marfat.com

نقل فرمانچه

عهد محمد شاه بادشاه غازی

مهر خان ترخان

ظفر

گماشته های متصدیان مهمات وجمهور سکنه روضه منوره قطب الاقطاب حضرت خواجه معین الدین چشتی قدس سره واقع بلده صوبه دار الخیر اجمیر را اعلام آنکه بموجب التماس وکیل سید ظهیر الدین وغیره از فرزندان حضرت بعرض اقدس اعلی رسید که موکلان هیچ ممر وجه معیشت مقرر ندارند. واوقات بعسرت میگذارند امید وارند که پانزده آنه یومیه از اوقاف روضه بدستور سوای علی السویه در وجه معاش موکلان مرحمت شود حکم جهان مطاع عالم مطیع شرف نفاذ یافت که یومیه مسطوره از اوقاف روضه مذکوره سوای علی السویه در وجه مدد معاش مشار الیه وغیره مقرر باشد. لهذا حسب الحکم اعلی قلمی میگردد که یومیه مذکوره را از تاریخ ورود پروانه حسب الضمن به مشار الیه وغیره میرسانید باشند. تا که آنرا صرف معیشت خود نموده بدعای دوام دولت ابد مدت اشتغال نموده باشند اگر در محل دیگر چیزی داشته باشند آنرا اعتبار ننمایند. درین باب قدغن دانسته حسب المسطور العمل نمایند.

تاریخ بست وهفتم شهر ذیقعده سنه ۲۳ جلوس والا قلمی شد

عبارت ظهر فرمانچه

ضمن باسم سید ظهیر الدین وغیره از فرزندان حضرت بموجب التماس وکیل مشار الیه پانزده آنه یومیه از اوقاف روضه مسطور سوای علی السویه از تاریخ ورود پروانه

۱۵ ر یومیه

مشار الیه	کرامت الله
نفر ۴	۴

Marfat.com

مسماة امت الله

سماة بی بی صاحبه

نقل فرمان

ابوالعدل عزیزالدین عالمگیر بادشاه غازی ...

باسم سبحانه تعالی شانه

خواجه معین الدین چشتی قدس سره العزیز

عزا بخط طلا باسم بادشاه

درین وقت میمنت اقتران فرمان والاشان واجب الاذعان صادر شد که مبلغ
دو لک و چهل و هشت هزار دام از موضع ارڑکه وغیره در پشت من اعمال پرگنه حویلی دار الخیر
اجمیر از گذاشت سید حسین خان بهادر وغیره که یک هزار و پانصد روپیه حاصل آنست در جهت
انعام زبدة المشائخ الکرام سید السادات سید امام الدین سجاده نشین روضه
بطریق التمغا با فرزندان از بیع پارس ئیل حسب الضمن مقرر باشد باید که فرزندان نامدار
کامگار والاتبار و در زمره ذوی الاقتدار و امرای عالیمقدار و حکام کرام و عمال کفاة
فرجام و متصدیان دیوانی و متکفلان معاملات سلطانی و جاگیرداران و کروڑیان جاها
استقبال ابدا و موبدا در استقرار و استمرار این حکم مقدس معلی دانسته
در بستانگی لعد النسل و لطنا لعب لبطن خالدا و خ
از صوادم تغیر و تبدیل مصون و محروس دانسته بعلت
الوجهات اخراجات شامل نشانند و محصلانه و داروغگان
حدود نبوده و مستانگه
توقیر کل

وانچه از حسن تردد و در جمع بیفزاید معاف و مرفوع القلم شمارند درین باب تاکید و تعین
بلیغ دانسته هر سال سند مجدد نه طلبند و از یرلیغ کرامت تبلیغ والا تخلف و انحراف
نورزند و هفتم شهر صفر المظفر سال پنجم از جلوس والا نوشته شد هم

عبارت پشت فرمان

برسالت سیادت و نجابت مرتبت امارت و ایالت منزلت دانائے مدارج دین و دولت شناسائی
مراتب ملک و ملت فرازنده لوائے شوکت و حشمت طرازنده بساط ابهت و عظمت اعتضاد
خلافت و سرمایه روائے اعتماد سلطنت و کشورکشائے ظفر پیرائے معارک جهانبانی -
عیش افزائے محافل کامرانی دستیقه یاب اثر بادشاهی رمز شناس فراجدانی و آگاهی
جوهر مرآت حقیقت و وفا فروغ شمع یکرنگی و صفا همدم دلکشائی مجلس خاص محرم خلوت سرائے
صدق و اخلاص کارفرمائے سیف قلم مدبر امور عالم قدوه خوانین بلند مکان زبده امرائے عظیم الشان وزیر صائب تدبیر و شنضم
علم تقیدار لازم الاختصاص والاعزاز واجب الاحترام الامتیاز رکن السلطنت بادشاه سلیمان اقتدار وزیر الممالک عمدة الملک مدار المهام
آصف جاه نظام الملک بهادر فتح جنگ سپه سالار یار وفادار نوبت واقع نگاری کمترین بندهائے درگاه سنتوکهه رام

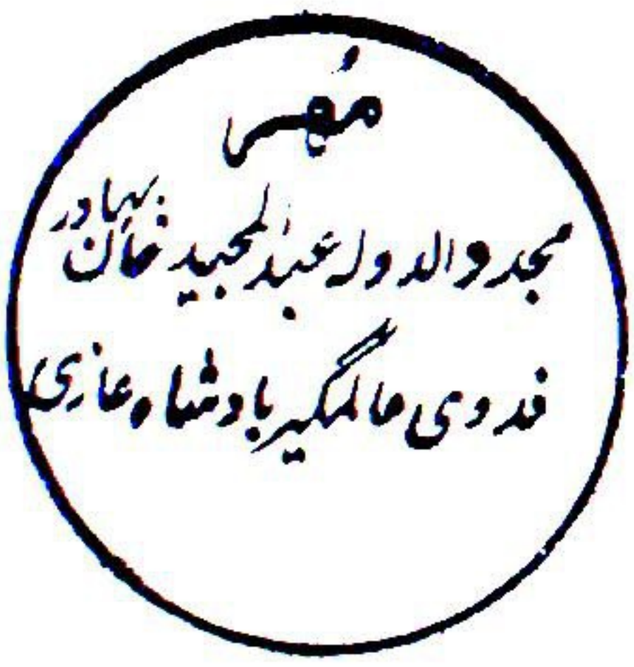

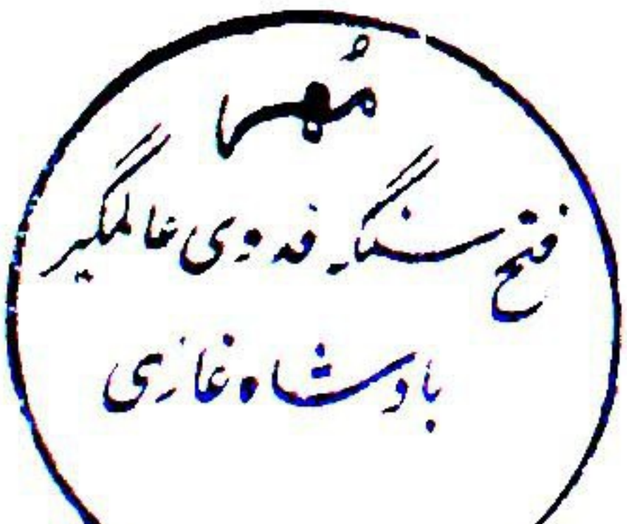

Marfat.com

شرح یادداشت واقع تاریخ روز سہ شنبہ شہر شوال سنہ ۵ جلوس مبارک معلے موافق سنہ ۱۱۷۱ھ
مطابق خورداد ماہ بر رسالہ سیادت و نجابت مرتبت امارت و ایالت منزلت دانائے مدارج
دین و دولت شناسائی مراتب ملک و ملت سرافرازندہ لوائے شوکت و حشمت طرازندہ
بساط ابہت و عظمت اعتضاد خلافت و سرفرازی اعتماد سلطنت و کشورکشائی ظفر پیرائے
معارک جہان ستانی عیش آرائے محافل کامرانی دقیقہ یاب اسرار بادشاہی مزشناس
مزاج دانی و آگاہی جوہر حقیقت مرات وفا فروغ شمع یکرنگی و صفا ہمدم دلکشائے
مجلس خاص محرم خلوت سرائے صدق و اخلاص کارفرمائے سیف و قلم مدبر امور
عالم قدوہ خوانین بلند مکان زبدہ امرائے عظیم الشان وزیر صائب تدبیر ممالک مدار
امیر روشن ضمیر عالیمقدار لازم الاختصاص والاعزاز واجب الاحترام والامتیاز رکن سلطنت
بادشاہ سلیمان حشمت دار وزیر الممالک حمدہ الملک مدار المہام آصف جاہ نظام الملک بہادر
فتح جنگ سپہ سالار یار وفادار نوبت واقع نگاری کمترین بندگان درگاہ آسمانجاہ
سنتو کہ انہ تسلی میگردد حکم صادر شد کہ مبلغ دو لک و چہل و ہشت ہزار کرسی دام از
موضع ارتوکہ وغیرہ در بست عمدہ پرگنہ حویلی دار الخیر اجمیر از گذاشت میر حسین خان بہادر
در وجہ انعام التمغا سید امام الدین سجادہ نشین روضہ حضرت خواجہ بزرگ با فرزندان
نسلاً بعد نسل و بطناً بعد بطن و آنچہ از حسن ورود بفیز ایدہ جانی توفیر رحمت شد مودیم
واقعہ ۱۵ رمضان سنہ ۵ بموجب یادداشت تسلی شد شرح دستخط سیادت و نجابت
مرتبت امارت و ایالت منزلت دانائے مدارج دین و دولت شناسائے مراتب
ملت سرافرازندہ لوائے شوکت و حشمت طرازندہ بساط ابہت و عظمت
و فرمانروائے اعتماد سلطنت و کشورکشائی ظفر پیرائے [illegible] جہانستانی عیش آرائے محافل کامرانی
دقیقہ یاب اسرار بادشاہی مزشناس مزاجدانی و آگاہی جوہر حقیقت مرات وفا
فروغ شمع یکرنگی و صفا ہمدم دلکشائے مجلس خاص محرم خلوت سرائے صدق و اخلاص

Marfat.com

کارفرمای سیف قلم مدبر امور عالم قدوه خوانین بلندمکان عمدهٔ امرای عظیم الشان وزیر
صاحب تدبیر ممالک مدار امیر روشن ضمیر عالیمقدار لازم الاختصاص والاعزاز واجب الاحترام
والامتیاز رکن سلطنت بادشاه سلیمان اقتدار وزیر الممالک جمدة الملک مدار المهام آصف جاه
نظام الملک بهادر فتح جنگ سپه سالار یار وفادار آنکه بعرض نامه رسانده شرح دستخط
مدبر الممالک اعز الدوله زکریا خان بهادر منصور جنگ آنکه بسبب عدم فراغت جلوس والا مکان
بعرض مقدس رسیده شرح دستخط وزیر الممالک جمدة الملک مدار المهام آصف جاه نظام الملک
بهادر فتح جنگ سپه سالار یار وفادار آنکه بنظر ان والاشان تسلیمی نمایند +

شرح دستخط وزیر الممالک جمدة الملک آصف جاه بهادر فتح جنگ سپه سالار یار وفادار آنکه بنظر
شرح دستخط وزیر الممالک جمدة الملک مدار المهام نظام الملک بهادر فتح جنگ سپه سالار یار
آنکه از ربیع پارس تیل فرود دستخطی ۱۷ رمضان مبارک سنه ۵ جلوس سیاه محرم سنه الیه +

از گذارنده سید حسین خان بهادر — از لغ عبدالواحد خان پسران شیخ سعدالله مرحوم
حاصل ال هزار عصر — للعالی حاصل ما عصر

شرح دستخط روزنامچه وغیره جانب راست پشت فرمان +

شرح ادخال سیاهه دفتر جانب چپ پشت فرمان +

نقل فرمان

ابوالمظفر جلال الدین محمد شاه عالم بادشاه غازی رحمه الله تعالی

باسمه سبحانه تعالی

طغرا مطلا باسم بادشاه

مهر کلان بادشاه

در نقل نسخه فرمان والاشان واجب الاذعان صادر شد که مبلغ یک لک نوزده هزار

Marfat.com

هشتصد کری دام موضع ناندمعه مزرعه رامپوره عمله رگنه حویلی مصاف صوبه دار الخیر اجمیر از تغیر غلام یوسف
که یکهزار و یکصد روپیه تحصیل آنست در وجه انعام سیادت و فضائل مآب کمالات کتساب
سید امام الدین بطریق التمغا بافسر زندان بلا قید اثامی قسمت معافی توفیر از ربیع پارس ئیل
حسب الضمن مقرر باشد - باید که فرزندان نامدار و کامگار والاتبار وزرای ذوی الاقتدار
و امرای عالیمقدار و حکام کرام و عمال کفایت منش حکام و متصدیان مهمات دیوانی و متکفلان
معاملات سلطانی و جاگیرداران و کروڑیان حال و استقبال ابدا و موبدا در استمرار و استقرار
انحکم اقدس اعلی کوشیده و امهائے مذکوره را معه موضع دلبست نسلا بعد نسل و بطنا بعد بطن خالدا
و مخلدا بتصرف آنها باز گزارند و از صوادم تغیر و تبدیل مصئون و محروس داشته بعلت پیشکش
صوبیداری و فوجداری و مال و جهات و خراجات مثل فتلعه و محصلانه و داروغگانه و بیگار
و شکار - ده نیمے و مقدمے و صدوے و قانون گوئے مزاحم و متعرض نشوند و توفیر کل
تکالیف دیوانی و مطالبات سلطانی و آنچه از حسن تردد آن در جمع آن بیفزاید - معاف و
مرفوع القلم شمارند - درین باب تاکید اکید و قدغن بلیغ دانسته هر سال سند مجدد نه طلبند
حاز بر لیغ کرامت تبلیغ تخلف و انحراف نورزند - بازدهم شهر ربیع الاول سال یازدهم از جلوس
اقبال مانوس بسمت تحریر یافت +

عبارت پشت ضمن فرمان

بر سلسله شرافت و نجابت مرتبت امارت و ایالت منزلت والا جاه دین و دولت شناسان
مراتب ملک و ملت سند از زنده دلان شوکت و حشمت طراز نده لسبا طاهر عظمت
خلافت و فرمانروای اعتماد سلطنت و کشورکشائے نامور بلائے معارک جهانبانی
محافل کامرانی - جوهر مرات حقیقت و وفا و نوع بخش گرمی و صفا سهم مکارم
محمد خلوت استقامت و اخلاص کارفرمائے سیف
ادلے عظیم الشان وزیر صاحب تدبیر ظلال

والاعزاز واجب الاحترام والامتیاز رکن سلطنت بادشاه سلیمان اقتدار وزیر الممالک جمله الملک
مدار المهام یار وفادار شجاع الدوله برهان الملک والاوقار اعتماد الدوله آصف جاه نظام الملک ابو المنصور
خان بهادر صفدر جنگ +

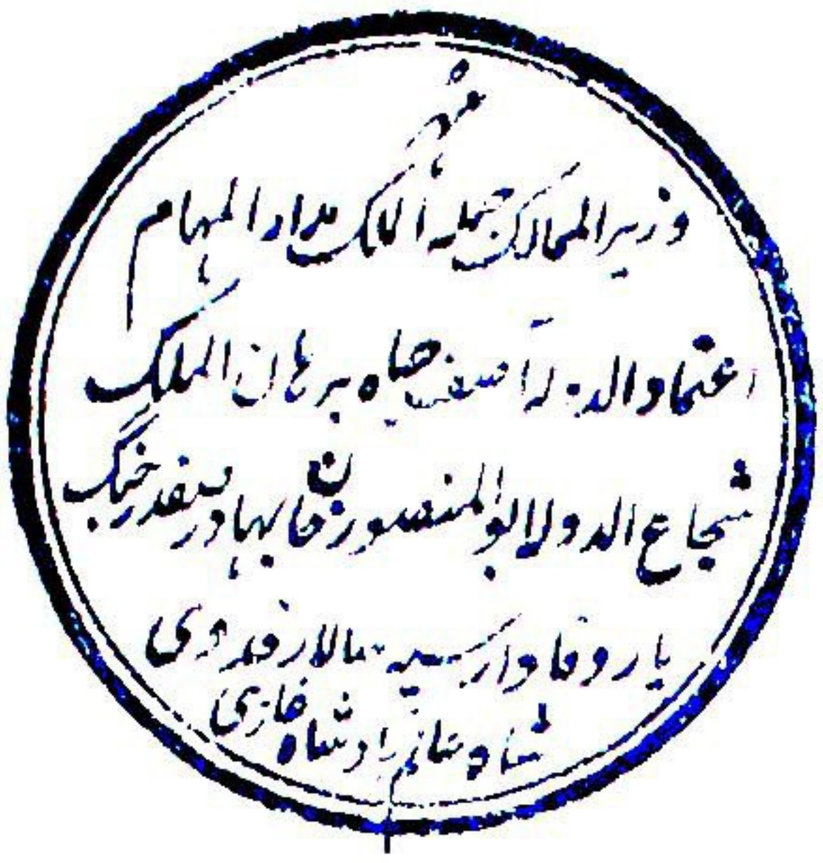

شرح یادداشت بتاریخ اذر دوشنبه نهم شهر صفر المظفر سنه ۱۱ جلوس میمنت مانوس موافق سنه ۱۱۱۶
مطابق ۹ خورداد ماه بر رساله شرافت و نجابت منقبت امارت و ایالت منزلت دانای مدارج دین
و دولت شناسای مراتب ملک و ملت فرازنده لوای شوکت و حشمت طرازنده بساط عظمت و
ابهت اعتضاد خلافت و فرمانروای اعتماد سلطنت و کشورکشای ظفر پیرای معارک جهانبانی
عیش آرای محافل کامرانی جوهر مرات حقیقت و وفا فروغ شمع یکرنگی و صفا همدم دلکشای مجلس
خاص محرم خلوت سرای صدق و اخلاص کارفرمای سیف و قلم مدبر امور عالم قدوه خوانین بلندمکان
عمده امرای عظیم الشان وزیر صائب تدبیر ممالک مدار امیر روشن ضمیر عالیمقدار لازم الاختصاص
والاعزاز واجب الاحترام والامتیاز رکن السلطنة بادشاه سلیمان اقتدار وزیر الممالک جمله الملک
مدار المهام یار وفادار شجاع الدوله برهان الملک والاوقار اعتماد الدوله آصف جاه ابو المنصور خان بهادر
صفدر جنگ و نوبت واقع نگاری خانه زادان درگاه آسمانجاه عقیدت آسا نشان آن داس
قلمی میگردد۔ حکم صادر شد که مبلغ یک لک نوزده هزار هفت صد دوازده دام موضع ناندمعه
مزرعه رامپور در نسبت عمله پرگنه حویلی دار الخیر اجمیر از تغیر غلام یوسف در وجه انعام التمغا سیادت مآب

Marfat.com

سید امام الدین با فرزندان و متعلقان بلا قید انامی و قسمت نسلاً بعد نسل و بطناً بعد بطن و آنچه از حسن
در جمع آن بیفزاید بمعافی توفیر مزاحم نشوند مرحمت مسرور دیم واقعه چهارم شهر صفر سنه ۱۱۰۰ بموجب
تصدیق یادداشت مسلمی شد شرح دستخط شرافت و نجابت مرتبت امارت و ایالت منزلت
دانای مدارج دین و دولت شناسای مراتب ملک و ملت سرافرازنده لوای شوکت و حشمت طرازنده
بساط ابهت و عظمت اعتضاد خلافت و فرمانروائی اعتماد سلطنت و کشورکشائی ظفر پیرای
معارک جهانبانی عیش آرای محافل کامرانی جوهر مرآت حقیقت و وفا فروغ شمع یکرنگی و صفا
همدم دلکشای مجلس خاص محرم خلوت سرای صدق و اخلاص کارفرمای سیف و قلم مدبر امور
عالم قدوه خوانین بلندمکان عمدهٔ امرای عظیم الشان وزیر صائب تدبیر ممالک دار امیر شوکت ضمیر
عالیمقدار لازم اختصاص الاعزاز واجب الاحترام والامتیاز رکن السلطنت بادشاه سلیمان اقتدار
وزیر الممالک جمله الملک دار المهام یار وفادار شجاع الدوله برهان الملک الاوقار اعتماد الدوله آصف جاه
ابو المنصور خان بهادر صفدر جنگ آنکه بعرض مکرر رسانیده اصل واقع نمانند شرح دستخط واقعه نگار
کل آنکه مطابق واقع کل است شرح دستخط وزیر الممالک جمله الملک دار المهام یار وفادار
شجاع الدوله برهان الملک الاوقار اعتماد الدوله آصف جاه ابو المنصور خان آنکه بعرض مکرر رسانیده
شرح دستخط سیادت و نجابت پناه میر احمد علیخان آنکه بست و نهم صفر المظفر سنه ۱۱۰۰ جلوس والا
مکرر بعرض مقدس اعلی رسید شرح دستخط وزیر الممالک جمله الملک دار المهام یار وفادار
شجاع الدوله برهان الملک الاوقار اعتماد الدوله آصف جاه ابو المنصور خان بهادر صفدر جنگ آنکه
فرمان والاشان مسلمی نمانند شرح دستخط وزیر الممالک دار المهام یار وفادار شجاع الدوله برهان الملک
والاوقار اعتماد الدوله آصف جاه ابو المنصور خان بهادر صفدر جنگ آنکه [illegible]
که تنخواه موضع نانده مزرعه [illegible] در نسبت عمل گیر [illegible] مضافات [illegible] تغیر [illegible]
بشرح دستخط وزیر الممالک جمله الملک دار المهام یار وفادار شجاع الدوله برهان الملک الاوقار اعتماد الدوله
آصف جاه ابو المنصور خان بهادر صفدر جنگ آنکه از ربیع پارسنیل ۰

Marfat.com

نقل خط انور

عرضی گزرانیده وکیل سید امام الدین مفتر رسیده از فضل و کرم امیدوار است که موضع ناندمعه مزرعه امپوره
در سبت عمله پرگنه حویلی دار الخیر اجمیر از تغیر غلام یوسف در وجه انعام التمغا موکل با فرزندان و متعلقان
بلا قید اسامی قسمت معافی توفیر نسلاً بعد نسل و بطناً بعد بطن مرحمت شود سود دستخط صاد خاص بنام
اعلی مزین شوند که فرمان والاشان بدهد ص

نقل فرمان

محمد جلال الدین ابو المظفر شاه عالم بادشاه غازی ادخل الله فی الجنان ❊

باسمه تعالی شانه — خواجه معین الدین چشتی قدس الله سره

طغرا اطلا - باسم بادشاه

مهر بادشاه

درینوقت میمنت اقتران فرمان والاشان واجب الاذعان صادر شد که موضع گنگوانه و تهارمعی موضع
ناندمعه را امپوره عمله پرگنه حویلی اجمیر که مبلغ دو هزار روپیه حاصل آنست از تغیر تهامت وغیره در وجه
انعام التمغای حقایق و معارف آگاه سید امام الدین سجاده نشین حضرت با فرزندان
بلا قید اسامی قسمت بمعافی تصدیق و یادداشت و توفیر انچه از حسن ترددی در جمع آن بفزاید از
ابتدای فصل ربیع یونت ئیل حسب الضمن مقرر باشد باید که فرزندان مدار کامگار والا تبار وزرای
ذوی الاقتدار و امرای عالیمقدار و حکام کرام و عمال کفایت فرجام و متصدیان مهمات دیوانی
و متکفلان [illegible] سلطانی و جاگیرداران و کرداریان حال [illegible] استقبال [illegible] و استمرار و استقرار

Marfat.com

فردوس منزل انار اللہ برہانہ است مقرر فرمودیم چنانچہ بر کار مرقومہ بالا بماند لیکن چنانکہ مرکوز خاطر
اقدس عالیست بسبب شعبدہ بازی بدنہادی و فیلسوفی متولی معزول کہ چاشنی خار است و انجاح
مدارج در انتظام آنجا دقایق باقی است لہذا تجویز مقدمات و تدارک و بندوبست آن از تہ دل منظور و پیش نہاد
خاطر انور است و از بس ضرور است مزین بدستخط حضور ملفوفہ شقہ کرامت مرقومہ نزد آن فدوی خاص
فرستادہ شد مرقوم کلک عنایت سلک میگردد کہ اصل یا نقل بند مقدمات مرقومہ بلف چٹھی خود
موسومہ ناظم اجمیر شریف بتاکید اکید بمضمون روانہ نمایند کہ ہر مقدمات مرقومہ قرار واقعہ
رسید کواغذ سابق بدستور اندرون کوٹھہ و صاحب سجادہ برآوردہ معائنہ و فدوی عقیدت سرشت
مولوی محمد خان کہ از حضور روانہ شدہ است کار امانت و تحصیل از دست نامبردہ میگرفتہ باشند
و آنچہ امین مسطور دیوان مہدی علیخان صاحب سجادہ ظاہر کند موجب آن بندوبست قرار واقع کنندہ
مدام خبرگران بودہ ہر وقت معاونت میکردہ باشند۔ و بعد فراغ انتظام کامل حسب رضائے صاحب سجادہ
صاحب ممدوح بحضور پرنور اطلاع دہند تا اہل دین یاب نبرد ۔

روبکار

کچہری صاحب پرنٹنڈنٹ ضلع اجمیر بہ جلوس ہنری میڈلٹن صاحب بہادر واقع یکم جون ۱۸۲۷ء

امر و نوشتہ خاص کرامت اختصاص حضور معلی القاب اکبر شاہ بادشاہ و اقبالہ بنام آنجناب
ملفوف خط انگریزی صاحب جج دہلی ورود یافت و بوضع آنجناب
کہ بر عہدہ تربیت نگاہ شریف مقرر بودہ از عہدہ مذکور معزول کردہ
بدین عہدہ کہ از مطمح نظر مزاج معلی است و بکار [illegible]
شد [illegible] آمد۔ از آنجا کہ [illegible]
[illegible]

Marfat.com

حکم شد

که از تاریخ نواب میر عزیز علی متولی از عهده تولیت درگاه دست بردار شود۔ در امرے از احد متعلقه درگاه مداخلت نه سازد و نقل روبکار نهاد جهت اطلاع نزد دیوان مهدیعلیخان و میر عزیز علی امین درگاه و تحصیلدار درگاه فرستاده شود و نقل شقه لف خط دیوانجی فرستاده آید و درج خط دیوانجی گردد که اگر بعد این حکم میر عزیز علی واحد درگاه چیزے مداخلت نماید بانجانب اطلاع دهند که تجویز بصیغه فوجداری عنوان عدول حکمی بعمل خواهد آمد و عرضداشت بجواب شقه حضور منشی سجینٹی نوشته سازد +

تذکره

درباب تقرر منصب سجادگی به شیخ مصلح الدین و باز استقرار منصب مذکور به شیخ سراج الدین از انتقال شیخ مصلح الدین

ذکر است در بیان آنکه چون عنفوان پناه حضرت ظل سبحانی از راه قدردانی خدمت سجاده نشینی بده الواصلین قدوة العارفین مقتدر بارگاه جبروتی قطب الاقطاب بحقائق و معارف آگاه شیخ سراج الدین از تغیر سید فخر الدین عطا فرموده بعد رحلت حضرت از تغیر حقائق و معارف آگاه مرحوم خدمت مسطوره به سید مصلح الدین مقرر گردید محصول فصل ربیع سنه ۱۱۱۹ فصلی موضع گیلو نه تنخواه مقرری سجاده نشین که حق سراج الدین بود باوجودیکه جنس بخود بتصرف خود آورده سید مصلح الدین محصول آن از شیخ سراج الدین استرداد کرد جنس گندم و جو و غیر ذالک که در خرمن بود تمامی را متصرف شد درینولا بندگان حضرت قدر قدرت سلیمان مرتبت عصرت از راه کرم و فضل من ابتدائے تاریخ چهاردهم ربیع الاول سنه ۲ خدمت مرقومه بشیخ سراج الدین مرحمت فرمود۔ سید نجم الدین که از انتقال سید مصلح الدین بر خدمت مسطوره در ایام جهالت قیام داشت بمجرد استماع این خبر تمام محصول فصل ربیع سنه ۱۱۲۰ فصلی موضع مرقوم قبل آن مبلغ یکصد و یکروپیه دوازده آنه نقد و موازی یکهزار و دو صد و یازده من و بست هشت آثار غله بوزن اکبری پیدا شده بود بتصرف خود آورده هر چند وزارت پناه خواجه محمد مقیم دیوان

Marfat.com

این حکم مقدس معلے کوشیدہ مواضع مرقومہ رانگا بعد نسل و بطناً بعد بطن خالداً مخلداً بتصرف آنہا واگزارند۔ واز صوادم تنبیہ و تبدل مصئون و محروس داشتہ بعلت پیشکش صوبہ داری و جہاتی دمال و جہات سایر اخراجات مثل فتلعہ و محصلانہ و دار و غلہ و ضابطانہ و شکار و بیگار و دہ نیمے مقدمے و صدر و دے و مستانون گونہ مزاحم و متعرض نشوند و از کل تکالیف دیوانی و مطالبات خاقانی معاف و مرفوع القلم شمارند۔ درین باب تاکید کید و قدغن مزید دانستہ ہر سال سند مجدد نہ طلبند و از ریلغ اراست تبلیغ والا تخلف و انحراف نورزند +

بتاریخ بست و یکم شہر محرم الحرام سنہ یازدہم جلوس والا ثبت تحریر یافت ۔

عبارت ضمن پشت فرمان ۔ پنج سطر

تفصیل دیہات

مہر کلان

نظام الملک مدار المہام آصف جاہ برہان الملک شجاع الدولہ ابو المنصور خان بہادر صفدر جنگ یار وفادار سپہ سالار فدوی شاہ عالم بادشاہ غازی

مہر

سید ہدایت علیخان فدوی شاہ عالم بادشاہ غازی

عبارت سہ سطر پشت فرمان جانب دست راست +

نقل

بالبرکات معین الدین اکبر شاہ ثانی بادشاہ دہلی بنام صوبہ جمیر سرکار انگریز بہادر مشمول نقل نمبر ۱۲۰ [illegible] جناب

مہر بادشاہ

Marfat.com

چونکه تمامی امور انتظام درگاه شریف و عزل و نصب مردمان منتظم آن و خبرگیری هرگونه امور از جانب حضور
بوده آمده در نیولا مکرر سه کرر بسمع اشرف رسیده که انتظام درگاه شریف از حد ابتر و خراب است و عزیز علی
متولی که از طرف حضور بر عهده مسطور سرافراز بود اکثر اسباب درگاه شریف را متصرف شده و نیز آمدنی
دیهات خورد برد نمایند و خدما و خلق الله را تکلیف و ایذا میرساند لهذا نامبرده را از عهده تولیت معزول
کرده نور چشم مرزا محمد تیمور شاه بهادر را عهده تولیت و نیابت بنام دیوان سید مهدی علیخان مقرر فرموده
سرافراز کردیم لهذا به آن فدوی خاص ارقام میرود که دیوان صاحب ممدوح را که هرگونه لایق انتظام درگاه شریف اند
و تمامی خدما و خلایق از طریق دیوانصاحب موصوف که صاحب سجاده هستند راضی و شاکر اند نزد خود
طلب ساخته از حکم حضور والا مطلع سازد و بر دیهات و تمامی امور و انتظام متعلقه تولیت مذکوره قبض
و تصرف و دخل دیوان صاحب ممدوح کنانیده دهد دمام معین اوشان باشد و حساب و کتاب تولیت
مسطور و آمدنی دیهات از عزیز علی متولی به دیوان صاحب فهمانش کنانیده دهد۔ درین باب تاکید دانسته
حسب المسطور بعمل آرد که موجب خوشنودی حضور و اظهار کمال رسوخ و فدویت آن فدوی خاص از ان متصور است

زیاده تفصیلات +

مشمول امثل نمبر ۱۲۰ محافظ خانه رجسٹر درگاه حضرت خواجه صاحب

فرد سطات بلفظ بشقه والا بمهر و دستخط حضور بنام کول بک صاحب بهادر نوشته شد +

بند اول - انتظام جمیع امور درگاه شریف بموجب دستور قدیم و اسناد بادشاهی باختیار صاحب سجاده
باشد و جمیع املاک دیهات خدام درگاه شریف که از طرف حضور والا بطور دامی دفوتی و قرار
شده آمده است بند و بست آن نیز از طرف صاحب سجاده باشد و هم روزینه و روزینه
داران املاک و غیره علاقه درگاه حسب استصواب و استرضاء صاحب سجاده باشد و جمع تحصیل
و تشخیص دیهات علاقه درگاه و غیره خدام باختیار کل صاحب سجاده باشد و یا حضور مالک است
دیگر احدے را دخل و مزاحمت نبوده و نماند و کسی که هارج و قاصر نوکر و خدمت درگاه
باشد آنرا اگر صاحب سجاده خواهد برطرف سازد و از درگاه خارج کرده دهد۔ و هم حصه و ملک و

Marfat.com

روزینه قاصر الخدمت موقوف و مسدود ساز و اختیار صاحب سجاده است +

بند دوم ۔ محاسبه از نقایت تا به مداخل و مخارج تحصیل و تشخیص دیهات و هم اسباب کوٹھا که مال بادشاهی است از متولی معزول به صاحب سجاده از همه مراتب [illegible] برآید فوراً از جائداد منقوله و غیره منقوله به صاحب سجاده نشان کنانیده و بدو از آینده احتیاط [illegible] که به کوٹھا ہائے بادشاهی که بدرگاه شریف بستند کسے خیانت و دست اندازی نه سازد که مالکیت [illegible] یا بحضور میر [illegible] و با صاحب سجاده دیگر کسے او خلل نیست ۴

بند سوم ۔ موضع دانشره علیحده از دیهات درگاه صفت برائے معاش متولی مقرر بوده آمده که یکه متولی باشد موضع مذکور معاش است برائے ذات متولی نیست که به کسے گوئے بدهد ۔ اگر گرو یدارد عوے دارد از ذات متولی معزول خواه حویلی یا جائداد دیگر که برائے ذات او مقرر است ازان بگیرد و موضع مذکور به معزول نمیرسد بصاحب سجاده که علاقه تولیت بنام نورچشم تیمور شاه است از طرف نورچشم سپرد سازد و رسید صاحب سجاده بفرستد و اگر کسے [illegible] متولی معزول پیش نماید ساقط از اعتبار است که فرمان حضور والا درین امر نیست و هم متولی از راه فریب از صرف کردن زخیره پیش مرهٹا مختار شده بود همه آمدنی درگاه را خورد و برد خود به کسے بنام اجاره استمرار داشته و بباطن مطلب خود مینماید از انها برآورده آنچه در آن خیانت و غبن متولی باشد ازان بصاحب سجاده بدهند و دیهات را بدرگاه شریف داخل سازد که بدون مهر صاحب سجاده منظور نشده که استمرار کنند نیست که بهر گونه مالک صاحب سجاده و حضور است و هم از روے شرع شریف راشت و غیره و هم از [illegible] حضور از قدیم صاحب سجاده بهمه امور درگاه و مال و کوٹھا و غلال و نصب [illegible] و غیره شاگرد پیشه و هم [illegible] نمودن و جمع کردن و اجراء مسدود [illegible] احتیاط صاحب سجاده بوده آمده است حالا هم مالک است ۴

بند چهارم ۔ کوائف جمع خرچ آمدنی دیهات را بخوبی دریافت و فهمیده هر چه از اخراجات روزمره

۱ نمودن محض خائن و خائن سبب اختیار کرده و بعضی دیهات که متولی معزول آنرا خورد و برد ۲ [illegible]

Marfat.com

درگاه شریف بموجب دستور قدیم و ماوجب باد آنچه در ماهرداران و روزینه داران بموجب دستور قدیم الایام
یا بموجب اسناد بادشاهی باشند آنرا بحال و برقرار رسم تجویز صاحب سجاده داشته آنچه نو
احداث یا فضول و بیجا بسبب رعایت و یا مروت اختیار هرکس که باشد موقوف ساخته
کاغذ صاف بدستخط خود بطور دستور العمل کرده حواله صاحب سجاده کند و تغیر و تبدل و بجالے بدنا
سند دستخطی حضور یا نور چشم مرزا تیمور شاه بهادر نگردد تا که آینده را بند و بست قرار واقعی گردد فقط
بند پنجم - رقبه فوج و خرچ که دیهها بسبب افواج کسی میدهند متولی چسپانیده بود حالا از عین بال گرفته میشود
در گنه اجمیر معاف است و از دیهات درگاه هم و صاحب سجاده گرفته نمیشود
بند ششم - ناظم اجمیر مدام معاونت صاحب سجاده و اهلکار میرزا تیمور شاه و متولی حال میکرده باشد
و دیگر نه دربگیری ساعی و مستعد باند و در جمیع ابواب بموجب دستور قدیم مداخلت امین و تحصیلدار
حضور شده اند بخوبی گنانیده دهد

نقل شقه بادشاه

مشمول مثل نمبر ۱۲۰ محافظ خانه رجسٹر درگاه حضرت خواجه صاحب

چون اخیرا بسمع شرف رسیده که انتظام درگاه شریف حضرت قطب الاقطاب خواجه معین الدین چشتی
واقع دار الخیر اجمیر نهایت ابتر و برباد و خراب است و باعث اجری بربادی عزیز علی متولی
و تحصیل که همه خائن بوده اند و در تحصیل دیهات و دیگر اخراجات وغیره متعلقه درگاه شریف
آنقدر امور لواحداث جاری ساخته و غبن اقسام نموده چنانچه چندین سگلدر که بدریافت
صاحب سجاده بی انتظامی درگاه شریف تقرر متولی از طرف حضور معمول قدیم بوده است و بدا
فیض منزل منظور است که صلاحیت جمیع امور درگاه شریف که مقام بزرگان و پیران خود
علی متولی خائن معزول فرموده خدمت تولیت بنام نور چشم مرزا تیمور شاه بهادر و
محمد اسمعیلخان صاحب سجاده درگاه شریف که بموجب شد آمد قدیم و آئین سلاطین سابق و حضرت

Marfat.com

میر عباد الله نائب تولیت پناه خواص خوانی متولی بموجب نالش کسان شیخ سراج الدین بیاوه
تعین کردند که محصول ضبط نمایند اثر نه کرده تمام محصول را نجم الدین گرفته گریخته رفت چنانچه
تصرف طومار او بدستخط قانونگو وغیره مانند موضع مرقوم موجود است اگر اندرین باب حسب الحکم
بنام ناظم صادر شود محصول فصل مسطوره از متصرف استرداد نموده به شیخ سراج الدین
رساند تا به جمعیت خاطر بدعای دوام ابد مدت اشتغال نماید +

تفصیل مهرهایی که خوانده شد

غلام حسین ابن سید ابو الوالی

مهر شکسته

غلام علی

مهر عطاء الله خادم درگاه

شاه رضا الله غلام خواجه معین

سید قاسم ابن نور الدین

محمد باقر ابن سید مرتضی بنده درگاه

محمد رضا خادم درگاه

مهر مغفر الله خادم

غلام محمد بن جان محمد بنده درگاه

عاشق طالب محمد

محمد مراد بن سید ابو المعالی

سید الله بخش

عبده شیخ الدین

اشرف احمد

امجد محمد فاخر

سید دوست محمد

سید جعفر

محمد فاروق

حیات الله

محمد مسعود

دلیپ آبائی غلام خواجه معین الدین

اشرف احمد

محمد علی فدوی نوکر سید بادشاه

سید لعل محمد خادم خواجه معین الدین

عبد الوهاب ابن شاه

مهر دیگر سید لعل محمد آنها خواندن نشد توهم استند بحال خود نگاه داشتند بهمان تذکره داده

دیوان اوقاف موجود است ۔

تذکرہ

درباب عزل شیخ فخر الدین و نصب شیخ سراج الدین چشتی بمنصب سجادگی بصدارت سید محمد خان صدر الصدور و استقرار منصب مذکور بہ شیخ منیر الدین صاحب مدظلہ العالی بعد وفات شیخ سراج الدین مرحوم و مغفور +

مایانکہ جمیع پیرزادہ ہا و ارباب وظائف و اکابران و خادمان و فقرا و صلحا متعلقان روزہ منورہ زبدۃ الواصلین قدوۃ العارفین ایم ہرگاہ حضرت بعد فتح کام بخش باجمیر تشریف آوردند و برائے زیارت قطب الاقطاب اندرون گنبد مبارک تشریف فرمودند۔ در آنوقت سید فخر الدین سجادہ نشین بود۔ از زبان او بجناب کرامت مآب الفاظ ناشائستہ برآمد۔ نعوذ باللہ منہا۔ ہو بہو آواز او بگوش حضرت رسید۔ چون از مداد و وظایف مفرغ شدہ بیرون گنبد مبارک تشریف فرمودند۔ بصدر الصدور رسید محمد خان حکم شد کہ فخر الدین لائق سجادگی این مکان متبرکہ نیست تغیر فرمودیم۔ شخصے کہ از اولاد حضرت لیاقت و قابلیت سجادہ نشینی داشتہ باشد بنظر انور گذرانند۔ صدر حکم از اکابران و بزرگان شہر تحقیق نمودہ سید سراج الدین ولد سید ابو الفتح ابن سید علم الدین عم فخر الدین معزول بود بصلاح و تقوے آراستہ شب و روز بعبادت و ریاضت و تلاوت قرآن مشغول بودند بنظر مبارک گذرانید چنانچہ حضرت ظل سبحانی از راہ تفضل سید سراج الدین را منصب سجادہ نشینی مفوض فرمود بعنایت خلعت خاصہ و زنجیر فیل و یک ہزار روپیہ زر فرمودند۔ بعد وفات سید سراج الدین مرحوم سید منیر الدین خلف سید سراج الدین مرحوم کہ قابل و لائق سجادگی بود در عہد مبارک از انتقال پدر خود سرفراز شدند چنانچہ سید منیر الدین بر سجادہ نشینی ابدستور سجادہ ہائے پیشین سرانجام میدہد و لیل و نہار بعبادت و ریاضت

Marfat.com

[illegible] استقلال [illegible] مرام بوقت [illegible] باقیماند در گنبد مبارک حاضر می شود
[illegible] از دیاد دولت ابد مدت خلیفه زمین [illegible] آرام عالم و عالمیان فاتح [illegible]
[illegible] و غربا و صلحا و مردمان صادر و وارد حتی الممکن در جای آرام باشد
[illegible] اکابران و خادمان و بزرگان و غیره از حسن سلوک مومی الیه راضی و شاکریم ؛

مهر اهل درویشانی حاشیه زرین تذکره که خواندن آمد اما تعداد مهر کنندگان

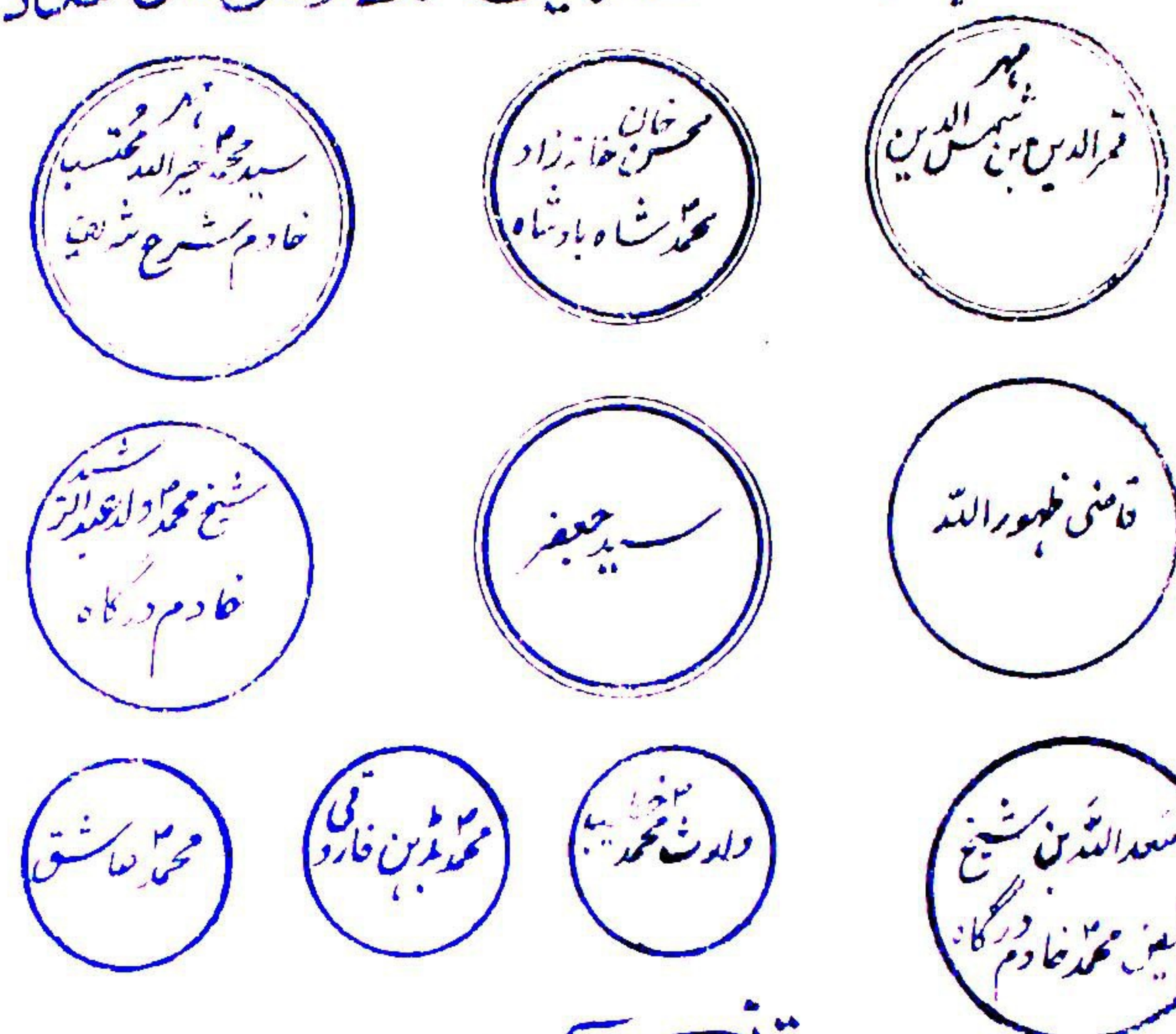

تذکره

باب باغیچه واقع اندرکوت من محلات دار الخیر اجمیر

[illegible] شیانی بر خدمت سجاده نشینی قطب الاقطاب [illegible]
مرحوم ایام دست یک باغیچه دان اندرون اندرکوت [illegible]
[illegible] بود بعد از ان سجاده ها گرسی بر گرسی شد [illegible] باغیچه [illegible] متصرف
[illegible] در عهد حضرت خلد منزل خدمت سجاده نشینی جهت ایق و معاش آنگاه

Marfat.com

شیخ سراج الدین گشت شیخ موسی الیه نیز بر باغیچه سجاده های شیخین بر باغچه مذکور قابض و متصرف بود و حالا هم صاحب سجاده بر باغچه مسطوره قابض و متصرف اند هیچ کس سهیم و شریک در ان نیست هر که سجاده نشیند باغچه مرقومه را بتصرف و تصرف خود می آرد و هر که بر مصداق این مقال و تعیین این حال آگاهی داشته باشد شهادت گواهی خود ثبت نماید یا اجازت دهد که عند الله ماجور و عند الناس مشکور گردد +

مواهیر

شیخ احمد خدوی فرخ سیر بادشاه

قاضی عبد اللطیف

عطاء الله

محمد علی خدوی فرخ سیر بادشاه

مهر خادم درگاه

سید قاسم بن نور الدین

محمد عزیز نبیره سلطان الترکین

باقر ابن سید مرتضی بندهٔ درگاه

عاقل

سید اله بخش

دولت محمد

سید محمود

حیات الله

محمد فاروق بندهٔ درگاه

عبدة سیف الدین

غلام علی

اسد الله

محمد افضل

محمد مراد

دستخط قانون گو بخط هندی

نقل محضر

بشهادت جمیع میرزادها و ارباب ظایف و خدما و غیره و استگان درگاه شریف بوقت

Marfat.com

سجادہ نشینی سید امام الدین صاحب سجادہ .....

قطب الاقطاب قدس سرہ العزیز

مایانکہ جمیع پیرزادہ ہا و ارباب وظائف و خدمات و غیرہ وابستگان درگاہ حضرت سلطان العارفین
زبدۃ الواصلین منتسب بارگاہ جبروتی کاشف اسرار لاہوتی حضرت وجیہ
سکنہ بلدۂ دار الخیر اجمیر ایم۔ اقرار معتبر لاریب فیہ والا مینمائیم بدین وجہ کہ چون از
روزیکہ از انتقال سید سراج الدین پیرزادہ سجادہ نشین از روے ارث خدمت
منصب سجادگی روضہ متبرکہ بحقایق و معارف آگاہ سید منیر الدین مقرر و مفوض گشتہ
در ہر امور مرجوعہ ما مردم سعی غور و پرداخت و بذل توجہات فراوان میکردند۔ و در حق
ما مردم بر طبق استعداد مراعات نیز میفرمودند چنانچہ ما بندہا در عہد امن بودہ از حقایق
آگاہ راضی و شاکر ماندیم۔ و بہنگام تشریف آوردن خلد مکان در بلدہ اجمیر۔ کاکل حضرت
خدیو گیہان گیتی خدا سید سراج الدین والا حقایق آگاہ در روضہ متبرکہ از دست خود تراشیدہ
بودند۔ در نیولا معارف آگاہ مذکور بقضاے الٰہی داعیت حیات سپردہ۔ و سید امام الدین و
سید فیض الدین ورثہ ماندند۔ سیما سید امام الدین خلف کلان سجادہ نشین مرحوم کہ بزیور فضیلت
و تقوے آراستہ و بیش از شش ماہ مشار الیہ موجب ایماے والد بزرگوار خود در اجمیر
رسیدہ و ترک معاملات دنیا کردہ و زاویہ قناعت گزیدہ شب و روز در خدمت الدجانہ
مے ماند۔ و در خبر گرفتگی احوال ما مردم یگانہ روزگار قصور مے توان نمود۔ از مشار الیہ
بسیار راضی ایم۔ چون جماعت کثیر وابستہ ہمراہ دارد و معیشت [illegible]
منصب سجادگی بر سبیل حقوق وراثت بہ سید امام الدین [illegible]
رونق خواہد یافت و ما مردم بہ آرام خواہیم [illegible]
نوشتہ دادیم۔ ۱۴ ربیع الآخر [illegible] +

Marfat.com

نقول احکام عدالت ہائے اجمیر

STAMP OFFICE

EIGHT ANNAS

اٹھ آنہ کے تین قطعہ

اسٹامپ آفس

بجاری کچہری اسسٹنٹی ضلع اجمیر باجلاس کپتان شکسپیر صاحب اسسٹنٹ کمشنر

Marfat.com

حسب درخواست وکیل دیوانجی بموجب حکم کپتان ڈیوٹس صاحب بہادر اسسٹنٹ کمشنر مورخہ ۱۱ فروری ۱۸۶۲ء

واقع ۱۷- مارچ ۱۸۵۵ء

دستخط

بخط انگریزی

دیوان سراج الدین علیخان سجادہ نشین درگاہ خواجہ صاحب مدعی
میر حفیظ علی متولی درگاہ خواجہ صاحب مدعا علیہ

درخواست بجائے جانے شادیانہ کے درگاہ میں
زیارت جہت سفر کے از روے گواہی گواہان رسم قدیم

پہلے ماہ جون ۱۸۴۷ء مین سوال وکیل دیوان جیو کا بدرخواست مدعی جو ہوا کہ اُس زمانہ
مین دیوان جیو سے سفر سے آئے تھے گزر کر متولی کو فہمایش اجراء رسم قدیم کے حضور
صاحب اسسٹنٹ کمشنر بہادر سے ہوئی تھی مگر متولی نے انکار لکھا تھا کہ یہ رسم
دیوانجیو جاری کرانا چاہتے ہین رسم قدیم نہین ہے اور پہلی جولائی ۱۸۴۷ء مین کپتان
مکنوس صاحب بہادر نے بعد دریافت و تحقیق کے بسبب عدم ثبوت قدامت
یہ درخواست دیوان جیو کی منظور نہین فرمائی تھی اس وقت صرف بفہمایش عمل آمد
اتفاق ہوا تھا اب عرصہ چھ سات برس کا دیوانجی مستقیم آباد دکن کے گئے
ماہ جولائی ۱۸۵۴ء کو سوال وکیل دیوان جیو کا اس مضمون پر کہ دیوان جیو اجمیر مین آئے
پہلے سے بندوبست و تجویز بجائے جانے شادیانہ درگاہ کی وقت زیارت درگاہ
کے بتقریب اجرت نفرے ہو جاوے مجھ کو متشرع لشنہ ہی مین کر کر اس کو
اور متولی سے جواب طلب ہوا - وہی جواب طلب ہوا - وہی جواب
سابق کپتان مکنوس صاحب بہادر اسسٹنٹ کمشنر کو متولی نے لکھا تھا
کا حکم ہو منظور نہ ہوئی - باوجودیکہ متولی نے کتاب قدامت نقل درخواست
شیر الدین برادر صاحب جواب پیش نہ کیا اور اس بات کا بیان نہ کیا

Marfat.com

اصل یا نقل اور اصل مثل بالکل دستیاب نہوئی۔ من بعد ۷۔ اکتوبر ۵۴ء کو وکیل دیوانجی ابابت
قدامت رسم نواخت شادیانہ پر مامور ہوا۔ وکیل دیوان جی نے فہرست بیس نفر گواہ کے
گذرانی۔ وزیر علی پیرزادہ و خدا بخش فراش۔ و محمد علی سلامی خوان درگاہ۔ و امین الدین و
واحد علی خادم درگاہ۔ و خدمت علی۔ و حسین علی پیرزادہ۔ و قادر بیگ سرائش درگاہ و ہمت علی
ملازم درگاہ۔ نو نفر گواہان دیوان جی نے بالاتفاق تصدیق مظہرہ دیوان جی کی کہی کہ
وقت واپس آنے دیوانجی کے سفر سے ہمیشہ شادیانہ نواخت ہوتے ہین۔ اور من بعد عرضی
خادمان درگاہ بتائید تحریر متولی کے گزر کر بدریافت تکرار زیادہ کے جاگیرداران
رئیسان شہر سے بھی یہ دستور پوچھا گیا۔ امام علی جاگیردار دلواڑہ و شیخ چشتی بخش ادہمی
و میر ارشاد علی جاگیردار۔ و قربان علی و اسد علی جاگیرداران و محمد بخش اندرکوٹی و
عبدالوہاب ولد میر حسینی بخش و دلیل جمعدار کان سرب اندرکوٹی و محمد خان ٹھیکہ و نواب
عبدالکریم خان خلف نواب عنایت اللہ خان و ارشاد علی و میر علی جاگیرداران ہاتھی کھیڑہ و غفور علی
جاگیردار آگھرے۔ و عنایت اللہ شاہ جاگیردار۔ و نارائن بخش و جوالا ناتھ و مولچند فیبان
قانونگوے اجمیر نے برابر تصدیق . . . . قدامت رسم بجائے جانے شادیانہ وقت
مراجعت سفر دیوانجیو کے کری۔ مگر حسین علی خادم جاگیردار نصفے ناندلہ و حسین بخش و
وزیر و قطب بخش نقارچیان و سکندر خان و فتح محمد و سیوا فرما نوازنے مطابق بیان
متولی نہونا دستور نواخت شادیانہ کا بتقریب مراجعت سفر دیوانجیو کے ظاہر کیا فقط اور
مثل سابق کے پھر بھی بہت تلاش کے نہ ملی۔ جو کہ از روے تحقیق کے بگواہی گواہان
معتمد و جاگیرداران و رئیسان شہر کے برابر ثابت ہے کہ دستور قدیم ہے کہ جب دیوانجی
سفر سے آتے ہین اور آتے ہی اول مرتبہ جب زیارت کو درگاہ مین جاتے شادیانہ
نواخت ہوتے ہین۔ اور مقابلہ اسکے متولی نے کوئی وجہ تردید کامل نہین گذرانی مثل
سابق جو متولی نے لکھی تھی۔ باوصف تلاش کے۔ ملی نہین اور خادم درگاہ اور نقارچی

Marfat.com

وغیرہ چند نفر جو تائید متولی کی کرتے ہین وہ مجہول رعایت متولی ہین کہ خادم ہمقوم متولی اور نقارچی تابعدار متولی ہین۔ بیان اُن کا قابل اعتبار نہین اور قطع نظر اسکے رُوک نواخت شادیانہ کے جانب متولی سے محض براہِ ضد و کد ہے ورنہ نواخت شادیانہ مین کچھ ہرج متولی یا درگاہ کا نہین ہے دیوان جیو اولاد خواجہ صاحب ہین اگر انکی توقیر کے لئے بہ تقریب مراجعت سفر کے شادیانہ بجے تو کیا قباحت ہے بہرحال ہماری رائے مین یہ درخواست دیوان جیو کی حسب رسم قدیم ہے اور کچھ اسمین قباحت بھی نہین اور ہمین تحقیق کے دو تین روز سے دیوانصاحب سفر سے آکر بانتظار صدور اسی حکم باہر شہر کے قطب صاحب مین مقیم ہین اور شہر مین نہین گئے بجواد دینا شادیانہ کا ہرگونہ مناسب ہے اس واسطے . . . . . .

حکم ہُوا

کہ دیوانجیو شہر مین جاوین اور زیارت درگاہ کو اول جاوین بوقت جانے دیوانجی کے زیارت کیلیے درگاہ مین شادیانہ معمولی نواخت ہووین اور یہی دستور آئندہ کو مرعی رہے +

مقابلہ شد

بقراہ العبد سردار نقلنویس — بسماعت العبد منالال نقلنویس — دستخط انگریزی

نقل

STAMP OFFICE
EIGHT ANNAS
ہشت آنہ
اسٹامپ آفس

دستخط حاکم بخط انگریزی

نقل حکم دستخطی جناب کرنیل چارلس جارج ڈکسن صاحب بہادر شمس الامراء بقدمہ بندوبست

Marfat.com

دنگہ فساد وقت غسل مزار خواجہ صاحب بابین مسئلہ عرس شریف بموجب حکم پنڈت بھاگرام صاحب اکسٹرا اسسٹنٹ کمشنر بہادر واقع ۲۲ جولائی ۱۸۷۳ء حسب خواہش محمد علی مختار عام دیوانجی صاحب

حکم ہوا

خط دیوانجی و جواب متولی درگاہ کا حضور نے سماعت فرمایا۔ تحریر متولی درگاہ کی بدالفاظ حضور ناواجب ہے۔ کیونکہ متولی درگاہ نے درجہ اپنا برابر دیوان جیو لکھا ہے اور یہ بات نہیں سکتی اور طرف متولی درگاہ سے پاس ادب دیوان جیو رہنا ہر صورت سے واجب ہے کیونکہ دیوان جیو پوتا خواجہ صاحب ہے اور متولی درگاہ نوکر سرکار اور توقیر اسکے تعلق دیوانجی بہ نسبت دیگران زیادہ ہے۔ اس واسطے پروانہ بنام متولی درگاہ لکھا جاوے کہ حسب دستور سابق پاس ادب دیوانجیو کا کرتا رہے۔ اور آیندہ سے وقت تحریر جواب احکامات کے احتیاط رکھے۔ یکم اپریل ۱۸۵۶ء۔ و خط بنام دیوانجی لکھا جاوے کہ وہ بموجب دستور سابق کاربند رہیں اور کوئی نئی بات نہیں کریں۔ مرقوم صدر۔

مقابلہ نمودہ شد

بقراتہ، العبد علی محمد خان

بسماعت العبد فتح چند

نقل

نقل روبکار ہذا مشمولہ مثل نمبری ۷۵۳ دستخطی جناب کرنیل چارلس ڈکس صاحب بہادر کمشنر حسب درخواست محمد علی مختار عام دیوانجیصاحب بموجب حکم جناب جوڈیشل اسسٹنٹ بہادر مورخہ ۱۸ دسمبر ۱۸۷۶ء کو دیگئی

Marfat.com

روبکار محکمہ کمشنری ضلع اجمیر با جلاس کرنیل چارلس جارج ڈکسن صاحب بہادر کمشنر واقع یکم ماہ نومبر ۱۸۵۵ء

عرصہ تخمیناً چھ ماہ کا روبانہ ضلا یا کہ عین ایام عرس حضرت خواجہ صاحب میں باہم اہالیان درگاہ
دنگہ و فساد دو نوبت زد و ضرب کے پہنچی۔ بعد تیاری مثل صدر و حکم آخر کے کچہری صاحب
اسسٹنٹ بہادر سے اپیل اس کا حضور میں ہوا کہ اب تک مثل در پیش ہے ایک مقدمہ
اپیل شادیانہ بھی رجوع۔ اور اسل منشاء اس فساد کی یہ پائی گئی کہ وقت آنے دیوانجی کے
سے شادیانے بحکم عدالت بجائے گئے تھے۔ خادمان و متولیان درگاہ کو ناگوار
باعث جو دستور ایام عرس میں ہاتھ دیوانجی و متولی اور خادمان سے ہوتا تھا
بیشی ہوئی۔ اور تکرار و فساد زیادہ بڑھ گیا۔ اور منظور حضور یہ ہے کہ بطریق مذہب
سے ہے اسی موافق ہے طرف سرکار سے کچھ کمی و بیشی نہ ہو اور آئی
بطریق سے وہ نامہ دستور العمل ایسی امورات کے طلب ہو کر حفظ آئے تو
کی ستم کی نامہ نگاری دیوانجی نے طرف متولی لکھی ہے۔ جو سجادہ نشین مسند فوقانی
ہیں یہ بات تو باختیار و بحکم سرکار ہے متولی کو کچھ اختیار نہیں ہے اگر آداب دیوانجی
ہوئی۔ اور اگر خدام و متولی حسب دستور آداب دیوانجی رکھتے تو یہ نوبت فساد کی نہیں
پہنچتی۔ اور یا آداب دیوانجی کہ صاحب سجادہ اولاد خواجہ صاحب ہے۔ بہر صورت
واجب ہے کہ متولی اور خدام آداب دیوانجی کا رکھیں اور حضور نے کئی بار متولی کو اور
اور عام کچہری کا حکم دیا کہ اگر متولی اپنی جگہ کو رکھنا چاہتا ہے حسب قوانین
کا رکھے۔ اور باوجود اسقدر نمائش کے تا حال اطمینان حضور نہ ہوا خاطر خواہ
اسکی متولی [illegible] کو بہ حالت انتظام خاطر خواہ
[illegible] انتظام [illegible] متولی
حویلی دیوانجی [illegible] اطاعت [illegible] خواہ [illegible]

Marfat.com

یہ امر کچھ مشکل نہین اس واسطے +

حکم ہوا کہ

مضمون رو بکار ہذا سے میر حفیظ علی متولی درگاہ کو اطلاع دیا جاوے کہ حسب الحکم حضور تعمیل کرکے دربارہ ادب قواعد صاحب سجادہ کوشش کرے اور متفق الصلاح و رضامند ہوکے سرکار مین اطلاع کرے کہ بہت بہتر اور عین خوشی خاطر حضور و باعث نظم کلی کارخانہ درگاہ شریف رہے۔ اور اگر تا حکم ثانی یہ امر ظہور مین نہ آویگا اور جو کوئی شکایت اور کسر آداب صاحب سجادہ کی ہے وہ رفع نہ ہوگی تو پھر حضور سے بدرجہ لاچاری اور حکم ہوگا و بندوبست مناسب بابت کامون درگاہ کے کرنا پڑیگا۔ اور بابت خاندان دیوانجی کے پہلے بارہ سال کے حضور مین دل لگا کر اور سنبھال کر دیوانجی کرکے اور قرض چالیس ہزار روپیہ قرض خواہان اُنکے کو دیکر سب کو راضی کئے۔ اور ایسا بندوبست کیا تھا کہ بیس پچیس برس مین سب قرضہ بیباق و خلاص ہو جاتا۔ اور صدر امین صاحب اول کو کہ کاربند و لبث تعلق اُن کے ہے بار بار لکھا آلاب تک قرضے قلیل زر جمع ہوا ہے۔ اور جیسا بھروسہ پہلے وہ کچھ نہ رہا۔ اگر صاحب سجادہ اپنے قول و قرار پر چلتے تو تا حال قریب نصف تو ادا ہو جاتا اور جو زر کہ بیرونجات مین ہاتھ انکے آیا اگر اس سے مدد کرتے قرضہ پورا اتر جاتا۔ اور یہ بھی ظاہر ہے کہ جیسا ہر ایک عزت جگہ اپنی کے اٹھاتا ہے۔ اور آبرو رکھتا ہے ویسا ہی دنیا سے بھی بدلا پہنچتا ہے۔ اور افسوس ہے کہ دیوانجی صاحب اپنی جائداد کی جگہ بھولکر اور چھوڑکر ایسے غافل ہوئے کہ کئی سال خبر نہ لی کہ صاحب سجادہ کہ پوتے حضرت خواجہ کے ہین۔ باوجود اسکے نیک راہ نہ چلتے اور پرواہ جگہ اپنی کی رکھتے تو دوسرے لوگ ایسی نے پروائی کم کرتے۔ اور اب بھی جو صاحب سجادہ پروائے عزت اور جائداد و جائے خود رکھینگے۔ تو پھر اُسمین ہم کو ضرورت تاکید و تنبیہ کے نسبت دیگران کے نہ ہوگی بل جیسی قدر و عزت اولاد حضرت کی ہے۔ اس سے زیادہ نیک نامی دنیا و دین مین مشہور ہوگی فقط

Marfat.com

اور نظر آتا ہے کہ جو وکیل دیوانجی و متولی ہین حکم عدالت سے خبر صحیح و راست موکلان اپنے
کو نہین پہنچاتے۔ اور اسی سے وہ ناراض و ناخوش ہوتے ہین اور فساد زیادہ بڑھتا ہے
انکے دونون وکلار کو چاہیئے کہ جو حکم عدالت ہو۔ اسکی خبر راست و درست پہنچایا
کرین۔ اور راہِ غمازی کو چھوڑ دین۔ اور اس پر بھی کچھ عمل نہوگا تو نسبت وکلائے
مذکورین حکم مناسب نافذ ہوگا۔ اب معرفت ناظر کے ہر ایک کو اطلاع دیجاوے
اور ایک ایک نقل بھی ناظر کو دیجاوے کہ اصل روبکار پاس ہر ایک کے بھیجکر رسید و اطلاع
یافت۔ دستخط خاص ان کے لکھا کر حضور مین رپورٹ کرے ؛

العبد العبد العبد

دیوانجی صاحب سجادہ اولاد خواجہ صاحب اطلاع ہوئی

میر حفیظ علی متولی درگاہ شریف مضمون روبکار ہذا سے اطلاع ہوئی

رحمت اللہ وکیل درگاہ شریف مضمون روبکار سے اطلاع ہوئی

مقام نوشت

بقرأت
عبد العلی نقا نویس

بسماعت
نسبی ہمانب حافظ فقیر احمد بیگ

تذکرہ انساب اولاد

حضرت خواجہ بزرگ معین الدین معین الحق والدین قدس سرہٗ

خواجہ بزرگ یک دختر و سہ پسر داشت خواجہ سید فخر الدین خواجہ سید ضیاء الدین ابو سعید
خواجہ سید حسام الدین و حافظ ابی جمال +

خواجہ سید حسام الدین صحبت بال بیوست و از چشم مردم پنہان شد
خواجہ سید ضیاء الدین ابو سعید دو پسر داشت خواجہ احمد و خواجہ سید کبیر شان
در نسخہ فواید الفواد مذکور است اما بیش ازین معلوم نیست +
خواجہ سید فخر الدین در زمان حضرت خواجہ بزرگ در موضع ناندن سکونت داشت
و بہ تردد کاشتکاری اراضی کہ حضرت خواجہ بزرگ بجہت آن پیشہ بادشاہ دہلی رفتہ
فرمان آوردہ بود زندگی میکرد و بعدہ در قصبہ سروار کہ از اجمیر شانزدہ فرسنگ است
سکونت اختیار کرد و ہمون جا بوصال حق پیوست مرقد پاکش در آبادیے
قصبہ سروار بر سر حوض بزرگ واقع است رحمۃ اللہ تعالے علیہ +
و از جملہ پسران او سید حسام الدین پسر بزرگ کہ احوال او در اکثر کتب مذکور است باقی حال
دیگران بعد از نشر سال ثالث ۶۵۳ ہجریست +
ابی جمال حافظ خواجہ بزرگ۔ از وے دو پسران بوجود آمدند۔ در رحمت
حق پیوست۔ قبر ابی جمال و فرزندش ہا بین روضہ شریفہ خواجہ بزرگ است و
قبر شریف ابی جمال شیخ رضی الدین در قصبہ اگور بر کنار تالاب مندولا
است +

Marfat.com

خواجہ حسام الدین سوختہ بن خواجہ سید فخر الدین برگزیدہ آفاق و ہم صحبت سلطان المشائخ خواجہ نظام الدین اولیا بود۔ و بجہت سوز و گداز و عشق کہ داشت در اقصائے عالم بہ لقب سوختہ مشہور گشت مرقد پاکش در قصبہ سانبھر باختر سوے بر سر راہ اجمیر نمودار است و متحقق است کہ از وے دو پسران بوجود آمدند۔ خواجہ معین الدین خورد و خواجہ قیام الدین بربال و خواجہ سوختہ موصوف در سال ہفتصد و چہل و یک رحمت حق پیوست +

خواجہ معین الدین خورد۔ خواجہ حسام الدین سوختہ خلیفہ اعظم خلیفہ نصیر الدین محمود رضی اللہ عنہ و نصیر الاولیا بود۔ مرقد پاکش پائین مزار حضرت خواجہ بزرگ است در حجرہ سنگ سفید از وے یک پسر بود سید نظام الدین و از وے سید فرید الدین و از وے سید قطب الدین است کہ بہ خیت خان ملقب بود و سپہ سالاری افواج مالوہ داشت یکے از نبائر خواجہ معین الدین خورد سید بود کہ از سلطان محمود خلج خطاب سید الملک یافت دیگر حال مفصل اولاد خواجہ معین الدین خورد معلوم نیست جز آنکہ از اولاد و احفاد او کسانے چند در نواح کن مالوہ ہنوز سکونت دارند۔ و حضرت خواجہ خورد در ہشتصد و ۹۱ ہجری رحلت فرمود +

خواجہ قیام الدین بابر بال بن خواجہ حسام الدین پسر بود۔ و باہیکر پستان شیرانہ بسر مے برد [illegible] او ہٹیلا باکھ میگفتند [illegible] پسر بود فرزند خواجہ قیام الدین [illegible] سبز [illegible] مرقد بابا بال خواجہ معین الدین [illegible] سنگ سفید خواجہ بابا بال [illegible] دارنا پائدار از انتقال [illegible]

خواجہ نجم الدین خالد بن خواجہ قیام الدین است از وے دو پسران بوجود آمدند سید [illegible] بن خواجہ نجم الدین خالد دو پسر داشت خواجہ [illegible] و خواجہ حسین بیش ازین حال [illegible] معلوم نشد خواجہ خالد در ہشتصد و ۷۶ ہجری وفات یافت +

[illegible] جمال الدین حسن احمد پسر دوم خواجہ نجم الدین خالد است [illegible] سید نجم الدین [illegible] خواجہ سید نجم الدین [illegible] حال [illegible]

Marfat.com

سنه ۸۶۷ هجری قدسی است۔ وشهاب الدین فرزند خواجه سید کمال الدین است از
بس متورع بود واز دست پیکر پرستان اذیت ها برداشت ودر ۸۱۱ هجری فوت شد واو را پسری
بود سید تاج الدین بایزید بزرگ دانشمند بزرگ وعالم متبحر بود اکتساب علوم دینیه کرد
دران زمانے که از چیره دستی پیکر پرستان بنائے اسلام در دار الخیر اجمیر قطع گردیده بود
بالآخر وقتیکه سلطان خلج رونق اسلام تازه کرد سید تاج الدین را به درس وتلقین جامه
اسلام در اجمیر مامور فرمود چنانکه در گلزار ابرار وخیار الاخیار وغیره بشرح وبسط مندرج
است در سنه ۸۸۰ هجری ازین سرائے پنجروزه رحلت فرمود۔ وزوجه او دختر مفتی محمود
دهلوی شیخ الهند بود +

..... سید نور الدین طاهر پسر ارجمند شیخ تاج الدین است زوجه او دختر پاک حضرت
خواجه مخدوم حسین ناگوری بود چنانکه از اخبار الاخیار مونس الارواح مبرهن است او تا مدت
دراز بر جاده شیخت وارشاد تمکین داشت ودر سنه ۹۰۵ هجری جان بحق تسلیم کرد +

سید رفیع الدین بایزید خورد پور دلبند نور الدین طاهر است صاحب علم وعمل و
خوارق وکرامات بود۔ سالها در روضه حضرت خواجه معین الاولیا جد بزرگوار خویش درس
گفت وبیشتر گمراهان بادیه ضلالت را راه راست نمود۔ زوجه او از خواندان خواجه حمید الدین
صوفی السوانی است در باب احوال آن برگزیده آفاق نسخه گلزار ابرار شاهد است سال
وفات نهصد وبست ودو ۹۲۲ هجری قدسی +

سید معین الدین ثالث فرزند جگر پیوند سید رفیع الدین بایزید خورد وقتیکه در اجمیر
ظلم وتعدی راجگان هندو نژاد از حد گزشت۔ او خورد سال بود۔ خادمان جان نثار او را
از ینجا در ناگور رسانیدند که وطن ها در بزرگش بود۔ همونجا اقامت ورزید واز خانواده
بزرگ خواجه حمید الدین صوفی سوانی جفت عفیفه یافت۔ همونجا در سال نهصد وچهل
رخت رحلت بربست۔ ودر جوار مرقد حضرت خواجه حمید الدین صوفی سوانی مدفن یافت

Marfat.com

واورا سه پسران خواجه حسن و خواجه حسین و خواجه ابو الخیر بود +

خواجه حسن - مجذوب بود و دو دختر داشت یکی بی بی سلطان خاتون که به سید ولی محمد بن خواجه ابو الخیر منکوحه شد - و دوم ملکه جهان که به عقد نکاح سید شاه محمد بن خواجه ابو الخیر درآمد +

دیوان خواجه حسین متاهل نگشت +

خواجه ابو الخیر - دوازده پسر داشت پنج پیش از زمان آگهی در حیات پدر فوت شدند و هفت باقی ماندند سید ولی محمد - سید علم الدین - سید شاه محمد - سید معین الدین - سید شهاب الدین - سید محمود - سید مودود سال وفاتش ۱۰۲۹ سنه هجریست +

سید ولی محمد بن خواجه ابو الخیر از بطن زوجه خود سلطان خاتون یک پسر داشت و یک دختر +

سید عبد الستار بن ولی محمد مجذوب بود و ذکر فضائل او در بدائن معین مذکور است گروه سوندها شاهی باو منسوب بود و سید ولی محمد را دو زن دیگر بودند که از بطن او دو پسر شدند و به طفلی وفات یافتند +

بی بی جهنی دختر سید ولی محمد بن ابو الخیر با سید بایزید بن [illegible] محمد بن خواجه ابو الخیر منکوحه شد +

سید شاه محمد پسر سید خواجه ابو الخیر بن [illegible] الدین ثالث [illegible] ملکه جهان بنت خواجه حسن بود - از وی سه پسران بوجود آمدند - اول سید ابراهیم - دوم عبد الصمد سوم سید بایزید - از سید عبد الصمد اولاد شد - [illegible] از سید ابراهیم دو پسر بوجود آمد اول سید [illegible] الدین کلاه [illegible] دوم سید [illegible] کرد و اولاد [illegible] تا الان [illegible] و سید بایزید [illegible] بنت سید [illegible] زن دیگر غیر کفو بود

Marfat.com

اما از بطن بی بی جهنی یک دختر مسمات بی بی راستی بود که او را راج بی هم میگفتند - و از زوجه
شرعیه سید فخر الدین عرف سید هزاری بود - و دختران سید بایزید که از زن خاندان سیدان
نارنول بودند - اول بی بی نصرت که از خواجه نعمت الله متولی منسوب گردید دوم عزت بی بی
که عجوزه فوت شد +

سید محمود - و سید مودود - پسران خواجه ابو الخیر مجردانه زندگی کردند و لاولد رفتند
شهاب الدین - پسر سید خواجه ابو الخیر دو پسر داشت - اول سید محی الدین دوم
عاشق محمد عرف سید اچها - از محی الدین یک پسر شد - سید فخر الدین عرف سید هزاری
و دو دختر بودند - اول جان بی بی که از سید شمس الدین منکوحه شد - دوم فاطمه که از سید
عبد النبی بن سید ابو البرکات منسوب بود - و از سید فخر الدین عرف سید هزاری دو دختر
شدند - اول بزرگ نسا که از مفرح الدین بن دیوان فخر الدین منکوحه شد - دوم بی بی
فرزانه که از سید مصلح الدین بن دیوان فخر الدین منسوب گشت - و از سید عاشق محمد
دوم سید شهاب الدین یک پسر شد سید نتهو و شش دختران شدند - یکی بی بی جنت
که در عقد نکاح سید شرف الدین بن سید نظام ..... در آمده حال دیگر دختران ظاهر نشد
و از سید نتهو بن سید عاشق محمد عرف سید اچها یک پسر شد سید غلام حسین که بیش از
تاهل به سفر رفت و باز نه آمد +

سید خواجه علم الدین پسر سید خواجه ابو الخیر هم گرامی زوجه عفیفه او زحب النساء از
اولاد صحیح خواجه حمید الدین سلطان التارکین ناگوری بود - و از وی سه پسر بوجود آمدند
اول سید علاء الدین - و دوم سید حسام الدین - سوم سید ابو الفتح +

بدانکه از سید علاء الدین سه پسران و سه دختران اولاد شد پسر اول -
سید محمد - سجاده نشین بود او را دو اهلیه بودند یکی از خاندان پاک سلطان التارکین منکوحه
شد - زن دوم مسماة ملیح النساء از کفو غیر بود یعنی بنت شیخ بهنیا ساکن قصبه کرا از بطن او

و از بطن او یک دختر متولد شد - فخر النساء زاهده که با شیخ عبد الرزاق نبیره سلطان التارکین منکوحه

چهار پسران ست نداول فخر الدین که بعد وفات سید محمد سجاده نشین بود۔ اما بجهت ملال
که شاه عالم بهادر شاه بن اورنگ زیب را بود از منصب سجادگی معزول شد۔ و سید سراج الدین
بن سید ابو الفتح بجلسهٔ متمکن گردید تا الان منصب سجادگی در اولاد او برقرار است۔ سید
فخر الدین بن سید محمد سه زن داشت اول بی بی صبیحی بنت نواب فیض الله خان از اولاد
مخدوم سید جلال بخاری۔ اما از و اولاد نشد۔ دوم بی بی عزیز بانو که از بطن او دو پسر شدند
اول سید مفرح الدین۔ دوم سید مصلح الدین۔ زن سوم از غیر کفو بود از وے یک پسر شد
سید نجم الدین +

سید سیف الله پسر دوم سید محمد بعض نام او شریعت الله هم نوشته اند زن
او بی بی صالح بنت مقرب خان از وے اولاد نشد۔ بالآخر سیف الله زن دیگر
کرد۔ او از کفو غیر بود از وے یک پسر شد سید حبیب الله۔ و سید حبیب الله
دو زن داشت۔ یک که غیر کفو بود از بطن او دو دختر تولد شدند۔ یکے پیش از زمان
آگهی بمیرد۔ دوم در عهد نکاح سید حمزه بن عظیم الدین بن عظمت الله بن حسام الدین
بن علم الدین در آمد۔ و زن دوم سید حبیب الله بی بی رضائی نام داشت از بطن او
یک پسر شد سید سیف الله۔ و زوجه سید عبید بدیع النساء نام داشت +

سید عماد الدین پسر سوم سید محمد نام زوجه او وحید النساء بنت شیخ نظام گوری
نبیرهٔ سلطان التارکین است از بطن او سه پسر اولاد شد۔ اما [illegible] در حیات نماند
پایان کار از زنان غیر کفو یک پسر شد که نام او شیخی نام داشت۔ با دختر سید نجم الدین
بن سید فخر الدین بن سید محمد بن علاء الدین بن حسام الدین [illegible]
معلوم نیست +

[illegible]

Marfat.com

مفرح الدین بن سید فخر الدین بن سید محمد زوجه او بی بی بزرگ النساء بنت فخر الدین
عرف سید نزاری بود۔ از وے دو پسر شدند۔ حمید الدین و مجید الدین۔ و زوجه
دیگر بی بی عائشه هم سید مفرح الدین را بود۔ اما از و اولاد نشد +

سید حمید الدین از بی بی صاحب جمال بنت سید مصلح الدین بن سید فخر الدین یک
پسر شد که سید نجفن نام داشت و زوجه او مسماة بی بی زینا از اولاد قاضی حمید الدین
ناگوری بود +

سید مجید الدین بن مفرح الدین از بطن مسماة سعادت بانو بنت قاضی ابو الفتح ساکن
سانبهر یک پسر شد که سید غلام محی الدین نام داشت۔ و او را هفت دختران بودند
اول کفایت نساء که از سید نجیب الله نبیره سید حسام الدین بن علم الدین منکوحه
شد۔ اما از و اولاد نشد۔ دوم نور النساء که از سید وارث علی بن سید صدر الدین
بن سید زین العابدین بن دیوان سید علاء الدین منکوحه شد۔ سوم رشیده بانو
که از امین الدین نبیره سید حسام الدین بن سید علم الدین منکوحه گشت چهارم صاحب
دولت که در عقد نکاح سید بولن بن سید وارث محمد بن شرف محمد بود۔ پنجم عزت بی بی
از شیخ غلام محمد بن عزیز محمد نبیره سلطان التارکین منکوحه شد۔ ششم زیب النساء
که از شیخ رضا محمد بن محمد تقی نبیره سلطان التارکین منکوحه بود و او یک دختر داشت
نام بی بی الفت و در عقد نکاح سید تاج الدین بن وارث علی در آمده۔ اما از وے اولاد نشد
ذکر دختر هفتم سید محی الدین در مدائن معین ننوشته شاید که در کم سنی فوت شده باشد +

سید مصلح الدین بن سید فخر الدین زوجه او بی بی فرزانه بنت سید فخر الدین عرف
سید نزاری بود از وے یک پسر و یک دختر شد۔ سید خرم نام که لاولد رفت و نام دختر
بی بی صاحب جمال بود که از سید حمید الدین بن سید مفرح الدین منکوحه شد +

سید نجم الدین بن سید فخر الدین بن سید محمد زوجه خود از دهلی آورده بود۔ از

Marfat.com

یک پسر شد و یک دختر کمال دولت نام پسر غلام محی الدین تا حال اولاد و نسل او معلوم
نشد و مسماة کمال دولت بسید غلام چشتی بن سید عماد الدین بن دیوان سید محمد
منکوحه شده بود +

سید زین العابدین پسر دوم دیوان علاء الدین زوجه بی بی رحمت بنت سید حسام الدین
بن دیوان عسلم الدین بود از وی یک پسر سید صدر الدین و یک دختر بود سعادت بانو
که از شیخ عبد القوی نبیره خواجه سلطان التارکین منکوحه شد و سید صدر الدین
را زوجه شریفه بی بی ماه بانو بنت دیوان سید سراج الدین بود از وی یک دختر
داشت زینة النساء که در شیرخوارگی فوت شد زن دیگر سید صدر الدین مسماة
گلاب بی بی بنت شیخ جمال الدین بن شیخ کمال الدین نبیره سلطان التارکین
بود از وی سه پسران شدند اول سید عبد العلی دوم سید همت علی سوم سید وارث علی
مخفی مباد که در آخر سید صدر الدین معه پسر خود مسمی عبد العلی بدیار شرعی رفته
وفات یافت و پسر او سید عبد العلی به دهلی آمد و در [illegible] خود آورده همونجا
سکونت اختیار کرد +

سید همت علی پسر دوم سید زین العابدین از [illegible] بی بی سیف النساء بنت
سید حمید الدین بن سید مصلح الدین یک پسر بود [illegible] و یک دختر بود سید النساء
که از سید وحید الدین بن امین الدین منکوحه [illegible] سید [illegible] علی
بن سید وارث علی بمقام شهر بوندی شهید کرد [illegible] سید [illegible]
که او لاولد رفت ..... +

[illegible] بن سید زین العابدین [illegible]
بن سید فرح الدین بن فخر الدین [illegible]
دختر [illegible] النساء [illegible]

Marfat.com

دوم لطیف النساء که از شیخ محمد علی بن غلام محمد بن عزیز محمد نبیره سلطان التارکین منکوحه گردید۔ دختر سوم سراج النساء که در عقد نکاح سید علمدار بن سید همت علی بن سید صدرالدین بن سید زین العابدین درآمده بود +

سید ناصر علی بن سید وارث علی از جمعیت بی بی بنت شیخ نورالدین منکوحه بود اما لاولد رفت +

سید تاج الدین پسر دوم سید وارث علی زوجه او زلف النساء بنت شیخ رضا محمد نبیره سلطان التارکین او هم لاولد رفت +

سید بهادر علی پسر سوم سید وارث علی در زمان طفلی فوت شد +

سید عزیز الدین پسر چهارم سید وارث علی زوجه او سماة رفیع النساء بنت شیخ غلام نبی نبیره خواجه سلطان التارکین بود۔ اما از بطن او اولاد نشد مگر سه پسران از بطن کنیز بوجود آمدند اول رمضان علی دوم قمر الحسین۔ سوم امیر ابو علی +

سید اشرف علی پسر پنجم سید وارث علی زوجه او امانت النساء بنت سید علی که در مادهوپوره بود اولاد رفت +

سید لطف علی پسر ششم سید وارث علی زوجه او امیر النساء بنت شیخ غلام نبی نبیره سلطان التارکین بود۔ از وی سه پسران و دو دختران تولد شدند۔۔۔ دختر اول نور النساء دختر دوم نجم النساء که یکی بعد دیگری بسلسله زوجیت شیخ امیر علی بن محمد علی بن غلام محمد نبیره سلطان التارکین پیوست۔ و ازین هر دو اولاد نماند +

سید رستم علی پسر اول سید لطف علی زوجه او فهم النساء بنت شیخ الهی بخش بن شیخ شریف الله ساکن قصبه جهنجهون بود از وی دو پسران موجود اند که در البتان و قصبه جهنجهون شده است +

Marfat.com

سید نجم الدین - پسر دوم سید لطف علی نام زوجه او فهم النساء بنت شیخ شهاب الدین ساکن قصبه جهونجهنون هست از وے یک پسر و هفت دختران تولد شدند نام پسر ریاض الدین احمد و نام دختر ظهور النساء که ظهور النساء که در عقد نکاح شیخ نور احمد بن شیخ نجم الدین مولف کتاب مناقب الحبیب آمد و دختر دوم مسماة عظیم النساء به شیخ مولا بخش بن شیخ الهی بخش منکوحه شد +

سید غلام حسین پسر سوم سید لطف علی زوجه او مسماة بختاور بانو بنت شیخ غلام رسول است از وے یک دختر است قمر النساء نام که در عقد مناکحت شیخ اصغر علی بن شیخ سلطان بخش در آمد و غلام حسین زن دیگر از شهر بوندی آورده بود نام او مسماة بهوری از قوم سقه آنهم وے دو پسر دارد - اما مسماة بهوری بمرتبه ثانی در نکاح غلام حسین آمده باشد زیرا که مسماة بهوری پیش ازین شوهر دیگر داشت و حال او معلوم نیست که بمرد یا در حیات است الحمد لله که احوال اولاد حضرت زین العابدین باختتام رسید +

فصل

سید علی - بن دیوان سید علاء الدین بن سید علم الدین زوجه او عفیفه بانو از دودمان سلطان التارکین است از وے اولاد نشد - و در دکن همراه برادر خود سید زین العابدین بسر حرامیان افتاد و گشته - دیگر احوال شان از کتب شجره نسب صحیح نشد - والله اعلم بالصواب +

سید حسام الدین پسر دوم سید علم الدین بن خواجه ابو الخیر رحمة الله علیهم - چهار پسر یک دختر داشت - نام ایشان سید احمد - سید ضیاء الدین - سید جلال الدین - سید عظمت الله طفلی فوت شد - و مسماة رحمت بانو +

سید احمد پسر اول سید حسام الدین و عفیفه او سلطان بی بی بنت شیخ شاه محمد نبیره حضرت سلطان التارکین است از وے چهار پسران و دو دختران شد - نام او نور سنده بانو که از سید شمس الدین بن سید ابو الفتح منکوحه شد - و دختر دوم عطاء الله بن سید ابو الفتح منکوحه شد +

سید خموی پسر اول سید احمد بن حسام الدین سید شده و معروف به شیخی خان بوده او در عهد بابری

Marfat.com

منصب عالی داشت زوجه او بی بی نصرت بنت سید عظمت الله بن سید سام الدین بود
اما اولاد نداشت ۔

سید مجید پسر دوم سید امین بن حسام الدین زوجه او بی بی شریف النساء بود بنت جلال الدین
بن سید سام الدین از بطن دو پسران و دو دختران بوجود آمدند دختر اول نور النساء که شیخ
سید القوسه نبیره خواجه سلطان اتابکین منکوحه شد و دختر دوم را نام ننوشت شاید که در
صغر سن وفات یافت ۔

سید شاه جلال الدین بن سید مجید در زمان طفلی فوت شد ۔

سید امین الدین پسر دوم سید امجد از زوجه بود رشید بانو بنت سید مجید الدین بن معین الدین
بن سید فخر الدین بن سید محمد بن سید علاء الدین سه دختران و دو پسران بوجود آمدند دختر اول
صاحبه بانو که از سید بدیع الدین بن سید مجید الدین بن سید شمس الدین بن سید ابو الفتح
منکوحه شد دختر دوم فضیلت النساء عرف بی بی پیوند اکه در عقد مناکحت سید میران جی
عرف امام بخش بن سید عزت الله و سیده از وی یک پسر شد سید قمر علی دختر سوم حمیده بانو
در عقد نکاح شیخ امین الدین سهروردی ناگوری نبیره قاضی حمید الدین در آمد ۔

سید قوام الدین پسر اول سید امین الدین او را از بطن بی بی نجابت بنت قاضی سید حسن محمد
بن سید هدایت الله بن سید ابو الفتح دو پسر شدند اول قاسم علی دوم سید راحت علی ۔ اما
قاسم علی را اولاد نشد ۔

سید راحت علی پسر دوم سید قوام الدین از زن کفو خود دو پسر داشت سید بھیکو و
سید امام علی ۔

سید حیدر الدین پسر دوم سید امین الدین زوجه او سعیده بانو بنت سید همت علی بود
اما حال اولاد او تحقیق نشد سید والله اعلم بالصواب ۔

عمله او را و گروه نبازه بنه [illegible] نسبت پیوند بستی و رشته [illegible] خاندان جناب [illegible] شده

Marfat.com

سید عبد الاحد - پسر سوم احمد بن سید حسام الدین زوجه عزت النساء از وے سه پسران بوجود آمدند - خیر الله و نجیب الله و عظیم الله و زوجه سید عبد الاحد عزة النساء من الام از آل و اولاد دیوان سید علاء الدین بود و من الاب از نسل خواجه سلطان التارکین گوری بود + سید عظیم الله را از بطن کنیز یک پسر بود - سید حمزه و حال توالد و تناسل سید خیر الله و نجیب الله معلوم نشد +

سید نجم الدین چلکش پسر چهارم سید احمد حال او معلوم نشد - چنان شهرت دارد که به سفر هندوستان رفته بود و باز نه آمد - و قبر او به دهلی در جوار آستانه عالیه خواجه نظام الدین نظام اولیا است +

سید ضیاء الدین پسر دوم سید حسام الدین بن سید علم الدین بن سید ابو الخیر او را از بطن زوجه خود که از نسل سادات نواح پشاور بود دو پسر و یک دختر به وجود آمد - پسر اول را نام نوشتند عرف سید پشاوری نوشته است - او را از بطن دختر عنبر کفو یک پسر شد شیر علی نام داشت و لا ولد فوت شد - پسر دوم سید ضیاء الدین - سید حمید الدین بود که زوجه او دختر سید حسن بنت سید نعمت الله بوده است - اما از وے هم اولاد نشد - و نیز حال دودمان زوجه او تحقیق نه رسید +

سید جلال الدین پسر سوم سید حسام الدین بن سید علم الدین زوجه او از نواح افغانستان بود از وے یک دختر بود نسیص النساء و پسران سید شهاب الدین و سید جمال الدین و سید غلام محمد اما ذکر سید غلام محمد نوشتند در زمان صغر سن وفات یافته باشد +

سید شهاب الدین بن سید جلال الدین او را از زوجه خود که بنت سید شریف الدین بن سید نظام الدین بن سید مبارک عرف دیوان شاه بود و بخت [illegible] یک پسر شد سید نصیر الدین و او را از زوجه خود جمیت النساء نام که بنت سید [illegible] الدین بن نظر محمد بن نجم الدین بن دیوان شاه بود یک پسر شد سید [illegible] الدین و از وے اولاد باقی نماند +

Marfat.com

سید جمال الدین بن سید جلال الدین او را دختری بود لطیفه بانو که در عقد نکاح سید ضیاء الله بن هدایت الله بن عطاء الله بن سید ابو الفتح در آمد ✦

تمام شد ذکر اولاد سید حسام الدین بن علم الدین

سید ابو الفتح سوم خواجه سید علم الدین بن خواجه ابو الخیر زوجه او عصمت النساء بنت شیخ شهاب الدین نبیره حضرت خواجه ابراهیم ادهم بلخی در ۸۹۰ھ وفات یافت و چهار پسر گذاشت ✦ سید سراج الدین پسر اول سید ابو الفتح سجاده نشین بود زوجه شریفه او بی بی رحیمه بود از وی سه پسران و دو دختر بوجود آمدند۔ پسر اول سید منیر الدین۔ پسر دوم سید ظهیر الدین سوم سید سعد الدین و دختر اول ماه بانو که از سید صدر الدین بن زین العابدین منکوحه شد دختر دوم صاحب دولت که از سید خضر محمد بن سید نظام الدین بن سید دیوان شاه منکوحه بود سال وفات ۱۱۳۲ھ ✦

سید سعید الدین بن دیوان سراج الدین بزمان طفلی فوت شد ✦

سید ظهیر الدین بن دیوان سراج الدین زوجه او صاحب نساء بنت سید طیب الله بن عطاء الله بن سید ابو الفتح بود۔ از وی دو پسر و یک دختر بوجود آمده بزمان طفلی وفات یافتند و اولاد ولد رفت ✦

دیوان سید منیر الدین بن دیوان سید سراج الدین زوجه او بی بی صاحب بنت سید شرف الدین بن سید نظام الدین بن سید مبارک عرف دیوان شاه بود۔ از وی سه پسران و دو دختران شدند۔ دختر اول فخر النساء از سید عزت الله بن اسد الله بن ابو الفتح منکوحه شد دختر دوم سیف النساء از سید محسن بن سید خضر محمد بن نظام الدین منکوحه شد در سال یکهزار و یک صد و پنجاه و هشت ۱۱۵۸ هجری وفات یافت ✦

سید نصیر الدین بن دیوان سید منیر الدین در صغر سن بمرض چیچک فوت شد ✦

Marfat.com

سید فیض الدین بن دیوان سید منیر الدین زوجه او سعیده بی بی بنت شیخ جمال الدین بن
شیخ نظام الدین نبیره سلطان التارکین بود از وے یک پسر و یک دختر بوجود آمد پسر شیر خوار
بعارضه درد پهلو فوت شد و دختر بسالت نساء نام در عقد سید حیدر علی بن دیوان سید
امام الدین در آمد +

دیوان سید امام الدین بن دیوان سید منیر الدین زوجه عفیفه او بی بی زینت النساء
بنت سید قمر الدین بن سید شمس الله بن سید ابو الفتح بود که از وے پنج پسران و
دو دختران بوجود آمدند دختر اول بی بی عصمت که در حالت صغر فوت شد دختر دوم بی بی
ولی النساء که به سید رفیع الدین بن غیاث الدین بن سید نجم الدین بن سید شمس الدین
بن سید ابو الفتح منکوحه شد - اما از پسران وے سه پسر سید اکبر علی و سید رضی الدین
و سید کلن در عالم طفلی فوت شدند سال فاتحه ۱۱۸۹ھ است +

سید حیدر علی بن دیوان سید امام الدین زوجه او بی بی بسالت نساء بنت سید فیض الدین
بن دیوان سید منیر الدین بود از وے یک پسر شد سید ارشاد علی عرف سید نتھن - و دو
دختران شدند امیر النساء و وجیه النساء +

سید ارشاد علی عرف میر نتھن بن سید حیدر علی زوجه او بی بی عصمت بنت سید عصمت الله
جی عرف امام بخش بود - از وے یک پسر تولد شد سید اشرف علی اما دختر اولادهم شد
و سه دختران بودند بی بی بدرن - بی بی مینا - بی بی چھیدو - بی بی مینا در عقد نکاح سید
مظهر عرف میان مینڈو بن سید رفیع الدین بن سید غیاث الدین بن سید نجم الدین
در آمد و لاولد رفت و مسماة بی بی بدرن زوجه سید نظر علی بن سید نواز
سید شاه علی بن سید عبد الله بن سید حفیظ الله بن سید هدایت الله
بن سید ابو الفتح بود بی بی چھیدو زوجه سید امام علی بن سید محتشم علی سجاده نشین بود +

سید اشرف علی بن سید ارشاد علی معروف میر نتھن زوجه او بی بی چھوٹی بنت میان محتشم علی

Marfat.com

سجادہ نشین بود۔ اما از وے اولاد نشد و لاولد برفت +

سید اصغر علی بن دیوان امام الدین سجادہ نشین بود زوجہ او دختر سید عزت اللہ بن سید اسد اللہ بن سید ابو الفتح بود و نام آن بی بی خجستہ بانو از وے دو پسران و یک دختر شد۔ سید ذو الفقار علی۔ و سید محتشم علی و نام دختر ہدایت النساء و زوج شرعی بی بی ہدایت النساء سید مسیح اللہ بن سید حفیظ اللہ بن سید ہدایت اللہ بن سید عطاء اللہ بن سید ابو الفتح بود۔ در سنہ ۱۲۱۱ھ از ین جہان فانی رخت رحلت بربست +

ذو الفقار علی بن دیوان اصغر علی سجادہ نشین بود۔ زوجہ او بی بی امیر النساء بنت سید حیدر علی بن دیوان سید امام الدین سجادہ نشین بود از وے پسر نشد اما دو دختران شدند۔ و ہومن بی بی سکینہ بی بی زوج شرعی و ہومن بی بی سید مہدی علی سجادہ نشین بود۔ و زوج شرعی بی بی سکینہ سید نصیر الدین بن قطب الدین بن عظیم الدین بن سید نجم الدین بن سید شمس الدین بن سید ابو الفتح بود +

دیوان سید محتشم علی بن دیوان سید اصغر علی۔ زوجہ او بی بی وجیہ النساء بنت سید حیدر علی بن دیوان سید اصغر علی بود۔ دو پسر سید مہدی علی و سید امام علی و سہ دختران بوجود آمدند بی بی عمدہ بی بی زینب بی بی چھوٹی زوج شرعی بی بی عمدہ سید نوازش علی بن سید شاہ علی بن سید مسیح اللہ بن سید حفیظ اللہ بن سید ہدایت اللہ بن سید عطاء اللہ بن سید ابو الفتح و شوہر بی بی زینب قاضی سید قمر علی بن سید عصمت اللہ جی عرف امام بخش بن سید عزت اللہ بن سید ہدایت اللہ بن سید ابو الفتح بود۔ و شوہر بی بی چھوٹی سید اشرف علی بن سید ارشاد علی بن سید حیدر علی بن دیوان سید امام الدین بود در سال وفات سنہ ۱۲۲۳ھ

سید مہدی علی بن دیوان محتشم علی سجادہ نشین و صاحب عزم و احتشام بود۔ زوجہ او بی بی ہومن بنت دیوان سید ذو الفقار علی بود اما از وے اولاد نشد و از زن دیگر کہ داشت اولاد شد۔ دو پسر و چہار دختران بوجود آمدند نام پسران سید ہادی علی و سید اسد علی۔

Marfat.com

و در سنه یکهزار و دو صد و پنجاه و پنج فوت شد +

سید امام علی بن دیوان سید محتشم علی زوجه اول بی بی جهیو بنت سید ارشاد علی بن سید حیدر علی بن سید دیوان امام الدین سجاده نشین بود از وے یک پسر سید سراج الدین و زوجه دوم بی بی ولی النساء از دودمان پاک امهمے بنت شیخ شکر الله نبیرهٔ خواجه ادهم بلخی بود از وے چهار پسران و چهار دختران بوجود آمد نام پسران قاضی سید منیر الدین سید شفیع حسین و سید اصغر علی و پسر چهارم شش ماهه فوت شد۔ نام دختران جواهر النساء سید فدا حسین بن سید نوازش علی بن سید شاه علی بن سید مسیح الله بن سید حفیظ الله بن سید هدایت الله بن سید عطاء الله بن سید ابو الفتح بود و شوهر مزاج النساء سید قدرت علی بن سید بدر الدین بن سید قطب الدین بن عظیم الدین بن نجم الدین بن سید شمس الدین بن سید ابو الفتح در صدر حیات است دختر سوم امام النساء را زوج نبود و در آغاز عمر وفات یافت۔ و دیوان موصوف در سنه ۱۲۵۶ھ ازین دار فانی رحلت فرمود +

سید سراج الدین بن سید امام علی دیوان و صاحب سجاده بود زوجه اول مسماة لاڈلی بی بی بنت قاضی سید قمر علی بن سید عصمت الله جی عرف امام بخش بن سید عصمت الله بن سید عزت الله بن سید اسد الله بن سید ابو الفتح اما از وے اولاد نشد زوجه دوم بی بی خیر النساء بنت شیخ عنایت الله بن شیخ شکر الله ادهمی فاروقیست از وے یک پسر بوجود آمد۔ دیوان سید غیاث الدین علیخان چشتی سنجری اجمیری که اکنون سجاده نشین و صاحب مقام حضرت خواجه بزرگ معین الحق معین الاولیا است طاب الله ثمره زوجه او بی بی رئیس النساء بنت قاضی سید منیر الدین بن سید امام علی [illegible] تا الآن از وے اولاد نشد جیسا کش فرزندش [illegible] حضرت خواجه بزرگ معین الاولیا برقرار و برجا قائم بماند [illegible] اولاد هم است۔ یک پسر [illegible]

Marfat.com

شفیع حسین عم حقیقی ایشان در عقد مناکحت آمده اند از سید نظام الدین اولاد است
پسر رشید الدین نام دارد و یک دختر که بشارت النساء نام اوست سال وفات ۱۲۸۲ھ +
قاضی سید منیر الدین بن سید امام علی زوجه اونی بی بی بنت سید فتح علی بن سید
غلام معین الدین بن سید خلیل اللہ بن سید اسد اللہ بن سید ابو الفتح از وے دو پسر و
پنج دختران بوجود آمد سید امام الدین و سید فیض الدین ثمرہ النساء در زمان صغر سنی
بمرد و دختر دوم شیر خوارہ بمرد۔ دختر سوم منیر النساء در عقد نکاح سید رضا حسین بن سید
فدا حسین بن سید نواز ش علی بن سید شاہ علی بن سید مسیح اللہ بن سید حفیظ اللہ بن سید
ہدایت اللہ بن سید عطاء اللہ بن سید ابو الفتح در آمدہ بود اما از بطن وے اولاد نشد و در عمر
نوجوانی برحمت حق پیوست۔ دختر چہارم صغیر النساء زوجہ شرعی سید شرف الدین بن سید
قدرت علی بن سید شمس الدین بن سید ابو الفتح است از وے یک پسر و یک دختر
دختر شدہ بود۔ اما در طفلی وفات یافتند۔ خدائے عز و جل بطفیل حبیب پاک رسول اکرم
صلے اللہ علیہ وسلم فرزند رشید عمر دراز و اقبال و سعادت آثار نصیب فرماند آمین
رئیس النساء دختر پنجم زوجہ پاک شیخ المشائخ دیوان سید غیاث الدین علیہ الرحمہ سجادہ نشین
است حق سبحانہ تعالے اولاد دہد و در حفظ و حمایت دارد قاضی سید منیر الدین را زوجہ دیگر
ہم بود۔ علیم النساء بنت سید بدر الدین بن سید قطب الدین بن سید عظیم الدین بن سید نجم الدین
بن سید شمس الدین بن سید ابو الفتح اما از وے اولاد نشد و او در زمان صغر پیش از زمان
آگہی وفات یافت۔ زن سوم از قوم مرہٹہ است کہ بشرف اسلام مشرف گشتہ بزوجیت قاضی
سید منیر الدین در آمد۔ از بطن او دو پسر و دو دختر شدند۔ پسر سید شہاب الدین و سید فیاض الدین
نام دختران سکینہ بی بی و اللہ رکھی سکینہ بی بی بہ سید اولاد حسین بن سید شفیع حسین
بن سید امام علی بن دیوان محتشم علی منکوح شد و اللہ رکھی بہ سید رشید الدین بن سید
نظام الدین بن دیوان سراج الدین منسوب است سال وفات ۱۳۰۵ھ +

Marfat.com

سید فیض الدین پسر قاضی سید منیر الدین حیف که بهار گلشن شباب هم ندید وداع حسرت بر جان والدین نهاده در صغر سن برحمت حق پیوست +

قاضی سید امام الدین بن قاضی سید منیر الدین جامع اوراق معین الاولیاء است و بمنصب اکسٹرا اسسٹنٹ کمشنری بمشاهره چهار صد روپیه مامور است زوجه بشرعیه او بی بی گهسیٹی بنت سید قدرت علی بن سید بدر الدین بن سید قطب الدین بن سید عظیم الدین بن سید نجم الدین بن سید شمس الدین بن سید ابو الفتح است هنوز اولاد ندارد حق سبحانه تعالی بصدق رسول و اهلبیت رسالت و حضرات صوت و طریقت اولادش بدهد و بسیار مرزد و از بلای حوادث روزگار مصئون و محفوظ دارد آمین بحق سید له و آله و اصحابه اجمعین برحمتك یا ارحم الراحمین +

سید شفیع حسین بن سید امام علی بن دلوا بن محتشم علی زوجه بشرعیه او بی بی چهوٹی بنت سید فتح علی بن سید غلام معین الدین بن سید خلیل الله بن سید اسد الله بن سید ابو الفتح بود از بطن او یک پسر شد و شیر خواره بمرد و مادرش هم بتپ دق همدران زمان وفات یافت و ایشان را از زن دیگر اولاد هست سید امداد حسین و سید لطاف حسین و سید اولاد حسین و سید صفدر حسین و سید اکبر حسین و سید فتحا حسین +

سید اصغر علی بن سید امام علی بن دلوا بن سید محتشم علی زوجه او نصیب النساء بنت سید بدر الدین بن قطب الدین بن سید شمس الدین بن سید ابو الفتح بود از وی یک پسر شد سید حیدر علی اما در زمان طفولیت فوت شد و مادرش هم از غم جهان بنیاد ناشاد رفت الحال سید اصغر علی زن دیگر دارد هم لاولد است الحمد لله که تمام شد ذکر اولاد سید سراج الدین بن سید ابو الفتح

سید شمس الدین پسر دوم سید ابو الفتح که پسر دوم خواجه سید علم الدین خوشید بانو بنت سید احمد بن سید حسام الدین بن سید علم الدین از وی سه پسران و سه دختران بودند سید قمر الدین سید نجم الدین و سید مجد الدین و دختران لطیفه بانو و

Marfat.com

ضیاء النساء که در زمان صغر فوت شدند دختر سوم حفیظه بانو از سید هدایت الله بن سید عطاء الله بن سید ابو الفتح منکوحه سید +

سید قمر الدین - بن سید شمس الدین زوجه او بی بی خیر النساء بنت سید عطاء الله بن سید ابو الفتح بود دو پسر و سه دختر داشت نام پسران بدر الدین و سعد الدین نام اول رفیع النساء دوم سیف النساء که جمله بزمان خوردی فوت شدند سوم زینت النساء که از سید امام الدین بن دیوان منیر الدین بن دیوان سراج الدین بن سید ابو الفتح منکوحه شد و هر دو پسران بدر الدین و سعد الدین در طفولیت فوت شدند +

سید نجم الدین بن سید شمس الدین بن سید ابو الفتح زوجه او زیب النساء بنت سید عطاء الله بن سید ابو الفتح بود - چهار پسر و دو دختر داشت نام پسران سید غیاث الدین - سید عظیم الدین - سید نظام الدین - سید قوام الدین نام دختران جمیل النساء و عزیز النساء هر دو در حال غیر آگهی و صغر وفات یافتند +

سید غیاث الدین بن سید نجم الدین زوجه او سیف النساء بنت سید امجد بن سید احمد بود از وی دو پسران شدند و یکدختر شد نام پسران سید رفیع الدین و سید قوی الدین - اما سید قوی الدین و یکدختر که نام معلوم نیست در طفلی فوت شد +

سید رفیع الدین بن سید غیاث الدین بن سید نجم الدین بن سید شمس الدین بن ابو الفتح زوجه او علی النساء بنت دیوان سید امام الدین سجاده نشین بود از وی یک پسر سید مظهر علی عرف میر مینڈو که بسفر رفته بود و خبر اش باز نه آمد مفقود الخبر است +

سید عظیم الدین بن سید نجم الدین بن سید شمس الدین بن سید ابو الفتح زوجه اول بی بی شائسته بانو بنت سید عزت الله بن سید اسد الله بن سید ابو الفتح از بطن او یک پسر شده بود اما در طفلی فوت شد و مادرش هم بعارضه تب دق وفات یافت زوجه دوم بی بی رحمت النساء بنت حافظ شهاب الدین نبیرهٔ قاضی حمید الدین ناگوری بود از وی دو پسر شدند

Marfat.com

سید قطب الدین و فرید الدین +

سید قطب الدین بن سید عظیم الدین زوجه او بی بی فهمیده بنت سید حفیظ الله بن سید هدایت الله بن سید عطاء الله بن سید ابو الفتح از بطن او سید بدر الدین و سید نصیر الدین دو پسر بودند - دختر نبود +

سید نصیر الدین بن سید قطب الدین زوجه او بی بی سکینه بنت دیوان سید ذو الفقار علی بن دیوان سید اصغر علی - اما لاولد رفت +

سید بدر الدین بن سید قطب الدین زوجه عظیم النساء بنت سید نوازش علی بن سید شاه علی بن سید مسیح الله بن سید حفیظ الله بن سید هدایت الله بن سید عطاء الله بن سید ابو الفتح بود از وی یک پسر شد سید قدرت علی و دو دختران علیم النساء نصیب النساء و مسماة علیم النساء زوجه اول قاضی سید منیر الدین بن سید امام علی بن دیوان سید محتشم علی خان بود لیکن در عین شباب برحمت حق پیوست و مسماة نصیب النساء در عقد نکاح اصغر علی بن سید امام علی بن دیوان سید محتشم علی در آمده بود +

قدرت سید علی بن سید بدر الدین زوجه او مزاج النساء بنت سید امام علی بن دیوان محتشم علی بود - از وی سه پسران و سه دختران بوجود آمدند - اما دو پسر و دو دختران صغر سن یافتند - و یک پسر و یک دختر باقی ماند - پسر شرف الدین که زوجه او منیر النساء بنت سید قاضی منیر الدین بن سید امام علی بن دیوان سید محتشم علی است - نام دختر بی بی گهیسی که در عقد مناکحت قاضی سید امام الدین بن قاضی سید منیر الدین بن سید امام علی بن دیوان سید محتشم علی سجاده نشین است +

سید فخر الدین بن عظیم الدین بن سید نجم الدین بن سید شمس الدین بن سید کمال الدین بن سید ابو الفتح - زوجه او لطیف النساء بنت غلام معین الدین بن سید خلیل الله بن سید اسد الله بن سید ابو الفتح بود از بطن او یک پسر بود و یک دختر - نام پسر [illegible]

Marfat.com

که زوجه او شد بنت سید فتح علی بن غلام معین الدین بن سید خلیل الله بن سید اسد الله بن ابو الفتح بود اما لاولد فوت سید و یک دختر بود بی فرخنده او هم فوت شد و از بطن اولاد نشد ✦

سید مجید الدین پسر سوم شمس الدین بن سید ابو الفتح از زوجه او که صحیح النسب بود یک پسر شد سید علی الدین که به سفر رفته بود و مفقود الخبر است ✦

سید عطاء الله بن سید ابو الفتح بن سید حسام الدین از زوجه چهار پسر شد نمود و دختر پسر شد نمود و دو دختر سید هدایت الله پسر دوم سید صبغة الله پسر سوم و چهارم در طفلی فوت شدند و نام دختران خیر النساء و زینت النساء زوج بی بی خیر النساء سید قمر الدین بن شمس الدین بن ابو الفتح بود و شریف النساء عرف جهیو بی بی سید نجم الدین بن شمس الدین بن ابو الفتح بود ✦

سید هدایت الله پسر سید عطاء الله بن سید ابو الفتح زوجه حفیظه بانو بنت سید شمس الدین بن سید ابو الفتح بود سه پسر شدند و سه دختر دختر اول ظفر النساء که از سید خلیل الله بن سید اسد الله بن سید ابو الفتح منکوحه شده مهر النساء و لطیف النساء در زمان خردی فوت شدند ✦

سید حفیظ الله بن هدایت الله بن عطاء الله زوجه او دانسته بانو بنت شیخ بزرگوار نبیره شاه حمزه و هر سوی بود از و یک پسر شد سید مسیح الله و یک دختر فهمید النساء که به سید قطب الدین بن عظیم الدین بن نجم الدین بن شمس الدین بن ابو الفتح منکوحه شد ✦

سید مسیح الله بن سید حفیظ الله بن سید هدایت الله بن سید عطاء الله بن سید ابو الفتح زوجه او هدایت النساء بنت دیوان سید اصغر علی سجاده نشین بود از و یک پسر شد سید شاه علی و یک دختر شد فهمید النساء که به سید قطب الدین بن سید عظیم الدین بن سید نجم الدین بن سید شمس الدین بن سید ابو الفتح منکوحه شد ✦

سید خواجه علم الدین زوجه او شریفه بانو بنت سید احمد

Marfat.com

سید شاه علی بن سید مسیح الله زوجه او بی بی کمن بنت سید غلام عین الدین بن سید خلیل الله بن سید سعد الله بن سید ابو الفتح بود و از و یک پسر شد +

سید نوازش علی بن سید شاه علی زوجه او بی بی عمده بنت دیوان سید محتشم علی سجاده نشین بود - از و دو پسر شدند و سه دختر نام پسران سید نظر علی و سید فدا حسین و نام دختران عظیم النساء که زوجه سید زاهد الدین بن قطب الدین بن عظیم الدین بن نجم الدین بن شمس الدین بن سید ابو الفتح بود - دختر دوم صبوری بی بی که زوجه سید حسین علی بن کرم علی بن سید ضیاء الله بن سید هدایت الله بن سید عطا الله بن سید ابو الفتح بود سوم دختر هدایت النساء که ناکتخدا فوت شد +

سید نظر علی بن سید نوازش علی زوجه او بی بی بدر النساء بنت سید رضا حسین عرف سید ننھن بن سید علی بن دیوان امام الدین سجاده نشین [illegible] از و اولاد نشد لاولد رفت +

سید فدا حسین بن سید نوازش علی زوجه او جواهر النساء بنت سید امام علی بن دیوان سید محتشم سجاده نشین است از وی یک پسر و چند دختران شدند تا آنکه با قیست و دختران بزمان صغر وفات یافتند +

سید رضا حسین بن سید فدا حسین زوجه او مسماة منیر النساء بنت قاضی سید منیر الدین بن سید امام علی بن دیوان سید محتشم علی سجاده نشین بود - در عالم جوانی ازین دار فانی برفت و سید رضا حسین را هنوز زوجه دیگر بهم نرسیده +

واضح باد که زمانیکه سید مسیح الله بعد وفات زوجه خود ترک [illegible] گیر خواست و از سید کرم علی و سید فضل علی بوجود آمدند که اولاد ایشان [illegible] گوڑگانوه موجود است +

سید ضیاء الله پسر دوم سید [illegible] الله بن سید عطا الله بن سید ابو الفتح [illegible]

Marfat.com

بنت سید جمال الدین بن جلال الدین بن حسام الدین بن خواجه سید علم الدین بود از وی یک دختر
نام پسر مکرم علی و نام دختر شریفه بانو عرف بی بی مکھولا که زوجه اول سید فتح علی بن سید
غلام معین الدین بن سید خلیل الله بن سید اسد الله بن سید ابو الفتح بود +

سید مکرم علی بن سید ضیاء الله زوجه او فهیم النساء عرف بی بی مدو بنت سید
غلام معین الدین بن سید خلیل الله بن سید اسد الله بن ابو الفتح بود از وی یک
پسر بود سید حسین علی که بسفر رفت و مفقود الخبر شد و یک دختر بود صاحب نساء که به
شیخ نظام الدین نبیره خواجه سلطان التارکین منکوحه شد +

سید کلیم الله پسر سوم سید هدایت الله در زمان صغر سنی فوت گردید +

سید اطیع الله پسر دوم سید عطاء الله بن سید ابو الفتح زوجه او عفیفه بانو بنت
قاضی محمد مقیم ناگوری بود از وی یک سید رزق الله پسر بود و یک پسر بزمان خردی فوت شد و نام
دختر بی بی صاحب نساء که به سید ظهیر الدین بن دیوان سید سراج الدین سجاده نشین منکوحه
شد لیکن از وی اولاد نشد +

سید رزق الله بن سید اطیع الله زوجه او لطیفه بانو بنت شیخ جمال الدین بن شیخ
نظام الدین نبیره خواجه سلطان التارکین ناگوری بود از وی سه دختران شدند - دختر اول
لطیفه بانو عرف زمرد نساء به سید نظام الدین بن نجم الدین منکوح شد و لاولد رفت
و دختر دوم رحمت بی بی که به سید غلام معین الدین بن سید خلیل الله بن سید اسد الله
بن سید ابو الفتح منکوحه شد - و دختر سوم زلفت بی بی که به سید عصمت الله عرف امام بخش
منکوحه شد و از سید رزق الله اولاد پسر نبود +

تمام شد ذکر اولاد سید عطاء الله بن ابو الفتح

سید اسد الله بن سید ابو الفتح بن خواجه علم الدین - زوجه او خواجه مبارک خاتون بنت شیخ
محمد فرید بن شیخ عبد المومن نبیره خواجه سلطان التارکین بود از وی پنج پسر شدند

Marfat.com

چهار دختر نام پسران سید عصمت الله که بزمان طفلی فوت شد دوم سید محمد حسن سوم
سید خلیل الله - چهارم سید عزت الله پنجم سید عبد الجلیل که در زمان طفولیت وفات
یافت - نام دختران مهر النساء و نام سه دختران در مداین معین ننوشتند احتمال کل است
که در صغر سن وفات یافتند - اما شوهر بی بی مهر النساء شیخ جمال الدین بن شیخ
نظام الدین نبیره خواجه سلطان التاکین بود +

سید حسن محمد بن سید اسد الله قاضی شهر اجمیر بود زوجه اولش خدیجه بانو بنت
سید نجم الدین بن سید مبارک عرف دیوان شاه بود - از وی یک پسر بوجود آمد و به عمر نه ماه
فوت شد - زوجه دوم او مسماة گردانه خانم بنت مرزا گدا بیگ دهلوی بود - از وی یک دختر
و دو پسر بوجود آمدند نام دختر نجابت بی بی که به سید قوام الدین بن امین الدین بن سید امجد
منکوحه شد نام پسران اول رضی الله حسن که در طفلی فوت شد - دوم سید حسن علی
که او را از زوجه خود یک پسر مکرم علی و یک دختر شد که نام او بی بی نزهت و به سید قاسم علی
بن سید قوام الدین بن سید امین الدین سید امجد منکوحه شده بود - اما بی بی نجابت و
مسمی مکرم علی هر دو لاولد رفتند +

سید خلیل الله بن سید اسد الله بن سید ابو الفتح از زوجه او بی بی ظفر النساء بنت
سید هدایت الله بن سید عطاء الله بن سید ابو الفتح یک پسر شد و چهار دختر - اما هر چهار
دختر بزمان طفلی فوت شدند +

سید غلام معین الدین بن سید خلیل الله زوجه او بی رحمت بنت سید [illegible] الله
بن سید [illegible] الله بن سید عطاء الله بن سید ابو الفتح بود - از وی یک [illegible]
فتح علی و چهار دختر کریم النساء و لطف النساء و فهیم النساء و شوکت النساء - سید شاه علی
بن سید مسیح الله بن سید حفیظ الله بن سید هدایت الله بن سید عطاء الله بن سید
ابو الفتح [illegible] - دوم لطف النساء زوج او سید [illegible] الدین بن سید عظیم الدین بن سید

Marfat.com

نجم الدین بن سید شمس الدین بن سید ابو الفتح بود سوم فهیم النساء عرف مدوبی بی شوهر او
سید مکرم علی بن سید ضیاء الله بن سید هدایت الله بن سید عطا الله بن سید ابو الفتح
دختر چهارم بی بی فاخره عرف بی بی چهدو قبل از شباب فوت شد و نوبت مناکحت از سید
سید فتح علی بن غلام معین الدین - زوجه اول شریفه بی بی عرف بی بی مکهولا بنت
سید ضیاء الدین بن سید هدایت الله بن سید عطا الله بن سید ابو الفتح بود از وی یک
دختر شد شرف النساء شوهر او سید فخر الدین بن فرید الدین بن سید عظیم الدین بن سید
نجم الدین بن سید شمس الدین بن سید ابو الفتح - اما سید فتح علی را زوجه دوم بود بی بی
فضیلت النساء بنت شیخ لعل محمد نبیره خواجه ادهم بلخی از وی دو پسر و دو دختر بوجود آمدند
نام پسران سید احسان علی و سید گوهر علی که هر دو در زمان طفولیت درگذشتند - نام
دختران بی بی نبی و بی بی چهوٹی که به قاضی سید منیر الدین و سید شفیع حسین پسران
سید امام علی بن دیوان سید محتشم علی سجاده نشین منکوحه بودند ❊

مولف - سید خلیل الله بن سید اسد الله بن سید ابو الفتح را دو زوجه دیگر بودند
زن اول مان بی بی سکنه دهلی که از وی یک پسر شد سید نجم الفتح و چهار دختران نور النساء
و حرمت النساء و نام دو دختران دیگر معلوم نیست - زن دوم نجیب الطرفین از نسل مغل بود
از وی دو پسران شدند و سید عبد الوهاب و سید میرزا هیچ از ین احوال ایشان
معلوم نشد ❊

سید عزت الله بن سید اسد الله بن سید ابو الفتح زوجه او فخر النساء بنت دیوان سید
منیر الدین سجاده نشین بود از وی دو پسر و سه دختران بودند - اول دختر جمعیت النساء
که در زمان صغر فوت شد دوم شایسته بانو که به سید عظیم الدین بن سید نجم الدین بن
سید شمس الدین بن سید ابو الفتح منکوح بود سوم خجسته بانو زوجه دیوان سید صغر علی سجاده
نشین - نام پسران سید عزت الله که در طفلی فوت شد ❊

Marfat.com

سید عصمت اللہ عرف سید امام بخش بن سید عزت اللہ زوجہ اول بی بی زلفت بنت رزق اللہ بن اسیو اللہ بن عطاء اللہ بن سید ابوالفتح از وے یک دختر شد بی بی عصمت نام۔ و دوم او بھونداپی بی بنت سید امین الدین بن سید امجد بن سید احمد بن سید حسام الدین بن خواجہ علم الدین از بطن او یک پسر شد سید قمر علی +

سید قمر علی بن سید عصمت اللہ بن سید عزت اللہ۔ زوجہ زینت النساء بنت دیوان سید محتشم علی سجادہ نشین از بطن او یک دختر تولد شد لاڈلی بی بی شوہر او دیوان سید سراج الدین سجادہ نشین بود۔ و شوہر بی بی عصمت سید ارشاد علی عرف سید نتھن بن سید قمر علی بن دیوان سید امام الدین سجادہ نشین بود +

ذکر اولاد

سید معین الدین رابع بن خواجہ ابوالخیر بن خواجہ معین الدین ثالث از وے یک پسر شد سید مبارک عرف دیوان شاہ۔ و از وے سہ پسران بوجود آمدند و یک دختر نام پسران سید نظام الدین۔ سید نجم الدین۔ سید احمد۔ و نام دختر بی بی عصمت +

سید نظام الدین۔ نام مادر او بی بی انبیا خواہر مخدوم الہند و نام زوجہ او جان بی بی بنت شیخ محمد افضل نبیرہ شاہ حمزہ و ہر سہ از بطن وے سہ پسر و چہار دختر آمدند۔ نام پسران شرف الدین عرف شرف محمد۔ دوم جعفر محمد سوم شمس الدین کہ در طفولیت فوت شد۔ نام دختران بی بی فاطمہ و بی بی آمنہ و بی بی گلاب۔ بی بی [illegible] +

شرف محمد پسر اول سہ پسر و دو دختر داشت سید خیر محمد۔ سید وارث محمد۔ سید خلیل محمد یک پسر داشت کہ لاولد رفت و یک دختر داشت [illegible] از وے یک پسر شد شرف الدین ملا ولد رفت +

سید وارث محمد۔ پسر دوم۔ دو پسر داشت خواجہ بخش و معین الدین بخش۔ سید بخش

لاولد رفت و از حسین الدین بخش چهار پسران شدند محمد بخش خدا بخش و نبی بخش هر سه
لاولد رفتند اما الٰهی بخش را یک پسر شد حسین بخش و اولاد هم لاولد گذشت ؛
سید مردود - دو پسر سوم - دو پسر داشت محمد علی و سید علی - که هر دو لاولد گذشتند
بی بی صاحب دولت بنت سید شرف محمد زوجه دیوان سید منیر الدین سجاده نشین بود و
بی بی بخت دولت دختر دوم در حباله عقد سید شهاب الدین بن سید جلال الدین آمده
سید خیر محمد - پسر دوم سید نظام الدین بن سید مبارک دیوان شاه از وی سه پسر
یک دختر شد نام دختر دولت بی بی که لاولد فوت شد و نام پسران سید محسن سید محمد مقیم
سید علی اکبر بن سید محمد خیر محمد لاولد رفت +
سید محسن بن خیر محمد - دو پسر داشت شمس الدین و نظام الدین از سید نظام الدین
پسران شدند میر قمر علی و میر نجف علی - اما میر نجف علی لاولد رفت و از میر قمر علی سید وزیر علی
دو دختر داشت صاحب بیگم و وزیر بیگم - و صاحب بیگم زوجه سید اجد علی بود که
یک پسر موجود است و وزیر بیگم را زوج شرعی سید احسان علی جاگیردار موضع هاتھی کھیڑا
کرانه بسه پسران یک دختر بوجود آمدند +
سید شمس الدین بن سید محمد محسن دو پسر داشت سید بندہ علی و سید سعد الدین از
سید بندہ علی دو پسر و دو دختر بوجود آمدند سید امیر علی و سید خدمت علی از سید امیر علی
یک پسر بود سید غفور علی که لاولد فوت شد و از سید خدمت علی دو پسران شدند و دو دختران
پسر اول سید اجد علی که در صدر حیات و پسر دوم سید ارشاد علی
بود که لاولد رفت اما سید سعد الدین پسر دوم سید شمس الدین دو پسر داشت سید حسین علی
و سید واجد علی - از سید حسین علی دو پسر موجود اند سید
عبد العلی و سید عبد الکریم - و از سید واجد علی یک پسر در صدر حیات است و سید نجف حسین نام است
سید علی اکبر بن خیر محمد بن سید نظام الدین دو پسر و دو دختر داشت - نام پسران فتحعلی و

Marfat.com

وامیر الدین۔ اما از امیر الدین اولاد پسرے نشد واز فتحعلی یک پسر وسہ دختر بوجود آمد۔ نام پسر سید احمد علی کہ از و اولاد پسرے نشد ویک دختر شد کہ او ہم لاولد رفت۔

سید نجم الدین بن سید مبارک دیوان شاہ بن سید معین الدین رح۔ دو پسر وچہار دختر داشت نام پسران سید سلطان محمد وسید نظر محمد۔ اما سید سلطان محمد لاولد فوت شد واز سید نظر محمد دو پسر بوجود آمدند ویکدختر نام پسران سید سراج الدین محمد حیات اما سراج الدین لاولد رفت۔ واز سید محمد حیات دو پسر بوجود آمدند ودو دختر۔ نام پسران سید غلام امام وسید محمد تقی۔ اما از سید محمد تقی اولاد پسرے نشد وچہار دختران بوجود آمدند کہ از بطن ایشان توالد وتناسل جاریست اما سید غلام امام یک پسر داشت نام سید علی ازو۔ یک پسر شد وسہ دختر۔ نام پسر سید ناصر علی کہ اولاد پسرے نداشت واز بطن دختر او کہ زوجہ سید خدمت علی بن سید بندہ علی بود اولاد باقیست۔

سید خواجہ احمد پسر شیخ سید مبارک دیوان شاہ بن سید معین الدین رح۔ او را پسر نبود۔ چہار دختر داشت۔ سعیدہ بی بی۔ عائشہ بی بی۔ بزرگ بی بی۔ عابدہ بی بی۔ اما سعیدہ بی بی زوجہ سید برہان وبی بی عائشہ زوجہ سید سبحان نارنولی بود کہ از بطن ایشان اولاد کثیر باقیست و بی بی بزرگ بہ شاہ جیون بن شیخ صادق محمد اولاد شیخ نظام نارنول منکوحہ شد وبی بی عابدہ اسم بامسمے بود ولعبادت وریاضت درگذشت وشوہر نخواست۔

مولف۔ بر ضمائر ارباب دانش وبصیرت مستور ومحتجب نماند کہ از پاستان ہنجار روزگار بر این منوال بودہ است کہ فرمانروایان کشور دولت دنیا را۔ با تاجوران مملکت فقر وفنا منازعت وخصومتے پدید آید چنانچہ در ہر زمان ومکان صاحبدلان آرب دتنگاہ دخداوندگار حق آگاہ را آفتے عظیم وخالتے سقیم روے دادہ است۔ بابیکہ حسین علیہ السلام بہ یزیدیین را ہم بوجود آوردند واحکام آزار ومحنت رہنما دخلہ [illegible] قرار دادند لاجرم زحمت کشیدن وبعزلت آرمیدن طریق بزرگان دین بودہ است واز ینہا۔ ہر یکے را دشمنے صعب روے نمودہ است حضرات خواجگان ومشیخان خواجگان ما را کہ دردمندان

Marfat.com

و در طلب بوده اند بیشتر اینچنین حادثات و سانحات در پیش آمدند که تفصیلش از هزار یکے واز
بسیار اندکے بر سبیل بیان آوردن دلیل منشاء و منشات خواهد بود کما قال فی سیر الاقطاب
قاضی صادق و قاضی عماد دانشمندان دهلی به آنحضرت مخالف گشتند و به سلطان گفتند
که خواجه قطب الدین و قاضی حمید الدین شب و روز سماع مے شنوند با آنکه در شرع مقدس حرام است
و خواجه قطب الدین هنوز رئیس هم نیاورده است بعد ازین قاضی صادق و عماد بخانقاه
حضرت آمدند اتفاقاً مجلس سماع بود و قاضی حمید الدین متواجد بود و حضرت خواجه دست بسته
استاده بودند قاضی عماد به سوے حضرت خواجه اشارت کرد و گفت که امروز را نه شاید که در
مجلس سماع حاضر باشد آنحضرت فی الفور هر دو دست مبارک خود بر روے مطهر خود بسم الله الرحمن الرحیم
گفته فرود آورد و فرمود آے امروز را نشاید که در مجلس سماع حاضر گردد یا اهل سماع ایم و سماع را
مباح میگوئیم خلق چون چنان بدیدند معترف و معتقد گشت و آن نااهلان سیاه دل دهشت
خوردند و پیش آمدن نتوانستند و واپس رفتند و مصلحت کردند که اگر این فتنه فرو نه نشست تا
قیامت خواهد ماند چنانچه هر دو مجهولان ناحق شناس بحضرت خواجه و قاضی حمید الدین گفته فرستادند
که ما قاضی و صدر جهانیم شما آمده بدار العدالت حاضر شوید و عذر آنکه خلاف شرع میکنید
باز بگوئید یا تائب شوید بمجرد استماع این پیام از زبان معجز نشان حضرت خواجه بسیار کسے
حرافان مے مانید یا زیر زمین رفتن میخواهید قاضی حمید الدین هم آنحضرت را بگرفت
خواجه فرمودے قاضی به هر دو اجابت رسید پس فردا گفته فرستادند که فردا عرس پیر ما است
مهلت دهید تا سماع بشنویم پس فردا همه علما را حاضر آرید اگر سماع درست خواهد بود خواهیم شنید
وگرنه توبه خواهیم کرد قاضی و صدر جهان چون این جواب شنیدند قبول کردند بشرط اینکه
غیر ازین دو شخص خواجه قطب الدین و قاضی حمید الدین دیگرے سماع نه شنوند در آن
هنگام قلعه دهلی دو دروازه داشت شرقی و جنوبی در خانه و خانقاه هر دو بزرگوار درون قلعه
بود قاضی صادق و عماد بر هر دروازه صد صد نفر نشاندند تا کسے را راه نه دهند مبارک نام

Marfat.com

خادمے بخدمت آنحضرت عرض نمود کہ بر در شہر مردم نشانیدہ اند تا کسے نہ آید طعام بپزیم یا نہ قاضی حمید الدین گفت در چند طعام پختہ کنید کہ از ہزہ است کہ خلق را بمجلس ما منع کند۔ حضرت خواجہ فرمود کہ قاضی عماد و صادق از جان خود سیر آمدہ اند میخواہند کہ زود ازین جہان سفر کنند پس مبارک خادم برفت و استعداد طعام کرد قاضی حمید الدین دوگانہ ادا نمود و گفت برادرم شیخ الاسلام حضرت شیخ بہاء الدین زکریا صالح است اینک از ملتان میرسد درین اثنا آن بزرگوار از راہ در مشرق آمد و دربانان کور شدند پس حضرت خواجہ فرمود کہ برادرم جلال الدین تبریزی نیز مے آید۔ و وے از دروازہ جنوبی در رسید دربانان کور شدند پس سماع در دارند و چنان غلغلہ شد کہ صدائے آن بگوش قاضی صادق و عماد افتاد۔ حیران شدند و گفتند کہ بارہا در خانقاہ خواجہ قطب الدین و قاضی حمید الدین سماع شدہ لیکن ہمیقدر غلغلہ ہرگز نشنیدم کس را فرستادند کہ خبر بیارد آنکس برفت و دویدہ آمدہ و گفت مردمان آنقدر جمع شدہ اند کہ جمال دم زدن از ہجوم تنگ گردید و محفل سماع گرم است قاضی صادق و عماد را چون اجل فرا گرفتہ بود خود را ضبط کردن نتوانستند و حیران شدہ گفتند کہ حالا ایشان را فرصت دادن خوب نیست برویم و بحضور خلایق ایشان را از سماع باز داریم پس آن ہر دو جاہلان بے باک با جماعت بسیار آمدند حضرت خواجہ در سماع بود و قاضی حمید الدین دست بستہ ایستادہ و جمعی کثیر در گریہ درین اثنا نظر حضرت قاضی بر آن افتاد فرمود "ہمانجا باشید اے سنگدلان"۔ ہر دو ہمانجا استادہ ماندند۔ ہر چند در غضب گشتند و خواستند نزدیک شوند۔ پائے آنہا چون ستونی کہ در زمین نصب کنند محکم شدند تا آنکہ حضرت قطب الاقطاب در سماع بود ہمچنان استادہ بودند و بعد اقامت نظر حضرت خواجہ بر آنہا افتاد فرمود کہ بیائید اے برادران وداع شد سماع ہم پارہ بخشید تا در دل شما حسرت باقی ماند بعد ازان سفر کنید۔ سخن آخر بہر دو اثر کرد و در گریہ شدند۔ و در تواجد آمدند و بعد از دیر بہوش آمدہ سر در پائے حضرت خواجہ نہادند و گفتند واللہ جل و علے کہ ما از سر سماع آگاہ نبودیم این خود نعمتے است از نعمات ایزد جلشانہ حضرت خواجہ فرمود

Marfat.com

کہ "اقرار حالا چہ سود دارد۔ چون کار از دست رفت" پس آن ہر دو کس پشیمان نزد سلطان رفتہ تمام ماجرا عرض نمودند۔ و ہمان روز بمردند ٭

منقولست

از اخبار الاخیار مولفہ حضرت شیخ عبد الحق محدث دہلوی البخاری رحمتہ اللہ تعالے علیہ کہ سلطان قطب الدین مرید و معتقد شیخ ضیاء الدین رومی بود۔ روز سوم از نقل شیخ مذکور چون حضرت سلطان المشائخ خواجہ نظام الدین بداؤنی قدس سرہ۔ برسم فاتحہ برفت۔ سلطان قطب الدین آنجا حاضر بود اما تعظیم حضرت سلطان المشائخ نکرد و جواب سلام ہم نداد۔ آوردہ اند کہ وقتیکہ حضرت خواجہ فرید مسعود رحمتہ اللہ علیہ در اجودھن رسید۔ قاضی شہاب الدین کہ در آنجا بود و دنیا طلبی میکرد از ورود حضرت خواجہ کساد بازاری خویشتن تصور دید و خلاف در زدیدہ۔ و بہ حاکم ملتان حکایت ہا رسانید۔ کہ اصلی ندارند۔ و بزور و فتور میخواست کہ بنا آنجا حضرت خواجہ را از آنجا بر کند۔ چون حاکم ملتان بر تحریر و تقدیر قاضی مذکور التفاتی نفرمود و انجام کار غیر از خجالت و ندامت بہ دستش نیامد۔ بہ کشتن حضرت خواجہ علیہ الرحمتہ سعی مرفور بکار بردہ قلندرے را بطمع زر ماموز کرد۔ روزے کہ فرصت وقت دریافتہ قلندر را از در در آمد حضرت خواجہ علیہ الرحمتہ بنور باطن بر منشاء شر مقدمش کشف فرمودہ بہ خادمے کہ حاضر خدمت بود امر فرمودند کہ تا او را براند۔ آوردہ اند کہ با حضرت سلطان المشائخ سلطان قطب الدین را خصومتے بود و مدام بر آزار ایشان نظر میداشت روزے بہ سلطان المشائخ حکم فرستاد کہ کم از کم بخدمت بادشاہ بہر جمعہ ماہ باید رسید۔ اگرچہ حضرت سلطان المشائخ بر این حکم ہیچ التفات نہ نمودند۔ اما دیگران کہ در کمین گاہ نفاق و عناد بودند خاطر بادشاہ را مطمئن ساختند بغایت آنکہ اگر بوقت مقرر حضرت سلطان المشائخ بخدمت بادشاہ نخرامد رفت غیرت اولوالامری بادشاہ تاب نیاوردہ در آزار حضرت سلطان المشائخ دقیقہ نخواہد گذاشت

Marfat.com

امّا از ان رو که به ناحق و آزار مردان حق کوشیدن و در چشم زدن دولت صد ساله را پایمال میکند پادشاه
را مرگ معلق در گرفت و بروز غره ماه باشارت خسرو خان از دست کسے کشته شد و از دولت دنیا و حیات
عقبے محروم و ناکام برفت +

صاحب اخبار الاخیار مے نویسد سلطان محمد تغلق شیخ نصیر الدین چراغ دهلی را باین کمال رتبت گرداشت
اینها کردی و در سفرها همراه خود گردانیدے گویند که او را وقتے جامه وار خود گردانید و بروز این
همه ها بموجب وصیت پیر خود تحمل کرد - و دم نزند رحمة الله علیه - وقتے سلطان محمد تغلق برائے
نصیر الدین محمود خوان طعام فرستاد - در آوندهائے زر و نقره و باعث فرستادن این جز
ایذا نبود - یعنے اگر ابا آورد و طعام من نخورد همین را ماده ایذا سازم اگر بخورد بگویم که در کاسه
زرین خوردی و ناسپاسی کردی خدمت شیخ هیچ نگفت سخنے از کاسه زرین که در آن بود برآورد
و بر دست نهاده [illegible] باندیشیدن خائب و خاسر ماند - شاه جلال گجراتی که صاحب کشف و
کرامات بود و [illegible] مرتبه عظیم و شانے رفیع داشت میگویند که اصل وے از ولایت
گجرات است [illegible] بنگاله بر تخت نشسته حکم کردے چنانکه بادشاهان - [illegible] و حکم میکنند
پادشاه [illegible] از جهت توهم و غلغله که قوال [illegible] گویان [illegible] او در [illegible]
که چون [illegible] شاه او در آمدند و بنیاد [illegible] کشمیر [illegible] شیخ [illegible] یا قهار
یا قهار - چون [illegible] زندگی یار خود [illegible] این کلمه [illegible] گویند [illegible]
بر زمین افتاد [illegible] الله - الله میگفت رحمة الله علیه +

تتمه

شیخ شهاب الدین [illegible] شیخ نجم الدین [illegible]
سلطان محمد تغلق [illegible] محمد عادل [illegible]
عادل نتوانیم گفت سلطان محمد تغلق او را [illegible]

Marfat.com

از صاحب منتخب التواریخ ملا عبد القادر بدایونی

واقعات زمان اکبر شاه بادشاه که با بزرگان و مشائخان بظهور پیوست این است و دران ایام
شیخ قطب جلیسری را که مجذوبی خرابانی بود از دست شیخ جمال بختیار طلبیده با اخبار فرنگیان
در بحث انداختند۔ و ارباب عقل و اجتهاد زمان را حاضر ساختند۔ شیخ گفت آتشے بلند افروزند
تا من با معارض خود در آیم و هر که به سلامت بر آید حق است همچنان کردند۔ و او دست در کمر فرنگی
زده گفت هان بسم الله و هیچ کدام از فرنگیان جرأت نکردند و او را از غیرت همراه فقیرے چند دیگر
در بکز فرستادند تا همانجا درگذشتند۔ و همچنین خیلے از مشائخ و فقرا را بجاها فرستادند و
همچنین شریعت و دین اسلام در روزه ها جدا جدا باختراع نام نهاده بودند و نبیرهاے شیخ ادهن را
از کبار مشائخ جونپور با اهل و عیال طلبیده باجمیر فرستاده وظیفه مقرر ساختند و یک دو سه در انجا
درگذشتند و بعضے تا الحال العبرت میگذرانند۔ و همچنین شیخ حسین نبیره حضرت خواجه معین الدین
قدس سره را که تسلیم خاطر خواه نمیکرد و بعد از اخراج بمکه معظمه و آمدن او از فتحپور و بهمان دستور
کورنش باستغنا نمودن و ادائے بے اخلاصی او فهمیده در بکز فرستادند تا در سال هزار و دو
نظام الدین احمد بتقریب التماس طلب قاضی فتحپوری از بکر و شیخ کمال بیابانی نام او را هم مذکور
ساخته همه را طلبیده از آنروئے که زمین بوس بجا آوردند جا مفر زمان طلبداشته حکم
خلاص فرمودند آنکمال بیابانی که قلابهاے او را در حبس خانه بکر نسبت با خانخانان بر آوردند و در نتهور فرستادند و شیخ حسین را باز حکم

نقل حکم
قاضی بلخ
بابت
قاضی فتحپور

بکیون بجز بسنا و کلمات بیان مبلغ یا نقد نکه از زکاة
العظام سلالة الاولیاء کرام شیخ حسین چشتی مقرر
سنه ۹۹۶ مبلغ مذکور بهمان دستور مقرر شده باید که عمال و متصدیان تمک و تنخواه
سال امور بدین موجب مقرر داشته مبلغ مذکور را بر ماهی بشرح الیه تنخواه نموده
در نگذرند و مخلص نمایند۔ تحریر فی ۲۷ شهر رجب سنه ۹۹۶ هـ

شاه محمد ان قاضی
شاه علی ان قاضی
ضلع الفقیر الحقیر الله

Marfat.com

مدد معاش در بکر فرموده نامزد همانجا ساختند چنانچه ازین پیشتر مذکور شود انشاء الله تعالی

ولد منه

شیخ عبد النبی صدر الصدور ولد شیخ احمد بن شیخ عبد القدوس گنگوهی است چند مرتبه بمکه معظمه و مدینه طیبه رفته علم حدیث را خواند و بعد ازان که باز گشت بر آمد از روش آباء و اجداد کرام سماع و غنا منکر بود و بروش محدثین سلوک می نمود و به تقوی و به طهارت و نزاهت و عبادت ظاهری اشتغال داشت چون بمنصب صدارت رسید جهان جهان زمین و مدد معاش و وظائف اوقاف بخلائق بخشید چنانچه در زمان هیچ بادشاهی اینچنین صدر باستقلال نه گذشته و عشر عشیر این که او داده نه داده و بادشاه را چندگاه نسبت به او آنچنان اعتقاد پیدا شده بود که کفش پیش پای او می نهادند آخر بجهت مخالف مخدوم الملک و سائر علماء بدنفس حیله گر که شعر

جاهلانند همه جاه طلب خویشتن را مسلما کرده لقب

و اعظم اسباب هبوط او این بود که زمانیکه بادشاه از سفر رانتنبور واله بتجهیز اقامت نمودند قاضی عبد الرحیم قاضی مهتر استغاثه نزد شیخ برد که بهمنی مبلغی متردی ازان بصرف مصالح عمارت مسجدی را که تعمیر آن منجو است کنم بنده بخانه بنا کرده و چون معارض مقتضی اندم بروش استهاد که خاک در دهانش باد زبان به نسبت نبی علیه السلام کشاده و اهانت گوناگون باهل اسلام رسانیده چون طلب بیدند آن بر بطلب شیخ نیامده پیر شیخ ابو الفضل را فرستادند و او را آوردند و شیخ ابو الفضل آنچه از مردم شنیده بود بعرض رسانید و گفت که سبب تجفیه از و بوقوع پیوسته و علما بعض قتل بعض به تشهیر و مصادره او قائل شده فرمودند که من هاشمیت گرفته ایم شیخ

درین باب گفتگوی سخت بود و چند شیخ از بادشاه خواست قتل او نکرد

و در پرده میگفت که سیاست شرعی تعلق به شما دارد از ما چه [illegible]

تقریب در بند ماند و اهل حرم شاهنشاهی بشفاعت بیت خلیص او برخاستند و خاطر شیخ

درمیان بود چون مبالغه شیخ از حد گذشت جواب فرمودند که من هاشمیت گرفته ایم شیخ

Marfat.com

بمجرد رسیدن بمنزل حکم تقتل او کرد۔ و چون این معنی بعرض رسانید خیلے درہم و برہم شدند و اہل حرم
از اندرون و سائر مقربان بہند از بیرون گفتند کہ این ملایان را شما نوازش فرمودند و کار ایشان
حالا بجائے رسیدہ کہ ملاحظہ خاطر شما ہم نمیکنند و بے حکم برائے اظہار حکومت و جاہ خویش مردم
را بقتل مے رسانند۔ و بچندان مقدمات گوش پادشاہی پر ساختند۔ کہ دیگر تاب نتوانستند آورد
و مادہ کہ از مدتے پارۂ غلیظ شدہ بود یکبارگی سر کرد و بر دن ریخت و شبے در حوض انوپ تلاؤ
آمدہ این ماجرا را باز نمودہ از مفتیان متحرک و مقننیان احداث تحقیق این مسئلہ مے نمودند یکے
میگفت کہ گواہانے کہ گذرانند کہ جرح و تعدیل کردہ باشند۔ و دیگرے میگفت کہ عجب از شیخ
عبد النبی آنکہ او خود را از اولاد امام اعظم رحمۃ اللہ علیہ میگرد۔ حالانکہ سب نبی از کفار مطیع الاسلام
موجب نقض عہد و ابراء ذمہ نمے شود چنانکہ در کتب فقہ حنفی مبسوط است این شیخ مخالفت
جد خویش چگونہ نمود۔ بہ یکبارگی نظر از دور بر جامع این منتخب انداختہ متوجہ باینجانب شدہ۔
نامبردہ پیش طلبیدند و فرمودند پیش بیا۔ رفتم۔ پرسیدند۔ کہ تو ہم شنیدہ کہ اگر نود و نہ روایت مثلاً
مقتضے قتل باشد و یک روایت موجب خلاص مفتیان را باید کہ روایت اخیر را ترجیح دہند
عرض کردم کہ بلے ہمچنین است کہ حضرت میفرمایند۔ مسئلہ انیت ان الحدود والعقوبات
بندے بالشبہات و معنی آنرا بفارسی ادا کردم بطریق تاسف پرسیدند کہ مگر شیخ عبد النبی
بر این مسئلہ مطلع نبود کہ آن برہمن بیچارہ را کشت و این خود چگونہ باشد عرض نمودم کہ البتہ
شیخ عالم است باوجود این روایت کہ دیدہ و دانستہ حکم کردہ ظاہرا از برائے مصلحتے بودہ باشد
فرمودند مصلحت چیست معروض داشتم کہ سد باب فتنہ و قلع مادہ دلیرے عوام در روایت
شفاء قاضی عیاض کہ درین باب بنظر آمدہ بود گذرانیدم بعضے خبایث گفتند کہ قاضی
عیاض مالکے است سخن او در دیار حنفی سند نیست۔ بادشاہ از من پرسیدند کہ چہ میگوئید گفتم
اگرچہ ایکے است۔ اما اگر معنی محققی اگر بجہت سیاست عمل بر فتوائے او کنند شرعاً جائز است
درین باب سخن بسیار گذشت و موے سبلت شاہنشاہی را در آنوقت مردم مے دیدند کہ چون

Marfat.com

سوے شیر برخاسته بودند و از عقب مرا مانع از بحث می آمدند یکبارگی را اعراض شده فرمودند
که این نامعقول است که میگوئی در حال تسلیم کرده و باز پس آمده در جبر ایستادم از آنرو باز
ترک دلیری مجلس مباحثه گوشه انزوا گزیده گاه گاه از دور کورنش میکردم و کار بار شیخ عبدالنبی
روز بروز تنزل پیدا کرد و نسبت بحجاب و اعراض و تفاصیل و مسلب دیده دست بکلام کشیده صدا
دربار میرفت و در همان ایام شیخ مبارک از آگره به فتحپور بجهت تهنیت امری آمده با مولوی
باجبر در میان نهادند الحمد شاد نمود که شما امام زمان خود و مجتهد اید در اجرای احکام شرعی
چه احتیاج باین جماعه دارید که هیچ بهره از علم بجز شهرت کاذب ندارند لعنت بر درگاه شما
استاد باشید و سبق پیش شما خوانده باشم چرا ما را از منت این ملاتیان خلاص نمی سازید
او کمر جد و اجتهاد در میان حقد و عناد بسته گفت و عده اجتهاد فرمانید و از ایشان خبر طلبید آن بود که
در باب اجتهاد بادشاه و فضیلت ایشان بر جمیع مجتهدان نوشته شیخ عبدالنبی و مخدوم
الملک را چون احاد الناس در آن مجلس پا جبیان بزور گرفته [illegible]
نکرده در صفت نعال نسبتند و خواهی نخواهی به جبر و کره برابر [illegible]
نوشتند چنانچه در ضمن وقائع سنوات مشروح گذشت و عاقبت الامر [illegible]
دادند - وفات شیخ - در سن نهصد و نود و یک بود و له منه - در سن خمس از تعیین و تسعمائه میرزا
هندال شیخ بهلول برادر بزرگ شیخ محمد غوث گوالیاری را که از اکابر اهل دعوت اسماء تشهیر
بود بادشاه با اعتقاد و اخلاص تمام داشت باغوای مفتیان واقعه طلب بکشت و سال
آن واقعه فقدمات شهید یافتند و میرزا هندال در بنگال خطبه بنام خود خواند ۔

در تزک جهانگیری

بادشاه نوید شنیدم که شیخ ابراهیم با فقرای دکان [illegible] مریدی جلبی من مضافات
لاهور آرسته کرده و بسیاری از افاغنه نیز هم براه [illegible] آیند و با اعتقاد و انقیاد [illegible]

Marfat.com

حکم دادم که او را حاضر آورده به سلطان پرویز حواله نمایند که در قلعه چنار گذارند او را نگاه دارند
تا آنکه شرط شهرت رجوع خلاق به تفریط گراید ۞

آخر مقاله ششم در ذکر فتح قلعه آسیر از تاریخ فرشته

و در زمان آن عمارت رفیع و خوش طرح و باغهای تکلف و حوضهای مطبوع که مثل آن مسجد
جامع در شهرهای معظم کمتر بنظر در آمد گویند وقتی که اکبر بادشاه فتح آن قلعه کرده به آگره
معاودت کرد از آنجا بر اعتقاد تمام باطوار کفر واشت فرمانی نوشت تا مسجدی را شکسته
بجای آن بتخانه بسازند ۞

از خزینة الاصفیا

مولوی مکرم خلیفه مولانا فخر الدین فخر جهان دهلوی روزی بتقریب ملاقات سید محمد خان دار وغه
آگره بود در آنجا مجلس سماع گرم شده مولوی در وجد آمد ناگاه قاضی الآبادی را در آنجا
گذر افتاد مولوی مکرم را بدان حال دیده از راه تمسخر گفت که مولوی مکرم را چه شده که این چنین
سرمستی می جنباند همانشب قاضی در خواب دیده بود که صورت مثالی حضرت
مولانا فخر الدین در آنجا رسیده و قاضی را از زمین برداشته بر زمین زد علی الصباح
چون قاضی برخواست دنبلی سخت بر سرین قاضی پیدا شد و شب و روز سر و سرین می
نهاید آخر بخدمت مولوی مکرم آمده معذرت کرد و شفا یافت ۞

مولانا حسن فیضی در زمان اوائل سلطنت سلطان ابو الفتح جلال الدین اکبر شاه هر آنچه
در باب حضرت خواجه حسین نبیره حضرت خواجه بزرگ معین الدین [illegible] نمود فساد ایجاد
نمود [illegible] آن بر عرض ارباب عرض و ابنا [illegible] ست چنانکه صاحب منتخب التواریخ
[illegible] شیخ ابو الفضل جامع اوراق اکبر نامه که از وجوه اولاد حضرت خواجه بزرگ

Marfat.com

انکار می کند الحق این خطا از دو حال خالی نیست ـ اول بوجه مخالفت
مذهب و مشرب که او را با علمای دین عقیده های صحیحین بود و بعضی از اکابران زمان در باب
تردید و انکار پدر نامدار کش که علم عهد و بیعت و نقض منقولات بر آن فرستاده بود و ادای شهادت که
از حضرت پادشاه بکشتن آن استعانت نموده اند و صفحه ناصفار که مقام عسلان آخر را تشنگی
بود با صفحه زمین هموار گردند و از نهضت و بر الواح صعوبت و شدت در روی داد چنانکه تفصیل
این احوال بشرح و بسط نموده جزو آئین کسری کرده اند که خلاصه الیفات شیخ ابو الفضل است
القصه شیخ مبارک با عیال و اطفال از آگره گریخته به نواح هادوتی برفت و جان خود را
به سلامت برد و دست تردان دیار به هزار سختی و صعوبت صد هزار زندگانی کرد و بعد از
سرگشتگی از حمله کشیدن بسیار در آن زمانه که پادشاه را با شیخ سلیم چشتی یکدلی نسبت
و صحبت در ترقی شد و از خانواده شیخ بسیاران به پایه بزرگی و منصب برتری رسیدند و نظر
پادشاه در ظاهر و باطن شیخ مرعی بود و شیخ مبارک [illegible] صلاح و سلیم و شیخ آمد و بشفاعت
شیخ سلیم از نواح هادوتی صادرت کرده باز به دیار آگره بگشت [illegible]
لابه گری [illegible] خاطر پادشاه را از مرکز راستی به گردانید و پسر بزرگ آن شیخ ابو الفضل
صحبت و آمیزش [illegible] پادشاه گشته و شیخ ابو الفضل بپیمانه او بزمره مقربان [illegible]
اختصاص یافته منظور دولت [illegible] تا آنکه هر یکی را از آن جماعه [illegible] کرامت عزیز است که رعایت
حق مکرر بسته بودند [illegible] و خواهی سوا ساخت ـ از نهایت یکی شیخ حسین ماجیری بود و دیگر

فائده ـ شیخ ابو الفضل [illegible] مقدمه مکتوب [illegible] فرزندی خواجه حسین نوشته است [illegible]
[illegible] ظاهر میشود که [illegible] پادشاه [illegible] خود [illegible]
و اینجا [illegible] ابو الفضل [illegible]
[illegible] اعدا [illegible] ایشان [illegible] حضرت [illegible]
[illegible]

Marfat.com

هم بسیار بودند مثل مخدوم زاده شیخ عبد النبی[1] و قاضی قصبه فتحپور و قطب جلیسری و نبیرهای شیخ ادهن
جونپوری و مخدوم الملک و نظام الدین و میر حبش وغیرهم رحمة الله علیهم اجمعین - اما شیخ ابو الفضل
که علامه وقت بود - و در سخن سازی و جیسا گری ذهن رسا داشت - هر آنکس که با قهر و عتاب بادشاهی
خطاب کرد بیشتر حکایات نا سزا و روایات خلاف واقع در تفصیل اعمالش مستزاد کرده جزو اوراق
اکبر نامه گردانید تا بچشم ظاهر نگر حقیقت راز مخفی و مستتر ماند - اما از روی نگهبان نکته شناس که
از کید و شبد ارباب دنیا غافل نبوده اند بربط کلام و طرز بیان می پندارند که این همه جو فروشی و گندم نمائی
بتقاضای نفس غدار و خودستائی پندار است القصه هر آنچه که باب شیخ حسین به پیرایه ستم شریکی
فقرا و فقدان وجود اولاد حضرت خواجه بزرگ حکایت آورده این همه اقوال قبیح را به ثقات و عدول
آن زمان که ساقط العدل و عدول التفات بوده باشند - حواله مینماید غائیش اینکه خواجه را حضور
میگویند - و از جهت دعوی فرزندی خواجه حسین را به تکذیب و ابطال میرساند - اما عبد القادر
اوزبکی که صوفی مشرب و حنفی المذهب بود - و بخدمت بادشاه در سفر و حضر زندگی میکرد و نیز خدمت
کتابت واقعات و غیر آن باو مفوض بود - تفصیل احوال و تشریح اینمقال را در منتخب تواریخ بشرح بسط
ضبط نموده و نقاب اجمال و احتمال از پیکر نفس الامر برداشته شاید سخن را بمکذب اصلان یقین ورزیده
است پس درینمقام حیرتم نمی گزارد - و بوالعجب می نماید که شیخ ابو الفضل با آنکه از علوم عرفی بهره وافی
داشت بخلاف تواریخ سلاطین پیشین - و ملفوظات اولیاء کاملین بروایت انچنین حرف و حکایت باطله
چگونه مبادرت کرد - و شهادت ارباب عرض و ابنای جنس که درپی قهر و استیصال بودند مرکز اثبات

---

[1] نبیره شیخ عبد القدوس گنگوهی که درویش فقیه بود - احداث ملک بادشاه و شیخ مبارک را باید میگفت که در اخراج شیخ مبارک
سعی نموده - بر محضر احداث شیخ مبارک اتفاق نموده بود - شیخ نظام الدین بخاری بود صابری چشتی که جلال الدین اکبر شاه
بجهت آنکه حسن لاقی با در جوع زیاد داشتند و خلاف شیخ مبارک بود - حکم اخراج او که منظور داد و همچنین نور الدین
جهانگیر بادشاه شیخ محمد و اولاد گنگوهی صابری چشتی را بجهت سلوک جاده شیخ او بدانشیر دو نیز فرستاده بود -

[2] شیخ مبارک خلاف [illegible]

Marfat.com

قرار داده اصل قضیه را منعکس ساخت و بسعایت و شکایت خدا شناس صوفی پوش و برعایت
و حمایت فرومائیگان خدا فراموش جد بلیغ و سعی موفور بکار آورد و بزعم خود نقش مراد را بر مدعا نشاند
اما در نظر الوالارباب باین همه کارنامه ریو دریا همچو نقش بر آب است و خط جاده سراب زیرا که هر آن کسے
که منقولات و ملفوظات حضرت خواجه سلطان العارفین شیخ حمید الدین صوفی السوالی و حضرت
خواجه فریدالدین مسعود شکر گنج رحمة الله علیهم را که ایشان همزمان و همنشین حضرت خواجه بزرگ
بودند بچشم شوق و ارادت دیده باشد بتعیین مے پندارند که هر آنچه که بعلم حضرات ایشان
عین الیقین بود برائے ما و یاران طریق ما حکم حق الیقین دارد و بعد از آنکه حضرت سلطان المشائخ
محبوب الٰهی در فوائد الفواد نقل فرموده تصدیق بر تصدیق و تحقیق بالائے تحقیق است در اینمقام
شیخ بوالفضول و ثقات و عدول او کیانند و کیستند که تجاوز و مقابل انحنین اثبات علیم حرف
دیگر بر زبان آرند و حضرت خواجه را حضور پسندیده وجود اولاد ستوده نهاد را بے اصل و
مقصود قرار دهند لَعْنَتُ اللّٰهِ عَلَى الْكَاذِبِيْنَ - دوم آنکه حضرت شیخ بسیار اولوالعزم و
صاحب حال بود و بادشاهانه زندگی میکرد و خلائق بیشمار باو رجوع داشتند و ندر و فتوح
بغایت میرسید و وقتیکه بادشاه را بحضرت او ملاقات دست داد حضرت شیخ که سخن دنیا
نمیدانست و از آداب خدمت شاهان غیر مانوس بود بطیب خاطر متوجه نشد و همچنین بادائے
زمین بوس که نوعی بعبادان دولت سلطانی در منزل ستائش دلاور گرے تعظیمش نام کرده بودند و
امتیاز خلوص و محبت و امتحان یگانه و بیگانه همبران ادائے نامشروع منحصر بودن پرداخت
بادشاه را از ینمعنی خیلے واهمه در سر شد و نیز دیگران که منتظر و متمنی مدام بودند باظهار ادائے
خاطر بادشاه را منغض کرده به پیرایه شکایت فقرا و مساکین [illegible]
افسانها ساختند و بترغیب زر کثیر که بتقریب [illegible] فتوح [illegible] اطراف
و اکناف میرسید بقرار داد اخراج شیخ [illegible] الله [illegible]
خواهی بیداد [illegible] بایوان بادشاه [illegible]

Marfat.com

[illegible] اسلامی و استقلال که از حضرت شیخ پیش از این ظهور آمده بود قیام او را در [illegible]
[illegible] صولت و سطوت بادشاهی [illegible] حکم فرمود که [illegible] حضرت شیخ [illegible]
[illegible] کرده سفر کند [illegible] که از شب [illegible] مظلومی و [illegible] بود [illegible]
[illegible] رسیده [illegible] بر ایشان [illegible] آید [illegible] بر آن استقامت دارند
[illegible] شیخ با دل غم رسیده [illegible] از خدمت [illegible] بزرگوارش [illegible] مایوس [illegible]
[illegible] که [illegible] مشهور از سفر حجاز باز آمده [illegible] یافته [illegible] اندیشه سابق
[illegible] بود [illegible] فرستاده [illegible] زندان [illegible] نشانده [illegible] دراز شیخ [illegible]
[illegible] به [illegible] دو نفر [illegible] زندگی [illegible] شیخ ابو الفضل [illegible] دکن یکی از [illegible]
[illegible] بسیار [illegible] حرم محترم بادشاه [illegible]
[illegible] حضرت شیخ [illegible] آگاهان [illegible]
[illegible] بزرگوارش [illegible] حضرت [illegible]
[illegible] چهار [illegible] پاکش [illegible] عالی [illegible]
[illegible] عوام است [illegible] آن [illegible] شیخ [illegible]
[illegible] اقتضا [illegible] شش [illegible] فرزند [illegible]
[illegible] چهار در اکبرنامه نوشته اند [illegible] از دایره وهم و قیاس است [illegible]
[illegible] اگر [illegible] اول بادشاه را [illegible] فرزندی خواجه [illegible]
[illegible] بزرگ غلط است [illegible] بوده [illegible] سبب تولیت رسانیدند و
[illegible] شهزادگی [illegible] فرزندی بود سکوت ورزیده
[illegible] حکم [illegible] دعوی فرزندی
[illegible]

Marfat.com

منصب وراثت به اولاد دختر منحصر میشود - آن محمد مردم زاده آفاق را از استحقاق مسند نفی
داشته بالمات حق و مرافق او نه هستند مگر اینکه حضرت شیخ حسین را بجهت اولاد دختری
و اشتهار محض افترا بود - و انچه سخن سازی و روباه بازی شیخ ابوالفضل بزعم فقیر بوده انچه
بوده باشد که بچشم ظاهر نگر - انکار ماضی و اعتراف حال که در اکبرنامه موجود است تصدیق
نماید - زیرا که اگر قول شیخ ابوالفضل و بابا اکزیب دعوی اولاد خواجه حسین بود سخن
منصب شیخیت و تولیت مزار حضرت خواجه بزرگ باز بر دستور سابق به شیخ مغرالله بیان
عزت و حرمت استقرار و استمرار نه یافتی - و نور الدین جهانگیر بادشاه در روزنامچه خود که
به تزک جهانگیری موسوم است - در سن هفتم جلوس خود شیخ حسین را بر خواجه بزرگ
هزار روپیه بطریق خیر مقرر ماهیانه داد - و در فرمان اوقاف مزار شریف حضرت خواجه
سه قسمت کرده یک حصه بحضرت شیخ مغرالله رسانیدی و تجدید نشان تولیت شیخیت
قرار حضرت خواجه بزرگ بعهد دولت خود ترتیب داده عطایای منصب گرامی بحوالهٔ شیخ
خواجه بزرگ بنیاد ذکر کرده - و بعد ازین که شاهجهان بادشاه نشان جلی صباب تسلیم
فتوح صادر شده بود جهان آرا بیگم بنت شاهجهان بادشاه کتابی موسوم به مونس الارواح
حضرت خواجه بزرگ نوشته - به قول حضرت شیخ مولانا عبدالحق محدث دهلوی اتفاق کرده
وجود اولاد امجاد بر حق قرار داده - و سلطان محی الدین اورنگ زیب عالمگیر
بحضرت شیخ سید محمد سجاده نشین زرکثیر و خلاع و فیل صاحب جمالکه
مورخ عهد عالمگیری مرقوم گشته - جلوس چهارم و هشتم
قطب الدین شاه عالم بهادر
شیخ سراج الدین و بعد آن بحضرت شیخ

[illegible] انکار ماضی عبارت است [illegible]
نموده نمیشی از پایه تحقیق و منزل [illegible]

Marfat.com

وفقرا و صلحا و اکابران و خدام روضهٔ منورهٔ حضرت خواجه بزرگ لقب کتابت آورده اند و دیگر
فرامین و اسناد شاهان دهلی و بالخصوص سند مطالبات که بطور دستور العمل انتظام اوقات
روضهٔ منورهٔ ابو البرکات معین الدین اکبر ثانی بادشاه دهلی بحوالهٔ آئین قدوم و تصدیق فرشاهی
ترتیب و تکمیل فرموده به حکام دولت انگلشیه فرستاد و حکام عالیمقام باتباع آن بالاستحکام احکام
نافذ فرمودند و حوالهٔ سرور الصدور ملفوظ حضرت خواجه سلطان التارکین و فوائد الفواد ملفوظ
حضرت سلطان المشائخ نظام الاولیا و سیر الاولیا مولفه سید محمد کرمانی خلیفهٔ حضرت سلطان
المشائخ و سیر العارفین مولفهٔ مولانا درویش جمالی و گلزار الابرار مولفه شیخ محمد غوث بن حسن بن موسی
شطاری و اخبار الاخیار مولفه حضرت شیخ عبد الحق محدث دهلوی و منتخب التواریخ مولفه ملا عبد القادر
مورخ عهد اکبری و تاریخ فرشته مولفه ملا محمد قاسم و سیر الاقطاب مولفه شیخ اله دیا چشتی و مرات الاسرار
مولفه شاه عبد الرحمن چشتی و خزینة الاصفیا مولفه مفتی غلام سرور لاهوری و مناقب المحبوب
مولفه مولوی نجم الدین جهونجهونوی و مخبر الاولیا مولفه شاه رشید الحق نبیرهٔ حضرت شیخ یحیی
مدنی احمد آبادی و رسالهٔ ادهمی مولفه ملا عبد الباری بخاری الاجمیری و اقتباس الانوار
و جوامع الکلم و اشجار الجمال و رسالهٔ ابراهیمیه ملفوظ حضرت شاه ابراهیم چشتی و مدائن المعین مولفه
مولانا شیخ رحمت الله دهلوی که در عهد حضرت محمد شاه بادشاه تالیف یافت در باب تاهل
حضرت خواجه بزرگ معین الحق معین الاولیا قدس سره و نیز تولید و تناسل و بقائے
اولاد پاک و رونق و زینت منصب سجاده نشینی بوجود باجود ایشان در دهن منکران اولاد امجاد
خاک مے اندازد مولف همچمدان اکثر از کتب و تذکرها و فرامین مسند جه ما سبق و غیر آن
سوادها گرفته جز و رساله نه اگرد آنیده است که مقام تشکیک و اشتباه را در مدخل نباشد و علاوه
آن که بالامر قوم گشت جماعه از اکابران و بزرگان دار الخیر اجمیر سانحهٔ دیگر بر زبان دلرند و آن نسبت
که دران زمان که شیخ مبارک در قصبهٔ ناگور سکونت داشت با زنے از خیل کنیزان حضرت صاحب
سجاده خواجه سلطان التارکین شیخ حمید الدین صوفی سوالی متاهل شد و از بطن او پسران و

Marfat.com

یک دختر بوجود آمدند۔ شیخ ابوالفیض فیضی و شیخ ابوالفضل وغیره چون شیخ ابوالفضل را دولت
کامرانی دست داد۔ و بسلک خدمت ملازمان شاهی سربلندی یافت۔ معاصران او حسد بردند
و از سستی نسب او سخن هائے زشت و زبان تا به بادشاه رسانیده۔ از کنیزک زادگی او حکایت
آوردند۔ چون بادشاه را بر همینی آگهی شد۔ و از شیخ ابوالفضل استفسار کرد۔ او جواب داد که
مادرش از دودمان حضرت خواجه تارکین شیخ حمیدالدین صوفی ناگوری صحیح النسب است و نسبت
خاله زادگی با حضرت شیخ حسین اجمیری دارم که او هم بن ابن عم حضرت خواجه تارکین است و بزمان
طفلی من و حضرت شیخ حسین در قصبه ناگور یکجا بودیم۔ زیرا که پدر بزرگوار حضرت شیخ حسین خواجه
معین الدین ثالث بزمان غلبه کفر و تاخت آوردن پیکر پرستان ترک اجمیر کرده به ناگور طرح
اقامت میداشت و همونجا دختر جمیله و عفیفه از بزرگان حضرت خواجه تارکین قدس سره
که به نسبت بعید خواهر مادر من باشد در عقد نکاح آورده بود۔ باستماع این بادشاه تصفیه این
قضیه را به استفسار حضرت خواجه حسین اجمیری محمول کرد۔ چون حضرت شیخ مغرالله از سفر
حجاز بار آمده بمقام فتحپور به بادشاه ملاقی شد پرسید که آیا شیخ ابوالفضل را با حضرت شیخ
نسبت خاله زادگی صادق است۔ چون حضرت خواجه حسین این سخن بشنید در غضب شد۔ اما بنظر
مصلحت وقت هیچ نفرمود۔ و سخنهائے دیگر پرداخت بالآخر چون بادشاه دریافت این حال
استبداد کرد حضرت شیخ طوعاً و کرهاً فرمود کل مومن اخوة۔ از آن روز شیخ ابوالفضل با حضرت
شیخ کینه در دل گرفت و مدام مستدعی وقت بوده بتائید و تقلید مشائخ فتحپوری که بشفاعت ایشان
روئے فلاح دیده بود حکایت و شکایت حضرت شیخ از سر نو بنیاد داده و نیز سخنهائے دیگر ناقص
خاطر بادشاه را مکدر و منغض کرده بودن بعد در قلعه بر دستورے خواست القصه
خدا و رسول خدا تحریف و تجدید بعمل آرند و مناسک دین و اسلام [illegible] اول [illegible] از قیاس
و عقول قرار داده به دلائل عقلی و براهین رسمی آئین نو بنیاد کنند۔ و در کلمه طیبه تصرف نموده بنام
بادشاه احداث نمایند در پرستیدن آتش و آفتاب بصلاح دنیا و فلاح عقبی پند اشته در امر و

Marfat.com

نواہی شرعیہ اختلاف درمیان آرند۔ و بہ استیصال مسجد کہ حکم خانہ خدا دارد۔ امر فرمودہ بتاسیس
و بنا صنم خانہ سَوَادُ الْوَجْهِ فِي الدَّارَيْنِ گشتند۔ و اذیت و آزار ارباب حق و تالیف و توفیق
ملحدان و کافران مطلق ہنجار و شعار کردند۔ و اینہمہ بنظر حصول جاہ و خاطر و پاسداری رجگان
باطلہ بود حیف است و ہزار حیف کہ در دو دنیا طلبی بنیاد دیوان دین و اسلام برباد دادند
و باحکام آئین و آرایش پیکر و اصنام پرداختند۔ اگر بمقتضائے طینت و عادت با حضرت
خواجہ حسین انکار اولاد کردہ بہ تعصب و تشدد آیند و باستیصال و تخریب او نظر برگمارند
بو العجب نیست۔ بہر حال از بسیار قال و مقال دم در کشیدن و مہر خموشی بر لب زدن بہتر
از گفتن و بسیار گفتن است۔ فردائے قیامت قریب۔ و دیوان محشر و دادگری داور محشر موعود
و متیقن است اینک زمان جزا و سزا بر سر و تلافی ستم و داد رسانی بیداد و جفا مقرر۔ فلہذا از
شکایت زمانہ و ارباب زمانہ درگذشتہ نظر بر معدلت و تصفت منتقم حقیقی برگماشتہ فارغ باشیم

باب سوم

در تذکرہ اولاد و احوالی حضرت خواجہ بزرگ قدس سرہ مشتمل است بر دو اصل و دو فرع

اصل اول

از حضرت خواجہ قطب الدین بختیار کاکی اوشی قدس سرہ

آن واقف اسرار حقیقت آن کاشف عرفان معرفت آن خازن خزینہ وحدت و صاحب مکانت بالا و بالا
قطب الاقطاب خواجہ قطب الدین بختیار قدس سرہ اصل او از خاک پاک اوش است

Marfat.com

هیزدهم از علوم صوری و معنوی بهره کامل بدست آورده دولت اختصاص ارادت و تشریف خلافت
از خدمت شیخ الاسلام معین الاولیاء حضرت خواجه بزرگ دریافت و تلمیذ الرحمن بود و غیر آنکه
چشم را بحرف آشنا کند کلام الهی تا به پارهٔ چهاردهم محفوظ دل و ملفوظ بر زبان میداشت شرف بیعت
در سال پنجصد و نود و هفت و فضیلت خلافت در سن شش صد و بست منقول است زمانیکه خواجه بختیار
قطب الاولیاء در مصر سعادت ملتان در وده فرمود جنود چنگیزی بر نواحی پنجاب هجوم آورده
با ناصر الدین قباچه در آویخت و بازار جدال و قتال را با نائرهٔ تفنگ و برق تیغ گرمی هنگامه
در داد و ناصر الدین قباچه از پنجنین دار و گیر ستوه آمده استمداد همت از خواجه بختیار قطب الاولیا
درخواست کرد. و خواجه بختیار یک نوک تیر باو مرحمت فرمود فاتحه خیر گفتند. ناصر الدین قباچه این عطیه
گرامی و بشارت بزرگ را فال فتح و ظفر پنداشته حملهٔ دلیرانه و جرات مردانه بکار آورد و ترکان
چنگیزی تاب مقاومت و مجال استقامت در خود ندیده آئین انضطراب و مسلک فرار اختیار کردند
آورده اند که خواجه بختیار از ملتان بدهلی آمد و موضع کیلوکهری که الحال در آنجا مقبرهٔ همایونست
مقیم شد. محمد عطا قاضی حمید الدین ناگوری و دیگرها از ارباب یقین سعادت دریافتند و سلطان
وقت هم بطریق ارادت و انقیاد جبین نیاز بر سنگ آستانه می فرسود. و شرف حضوری خدمت
را بهبود صوری و معنوی پنداشته توسل عقیدت و ارادت می افزود. نقل است که خواجه بختیار
قطب الاولیاء را در پنج سالگی خضر علیه السلام به ملا ابو حفص نام سپرد کرده در باب تعلیم و تعلم
قدمی بلیغ فرموده بود. تا آنکه خواجه قطب الاولیاء اکتساب علوم عقلیه و نقلیه فرموده از خدمت
ملا ابو حفص رخصت شد و به صحبت آباد بغداد رسید و با شیخ شهاب الدین سهروردی و شیخ [illegible]
کرمانی رحمة الله علیه [illegible] صوری و روابط معنوی افزوده بعزم هند [illegible]
تبریزی تا بدستان رسیده و بصحبت شیخ بهاء الدین زکریا رحمة الله علیه یک چند توقف ورزیده
به دار السلطنت نزول اجلال فرمود و آنجا به پیرایهٔ عقیدت و ادب اجازت شعوری ملازمت از حضرت
معین الاولیاء خواجه بزرگ درخواست کرد. از حضرت خواجه بزرگ ارشاد رفت که بعد مکان [illegible]

Marfat.com

قرب جان میت ہمونجا مشغول بودن شاید۔ وماہم بعالم اسباب بہ شما نوا ہیم رسید۔ آوردہ اند کہ
حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا بعد ازین عزیمت دہلی فرمود و بہ اہالی موالی آن دیار فیض و نعم
علیقدر مرام بخشید۔ و شیخ فرید مسعود گنج شکر ہمدر آن زمان حاضر خدمت خواجہ قطب الاولیاء
بود۔ و در گوشہ تنہائی و گنج بینوائی اعتکاف داشت۔ چون بملازمت لازم الاطاعۃ حضرت
خواجہ بزرگ معین الاولیاء مشرف گردید۔ فرمودند بابا بختیار شاہبازی بدست آوردہ کہ غیر از
سدرۃ المنتہی بجائے دگر آشیانہ نہ بندد۔ و ہمدین محل باتفاق ہر دو خدیو بزرگ بانعام حقائق
و معرفت بہ حضرت خواجہ مسعود شکر گنج مفوض شد۔ و پس از ایام چند خواجہ بزرگ معین الاولیاء
بصوب دار الخیر اجمیر معاودت فرمود۔ و حضرت خواجہ بختیار ہم تاب مفارقت نہ آوردہ غائبہ
اطاعت سفر بر دوش ہمت برداشت ہنوز دور از نظر نرفتہ بودند کہ جماعہ کثیر با دل ہائے دردمند
و جانہائے مستمند در تعاقب رسیدند۔ و بہزار خشوع و خضوع سکون خواجہ بختیار قطب الاولیاء
در دہلی التجا کرد۔ حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیاء بر حسب حال نظر فرمودہ خواجہ قطب الاولیاء
را وداع کرد۔ و بہ قیام دہلی دستورے داد۔ خواجہ بختیار قطب الاولیاء با دل اندوہگین و دیدہ
اشکبار برگشتند و در تلقین و تدریس ارباب سلوک و سیر اشتغال فرمود۔ روزے خواجہ را برین بیت
وقت خوش بود شعر

کشتگانِ خنجر تسلیم را ہر زمان از غیب جانِ دیگر است

و مدت چار روز در حالت سکر و استغراق درگذشت۔ ناگاہ سر مبارک در آغوش شیخ محمد عطا
قاضی حمید الدین ناگوری فراز کردہ قدم پاک بر زانوئے مولانا شیخ بدر الدین غزنوی دراز
فرمودند۔ قاضی محمد عطا از جمال باکمال بشارت قرب و اشارت وصال دریافتہ استفسار
کرد کہ در باب حفاظت امانت و ارشاد و در مقدمہ استقرار آئین جادہ خلافت تردد چیست
فرمودند کہ خرقہ و عصا و نعلین و مصلا کہ بواسطہ حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیاء بما رسیدہ است
بہ شیخ فرید الدین مسعود باید سپرد۔ و بعد ازین ہیچ نگفت و محمل زندگانی از اقامت دار فانی بربست

Marfat.com

قدس اللہ روحہ ✦

تفصیل خلفاء بزرگش اینست

خواجہ فرید مسعود۔ بدرالدین غزنوی۔ شیخ برہان الدین بلخی۔ سلطان شمس الدین التمش۔ مولانا فخرالدین جلوانی
شیخ احمد۔ شیخ حسین۔ شیخ فیروز۔ شیخ بدرالدین موتاب۔ شاہ خضر قلندر۔ شیخ نجم الدین قلندر
شیخ سعدالدین۔ شیخ محمود۔ مولانا محمد۔ مولانا سید۔ شیخ صوفی بدھنی۔ شیخ ابوالقاسم۔ شیخ
نظام الدین ابوالموید۔ شیخ تاج الدین منور رحمۃ اللہ علیہم اجمعین ✦

ذکر خواجہ سید الحق والدین مسعود شکر گنج قدس روحہ

سالک مسالک تفرید و توحید مرد میدان زہد و توکل و تجرید بدر السالکین شمس المجاہدین
قدوۃ العارفین۔ برہان الاولیاء تاج الاصفیا حضرت خواجہ فرید الحق والدین مسعود شکر گنج
قدس روحہ کہ پدر بزرگوارش بزمان سلطنت شہاب الدین غوری از کابل بہ لاہور آمد و با دختر ملا
وجیہ الدین خجندی متاہل شد۔ نسب پاکش ہفدہ واسطہ بہ سلطان ابراہیم بن ادھم میرسد ولادت
باسعادت حضرت خواجہ فرید در سال پنجصد و ہشتاد و چہار بوقوع آمد۔ وقتیکہ خواجہ بختیار قطب الاولیاء
بملتان آمد خواجہ فرید را در مسجدے مشغول بکتاب دید پرسید چہ خوانی عرض کرد نافع است فرمود نافع خواہد شد ہمانجا
خواجہ فرید مسعود روئے نیاز بر قدم پاک نہادہ بیعت کرد۔ و پس از چند سال بدہلی آمد و بعد خدمت کشیدن ریاضت
و اکتساب مراتب صفوت از ملازمت حضرت خواجہ قطب الاولیاء خرقہ خلافت دریافت۔ چون طنطنہ
کرامت و شہرت ولایت او در اقصائے عالم مشہور است۔ جوق جوق اہل محبت [illegible]
خواجہ فرید مسعود از ہجوم و کثرت منزل و عادت عزلت [illegible] بسمت ہانسی آمد [illegible]
ورزید۔ با اینہمہ ارباب فقر و فخر عقب نمیگذاشتند و آن زمان قاضی شہاب الدین [illegible] اجودھن بود
دنیا پرستی میکرد۔ بر حال و احوال خواجہ فرید وقوف یافتہ در نائرہ حسد گرم بسوختن۔ و اعیان و اشراف
اجودھن بر اجتماعیت بہ تکلیف خواجہ فرید مشغول ترغیب داد۔ و از حاکم ملتان باظہار مقدمات خلاف واقع

Marfat.com

بہائے اخراج و استیصال خواجہ فریدؒ خود درخواست کرد۔ اما حاکم ملتان کہ از حقیقت حال کماہی آگہی داشت
قاضی مذکور را معزول و مقہور نمود۔ الحاصل چون قاضی مذکور را غیر از خجلت و تشویر چیزے بدست نہ آمد
بقبول صلہ معقول قلندرے را بہ آزار خواجہ فریدؒ مامور کرد۔ روزے کہ خواجہ فریدؒ دامن ردا بر روئے خدا نما
کشیدہ مشغول بحق بود۔ قلندر سر از در۔ درون حجرہ در آمد و میخواست کہ بخواجہ آزار رساند۔ خواجہ بتصرف باطن
آگاہ شد۔ بہ خادمے امر فرمود کہ قلندر را بگوئید کہ از ینجا برود۔ وگرنہ رسوائے جہان خواہد شد۔ قلندر چون
این سخن بشنید بحال خود نماند و رو بہ فرار نہاد۔ فرمود صاحب اخبار الاخیار کہ خواجہ فریدؒ را در آغاز مجاہدہ
روزہ طے اتفاق افتاد روزے کسے بوقت افطار طعام آورد۔ خواجہ فریدؒ ہنوز تمام نخوردہ بود
کہ استفراغ شد۔ چون بامداد بملازمت خواجہ قطب الاولیاؒ مشرف شد۔ فرمود بابا فرید طعام شبینہ از
مال حلال نبود الحمد للہ کہ از ان محفوظ داشتند۔ صاحب تذکرۃ العاشقین آوردہ است کہ تاجرے با چند
مہار شتر کہ محمول بنبات و شکر بودند بہ دہلی میرفت۔ چون بہ اجودھن رسید خواجہ فریدؒ پرسید کہ بر پشت
شتران چہ بار آوردہ گفت نمک است۔ فرمود نمک خواہد شد۔ چون بہ دہلی رسید و بارہا بکشاد ہمہ نمک بود
از راحت القلوب مولفہ خواجہ نظام الدینؒ نظام الاولیا منقول است کہ روزے محمد یار نام کہ از یاران
خدمت بود۔ از بس سراسیمہ و مضطر بخدمت آمد۔ چون حضرت خواجہ فریدؒ مسعود وجہ ملال و موجب ضجر حال
پرسید التماس کرد کہ برادر من بحال زار باشد و مرض گرفتار است او را ہمکنار نزع گذاشتہ بخدمت رسیدم
فرمود نظر بخدا باید داشت۔ اینک زود برو۔ و نیک ببین کہ برادرت از قضائے معلق رستگاری
یافت ہماندم محمد یار شادان و فرحان بجائے خود آمد و برادر مایوس الحیات را مضمضہ صلواۃ
نگریست۔

و از مشاہیر خلفایش تفصیل انیست

خواجہ نظام الاولیا۔ شیخ جمال الدین ہانسوی۔ شیخ علی احمد صابر۔ بدر الدین سلیمان۔ شیخ
نظام الدین شہید۔ بدر الدین اسحاق۔ شیخ زین الدین۔ شیخ نجیب الدین متوکل۔ شیخ داؤد بالہی
شیخ جلال الدین۔ شیخ رکن الدین۔ سید محمد کرمانی۔ شیخ منتخب الدین۔ شیخ برہان الدین غریب

Marfat.com

شیخ یوسف - شیخ برہان الدین صوفی - شیخ محمد مکانی - شیخ شکر ریز وغیرہ رحمۃ اللہ علیہم اجمعین - و تاریخ وفات خواجہ فرید در سن ششصد و شصت و چہار مرقوم است +

شیخ بدر الدین غزنوی چشتی

خلیفہ حضرت قطب الاولیا خواجہ بختیار است بسماع رغبت تمام داشت - بزرگان ہمعصر بر عظمت و شیخیت او متفق بودند - و او ہمصحبت خضر علیہ السلام بود مرقد او پائین مزار قطب الاولیا خواجہ بختیار است و در سال ششصد و پنجاہ و ہفت تاریخ وفات او منقول است +

شیخ نظام الدین ابو المؤید

مرید شیخ عبد الواحد غزنوی است چون بہ دہلی آمد بشرف ملازمت خواجہ قطب الاولیا کار خود بجائے رسانید و خرقہ خلافت پوشید - شیخ جمال الدین کولوی از اولاد اوست تاریخ وفات او در سال ششصد و ہفتاد و دو رقم نمودہ اند +

قاضی حمید الدین ناگوری

نام او محمد بن عطا است مولد او بخارا و منشاء او ناگور و مدفن او دہلی است در آغاز قاضی ناگور بود بالآخر در تجرید و تفرید پرداخت و در بغداد رفتہ از شیخ شہاب الدین سہروردی مرید شد و او را بخدمت خواجہ بختیار قطب الاولیا ارادت و اثق و محبت صادق بود - و تا بدم واپسین در ارادت و محبت دقیقہ فروگذاشت نہ نمیض صحبت و نسبت خواجہ قطب الاولیا [illegible] دوست میداشت تا آنکہ علماء وقت و نبالش گرفتند و [illegible] - قاضی حمید الدین را تصنیفات بسیار است از آنجملہ کتاب [illegible] در تاریخ وفات او در سال ششصد و ہفتاد و ہشت مذکور است +

Marfat.com

شاہ خضر رومی

مشرب قلندریہ داشت صاحب کرامتِ عظمی و خوارق کبرے بود چون بہ ہندوستان آمد بملازمت خواجہ بختیار قطب الاولیا مشرف شد۔ و کلاہ و خرقہ دریافت و بولایت معاودت فرمود سلسلہ او قلندریہ چشتیہ مشہور است +

شیخ جمال الدین خطیب ہانسوی قدس اللہ سرہ العزیز

شاہباز عرصہ لاہوت شیر دلیر بیشہ بیشہ جبروت فرید العصر فرید الاقطاب جمال الاولیا شیخ جمال الدین خطیب ہانسوی قدس سرہ کہ سلسلہ نسب او بہ امام ابوحنیفہ میرسد۔ خلافت از حضرت خواجہ فرید مسعود۔ جامع کمالات بود خواجہ فرید بتقاضائے محبت او دروازہ سال در ہانسی سکونت داشت۔ و میفرمود جمال۔ جمال ما است۔ و گاہ میفرمود جمال میخواہم کہ بہ گرد سرت بگردم۔ و ہر کرا خواجہ شیخ فرید خلافت میداد باو میفرستاد اگر او قبول میکرد درست مے بود۔ اگر او۔ رد میکرد باز خواجہ فرید قبول نمیفرمود۔ روزے شخصے بخدمت خواجہ فرید آمد۔ از و پرسید۔ جمال ما چہ حال دارد جواب داد کہ از آن روز کہ بشما نسبت درست کردہ است اسباب دنیا و شغل خطابت ترک داد و محنت سقیم و بلائے عظیم میکشد باستماع اینمعنی خواجہ فرید مسرور شد۔ و فرمود۔ الحمد للہ کہ خوش میباشد و بعد وفات در واقعہ دیدند و حال پرسیدند گفت چون مرا در گور کردند فرمان رسید کہ بصلوٰۃ دوگانہ صلواۃ البروج متصل نماز شام بخشیدم۔ آوردہ اند کہ بعد چند گاہ بنظر بنیاد قبہ بالائے قبر آن کاویدن آغاز کردند۔ چون بہ نزدیک لحد رسیدند سمت قبلہ غرفہ نمودار شد و بوئے لطیف و رائحہ بہشت یافتند۔ ہمان ساعت از آنجا دور شدند و باز پوشیدند۔ رحمۃ اللہ علیہ +

Marfat.com

شیخ نجیب الدین متوکل

برادر حقیقی و خلیفه شیخ الکبیر خواجه فرید مسعود است صاحب حال و کمال بود۔ صاحب اخبار الاخیار میفرماید که روز عید درویشان جمع آمدند و ما حضر نو استند در خانه شیخ چیزے نبود۔ کوزه آب پیش درویشان آورد و گفت که ما حضر همین است درویشان روشن ضمیر بطیب خاطر کوزه آب گرفتند و آب نوشیدند وفات شیخ در سال ششصد و هفتاد و یک هجری مذکور است ✦

شیخ بدر الدین بن علی بن اسحاق بخاری

از اعاظم خلفائے خواجه فرید است عالم علوم صوری و معنوی بود در آغاز با درویشان انکار داشت اما بتصرف باطن حضرت خواجه فرید متوجه شده خرقه و خلافت یافت و بمرتبه کمال رسید تاریخ وفات ششصد و نود منقول است ✦

شیخ منتخب الدین چشتی

ارادت و خلافت از حضرت خواجه فرید داشت معقول است که از عالم غیب دو تا ملعت زرنگار بار میرسید و او از قیمت آن به ما یحتاج درویشان میپرداخت در سن ششصد و نود و پنج وفات یافت ✦

سید محمد بن سید محمود کرمانی

از عمائد احباب و اعیان اصحاب خواجه فرید است اول [illegible] بجا جوهین به پابوس حضرت خواجه فرید شرف شد در سال ششصد و یازده وفات شد ✦

Marfat.com

خواجہ علاء الدین بن خواجہ بدر الدین سلیمان

نبیرہ و صاحب سجادہ خود است تا مدت پنجاہ چار سال بر مسند مشیخت و ارشاد متمکن بود و بزہد و ورع گی میکرد با سباب و ارباب دنیا سروکار نداشت تاریخ وفات در سال ہفتصد و بست قوم است ÷

مولانا داؤد بالہی

در نواح رود سے سکونت داشت و ارادت و بیعت او با حضرت خواجہ فرید مسعود صادق است خواجہ نظام الدین محبوب الاولیا ذکر او بسیار میکرد و میفرمود کہ صاحب کمال و محبت بود رحمۃ اللہ علیہ

فرع اول

از حضرت سلطان المشائخ صدر آرائے بزم عرفان و معرفت مہر سپہر فضائل و عظمت تاجدار کشور حقیقت نشانے مراحل و منازل ہیبت و الوہیت شاہد المشہودین منظور الناظرین نظام العرفا نظام الدنیا سلطان المشائخ خواجہ نظام الدین محبوب الٰہی قدس اللہ سرہ العزیز۔ خلیفہ برحق خواجہ فرید مسعود است از سر آغاز آگہی آتش عشق در دل و سودائے محبت در سر داشت۔ تا آنکہ بحرمت و توسل شیخ نجیب الدین متوکل۔ بملازمت خواجہ فرید مسعود مشرف شد و آنگاہ کہ دولت پابوس دست داد و نظر مشتاق بر جمال شیخ کبیر خواجہ فرید مسعود افتاد و ساد خویشتن برفت و عمر عزیز و جہد بلیغ کہ در اکتساب علوم عقلی و نقلی صرف نمودہ بود ثمرہ آن در مطرفۃ العین بجلوہ مشہود وجود نگریست و ذوق تازہ و حلاوت بے اندازہ دریافت۔ و از سر حصول منصب قضا کہ بمقتضائے علم ظاہر و نشاء دانشمندی بود در گزشتہ بود کہ بخدمت حضرت خواجہ فرید مسعود از حال و احوال خود چیزے عرضہ دہد کہ یک نگاہ خواجہ فرید باو متوجہ شد۔ و سخن نخست کہ بر زبان حقائق بیان

Marfat.com

حضرت خواجہ فرید رفت اینست +

اے آتش فراقت دلہا کباب کردہ　　سیلاب اشتیاقت جانہا خراب کردہ

چون حضرت سلطان المشائخ خرقہ خلافت در بر راست کردہ در دہلی آمد و بمقام غیاث پور سکونت اختیار کرد۔ از ہجوم خلائق کہ ہزار در ہزار جمع مے آمدند۔ اندیشہ نقل مکان بکنون خاطر میداشت زیراکہ انجمن عام مانع خلوت خاص بود۔ ناگاہ جوانے از مردمان غیب پیدا آمد و بسلطان المشائخ خطاب کرد +

انکہ کہ تو مرشدی نمیدانستی　　انگشت نمائے عالمے خواہی شد

ونیز ارشاد فرمود کہ مقتضائے مرد و مردانگی اینست کہ انجمن در خلوت و خلوت در انجمن باشد سلطان المشائخ میفرماید کہ از آنروز اندیشہ نقل مکان از خاطرم برفت و ہمہ شب بہدایت خلق و عبادت حق مشغول شدم۔ صاحب اخبار الاخیار میفرماید کہ چون علاء الدین خلجی از دار فنا بمنزل بقا سفر اختیار کرد و تخت دہلی بتصرف سلطان قطب الدین در آمد۔ و خضر خان را کہ مرید و معتقد سلطان المشائخ بود بقتل رسانید و ہم درپے آزار سلطان المشائخ سعے موفور بکار آورد۔ روزے از قاضی محمد غزنوی کہ از ارباب استشارہ بود پرسید کہ انچنین زر کثیر و سرمایہ خطیر بہ شش از کجا میرسد۔ قاضی مذکور کہ خلالت جاوید بنامش رقم زدہ بودند جواب داد کہ ہر یکے از متولیان بادشاہ و متوکلان خدا آگاہ علی قدر مراتب و مناسب باندازہ رونق میرساند۔ باستماع این معنی سلطان قطب الدین از خود برفت و در آتش رشک سوختہ عاملان داد کہ ہر آنکہ با لطائف و تحائف باسلطان المشائخ دست خواہد کرد از دولت بادشاہی خود دقوف خواہد شد۔ اما چون این وقعہ بگوش جوش سلطان المشائخ رسانیدند خواجہ [illegible] متولی اوقات داوار بود [illegible] فرمودند کہ از امروز دست طبخ المضا [illegible] الاحتیاج [illegible] بر زبان آوردہ۔ و دست طلب در گوشہ طاق بزند [illegible] ضرورت میگیر [illegible] خواجہ اقبال ہمچنان عمل کرد۔ سلطان باطلاع این معنی۔ بغایت محجوب و خجل شدہ۔ کسے را

Marfat.com

بخدمت حضرت سلطان المشائخ فرستاد۔ و بمقدم پاکش التجا کرد۔ سلطان المشائخ در جواب
فرمود کہ خدمت ایوان شاہان شایان درویشان نیست۔ آوردہ اند کہ بادشاہ را کینہ و عناد ازین
جواب در دل جا کرد و بطلب سلطان المشائخ اصرار و استبداد افزود۔ روزے جمیع مشائخ و اکابر
دہلی برسم فاتحہ در مقبرہ شیخ ضیاء الدین رومی جمع آمدہ بودند و سلطان قطب الدین ہم بجائے
خود نشستہ تلاوت قرآن میکرد۔ آنگہ کہ حضرت سلطان المشائخ تشریف آوردہ۔ غیر از سلطان
کہ او قرآن میخواند جمعے مراسم تبجیل و تعظیم بتقدیم رسانید۔ سلطان را بمشاہدہ انچنین عظمت
والوہیت اندیشہ ناحق در دل پیدا شد۔ و بواسطہ جمعے کہ از اکابر دولت دنیا بودند بحضرت
سلطان المشائخ درخواست کرد۔ کہ بدیدن بادشاہ ہر روز و الا نہ بآغاز ہر ماہ یکبار تکلیف
مینمودہ باشند۔ ہر چند کہ سلطان المشائخ بسبب انجام جواب التفات نکرد و ہیچ نگفت
اما منتظران وقت کہ در کمین گاہ شر و فساد بودند قضیہ را عکوس کردند۔ و خاطر بادشاہ
را از مقدم شیخ مطمئن کردہ غرہ موعود کرد۔ باد راک شہرت اینمعنی خواجہ وحید قرشی و اعزاز الدین علی
شرف حضور بخدمت حضرت شیخ دریافتہ در باب رفتن نزد بادشاہ استفسار کرد۔ فرمود کہ
ہرگز خلاف طریق پیران ما نخواہد شد و سلطان بارادہ خود ناکام خواہد ماند۔ بعد ازین فرمود کہ
شبے در واقعہ دیدہ بودم کہ بر فراز صفہ نشستہ ام و گاوے با شاخ دراز قصد من میکند۔ ناگزیر از جائے
برخاستم و ہر دو شاخ بدست گرفتہ بزور تکان دادم ہمین کہ گاو بر دست زمین افتاد و ہلاک شد
آوردہ اند کہ چون غرہ ماہ واقع شد سلطان المشائخ بدیدن بادشاہ تکلیف نکرد و ہمو نشب شخصے
از نسل مغل باشارت خسرو خان سلطان قطب الدین را بقتل رسانید۔ میگویند کہ
سلطان المشائخ متاہل نبود چون عمر شریفش بنود و یک سال رسید۔ بعوارض حصبہ و بول عابط مبتلا شد
و بروز ہشتم از آغاز مرض بعد نماز پیشین یک دستار خاص و پیراہن و مصلا و مثال خلافت
بمولانا برہان الدین غریب و یک دستار و پیراہن مبارک بمولانا شمس الدین مرحمت فرمودہ
بہر یکے بندگان خدمت انعام فرمود۔ و تسبیح و مصلا و خرقہ و کاسہ و عصا ہر آنچہ کہ از خواجہ فریدؒ

Marfat.com

یافتہ بود بہ شیخ نصیر الدین محمود سر دہ ارشاد کرد کہ در دہلی باید بود و جفائے روزگار باید کشید۔ پس از ان بہ نماز مشغول شد و کہ آفتاب از لب بام میرفت آن صدر نشین اصحاب صدق و صفا در جوار رحمت حضرت کبریا پیوست۔ فہرست گرامی اصحاب کہ بہ فخر خلافت ممتاز بودہ اند ایست ۔

فہرست خلفا

خواجہ نصیر الاولیا شیخ نصیر الدین۔ شیخ اخی سراج۔ شیخ قطب الدین منور۔ شیخ حسام الدین ملتانی۔ مولانا جمال الدین۔ مولانا فخر الدین۔ خواجہ حسام الدین سوختہ نبیرہ معین الاولیا حضرت خواجہ بزرگ مولانا ابوبکر۔ مولانا فخر الدین فیروزی۔ مولانا علم الدین بنلی۔ شیخ برہان الدین غریب مولانا وجیہ الدین یوسف مولانا شہاب الدین امام۔ مولانا شیخ محی الدین کاشانی۔ مولانا وجیہ الدین ہانلی۔ مولانا فصیح الدین مولانا شمس الدین یحیے۔ خواجہ کریم الدین سمرقندی۔ شیخ جلال الدین اودھی۔ قاضی ظہیر الدین مولانا کمال الدین یعقوب۔ مولانا بہاء الدین۔ شیخ مبارک۔ خواجہ مغیر الدین۔ خواجہ ضیاء الدین نی شیخ تاج الدین دادری۔ مولانا موید الدین انصاری۔ خواجہ شمس الدین خواہر زادہ امیر خسرو۔ شیخ نظام الدین شیرازی۔ خواجہ سالار شیخ فخر الدین میرٹھی۔ شیخ علاء الدین۔ شیخ شہاب الدین کنتوری مولانا حجۃ الدین ملتانی۔ شیخ بدر الدین۔ شیخ رکن الدین چنبری۔ شیخ عبد الرحمن سارنگپوری حاجی احمد بداونی۔ شیخ لطیف الدین۔ شیخ نجم الدین محبوب۔ شیخ شمس الدین دہاری۔ خواجہ یوسف بداونی۔ شیخ سراج الدین حافظ۔ قاضی شاد علی۔ مولانا قوام الدین [illegible]۔ مولانا برہان الدین ساوری۔ شیخ نظام الدین مولے۔ قاضی عبد الکریم قدوانی۔ قاضی قوام الدین قدوری مولانا علی شاہ جاندار۔ خواجہ نقی الدین خواہر زادہ خواجہ نظام الاولیا۔ سید محمد کرمانی۔ سید یوسف حسنی حمید شاعر قلندر۔ امیر خسرو دہلوی۔ امیر حسن علائی سجزی۔ شیخ برہان الدین [illegible] فخر الدین ایجلوری۔ رحمۃ اللہ علیہم اجمعین +

Marfat.com

شیخ نظام الدین شیرازی چشتی

فخر خلافت حضرت خواجہ نظام الاولیا دارد بصفات عالیہ آراستہ بود و بشیوہ درویشی پیراستہ۔ و بمرتبہ کمال شیفتگی در سماع داشت سال ہفتصد و ہژدہ تاریخ وفات اوست رحمتہ اللہ علیہ +

قاضی محی الدین کاشانی چشتی

فضیلت خلافت از خواجہ نظام الاولیا دریافت بوفور زہد و تقوے ممتاز بود و بعلوم تفسیر یگانہ آفاق در سال ہفتصد و نوزدہ ہجری وفات یافت +

خواجہ شمس الدین خواہرزادہ امیر خسرو

برگزیدہ روزگار بود و شیفتہ محبت خواجہ نظام الاولیا۔ وقت تحریمہ بستن تا جمال شیخ ندیدے تحریمہ نہ بستے۔ چون او را مرض موت درگرفتہ بود و خواجہ نظام الاولیا بہ عیادت میرفت بہ اثنا راہ خبر آوردند کہ او فوت شد خواجہ فرمود الحمد للہ کہ دوست بدوست پیوست تقیید بست و دو سال وفات اوست رحمتہ اللہ علیہ +

خواجہ امیر خسرو دہلوی چشتی

سلطان الشعرا ہندوستان الفصحا بود۔ بحضرت خواجہ نظام الاولیا عقیدت ارادت تمام داشت و حضرت خواجہ ہم او را محرم اسرار و شریک بزم خلوت می انگاشت و برک اللہ لقب کردہ بود۔ و دو بار بہ عطائے خلعت خلافت مشرف فرمود۔ نقل است کہ او ہر روز بہ نماز صبح ہفت پارہ قرآن خواندے و ہر شب بخدمت حضرت خواجہ نظام الاولیا مشرف شدہ در باب سخن گفتے [illegible]

Marfat.com

عشق و محبت خواجه سوخته و برشته بود که پیرهن مبارک بالائے قلب آتش خورده میماند۔ آورده اند که هنگام ارتحال حضرت خواجه نظام الاولیا او در دهلی نبود و معیت بادشاه بصوب بنگاله قیام داشت چون خبر وفات حضرت شیخ بشنید۔ مراجعت به دهلی کرد و روئے گرد آلوده و دیده نم آلود بر مرقد مطهر مالید و کسوت سیاه در بر کشید۔ بالآخر بفور درد و رنج در هفتصد و بست و پنج رحلت فرمود رحمة الله علیه

شیخ وجیه الدین یوسف چشتی

از مقربان خدمت نظام الاولیا بود و بعد تشریف خلافت بصوب چندیری رفته بهدایت و تلقین خلائق بسر برد و در سال هفتصد و بست و نه ازین کهنه رباط بسساط حیات بربست و بمقام چندیری مدفون شد۔ رحمة الله علیه +

شیخ حسام الدین ملتانی

از خلفائے نامدار و اصحاب باوقار حضرت خواجه نظام الاولیا است بزهد و ورع و یاران جلسه شمار بود۔ و اکثر اوقات حضرت خواجه میفرمود که شهر دهلی سایه عاطفت و ظل حمایت اوست [illegible] بجهت زیارت شیخ بزیارت مدینه طیبه رفته یوان باز آمد حضرت شیخ فرمود که اگر کسے خواهد که بزیارت حرم رسالت و صدر نبوت مشرف شود باید که نیت علیحده کند۔ اگرچه بذیل حج کعبه بمدینه منوره رفتن موجود است اما شرف زیارت حاصل نمیشود۔ چون این سخن بشنید باز بزیارت مدینة الرسول راهی شد و وفات او در سال هفتصد و بست و پنج مذکور است رحمة الله علیه +

شیخ فخر الدین مروزی

از مردان باخدا و اسوه اصفیا و اصحاب خواجه نظام الاولیا بود روزے بخدمت خواجه التماس کرد که تشنگی غلبه کرد۔ کوزه پر آب از غیب نمودار شد بشکستم و نخوردم خواجه فرمود بار دیگر بار خورد۔

Marfat.com

هرچه از غیب میرسد بے عیب باشد۔ آورده اند که او کتابت قرآن میکرد و غیر وخت شب از چهار آنه میگرفت وانکار میکرد وفات آن جامع الکمالات در سال هفتصد وسی وشش منقوش است رحمة الله ٭

میر حسن علائی سجزی چشتی

سرآمد فصحاے روزگار و سرخیل شاعران نازک خیال بود۔ و بحضرت خواجه نظام الاولیا محبت محبت وعقیدت بمرتبه کمال داشت وخرقه خلافت دریافت وکتاب فوائد الفواد از ملفوظات حضرت خواجه مجتمع ساخت و در سال هفتصد وسی وشش در شهر دیوگیر وفات یافت رحمة الله علیه ٭

مولانا ضیاء الدین برنی

از مقرب و معتمد خلفاے حضرت خواجه نظام الاولیا است و از بس مورد اکرم و مصدر انعام بود و بحضرت شیخ اکثر کلمات بدیع گفتے و بخواجه خسرو و میر حسن علائی سجزی مودت و تودد تمام داشت بسیار تالیف و تصنیف از یادگار اوست سال وفاتش هفتصد وسی وهشت رقم زده اند رحمة الله علیه ٭

شیخ برهان الدین غریب

برگزیده روزگار و صوفی بادفتار صاحب ذوق و سماع و وجد و حال بود او را بحضرت خواجه نظام الاولیا محبت بسیار و خصوصیت بے شمار بود۔ بحدیکه در مدت العمر خود بصوب غیاث بود که مسکن مرشد برحق بود گاهے پشت نداد۔ خرقه خلافت از خواجه نظام الاولیا دو بار دریافت چون باتباع ارشاد حضرت خواجه نظام الاولیا بر ولایت دیوگیر مامور شد۔ در آنجا قبولی عظیم یافت۔ آورده اند که شیخ زین الدین غریب ولایت وطنه کرامت و فضائل او شنیده از شیراز بدیوگیر آمد۔ و چون شیخ را در سماع متوجه دید متردد گشت شیخ بر خطره او وقوف آورده گفت که چندین مسافت بنظر ملاقات درویش اختیار کردن باز بمنزل مقصد رسیده در حصول کار توقف ورزیدن دلیل دانش و آگاهی نیست۔ اگر خطره یا وسوسه مانع کدا است

Marfat.com

از و استفسار باید کرد۔ انشاء اللہ تعالیٰ رفع خواہد شد۔ باستماع اینمعنی شیخ زین الدین در مجلس سماع حاضر شدہ رُوئے بر زمین نہاد و وجد آغاز کرد۔ و خطرہا کہ مکنون خاطرش بودند رفع گشتند۔ چنانچہ زمرۂ مریدان با اعتقاد جائے یافت و بہ ایام معدود از کاملان وقت گردید۔ و از مریدان مے شیخ حسین ملفوظات او را جمع کردہ بہ ہدایت القلوب موسوم کرد۔ شیخ فرید الدین و شیخ کمال الدین کاسانی و شیخ رکن الدین از مشاہیر خلفائے شیخ برہان غریب بودہ اند۔ سال وفات او ہفتصد و یک منقول است رحمۃ اللہ علیہ +

شیخ شمس الدین یحیٰے

خلیفہ مستند حضرت خواجہ نظام الاولیاء است اکثر علمائے دین شاگرد او بودند۔ اصل وے از ملک اودھ است۔ برائے اکتساب علم بہ دہلی آمدہ بود۔ و کمال علم بمرتبہ غایت رسانید۔ از علماء عصر کسے را با او مجال مقاومت نبود۔ روزے بوسیلہ شیخ صدر الدین بحضرت خواجہ نظام الاولیاء باریافت و بمشاہدہ جمال مبارک زمام اختیار و دانش از دست دادہ بشرف بیعت و خلافت مشرف شد۔ وفات او در سال ہفتصد و چہل و ہفت منقول است رحمۃ اللہ علیہ +

خواجہ حسام الدین سوختہ

بن خواجہ فخر الدین بن شیخ الاسلام حضرت خواجہ معین الحق والدین قدس سرہ

سوختہ آتش محبت و دوختہ ناک مودت بود۔ سینہ داغدار و دیدۂ اشکبار داشت۔ با نظام الاولیاء ہم صحبت بود۔ تجرید و تفرید و محنت و عسرت زندگی میکرد۔ [illegible] شریک بود۔ شب ہا میگریست و بہ درد و غم مے زیست۔ آوردہ اند کہ او ہم جمال خواجہ بزرگ معین الاولیاء بود۔ و حلوہ پاکش بندگان طریقہ چشتیہ را از جائے ربود۔ خواجہ نظام الاولیاء او را دوست تر داشتے

Marfat.com

و بیشتر بر حال و احوال او پرداختے نقل است کہ روزے خواجہ حسام الدین را وقت خوش بود۔ چون بر مرقد پاک خواجہ معین الاولیا جا بمجد خود حاضر شد و بہ ذوق و شوق تمام در پائین مرقد پاک بوسہ دادن و چشم مالیدن آغاز کرد۔ دران حال از درون مزار فائض الانوار ندا برآمد فرزند من اینہمہ سوز و گداز و محبت و محنت کہ بر خود مے پسندی موجب تفریح و تفتیح مشام و باعث تسکین و انبساط ارواح جد و پدر تست۔ پس ازین زحمت و محنت بر خود روا مدار کہ کار تو بانجام رسید و خدائے تو بر تو انعام فرمود و بیامرزید۔ چون از خدمت مزار رخصت شد بجہت چیرہ دستی سپہ پرستان کہ متصرف بودند۔ تاب مقاومت و مجال اقامت اجمیر در خود ندیدہ قصد بسانبھر آمد و بعد از چند ایام ازین کہنہ رباط۔ زندگانی بعالم قدس شادی و کامرانی رخصت سفر برداشت و بصوب باختر سعے بر سر راہ اجمیر مدفون شد۔ سال وفات ہفتصد و چہل و یک رقم نمودہ اند۔ تا آنان مرقد پاک او مرجع انام و مطاف عوام است و از سرگ سفید مزار برکات آثار انیست کہ گاہے امراض دبا بہ دران دیار شنیدہ نمیشود ✦

شیخ عزیز الدین صوفی

از خلفائے اعظم و مقربان معظم حضرت خواجہ نظام الاولیا است مادرش دختر خواجہ فرید مسعود بود۔ کتاب تحفۃ الابرار از ملفوظات خواجہ نظام الاولیا جمع کردہ است روزے کہ او بخدمت خواجہ نظام الاولیا حاضر شد حضرت خواجہ در حالت استغراق بود۔ چون بحال باز آمد پرسید کیستی۔ التماس کرد عزیز۔ فرمودند عزیز خواہی شد۔ انشاء اللہ تعالے وفات او در سال ہفتصد و چہل و یک ہجری مرقوم است۔ رحمۃ اللہ علیہ ✦

شیخ عثمان اخی سراج

از محبوب ترین دوستان و خلفائے خواجہ نظام الاولیا است۔ آوردہ اند کہ او بارادہ بیعت

Marfat.com

سلطان المشائخ آمده بود۔ اما از علوم دینیه معرفتی نداشت حضرت شیخ مولانا فخر الدین زرادی فرمود
که این جوان صورت خوب و شمائل مرغوب دارد لیکن بجهت بے بهرگی علم حیف است که از
دولت معرفت محروم است۔ مولانا فخر الدین عرض کرد که باندک التفات حضرت شیخ و شوارت
بعد مرور ایام جهت از علوم معرفت بے بهره نخواهد ماند چنانچه مولانا مذکور بتعلیم و تربیت آن سعادتمند کوشید
و او در مدت شش ماه بمرتبه کمال رسانیده بخدمت خواجه نظام الاولیاء حاضر آورد حضرت خواجه نظام الاولیاء
از سر خوشوقت و مسرور گشته بشرف بیعت او را مشرف کرد۔ و در اندک زمان خرقه خلافت
و اجازت بولایت بنگاله مامور شد۔ بارها حضرت خواجه نظام الاولیاء میفرمود که اخی سراج سکینه
همه سلطان است۔ وفات او در سال هفتصد و پنجاه و هشت هجری است رحمة الله علیه

مولانا وجیه الدین پائلی

از کسانی متبحر بود و استاد وقت و در ریاضت و عبادت و زهد و تقشف یگانه روزگار و در آخر
مرید خواجه نظام الاولیا گردید و کمال عقیدت بحضرت او داشت راه سیر و سلوک را طی نموده
میزیست در ابتدا سداد شیخی را دیدم که او صوفی بود و در دل من نوعی انکار آمد گفت یا مولانا
چیزی مشکل از تو مرا در علم مشکلات مانده بود هر یکی را باو میگفتم او جواب نمیگفت
تا آنکه مسئله شما و قدر به او سب خوب گفت مرا مطمئن کرد۔ و بعد از اتمام صحبت پرسید
که مرید کیستی گفتم از سلطان المشائخ خواجه نظام الاولیا گفت شیخ زمان است خرقه خلافت
قبر مولانا مذکور بسر حوض شمسی در خطیره قاضی کمال الدین است رحمة الله علیه

خواجه تقی الدین نوح

پسر خواهر زاده خواجه نظام الاولیا است حافظ قرآن بود [illegible]
مرض پیش خود طلبیده خرقه و خلافت مرحمت فرمود۔ و وصیت کرد که هر چه بتو [illegible]

Marfat.com

اگر چیزے بر تو نباشد بر آن نگران نباشی کہ خدا ترا خواہد داد۔ و ہیچ یکے را بد نخواہی و جفا را بعطا بدل کنی و از ستانی کہ درویش او را خوار نباشد۔ او در حالت حیات خواجہ نظام الاولیا رضؓ در عین شباب رحمت حق پیوست رحمۃ اللہ علیہ +

خواجہ برہان الدین ہانسوی

متحقق است کہ خواجہ جمال الاولیا شیخ جمال الدینؒ ہانسوی او را در طفلگی گزاشتہ برحمت حق پیوستہ بود۔ حضرت خواجہ فرید مسعودؓ او را پیش خود طلبید و بسیار لطف و عنایت کرد و خلافت نامہ و مصلا و عصا با نعمتے کہ بہ شیخ جمال الدین روان کردہ بود بہ شیخ برہان الدین عطا فرمود۔ و بخدمت خواجہ نظام الاولیا وصیت فرمود۔ خواجہ برہان الدین ہر سال بخدمت خواجہ نظام الاولیا آمدے و تربیت یافتے۔ تا زمان حیات خواجہ نظام الاولیا کسے را بہ بیعت قبول نہ فرمود رحمۃ اللہ علیہ +

شیخ قطب الدین منور

خلف الرشید خواجہ برہان الدین ہانسوی است و خلیفہ اعظم حضرت خواجہ نظام الاولیا است جامع کمالات و مظہر کرامات بود۔ سر غوغائے خلق نداشت و در مدت العمر از حجرہ باختیار خود بیرون نہ آمد۔ و بخانہ امرا نرفت و بتوکل و قناعت گزرانید۔ نقل است کہ وقتے سلطان تغلق بہ ہانسی رفتہ بود۔ نظام الدین کہ یکے از عمائد خدمت بادشاہ بود از نزدیک خانہ حضرت شیخ بگذشت پرسید کہ خانہ از کدام است گفتند شیخ قطب الدین منور خلیفہ خواجہ نظام الاولیا گفت کہ عجب است کہ بادشاہ بہ ہانسی بیاید۔ و او بدیدن بادشاہ نہ آید۔ چون بخدمت سلطان رسید۔ گفت کہ اینجا شیخی است از خلفائے شیخ نظام الحق والدینؓ کہ بدیدن بادشاہ نہ آمدہ است سلطان در غضب شد۔ و شیخ حسن برہنہ را بطلب شیخ قطب الدین منور فرستاد شیخ حسن آمد و

Marfat.com

در دہلی بنشست شیخ زادہ نور الدین بیرون آمد و گفت کہ بندگی شیخ شما را میطلبد۔ شیخ حسن برہنہ پیش آمد و گفت شما را سلطان طلبیدہ است۔ فرمود کہ درین باب اختیار بدست من نیست بانہ گفت خیر مرا فرمان است کہ شما را ببرم۔ فرمود الحمد للہ باختیار خود نمیروم۔ بعدہ روے بسوے الہخانہ کرد و فرمود بخدا سپردم و مصلا بر کتف و عصا در دست گرفتہ راہی شد۔ شیخ حسن برہنہ بسوای اسپ اشارت کرد۔ فرمود قوت پیادہ رفتن دارم۔ چون متصل خطیرہ جد بزرگوار رسید پایان قبر جد و پدر رفت۔ و بعد زیارت عرض داشت کرد کہ باختیار خود از کلبۂ عزلت بیرون نہ آمدہ ام مرا بزور بیرون مے برند۔ چون از خطیرہ پاک بیرون آمد۔ شخصے مضرۃ در پیش او آورد قبول کرد و بالہخانہ رفتہ چون بدائرہ سلطان رسید سلطان اغماض کردہ بہ دہلی روان شد۔ و آنجا حضرت شیخ را پیش خود طلبید۔ و چون سلطان دانست کہ شیخ سے آید بایستاد و کمان در دست گرفتہ بگزاندختن و ہدف زدن مشغول شد۔ اما چون شیخ را دید طاقت نہ آورد و تعظیم پیش آمد و بجا کرد حضرت شیخ چنان دست او محکم گرفت کہ آنچنان بادشاہ ستمگر کہ چندین علماء و مشائخ را تیغ ستم آوردہ بود معتقد گشت و گفت کہ ما در شہر شما رسیدیم و التفات نفرمودید حضرت شیخ فرمود کہ فقیر لائق ملاقات بادشاہان نیست و در گوشہ بدعا گوئی و نیز طلبی کار اہل اسلام مشغول مے باشد معذور مے باید داشت سلطان از تقریر شیخ نرم دل شد۔ و حکم داد کہ آنچنان باید کرد کہ مقصود شیخ است فرمود مقصود من فقر است و گنج جد و پدر بندہ بادشاہ یک تنکہ فرستاد قبول نکرد و فرمود فقیر را نان جوین باید۔ زر و جواہر بچہ کار آید۔ بالآخر زر قلیل قبول فرمود و در مقام پیران خود صرف نمود و نیز بفقیران داد۔ مرقد او در قبہ جد پاک او است۔ رحمۃ اللہ تعالے علیہ ✦

شیخ نور الدین پسر شیخ قطب الدین منور

نہایت متورع و صاحب حال و قال بود و خرقہ خلافت از پدر عالی قدر پوشیدہ و داد

Marfat.com

در استغراق و عزلت و حدت گزینید رحمة الله علیه مرقد او در خطیره پاک جدا او است +

مولانا علیشاه جاندار

از مریدان خواجه نظام الاولیا است و او کتابیست مسمی بحجة الطالبین در ادب یار صادق و
دوائر التعدیه بود که از دو حسن تا بلخ خود رسانید رحمة الله تعالی علیه +

مولانا فخر الدین هانسوی

خلیفه و مرید خواجه نظام الاولیا است حافظ کلام ربانی بود بکمال تقوی و ورع آراسته
گویند او را با مولانا فخر الدین هانسوی صحبت بود جامع علم عقلی و نقلی و در امر دین مجاهدتی
داشت عاقبت کار مرید خواجه نظام الاولیا شد و محسوق گشت و از میان مسلمان بر آمد و در
نهره در دیشان قرار گرفت و بدرجه ولایت رسید بعد از آن بکنار آب گنگ در آن موضع آمد
فیروز آباد بلی است مشهور شد و هم به زیارت خواجه بزرگ شیخ الاسلام معین الاولیا با پیر
خواجه نصیر الدین نصیر الاولیا فرمود که آنچه ما را در یک ساعت فتح شد مولانا فخر الدین را
در یک ساعت بدست آمد و در آن زمان که مرزهم شهر را بدیگر بردند او هم برفت و هنگام
بازگشت در کشتی که نشسته بود غرق شد و مولانا بمرتبه شهادت رسید رحمة الله علیه +

سید محمد بن محمود کرمانی

اول بکار تجارت از کرمان به لاهور آمده چون بخواجه فرید مسعود ملاقی شد راه و رسم محبت در میان
آورده در قصبه اجودهن قیام کرد و مرید شد و بعد از رحلت حضرت خواجه فرید بخدمت خواجه نظام الاولیا
تربیت کلی یافت و بفیض خلافت مشهور و مندگردیده بصوب کشمیر روانه شد و هم در آنجا وفات یافت
و مدفون شد رحمة الله علیه +

Marfat.com

سید محمد بن مبارک کرمانی

جامع کتاب سیر الاولیا است و آن کتابیست مشتمل بر احوال مشایخ چشتیه او را در زمان مبارک
شرف بیعت خواجه نظام الاولیا دست آمد و حاضر مجلسها بوده فیضها بود۔ و بعده از حضرت
خواجه نصیر الاولیا تربیت یافت۔ پدر و اعمام و اجداد او از نزدیکان خواجه نصیر الاولیا بوده اند و اکثر
از آنچه در آن کتاب نقل کرده بتصدیق آبا و اجداد کرام خود کرده۔ رحمة الله علیه ۔

خواجه نصیر الحق والدین قدس سره

قدوة الاولیا اسوة الاصفیا نصیر الاولیا خواجه نصیر الحق والدین قدس سره العزیز خلیفه حضرت
خواجه نظام الاولیا است مظهر انوار الهی و مهبط برکات نامتناهی بود و بزهد و فضائل
و تقوی موصوف مرجع کافه اهل اسلام و ملجا خاص و عام در هدایت اهل یقین و صاحب طریقت
و صورت مدام اشتغال داشت بر حکم شرع بسیار صلاح و تقوی داشت و در سماع بزرگ شد
روز سه بزرگوار طریقت مجلس سماع بمزامیر برپا کردند و از اهل سماع گفتند
سنت پیران ترک نمی کنیم ما چنین است آمد و آمد کار و علم
درون حجره در آمد و یازده ضرب کارد بر جسم پاکش زد اما اثر نه
شکر و استغراق خواجه خللی واقع نشد و بحال خود شد اما اندیشه
خود بیرون نرا دید مدام آستانه درون آمدند خواجه نصیر الاولیا را
اضطراب و اضطرار بسیار کرده خلق را پاس نمی داشت
بتقاضای خلق حسن از تردد چراه مزاد گرفته
بدر الدین و شیخ زین الدین دست عمر بلیغ کرد که بعد
محو تخلق با حضرت خواجه بمرتبه نهایت خصومت کرد و با این همه ملول تر

ودر سفرها همراه خود گردانیده گویند که وقتے اورا جامه دار خود گردانیده بود۔ روزے سلطان محمد تغلق طعام فرستاد در آوند ہائے زر و نقره۔ و باعث فرستادن طعام جز ایذا نبود۔ یعنے اگر ابا آورد و طعام نخورد ہمین سخن را ماده ایذا سازد۔ واگر بخورد الزام نامشروع کردن درمیان آرد۔ حضرت خواجه نصیر الاولیا ہیچ نگفت و سختے طعام از کاسه زرین در دست خود گرفته بخورد بداندیشان خائب و خاسر ماندند تفصیل اسمار خلفاے بزرگ که معلوم شد اینست +

تفصیل خلفاء

خواجه کمال الدین علامه۔ میر خواجه سید محمد گیسو دراز۔ میر سید محمد جعفر الملکی الحسنی سه ملک زاده احمد مولانا معین الدین۔ خواجه معین الدین خرد نبیره خواجه بزرگ معین الاولیا۔ سید علاء الدین شیخ یوسف۔ محمد وجیه ادیب۔ سید علاء الدین گنتوری۔ قاضی محمد ساوی شیخ سلیمان رودولی۔ شیخ محمد متوکل کشوری شیخ دانیال۔ شیخ قوام الدین۔ قاضی عبد المقتدر مولانا خواجگی۔ مولانا احمد تھانیسری۔ شیخ زین الدین۔ شیخ صدر الدین۔ شیخ سعد الله +

خواجه کمال الدین علامه

صاحب علم و اہل کمال بود و بجهت وفور علم بلقب علامه مشهور گشت۔ و دائم بعبادت حق و ہدایت خلق مشغول۔ جمعے از عالمان دین و ارباب یقین بجهت استفاده میکردند و فیض ہا یافته بودند۔ بعد از آن بخواجه نصیر الاولیا متحقق است بعد تشریف خلافت بصوب احمد آباد رجوع کرد۔ و به فوائد عظیم و ارشاد سلیم گم گشتگان منزل فقر و فنا را رہنمونی فرمود و بعد از دیر بدہلی تشریف آورد۔ و به ہدایت و ارشاد توجه فرمود و سالها آن برگزیده ایزد متعال در سال ہفتصد و پنجاه و شش مذکور است رحمة الله علیه +

Marfat.com

خواجہ میر سید محمد گیسو دراز

خلیفہ مستند خواجہ نصیر الدین نصیر الاولیا است سرخیل عاشقان با سوز و گداز و ارباب راز و نیاز بود۔ و در ریاضت و مجاہدت غلوء تمام داشت و بسیار طالبان حق را بمقام و مرام خود رسانیدہ شان رفیع و مرتبہ و تمیع داشت۔ بعد وفات خواجہ نصیر الاولیاؒ۔ بہ دیار دکن رفت۔ و قبولی عظیم یافت و سلسلہ وے در تمام دیار دکن شائع شد۔ و شہرت آن برگزیدہ آفریدگار بہ لقب گیسو دراز این جہت است کہ مریدان خواجہ نصیر الاولیاء۔ چوڈول وے بر دوش مے بردند۔ میر سید محمد گیسو دراز ہم ہمدش بود و جعد گیسوے او سبب طوالت در پایہ چوڈول در آویختند اما میر سید محمد بپاس ادب سکوت تحمل کرد۔ و بہمان اذیت راہ دراز طے کرد۔ تا آنکہ موے سر شکست خوردند۔ و انواع عقوبت بروے کشاد۔ اما چون خواجہ نصیر الاولیا بر این حال مطلع شد۔ تاسف خورد۔ و بر حسن عقیدت میر سید محمد تحسین و آفرین فرمود و گفت۔ ہر کو مرید سید گیسو دراز شد واللہ خلاف نیست کہ او عشق باز شد و شیخ محمد چشتی از ملفوظات وے جمع کردہ بجوامع الکلم موسوم کردہ است تاریخ وفات در سال ہشتصد و بست و پنج منقول است۔ خطیرۂ پاکش در قصبہ گلبرگہ کہ نواح دکن مرجع مستمندان است۔ و تا الآن از اولاد پاک نہاد او منصب مشیخت و ارشاد برقرار است۔ رحمۃ اللہ علیہ

خواجہ سید معین الدین خرد

نبیرہ برحق خواجہ بزرگ خواجہ معین الاولیا است۔ وے اخرد بہ نسبت خواجہ بزرگ مگفتند۔ [illegible] منقبت بس است۔ از بس عابد و مجاہد۔ صاحب مقامات علیہ و کرامات [illegible] کسے از روحانیت حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا استفادہ میکرد۔ [illegible] بشرف بیعت خواجہ نصیر الدین نصیر الاولیا مشرف گشت و خرقہ خلافت [illegible] یافت۔ تاریخ وصال آن صدر اصدر و صف اصحاب قرب۔ در سال ہفتصد و شصت و یک منقول است

Marfat.com

رحمۃ اللہ علیہ۔ مرقد مطہر او پائین روضہ حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیاء در حجر سنگ سفید واقع است

شیخ صدر الدین حکیم

خلیفہ خواجہ نصیر الاولیاؒ است۔ خواجہ سلطان المشائخ او را بہ خواجہ نصیر الاولیاء سپردہ بود۔ او آن اد تصانیف خوب یادگار است۔ و سینہ زر از زمین مرا و پیدا شدہ بود۔ ہمہ را براہ خدا و مردان خدا صرف نمود۔ و در سال ہفتصد و پنجاہ و نہ ہجری وفات یافت ✦

سید محمد بن سید مبارک کرمانی

خلیفہ و مقرب خدمت خواجہ نصیر الاولیاؒ است۔ و با روحانیت حضرت نظام الاولیاؒ رابطہ قوی داشت۔ کتابے در باب احوال مشائخ چشتیہ جمع نمودہ است موسوم سیر الاولیاء۔ در سال ہفتصد و ہفتاد ہجری سفر آخرت اختیار کرد۔ مولف ذکر شریف سید محمد بن سید مبارک بنظر احتیاط در زمرۂ مریدان حضرت خواجہ نظام الاولیا ہم مرقوم کرد ✦

شیخ یوسف چشتی

خلیفہ اعظم خواجہ نصیر الاولیا است۔ باہر علوم حدیث و تفسیر و کتابے نوشتہ است موسوم بہ تحفۃ النصائح از بس نافع و بہتر است۔ در سال ہفتصد و ہفتاد و چار وفات یافت ✦

شیخ عبد المقتدر

از اشہر خلفائے خواجہ نصیر الاولیا است دانشمند بزرگ بود۔ و درویش صاحب باطن و کامل مکمل در اوائل او را با فقرا و طریقہ فقر انکار بود۔ و در وسط بصحبت خواجہ نصیر الاولیا در افتادہ در آخر از برگزیدگان طریقہ عالیہ چشتیہ گردید۔ قاضی شہاب الدین کہ عالم متحیہ بود از

Marfat.com

خوشه چینان خرمن او است هشتم محرم در سال هفتصد و نود و یک هجری فوت شد +

قاضی سادی چشتی

عالم و فقیه و درویش کامل بود۔ تقوے و تورع بسیار داشت۔ و خلیفه خواجه نصیر الاولیا است و گروه خلائق در سایه توجه او بخدا رسید۔ چنانچه شیخ اختیار الدین خلیفه او است۔ تاریخ وفات او در سال هفتصد و هشتاد و نه منقول است +

شیخ سعد الله کیسه دار

خلیفه بزرگ خواجه نصیر الاولیا است۔ و از شیخ متوکل اجازت و خلافت داشت صاحب معارج الولایت آورده که خضر علیه السلام کیسه باو داده بود و هر آنچه که میخواست از کیسه میافت ازینجهت بعرف کیسه دار معروف گشت و نیز خرقه خلافت از شیخ جهانگیر سمنانی یافته بود۔ و در سال هشتصد و شش هجری فوت شد +

شیخ دانیال چشتی

از خلفاے حضرت خواجه نصیر الاولیا است۔ نسب شریف او بحضرت عباس بن علی المرتضے منتهی میشود۔ و موجب مقدم او بهندوستان اینست که پدر بزرگوارش بوجه منازعت برادران ترک وطن اختیار کرده بود۔ ولادت شیخ دانیال در مرز بوم هند واقع شد۔ و بخدمت قاضی عبد الکریم تعلیم [illegible] قاضی مذکور منعقد شد۔ و از انجا به دهلی رسیده شرف بیعت و تلقین [illegible] حاصل کرد۔ و کمال صوری و معنوی تکمیل کرد۔ و بعد از آنکه از حضرت خواجه نصیر الاولیا رخصت وطن یافت و از نواح لکهنوتیه و یا شرقی رفت قطاع الطریق از کمینگاه پیدا شدند۔ و همه مال و متاع که قاضی عبد الکریم هنگام رخصت دختر خود داده بود بعرض نهب و تاراج آوردند۔ و شیخ دانیال را شهید ساخته

Marfat.com

در آزار اہل و عیال شیخ تہیہ کردہ بودند کہ بیک ناگاہ ندائے مہیب از پیکر شیخ پیدا شد و راہزنان معدوم البصر گشتہ از رفتن و گریختن بستوہ آمدند تا آنکہ جماعت لشکریان در رسید و ہمہ را در بند گرفتہ بحاکم رسانید و خادمان شیخ جنازۂ او بر دوش بردہ بموضع ستہ گرہ دفن کردند سال شہادت او ہفتصد و چہل و ہشت بود +

مولانا خواجگی چشتی

از یاران خاص و خلفائے اعظم خواجہ نصیر الاولیا است۔ صاحب اخبار الاخیار آوردہ کہ در آن زمانہ مولانا خواجگی بخدمت مولانا معین الدین اکتساب علوم ظاہر میکرد و باستفادہ فیض باطن بحضرت خواجہ نصیر الاولیا حاضر میشد۔ مولانا معین الدین عمرانی از صحبت خواجہ نصیر الاولیا باز مانده مکاتبہ۔ باتفاق وقت مولانا معین را سرفہ و ضیق النفس عارض شد و نوبت باینجا رسید کہ چارہ گران مایوس گشتہ دست کشیدند۔ و مولانا معین از حیات خود نومیدی داشت۔ مولانا خواجگی گفت کہ ہنگام دوا نماند۔ در باب استمداد و دعائے مردان حق باید کوشید و فی زماننا حضرت خواجہ نصیر الاولیا برگزیدہ بارگاہ قاضی الحاجات و مجیب الدعوات است اگر در خدمت وے حاضر شدہ عذر التجا در میان آرند شاید کہ نفس مراد بر دعا نشیند۔ باستماع این معنی مولانا معین الدین بخدمت حضرت خواجہ نصیر الاولیا راہی شد و خواجہ نصیر الاولیا باطلاع مقدم وے تا بدر خانقاہ برسم استقبال تکلیف فرمودہ دون خانقاہ بجائے بر ترمنشا و طبق برنج و جغرات کہ بعالم اسباب مبتلائی امراض او بود پیش نہادہ بخوردنش تکلیف داد مولانا باکراہ و شدت تمام لقمہ چند خورد۔ و ساعتے نگذشتہ بود کہ نوبت بہ استفراغ رسید و تمام مواد و مادہ ردیہ خارج شدہ مولانا معین الدین خوشحال گردید و صحت کلی یافت در سال ہشتصد و نوزدہ وفات او منقول است +

Marfat.com

شیخ احمد تھانیسری

خلیفہ خواجہ نصیر الاولیا است زمانیکہ لشکر امیر تیمور بہ دہلی رسید آنہم اسیر گشتہ بود چون فتنہ فرو نشست واد۔ از دام اسیری رستگاری یافت و در مجلس بادشاہ حاضر شد۔ در میان او و نبیرہ مولانا برہان الدین صاحب ہدایہ در باب تقدیم و تاخیر مجلس گفتگوئے درشت بوقوع رسید شیخ احمد بر خطا صاحب ہدایہ گفت و آنما ذکر کرد۔ و تلمیذان خود را شاہ کرد تا از محل خطا و مقام مناط نشان دہند۔ اما بادشاہ مصلحت وقت دیدہ ہر یکے را از طول سخن باز داشت و مباحثہ ختم شد۔ بعد ازین مولانا شیخ احمد بہ کالپی رفت و در سال ہشتصد و بست بمقام کالپی فوت شد و مرقد نے مرجع عوام بمقام برکت و انوار است +

شیخ احمد کنتوری چشتی

خلیفہ اعظم حضرت خواجہ نصیر الاولیا است۔ وقتے او بطریق اعتکاف در ان حجرہ نشستہ بود بدید کہ شخصے بلبس و صورت جوگیان خاک آلودہ و موئے ژولیدہ در گوشہ حجرہ نشستہ است جوگی سلام بگفت۔ و شیخ جواب سلام داد چون باہم مصافحہ کردند۔ و جوگی سخن گفتن آغاز کرد۔ در دیدہ شیخ ہمہ دیوار و در حجرہ از سیم و زر نمودار شد۔ اما شیخ التفات نفرمود۔ بمشاہدہ این معنی جوگی مذکور بر استغنائے شیخ اعتراف کردہ سر در قدم نہاد۔ و مرید شد۔ وفات او در سال ہشتصد و بست و ہفت منقول است +

شیخ قوام الدین چشتی سہروردی

مشہور خلیفہ حضرت خواجہ نصیر الاولیا است۔ صاحب تقوے و حال اہل دل و شیخ وقت بود و بعد وفات خواجہ نصیر الاولیا بخدمت سید جلال الدین مخدوم جہانیاں جہاں حاضر شدہ

Marfat.com

اکتساب کرد +

سید محمد بن جعفر مکی چشتی

اشهر و اعظم خلیفه حضرت خواجه نصیر الاولیا است - در توحید مقام بزرگ و مرتبه سترگ داشت سخن با آنکه مستانه میگفت - اما خوب میگفت - تصنیف هم دارد موسوم به بحر المعانی و رساله در بیان اسرار و آثار روح و بحر الانساب که در نسب پاک اهلبیت تذکره کرده و نسبت آبا و اجداد خود هم ثبت نموده - سن شریف وے قریب دو صد سال منقول است از آغاز حکومت تغلق تا بعهد دولت سلطان بهلول در صدر حیات بود - آبای کرام او شرفای مکه معظمه بودند - و بعد از ان به دهلی آمده در هند قیام کرد - در کتاب بحر المعانی میفرماید که مدت شصت سال در علم ظاهر بودم و در کسب کمال کوشیدم - اما از محبوب ازل و مقصود ابد غافل بودم - حالا میبینم آنچه پیش نظر مے آمد - بسیار حالات و مقالات ثبت نموده که فهرست آن موجب طوالت متصور است - وفات او در سال هشت صد و نود و یک مذکور است +

شیخ علاء الدین علاء الحق

خلیفه اعظم شیخ عثمان اخی سراج است در آغاز دولت علم ظاهر و سرمایه دنیا فراوان داشت در آخر در فقر و سلوک مستدم نهاد نسب شریف او بحضرت خالد بن ولید میرسد - زهد و ریاضت او و عبادت تقوے بدرجه کمال بود - و از جمله مال و منال دنیا ترک اختیار کرده کمر همت در خدمت مرشد برحق چست و محکم بست - و چون شیخ عثمان اخی سراج بسیار بسفرے ماند و طعام پخته همراه مے بردند - و دیگ طعام بر سر شیخ علاء الحق مے نهادند - و او پا برهنه همراه سواری شیخ میرفت پیرا دران جدی او که امرائے عظیم الشان بودند بنظر اکراه در حال وے نگاه میکردند را اما او اعتنا نمیکرد - روز چند کنش خانقاه شیخ علاء الحق فرود آمد نزدیک گربه از ایشان گم شد قلندران از شیخ علاء الحق گربه طلب کردند

Marfat.com

گفت گر بشما از کجا آرم کسے باشد او گفت ماند نیم کہ از کجا پیدا کنی از شاخ آہو پیدا کن شیخ در غضب شد و فرمود بر دیوار سرائے خود از شاخ آہو خواہی یافت۔ و ہمچنان کہ چون از خانقاہ بیرون رفت گاوے پیدا شد۔ و او را ہلاک ساخت در مطبخ شیخ علاء الحق خرچ بسیار بود۔ و مساکین و فقرا از خون انعام او بہرہ یاب میگشتند۔ و ہر اہل حاجت کہ مے آمد محروم نمیرفت و ہر آنچہ کہ از باغ و املاک و غیر آن بورثہ خود داشت بہ فقرا و محتاجان ایثار کرد وفات او در سال ششصد مرقوم است۔ رحمۃ اللہ علیہ +

شیخ تاج الدین شیر سوار

خلیفہ نامدار شیخ قطب الدین منور۔ ہانسوی است۔ مدام در زہد و ریاضت و محنت بسر بردے آخر۔ کارش بجائے رسید کہ وحوش و دد و دام رام او گشتند۔ و اکثر بر سواری شیر تا بہ ہانسی میرفت و مار خونخوار بجائے تازیانہ در دست میگرفت روزے کہ او بسواری شیر بہ ہانسی آمد پیر روشن ضمیر وے بر فراز دیوار نشستہ بود فرمود حیوانات کہ ذی روح باشند در سلک آوردن عجیب نیست مردان خدا اگر بخواہند سنگ و خشت در رفتار در آید میگویند کہ ہمو نوقت دیوار حرکت کرد و بہ رفتار آمد۔ قبر او بیرون نارنول نزدیک شہر است و از مرمت پاکش تا الان آثار مبرات و خیرات ظاہر و باہر است۔ رحمۃ اللہ علیہ۔ و او را پسرے بود کہ او را شیخین ابدال میگفتند تارک دنیا بود۔ و از اسباب دنیا قدر ضرورت اختیار کردہ۔ دائم بہ یاد حق اشتغال داشت بر در خانہ او سنگ افتادہ بود کہ ہنوز بیرون و نیز خانہ موجود است۔ کاسہ چوبین بالائے آن سنگ نہاد۔ مردمان آیندہ و روندہ چیزے مے انداختند۔ و میان شیخین ابدال وقت [illegible] کہ در کاسہ مے یافت در وجہ معاش قبول کردہ صرف مے نمود و [illegible] فتوح بسیار آمدے۔ و اگر بہ نرخ ارزان بود کمتر آمدے۔ گویند کہ شیخین ابدال مرید خلیفہ پدر خود بود و در ستر احوال خود بسیار کوشید و از نیجہت کہ بہ ذکر خفی بیشتر اشتغال میداشت و بوقت

Marfat.com

مشغولی و بجرہ محکم میکرد و بجبت اہل دنیا گاہے نہ نشست اگر از فقر کسی بر دراو میرفت البتہ
برسم خلق و تواضع نان خشک و کوزہ آب بے آوردہ عذر تقصیر میخواست رحمتہ اللہ علیہ ؛

شیخ سراج الدین سراج الاولیاء

پسر بزرگ و خلیفہ حضرت خواجہ کمال الدین علامہ است صاحب مقامات علیہ و کرامات جلیہ و صاحب
درد و محبت و اہل شوق و ذوق بود۔ و در ستورے خرق و کرامت و ربوبیت و الوہیت بسیار
میکوشید۔ پدر بزرگوار ہنگام رحلت اورا در خلوت طلبداشتہ از انعام اولین و آخرین نوازش فرمودہ
بود و از ان روز ہر کسے کہ اورا میدید مست بادۂ محبخانہ وحدت میگردید۔ وصال آن برگزیدہ ایزد
متعال در سال ہفتصد و شصت و دو ہجری منقول است رحمتہ اللہ علیہ ؛

میر سید یداللہ

مبیرہ و خلیفہ حضرت خواجہ میر سید محمد گیسو دراز است بزمان غیر آگہی منصب ارشاد و خلافت یافت
صاحب معارج الولایت آوردہ است کہ روزے خواجہ محمد گیسو دراز اہتمام وضو میفرمود و بطرف مدت
مسح۔ عمامہ از سر مبارک برآوردہ سر زانو نہاد۔ سید یداللہ کہ ہنوز خرد سال بود عمامہ میر سید۔ از
زانو برداشتہ بر سر خود نہاد۔ حضرت میر سید گیسو دراز مسرور شدہ فرمود۔ لائق تست مبارکباد
و از ان روز ہر آنکس را کہ بیعت میفرمود مرید میر سید یداللہ قرار دادہ تربیتش سے مے افزود
صاحب اخبار الاخیار میفرماید کہ سید یداللہ بانے جمیلہ و عجوزہ محبت در سر داشت۔ و
وارفتہ جمال و شیفتہ حسن بیمثال او بود۔ بالآخر بسلسلہ نکاح خود در آورد۔ و بحین بامداد
کہ بمقتضائے رسم ہندیان مقنع مرصع از رخ زیبائے عروس برانداختہ جلوہ دادند۔ نیرنگی عشق
جلوہ دیگر نمود۔ و بیک ناگاہ حالت عجیب و کیفیت غریب پیدا شد کہ میر سید یداللہ آہے
سرد از دل پر درد کشیدہ جان عزیز بہ شاہد حقیقی سپرد۔ و عروس ہم میت اورا۔ در بر کشیدہ بدنبال او

Marfat.com

او سفر کرد۔ وہر دو را در پہلوے یکدیگر مدفون ساختند +

شیخ علاء الدین قریشی

مرید و خلیفہ میر سید گیسو دراز است جامع علوم صوری و معنوی بود۔ و در گوشہ قناعت و گنج خانہ عبادت ہمہ عمر بسر برد۔ غیر حق بہ چیزے کارے نداشت و حال خود مستور داشت از صحبت خلائق و ہجوم و ازدحام نفور بود در تجرید و تفرید قدم استوار داشت وفات او در سال ہشتصد و پنجاہ و سہ مذکور است +

شیخ ابو الفتح علامی قریشی کالپوی

از مریدان نامدار خلیفہ باوقار میر سید محمد گیسو دراز است جامع علوم شریعت و ماہر رموز حقیقت بود و بزیارت حرم محترم مشرف گشتہ صاحب تصانیف عالی است نسخہ عوارف المعارف از آثار تصنیفات اوست۔ وفات او در سال ہشتصد و دو ہجری منقول است۔ رحمۃ اللہ علیہ +

شیخ شاہ میانجی چشتی

بیک واسطہ مرید سید محمد گیسو دراز است درویش کامل بود و صاحب تقوے و ورع و زہد و ریاضت و محبت و محنت و در عصرے در ولایت کالپی ہمچو کس از و بزرگ تر نبود۔ او را شیخ الولایت می گفتند۔ صبحا در السن بود سہ و بست سالہ عمر داشت صاحب خبیر الاخیار مے فرماید کہ از آغاز ماہ رجب الی تا بروز عاشورہ در اعتکاف مے نشست و در حجرہ مظلم مے بست و در نصف شب شرب زندگانی میکرد چون چنین بر آمدن او از حجرہ مے آمد۔ ندائے مے داد کہ ہمہ زنان در روے حجرہ دور تر بروند۔ چون فرصت مے یافت۔ قدم از حجرہ بیرون مے نہاد احیانا اگر کسے نزدیک بودے و نظر شیخ بر او بفتادے در حالت بیہوشی و حیرت و غشی بماند او را دید کہ

Marfat.com

قاضی شہر۔ باوے دعوے احتساب میکرد۔ روزے کہ شیخ از درون حجرہ بیرون آمد۔ قاضی شہر نزدیک استادہ بود۔ چون نظر شیخ بروے افتاد بحال خود نماند۔ تا دو۔ روز بعالم بیخودی و بیہوشی بتنا ماند۔ آوردہ اند کہ روزے قاضی شہر بتقریب احتساب بر سر شیخ آمد۔ چون شیخ آگاہ شد و بسوئے قاضی نظر کرد۔ حمالان کہ کفیل چوڈول قاضی بودند تا بزانو غرق زمین گشتند و جنبیدن نتوانستند اما قاضی مذکور کہ در تبعیت شرح قدم مستحکم داشت۔ از چوڈول مفارقت کردہ۔ دُرّہ در دست گرفت و بالائے بام کہ منزل شیخ بود قصد کرد۔ درین اثنا شیخ از در خانہ برون آمد و دست قاضی گرفتہ درون خانہ بُرد۔ ناگاہ نظر قاضی بر مینارے رسید۔ پرسید کہ چیست شیخ صراحی در دست گرفتہ در پیالہ انداخت۔ دید کہ شربت ناب از قند و نبات است۔ ہمدرین محل حضرت شیخ۔ بہ قاضی موصوف اشارت کردہ فرمود کہ بسم اللہ بنوشید۔ اما قاضی مبادرت نوشیدن نکرد و بیرون خانہ رفت۔ وفات آن جامع الکمالات در سال ہشتصد و ہشتاد و نہ ہجری مذکور است +

مخدوم حسام الدین فتحپوری

از محبوب ترین خلفائے شیخ عبد المقتدر است بہ محامد معرفت مشہور۔ و خرقہ و کرامت مذکور۔ صاحب معارج الولایت آوردہ است کہ او از اولیائے بزرگ و مشائخ باکمال است۔ بمغفیر بہ فیض ارشاد او بخلا رسید۔ و شیخ بدھن چشتی از برگزیدگان خدمت اوست منقول است کہ پدر شیخ بدھن او را در عمر شش سال بخدمت مخدوم آورد و در برکت عمر و علم صوری و معنوی استمداد ہمت خواست مخدوم در حق وے دعا فرمود بحاصل شیخ بدھن عمر طویل یافت و از اکمل اولیا و اشہر علما گردید وفات مخدوم حسام الدین در سال ہشتصد مذکور است +

Marfat.com

شیخ ابوالفتح جونپوری

مرید و خلیفه و شاگرد جد خود شیخ عبدالمقتدر است۔ دانشمند کامل و برگزیده روزگار بود در فقر و ریاضت مثالے نداشت۔ صاحب معارج الولایت آورده که شیخ ابوالفتح در بطن والده ماجده خود تا مدت چهارده ماه محمول بود۔ ازینجهت شیخ عبدالمقتدر جد او تعلق خاطر داشت و شبے که شیخ رکن الدین ابوالفتح سهروردی در عالم خواب بشارت داد و شیخ ابوالفتح متولد شد۔ چون شیخ جمال الدین مرید شیخ عثمان سیاح بر ذر ولادت شیخ ابوالفتح وارد شد۔ و شیخ ابوالفتح را بادنمود فرمود که خانه شیخ عبدالمقتدر از انوار تجلیات مولود مسعود منور و معمور خواهد شد۔ الحاصل شیخ عبدالحی در حیات شیخ عبدالمقتدر پدر خود فوت شد و شیخ ابوالفتح از انعام و حلاوت گلزار حشمت گل مدعا بدست آورد۔ و صبغه دستار اولو ارباب گردید۔ وفات او در هشتصد و پنجاه و هشت مذکور است +

شیخ نورالدین معروف به نور قطب عالم بنگالی

فرزند رشید و خلیفه اعظم شیخ علاءالدین علاءالحق بنگالی است۔ از مشاهیر مشائخ هند و صاحب ذوق و محبت و حلاوت بود۔ آثار علیه و کرامات جلیه داشت۔ در حیات پدر خود۔ کار خود کار عبادت ریاضت و مجاهده و معرفت بمنزل نامتناهی رسانید و فائز مرتبه الوهیت و مدارج قطبیت گردید۔ صاحب اخبار الاخیار میفرماید که خدمت درویشان خانقاه۔ و بردن زحمات و غلاظت باو مفوض بود۔ روزے درویشے را درد شکم در گرفت۔ و او به قضا [illegible] رفت۔ و شیخ نورالدین که بهدرین محل در شست و روب بیت الخلا [illegible] و بحل و غایط درویش در رسیده۔ بر اندامش افتاد و جامه و جسم او همه غلیظ گشت و در نجاست آلوده گردید۔ چون حضرت شیخ علاءالحق فرزند دلبند را باین حال نگریست ابیاز خوش دل و خوشحال گشت و

Marfat.com

فرمود که حالا بخدمت دیگر مشغول باید شد منقول است که بعضے شیخ نورالدین با هیزم بر سر میکشید۔ شیخ اعظم خان که از عمائد و ندیمان بادشاه بود۔ بدید و گفت که تا چند در هیزم کشی و خدمت گزاری فقرا بسر خواهی برد بیا که بمنصب بزرگ برسانم۔ شیخ نورالدین جواب داد که دولت و ثروت دنیاء ناپائدار است و مرا نه شائد۔ و خدمت فقرا بهتر از دولت و ثروتِ دنیا ناپائدار است و مرا نه شائد و خدمت فقرا بهتر از دولت و تنعم مے شمارم وفات آن برگزیده صفات در سال هشتصد و پنجاه و یک منقول است۔ و از حضرت او۔ دو پسران بودند۔ شیخ رفعت الدین و شیخ انور که بعد وفات او بر مسند مشیخت و ارشاد جاے یافتند +

سید اشرف جهانگیر سمنانی

افضل و اشهر عهد خود در مشائخ هندوستان است شرف خلافت از حضرت شیخ علاء الحق بنگالی دریافت و از دیگر پیران طریقت هم فیضها برده بود۔ پدر بزرگوار او بادشاه سمنان بود۔ چون نوبت بادشاهی باو رسید۔ یکچند بسر برده تارک شد صاحب معارج الولایت از لطائف اشرفی حکایت آورده که سید اشرف جهانگیر۔ ولی مادرزاد بود در عمر هفت سالگی قرآن مجید را بهفت قرأت حفظ نمود و در چهارده سالگی از علوم عقلی و نقلی فارغ گردید۔ بصحبت خضر علیه السلام مستفیض گشته و به اشارت غیبی سفر هندوستان اختیار کرد و بخدمت حضرت شیخ علاء الحق مشرف شده دولت خلافت حاصل نمود۔ و از واصلان حق گردید و بدیار جونپور عزخصت یافت وفات او در سال هشتصد و هشت هجری مرقوم است رحمة الله تعالے علیه +

قاضی شهاب الدین دولت آبادی

خلیفه مولانا خواجگی است و از سید اشرف جهانگیری نیز استفاده کرد۔ در علوم ظاهر مکرم۔ و در علوم باطن معظم بود تصانیف عالی داشت و از جمله تصنیفات خود یک رساله دارد موسوم به مناقب السادات

Marfat.com

که دران ذکر عقیدت و محبت نسبت اہلبیت نبوت باحسن الوجوہ بیان کردہ و باعث تصنیف رسالہ این است کہ بر سبیل مباحثہ و مناظرہ وقت متضمن تبجیل و تعظیم علما بجہت فضائل علوم و تقصیر مدارج سادات بنظر فقدان اثبات بدیہہ و غیر آن تصنیف کردہ بود شبے در واقعہ دید کہ بجہت تصنیف مذکور حضرت خواجہ کائنات سرور عالم نبی اکرم صلی اللہ علیہ وسلم بجانب او نظر قہر و عتاب فرمود چون از خواب بیدار شد بر کردار خود محجوب گشتہ تصنیف جدید در مناقب سادات ترتیب داد و تصنیف سابق در دریا انداخت وفات او در سال ہشتصد و چہل و ہشت ہجری مرقوم است +

شیخ اختیار الدین ایرجی

از خلفائے نامی مریدان گرامی۔ قاضی چشتی است۔ جد و پدر او۔ از ناموران شہر ایرج بودند۔ اما او بسبب غلبہ محبت و تجرید ہمہ دولت دنیا بر باد دادہ تارک گردید۔ و بہ تحصیل علوم ظاہر تکمیل ظاہر کردہ بنظر کتاب امور حقیقت بخدمت قاضی محمد سادی حاضر شد و بتوجہ باطن مرشد برحق بمرتبہ کمال رسید خرقہ خلافت و ارشاد حاصل کرد۔ سال وفات ہشتصد و نہ رقم نمودہ اند

شیخ فتح اللہ اودھی

خلیفہ معظم و محب مستدیم شیخ صدر الدین حکیم است در اوائل حال در مسجد دہلی درس میگفت چون مرید شد در ریاضت و عبادت فتحیاب ندیدہ پیش شیخ صدر الدین شکایت آورد فرمود تدریس ترک کن و کتب درس در دریا بینداز چنانچہ ترک تدریس کردہ کتب درسیہ در دریا انداخت و بالاخر از علوم حقیقت و معرفت کامیاب گشتہ اکمل صفیاء زمانہ گردید و بسیار طالبان حق را [illegible] چنانچہ شیخ قاسم دہلوی۔ و شیخ محمد عیسے از خلفائے وے بودند۔ وفات [illegible] بست و یک ہجری مرقوم است +

Marfat.com

شیخ عین الدین قتال

مرید و خلیفہ پدر خود شیخ سعد اللہ کیسو دراز است و نیز از سید امیر ماہ استفادہ کرد اول بیشتر مائل بشراب بود و از ہر چاہ و دریا کہ برائے او آب طلب داشتند غیر از شراب بدست نہ آمد۔ چون وقت از حال پدر بزرگوارش نزدیک تر شد او را بخواند۔ فرستادہ در جستجوے او برفت و در میخانہ یافتہ پیام طلب شیخ بر زبان آورد بمجرد استماع آنعنی شیخ عین الدین از جاے خود برخاست و جام شراب کہ در دست داشت نوشیدہ بر زمین بزد و بخدمت پدر عالیقدر حاضر شد۔ و خرقۂ خلافت و سرمایۂ نعمت و خلاوت مشرب چشت حاصل کرد۔ و از خاصان و برگزیدگان درگاہ رب العزت گردید و بقیۂ العمر در زہد و تقوے بسر برد سال وفاتش ہشتصد و بست و دو مرقوم است +

شیخ سارنگ چشتی سہروردی

صاحب دولت و عزت از قوم ہنود بود۔ چون باسلام مشرف شد۔ و ہمشیرہ او بعقد نکاح سلطان محمد بن فیروز شاہ در آمد۔ بلدہ سارنگ پور بنام خود آباد کرد و بعد از آن مرید شیخ قوام الدین گردید و بمال و اسباب دنیا ترک گفتہ بسفر حجاز رفت۔ چون باز آمد بصحبت یوسف بدھایرچی مصاحبت اختیار کرد و خرقۂ خلافت ہم پوشید۔ وفات او در سال ہشتصد و چہل و ہفت مذکور است +

شیخ علم الحق والدین چشتی

خلیفۂ اعظم و فرزند دلبند شیخ سراج الدین سراج الاولیا است صاحب مقامات بزرگ و کرامات سترگ بود در ریاضت و مجاہدہ علوے تمام داشت جمعے کثیر از ارباب دل بہ رہنمونی او از ظلمت دار ناپائدار اسباب بمنزل انوار و تجلیات قرب حق فائز گشتند رحمۃ اللہ علیہ۔ وفات آن جامع کمالات در سال ہشتصد و نہ و بقول دیگر نہصد و یک منقول است و قول آخر بمہر درستی مستحسن است +

Marfat.com

شیخ محمد عیسےٰ جونپوری

خلیفہ شیخ فتح اللہ اودھے است۔ پدرش شیخ احمد عیسےٰ از عمائد دہلی بود۔ بزمان مغرابی ہنگام تاخت آوردن تیمور ترک ہلی گفتہ سکونت پورخیار کرد صاحب اخبار الاخیار آوردہ کہ شیخ محمد عیسےٰ در مشغولی بسیار غلو داشت۔ و بسر بہ انوست بود از حال و احوال خود ہیچ خبر نداشت و استخوان مہرہ پشت او دو تا گردیدہ و زخم سینہ ہویدا۔ وفات او در سال نہصد و یازدہ ہجری مرقوم است +

شیخ شمس الدین طاہر

خلیفہ اعظم شیخ نور الدین قطب عالم است۔ او شیخ بزرگ و کبیر السن بود۔ فیض باطن و استفادہ کامل از روحانیت خواجہ بزرگ معین الاولیا دریافت و خرقہ خلافت از حضرت خواجہ بایزید خورد نبیرہ حضرت خواجہ بزرگ رحمۃ اللہ علیہم پوشید۔ چنانچہ در سیر العارفین مذکور است صاحب العارفین محقق و کامل ہمعصر شیخ شمس الدین طاہر بود و بشرف ملازمت حضرت خواجہ بایزید خورد بمقام دار الخیر اجمیر مشرف گشتہ۔ وفات او بسال ہشتصد و ہشتاد و یک ہجری مرقوم است رحمۃ اللہ تعالےٰ علیہ +

شیخ حسام الدین مانکپوری

خلیفہ اعظم شیخ نور قطب عالم است و از اعیان مشائخ عہد خود است جامع بود در میان علوم شرع و طریق و عارف بود صاحب کشف و تحقیق۔ او خدیو تصنیفات بود در سیر العارفین از ملفوظات او است صفیام بسیار مائل بود۔ و توکل مرغوب اثر نوبت اظہار جبر و آ[illegible]

کہ چون بعزم ملازمت شیخ از وطن بیرون آمدم بہ منزل دہسالم واقعہ شیخ خود را دیدم کہ در برابر من سے بود۔ روزے در کشتی سوار شدم۔ درویشے صوف پوش ہمراہ من بود۔ چون بر ساحل بدیار رسیدم۔ ہمان درویش در قعر آب فرو رفت و از چشم پنہان شد آنگہ کہ بپائے بوس شیخ

Marfat.com

مشرف شدم۔ نیک دیدم۔ کہ جمال ہمان درویش کہ بہ آب اُفتادہ بود۔ با منظر و پیکر شیخ یکسان بود و در خط و خال و چہرہ و مہرہ ہیچ تجاوز و تفاوت نیافت۔ وفات در سال ہشتصد و ہشتاد و دو مرقوم است +

شاہ کاکو چشتی

خلیفہ نامی و گرامی شیخ نورالدین قطب عالم است و نسب وے بچند واسطہ با حضرت خواجہ بدرالدین فرید الاولیا مے پیوندد۔ و از شیخ پیر محمد چشتی لاہوری فیض ہا یافتہ بود۔ و بہ تلقین و تعلیم خلائق سعی موفور کرد۔ و در لاہور سکونت ورزید و کشف و خرق بسیار از وے بوقوع آمد۔ وفات او در سال ہشتصد و ہشتاد و دو مرقوم است رحمۃ اللہ علیہ +

شیخ یوسف ایرجی چشتی

آبائے او از خوارزم بہ ایرج آمدند۔ و شیخ یوسف اگرچہ خلیفہ شیخ اختیار الدین بودہ است۔ اما از خدمت سید جلال بخاری و شیخ راجو قتال فیضہا بردہ صاحب تالیفات است صاحب تاریخ محمدی از مریدان و معتقدان او است و آوردہ اند کہ روزے شیخ یوسف در خانقاہ ہنگامہ سماع گرم داشت و ہمدران محل جان داد۔ وفات او در سال ہشتصد و سی و چار مرقوم است +

شیخ پیارا چشتی

از مریدان سید یداللہ نبیرہ سید محمد گیسو دراز است و ترتیب و تکمیل بخدمت خواجہ گیسو دراز یافتہ بود آوردہ اند کہ چون او را ملازمت شیخ دست داد فرمود کہ اگر پیش ازین با کسے تعلق محبت داشتہ باشی در معرض بیان آری۔ التماس کرد کہ بنظر آموختن طریق عشق حاضر آمدم ہیچ ندانم کہ عشق چیست و از کجا مے آید فرمود در اظہار واقعات سابق اغماض نباید کرد۔ آنہمہ بغرض دریافت مشروط است

Marfat.com

التماس کرد که در اوائل بر زن هست و فریفته بودم و دولت دیدار دست نمیداد بالآخر زنار گرفتم
و در سنم خانه نشستم که او را به بینم باستماع این معنی خواجه گیسو از او را در برگرفت و فرمود که البته در
منزل عشق مقام عالی داری میخواستم که چون تو عشق طلب و محبت مشرب بدست آید یا بمنزل عشق
شاهد حقیقی رهنمونی کنم - چنانچه او را دو سال بیعت کشید و در اندک زمان بمرتبه تکمیل رسانید
وفات او در سال هشتصد و شصت و پنج مرقوم است ✦

شیخ محمد المعروف به شیخ میناچشتی سهروردی

صاحب ولایت دیار لکهنو بود و از زمان عنفوان آگهی به ظل حمایت و سایه عاطفت شیخ قوام الدین
تربیت یافته به شرف بیعت و تشریف خلافت مشرف گردید - وجهت موسوم گشتن به لقب مینا
اینست که شیخ قوام الدین را پسرے بود موسوم به شیخ نظام الدین مینا و او بهوائے هوس - و
تقاضائے نفس در زمره ملازمان سلطان محمد بن فیروز شاه بادشاه دهلی منسلک گردید -
بدین وجه شیخ قوام الدین از وے نفرت تمام داشت - چون شیخ نظام الدین به قصد معذرت
و تالیف پدر خود بوطن رسید و در صحن خانقاه بر اسپ سوار گذشت شیخ قوام الدین ادائے گستاخ
بر آشفت و در حق او دعائے بد کرد چنین که گائے چند دیده بود از پشت فرس بر روئے زمین
آمد و هلاک شد در آنوقت شیخ قطب الدین که از مریدان خاص شیخ قوام الدین حاضر بود باو فرمود
که حق سبحانه تعالی ترا پسر خواهد داد موسوم به محمد مینا گشته بجائے فرزند من مسمی و مشهور خواهد
شد - الحاصل به برکت و تصرف دعائے شیخ همچنان بوقوع آمد منظور نظر شیخ قوام الدین گردید
خلافت از شیخ سارنگ چشتی هم دریافت و جانشین و [illegible]
صاحب اخبار الاخیار آورده که شیخ محمد مینا ولی مادرزاد بود چون [illegible] دبستان
نشاندند و استاد گفتن بسم الله [illegible] کرد یفعل خواند - چون گفتند که بگو الف [illegible]
[illegible] مند عجوب - در جواب گفت که چون الف گفتم [illegible]

Marfat.com

چند معانی حقائق بر زبان آورد منقول است که او به ترک و تجرد غلو بسیار داشت و اهل عیال نخواست
شب ها بر سر دیوار نشسته عبادت میکرد تا از غلبهٔ نوم محفوظ ماند و بر سطح فرش خار و خسک گسترده
منتظر می نشست و در موسم زمستان پیرهن تن در آب سرد تر کرده در صحن خانقاه بے سایه سایانیان
وسقف مراقب مشغول میگشت القصه در مسند وورد طلب بود گاهے راحت و استراحت
نیاسود وفات او در سال هشتصد و هفتاد منقول است رحمة الله علیه +

شیخ رفعت الدین

پسر بزرگ شیخ نور قطب عالم بنگالی است از ابن بزرگ صاحب حال بود او میگفت که والله من
از سگ بازار کمترم مدام بتوکل و عسرت زندگی میکرد و از اهل دنیا نفرت کلی داشت
رحمة الله علیه +

شیخ انور

پسر خرد شیخ نور قطب عالم بنگالی است در حالت گدایانه بجاوت شهرت تمام داشت گوسفندان را
می پرورد و بزمان فربهی ذبح کرده بذل فقرا میکرد و خود از گوشت آن چیزے نمیخورد روزے شیخ
حسام الدین از وے پرسید که مخدوم زاده عشق چه باشد فرمود مردان حق چشم فراز کرده
می بیند که دوست می آید یا پیام دوست میگوید بکشودن چشم چه حاجت است +

شیخ محمود راجن قدس الله سره

خلیفه پدر بزرگوار خود یعنی خواجه علم الحق والدین است صاحب سلسله سهروردیه شطاریه بود
نیز بیک واسطه سلسله خلافت وے بحضرت خواجه گیسو دراز میرسد و نیز از جاها فیضها دریافت
صاحب مقام عالی بود بریاضت و ورع فقید المثال و فقر و فاقه را بسیار دوست داشت و از صحبت

Marfat.com

امرا و اغنیا نفور بود شبها بعبادت و مشغولی بسر می برد۔ و از غایت بیداری و مشغولی چشمان او غیرت گلنار بودند۔ و از جمال او عالم مستی بینائی و صدت و حقیقت ظاهر و باهر بود جمعی از ارباب دین و اصحاب یقین بذیل تلقین و ارشاد او بمقام حق رسیدند۔ وفات او در سال نهصد مرقوم است +

راجی حامد شاه چشتی

خلیفه شیخ حسام الدین مانکپوری است بزرگ و صاحب نسبت درست بود۔ زمان سلطان شمس الدین التمش جد بزرگوارش سید شهاب الدین از کرمیز آمده سکونت دهلی اختیار کرد۔ آورده اند که راجی حامد شه در اول وضع سپاهیانه داشت و آخر بصحبت شیخ حسام الدین مانکپوری پیوست و از جمله اصفیا زمانه گردید۔ بعلم ظاهر بقدر ما محتاج معرفت داشت اما عالمان دین و ارباب یقین در دائره ارادت و حلقه اطاعت او بودند۔ وفات او در سال نهصد و یک مرقوم است۔ رحمة الله علیه +

راجی سید نور

فرزند رشید حامد شاه راجی است بسیار بزرگ و صاحب حال و کریم النفس بود۔ مدت العمر بعبادت و ریاضت شاقه گزرانید۔ رحمة الله علیه +

شاه سید

خلیفه شیخ حسام الدین مانکپوری است به اوائل صاحب دولت بود۔ دنیا را پرخاسته در خدمت شیخ پیوست۔ و بعد تکمیل خرقه خلافت آورده اند او را بازنے تعلق محبت بود۔ و او هم ترک هوس دنیا کرده به فقر و توکل قناعت کرد۔ وفات او در سال نهصد و سی و سه مرقوم است +

Marfat.com

شیخ بہاء الدین جونپوری

از مشاہیر مشائخ آن دیار است خلیفہ شیخ عیسےٰ است در منزل تجرد پائے استوار داشت و بعبادت و ریاضت گزرانید۔ و خلافت او از حضرت احی حامد شہ ہم متیقن و معتبر است۔ وفات او در سال نہصد و چہل و ہفت ۹۴۷ مرقوم است +

شیخ دانیال چشتی

مرید و خلیفہ احی حامد شہ بود و صحبت و از حضرت خضر علیہ السلام۔ فیض باطن از روحانیت حضرت خواجہ بزرگ معین الحق والاولیا حاصل میکرد۔ و بہ ثبوت پیوستہ کہ حضرت خواجہ بزرگ او را باشارہ باطنی خضر علیہ السلام حوالہ کردہ و این بیاست ہندی معارج الولایت و فرح العالیات از مذکور ہست ؎

جگ جگ عمر جو حضرت خواجے — حضرت نبی رسول نواجے
دانیال جو پر گھٹ کنہیان — حضرت خواجہ حضرت دنیا

مخفی مبادا کہ شاہزادہ دانیال بن اکبر شاہ بادشاہ در خانہ ہمین شیخ دانیال متولد شدہ بود و بادشاہ بہ ہمنامی شیخ پسر خود را معروف کرد۔ و شیخ دانیال در سال ہفتدم جلوس اکبر شاہ کہ زمانہ تولد شاہزادہ دانیال است در اجمیر سکونت داشت۔ و بعد تولید شاہزادہ سالہا در صدر حیات بود۔ و آخر بسال نہصد و نود و نہ ۹۹۹ وفات یافت۔ شیخ دانیال از اجمیر نبود اما بسبب غلبہ محبت و روحانیت خواجہ بزرگ بیشتر در اجمیر قیام ورزید۔ و در جوار آستانہ عالیہ حضرت خواجہ بزرگ بیشتر در اجمیر قیام ورزید۔ و در جوار آستانہ عالیہ حضرت خواجہ بزرگ باختر سوئے محل سکونت داشت۔ و در زمانیکہ حرم محترم بادشاہ را بجہت مصائب سفر ناگور و بنظر آنکہ زمانہ وضع حمل قریب تر بود بحکم بادشاہ قیام اجمیر ناگزیر افتاد قصر رفیع مکان وسیع

Marfat.com

برابر حجرہ شیخ بنیاد کردہ بنظر ہمسائیگی شیخ کہ خالے از خیر و برکت متصور نبود۔ برائے مولود مسعود مخصوص ساختند ہنوز ازان تعمیر رفیع نشان باقیست و مجاوران روضہ حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا کہ بجہت جہالت و ناوقفیت حال شیخ دانیال را از اجداد خود قرار دادہ وجہ ولادت شاہزادہ در منزل شیخ موجب اعتبار و اعزاز خود ہا برگزارند۔ غلط فاش و تقصیر تحقیق است۔ بر لاف و گزاف ایشان گوش نباید داد سلسلۂ پیران طریقت شیخ دانیال کہ از کتب ملا فسیط بوضوح پیوست انیست شیخ دانیال مرید راجی حامد شاہ خلیفہ شیخ حسام الدین مانکپوری خلیفہ شیخ نور قطب عالم بنگالی خلیفہ شیخ علاء الحق بنگالی خلیفہ شیخ عثمان اخی سراج خلیفہ حضرت شیخ نظام الدین سلطان المشائخ قدس اسرارہم ✦

شیخ حسن طاہر

خلیفہ راجی حامد شہ از خدمت سید نور بن حامد شہ فیضہا در ربود۔ و از اوائل دردمندی و طلبی شعار کرد۔ بمشائخ و فقرا صحبت گرم داشت غلبہ و شہرت مشیخت راجی حامد شہ اصغا کردہ حاضر خدمت شد بسلسلہ ارادت پیوست و بطلب سلطان سکندر از جونپور بدہلی آمد سکونت اختیار کرد۔ و در عبادت و ریاضت شاقہ بسر بردہ کافہ انام را بہمونی وصال حق فرمود وفات او در سال نہصد و نہ ۹۰۹ مرقوم است ✦

مولانا الہ داد چشتی جونپوری

عالم باعمل و فقیہ بیمثل بود ہدایہ و کافیہ و مدارک را شرح فرمود۔ و شرف بیعت و خلافت از راجی حامد شہ دریافت منقول است کہ مولانا شیخ طاہر با او سلسلہ محبت مستحکم داشتہ [illegible] ہمدم بودند۔ روزے مولانا اللہ داد بطریق طنز در باب بیعت نسبت راجی احمد شہ سخن ہا گفت شیخ حسن گفت کہ در صحبت حضرت راجی حامد شہ افتادہ بسلامت بدر آ۔ البتہ سخن شما

Marfat.com

لائق گفتن و شنفتن منصور است الی حصل مولانا الہ داد بمعیت مولانا حسن بخدمت راجی حامد شہ رسیدہ مسائل چند کہ حل آن مشکل بود در پیش آورد۔ راجی حامد شہ از منصوبہ مولانا حکایت آوردہ تفصیل اجمال و تسہیل اشکال بوجہ احسن فرمود۔ ہماندم مولانا الہ داد سر در قدم آورد و بیعت کرد۔ و بریاضت و مجاہدہ اشتغال ورزید۔ وفات او در سال نہصد و بست و سہ مرقوم است رحمۃ اللہ تعالے علیہ +

شیخ محمد حسن پسر شیخ حسن طاہر

جامع بود میان علوم حال و قال و آیتے بود در مشائخ نسبت جمال چون از حجرہ خلوت بر قدمائے مشیخت جلوہ میکرد۔ ہر آنکس کہ نظر بے مے انداخت تکبیر میگفت۔ و در محیط حیرت و ہیبت غرق میگردید۔ بسلسلہ قادریہ ہم توسط داشت۔ سالہا در مجاورت مدینہ نبوی بسر برد۔ مدام در انتظار شام زحمت کشیدے۔ بعد نماز شام درون حجرہ رفتہ بعبادت معبود حقیقی کار ہا کردے۔ وفات او در سال نہصد و چہل و چہار مرقوم است +

شیخ عبد الرزاق جھنجانہ

مرید و خلیفہ شیخ محمد حسن طاہر است صاحب کرامات و کشف خداوند خوارق عادات بود۔ و بہ اہلبیت نبوت و ائمہ رسالت اعتقاد تام داشت و او را با شیخ امان پانی پتی مباحثہ و مناظرہ بسیار بود۔ وفات او در سال نہصد و چہل و نہ مرقوم است +

شیخ امان پانی پتی چشتی

اسم گرامی عبد الملک و لقب امان اللہ مرید و خلیفہ شیخ محمد حسن طاہر چشتی نبیرہ راجی حامد شاہ است در مشرب قلندریہ بشاہ نعمت اللہ ولی واسطہ دارد۔ در باب مسئلہ تقریر بلیغ و بیان وسیع داشت

Marfat.com

در تصوف و توحید از وے کتب و رسالہ چند یادگار است بالخصوص رسالہ اثبات الاحدیت از واست و نیز بر لوائح مولانا جامی شرح دارد۔ و میفرمود اگر پایہ انصاف درمیان باشد مسئلہ توحید بر منبر و دیار باید گفت و فرمود کہ در اوائل حال بر اثبات توحید دو دلیل داشتم اکنون ہشتاد دارم و میگفت دیدہ ما بر دو حال مبنی است۔ تہذیب اخلاق و محبت اہلبیت رسول صلی اللہ علیہ وسلم و ذات آن جامع صفات در سال نہصد و پنجاہ و ہفت مرقوم است۔ رحمۃ اللہ علیہ ✦

مولانا احمد شوریانی

از اولاد پیر کبار است و بعلوم ظاہر و باطن مرید و شاگرد شیخ اسحاق بن شاہ کاکو چشتی است و از دیگر بزرگان طریقہ چشتیہ نیز نعمت و فیض صحبت حاصل کرد و بزہد و ریاضت عدیم النظیر بود و مشغولی بسیار داشت وفات او در سال یکہزار و دی مرقوم است ✦

سید علی قوام

از اہل کمال بود و اصل وے از سادات سنانہ و مرید و خلیفہ شیخ بہاء الدین جونپوری است بقبول و فتوح بسیار داشت بہ ہیچ خادم خدمت نمیگرفت و زحمت نمیکشید وفات او در سال نہصد و پنجاہ ہجری مرقوم است ✦

شیخ اجودھن جونپوری

پسر شیخ بہاء الدین جونپوری بود کبیر السن بضعف نقاہت نشست کہ مے بتیاری کہ تو انست اما در حالت جوانی پنان قوت سیکرد کہ جوانان تحمل اتسادم ا[illegible] در سال نہصد و ہفتاد و شش مرقوم است ✦

Marfat.com

شیخ جمال الدین جمن چشتی

مرید و خلیفہ پدر عالیقدر خود حضرت شیخ محمود راجن است وزیر خلافت خاندان مغربیہ شیخ احمد کھٹو داؤد صاحب جد حال و اہل فضل و کمال بود۔ در یاد حق غلو بسیار داشت۔ و بتوکل و حیرت سروکار۔ جامع شریعت و طریقت بود و حادی محنت و محبت دل داغدار داشت و دیدہ اشکبار معین و معاون شکستہ دلان در دو محنت۔ و رہنمائے رہروان منزل ہیبت بود و سودائے عشق در سر و جلوہ شاہد حقیقی در بر داشت۔ سالہا در کنج اعتکاف بنشست و حصار قلعہ پندار و نفس بہ نیروئے ریاضت و محنت بشکست قبول عام و تالیف تمام داشت۔ جمعے ارباب دل باو مائل بود و صف مشائخ دیار ہند را بر ہنمونی و ارشاد تا بہ سراپردہ قرب و اتصال رسانید۔ مدام جویائے رضائے الٰہی و مقلد ارشاد رسالت پناہی بود رحمۃ اللہ علیہ۔ زمان وصال سنہ نہصد و ہشتاد و دو مرقوم است و بعضے اختلاف نیز دارند۔

شیخ حسن محمد چشتی

خلیفہ اعظم حضرت شیخ جمال الدین جمن است در علوم ظاہر کامل زمانہ۔ و در امور حقیقت و معرفت یکتا و یگانہ۔ آیتے بود از جمال شاہد ازل۔ و در ولایتے بود از مدائن علم و عمل۔ ہدیو مشرب چشت۔ و صدر نشین انجمن بہشت بود۔ صاحب مقامات علیہ و کرامات جلیہ و آثار زکیہ مشتاق حال و متحیر منظر حال مجلس سماع دوست تر داشت۔ دردمند بود و بہ احوال مستمندان در طلب پرداخت زمان وصال پاک در سال نہصد و ہشتاد و دو مرقوم است۔

حضرت شیخ محمد چشتی

مرید و خلیفہ پدر خود خواجہ شیخ حسن محمد است امین امانت ہائے اولین و آخرین و صامت

Marfat.com

اموال خزائن صفوت و یقین صاحب زہد و ورع خلاصہ آفرینش و آرایش اصل و فرع برگزیدہ خاص
بارگاہ الٰہی مبسط انوار و اسرار نامتناہی صاحب جمال جمیل الشیم۔ کریم النفس آرم مجسم بود۔ شب زندہ دل بیدار
داشت یدام در حالت سکر و ذوق زندگی میکرد۔ دوست محنت و عدو راحت بود صاحب مرات
ضیائے آوردہ است کہ چون بغلبہ محبت و ارادت بنظر زیارت عتبات عالیات و مصر دہلی
فائز شد و بر مرقد مبارک حضرت خواجہ نصیر الدین محمود نصیر الاولیا رسید و دولت پابوس
دست داد مصلائے سنگ مرقد شگاف پیدا کرد و حضرت شیخ محمد درون مزار داخل شد
چون بیرون آمد نان و حلوا در دست بود و نعلین و عصا و خرقہ و مصلے کہ در پہلوئے خواجہ نصیر الاولیا
پیوند زمین کردہ بود دید۔ باو مفوض گشت۔ ازان روز ہر آنکس کہ بروئے او میدید دارفتہ حال
و پروانہ جمال میگردید۔ مولد او احمد آباد گجرات است و زمان وصال پاک در سال نہصد و پنجاہ
و شش مذکور رحمتہ اللہ علیہ +

شیخ علاء الدین بن شیخ نور الدین اجودھنی

از اولاد حضرت خواجہ فرید الدین مسعود الاولیا است صاحب اخلاق حمیدہ و اوصاف پسندیدہ
جامع علم و حلم و با اہل دنیا سروکار نداشت و از جملہ کالائی حظ نفس و آسایش چیزے بخود
راہ نمادے۔ او را فرید ثانی میگفتند و بارعایت حضرت خواجہ قطب الاولیا توسط
داشت در سال ہشتصد و ہفتاد و دو فوت شد +

شیخ جلال الدین قریشی

بتحقیق رسید کہ در بیعت کرام شیخ وقت بود اما مشرب چشتیہ [illegible] مباطن سلوک و
ظاہر جذبہ بیشتر در ویرانہ بسر میبرد۔ و از لباس بقدر ستر عورت کفایت کردہ بود۔ و علوم
معقول و منقول رسمی و حقیقی ہمہ بر نوک زبان داشت میفرمود یک مرید بشام نامہ دارم کہ

Marfat.com

در کوه و جبال می گریزند۔ و اکثر میخواند ع

خام بُدم پخته شدم سوختم

صاحب الاخبار الاخیار فرمود کہ در اوائل او را عشق مجاز در سر بود۔ و در اندک زمان بعشق حقیقی گرفتار آمد۔ وفات او در سال نہصد و چہل و ہشت منقولست +

سید سلطان بھڑائچی

درویش صفا کیش و مرد باہمت و مروت بود۔ مرید شیخ علاء الدین چوہدری ہست۔ او خاندان شطاریہ نیز تعلق داشت پیرہن قصیر و دستار دہ گیر او بر گوبند ہند و رسنے و زنار دارے۔ اسلام آوردہ بود۔ و بسبیلہ او پیش بادشاہ فریاد برد۔ بادشاہ با گفتہ فرستادگان نے کہ مفارقت اختیار کند۔ او تیغ در کمر بست و از خانہ بیرون آمد۔ و جواب داد کہ زن کہ مسلمان شدہ است باز بتصرف کافران دادن جائز نباشد۔ پیادگان شاہی استماع این دم در خود کشیدند و دگر ہیچ نگفتند۔ وفات او در سال چہل و نہصد و نہ مرقوم است +

شیخ یوسف معروف شاہ جوسی

بحضرت خواجہ فرید الدین فرید الاولیا نسبت آبائے دارد خرقہ و کرامت در ورثہ داشت بادشاہ محمدی عازم بیت اللہ شد۔ و از انجا بہ مدینہ نبوی حاضر و بعد حصول شرف زیارت ہنگام مراجعت در آسیر آمد و اہل و عیال را از وطن طلبداشتہ سکونت بر ہانپور اختیار کرد وفات او در سال نہصد و پنجاہ مذکور است +

شیخ نظام الدین چشتی

شاہ یوسف جوسی ست گویند کہ او دوازدہ سال در شکم مادر معتکف ماند۔ او بفر حجاز

Marfat.com

ہم رفتہ بود و بشرف بیت اللہ و بیت النبی مشرف گردید و صاحب حق و کرامات و آثار علیہ
از وے بظہور آمدند وفات او در سال نہصد و ہشتاد و پنج مذکور است +

شیخ حمزہ ہرسو قریشی

از اولاد شیخ الاسلام شیخ بہاء الدین زکریا ملتانی است و سلسلہ پیران او بخواجہ سید محمد گیسو دراز
می پیوندد و صاحب کشف و کرامت و اہل عشق و محبت بود۔ در اوائل در خدمت ملوک منسلک
بود بالآخر بارادہ غیبی ترک گفتہ بزیارت حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا در مدینۃ الولایت
اجمیر آمد و در انجا بہ شیخ حمزہ مخدوب کہ ہمنام او بود و طریقہ مجذوبانہ داشت ملاقی شد
و انعام باطن یافت ازان بعد از شیخ احمد مجد شیبانی اکتساب کرد۔ و در قصبہ ہرسو۔ کہ از
نارنول قریب سہ فرسنگ است۔ طرح اقامت انداخت و سادات و ہرسو کہ از علوم بے بہرہ
و از پاسداری شرع آوارہ بودند تربیت فرمود۔ از کشف و خوارق او حکایت ہا دارند کہ درین
مختصر گنجائش ندارند و وفات او در سال نہصد و پنجاہ و ہفت منقول است رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ

میر سید عبد الاول

مرید اولاد خواجہ بندہ نواز گیسو دراز است از علوم معقولی بہرہ وافی داشت و تصانیف نیز دارد
بر صحیح بخاری شرح و حاشیہ نوشتہ۔ اکثر بہ نواح دکن و گجرات رفت و بہ زیارت مدینہ منورہ
و مکہ معظمہ مشرف گردید وفات او در سال نہصد و شصت و شش مرقوم ہست +

شیخ مہنا گالروانی

از مشائخ کامل و صاحب حال بود۔ و تربیت از روحانیت خواجہ بزرگ معین الاولیا حاصل
کرد۔ آخر در گالرا اقامت ساختہ سالہا خدمت مزار کرد و جاروب کشی اختیار نمود۔ بعد آن

Marfat.com

باشارہ روحانیت حضرت خواجہ بزرگ مرخص گشتہ بقصبہ گاگرون رفت و سکونت ورزید وفات او در سال یکہزار و سہ بوقوع آمد +

مولانا عبداللہ سلطانپوری

از اکابر علما و اعاظم فقرا بود۔ و تشرع و عارف و تنوع در سیصال بفرو بدعت بسیار کوشیدے در آن اہل زمان بخطاب مخدوم الملک مستاز بود۔ اما چون اکبر بادشاہ دین الہی احداث کرد۔ و شمس پرستی اختیار کرد۔ شیخ با او در جہاد سرگرم شد۔ و از جہت سبق او حکم اخراج از دیار ہند صادر گشت بچہار ماہ سفر حجاز اختیار کرد۔ چون باز آمد او را مسموم کردند۔ و در سال یکہزار و شش وفات یافت رحمۃ اللہ تعالے علیہ +

شیخ جلال کلسی

در عہد شیر شاہ بادشاہ بامارت منسوب بود۔ اما ہمہ دولت دنیا را ترک گفتہ بسلسلہ بیعت و خدمت حضرت شاہ محمد چشتی مشرف گردید و بجاہاے دیگر نیز رفت و فیضہا بود۔ وفات او در سال یکہزار و سیزدہ مرقوم ہست +

شیخ قاضی خان ظفرآبادی

مرید و خلیفہ شیخ حسن ظاہر است میاعب استطاعت کرامت بود و بیفزود موتا بہ سی سال جانہا کندیم بادشاہ ذات بیہات باو میداد۔ اما قبول نکرد و توکل بسر برد۔ آخر بہ شیخ عبداللہ پسر او فرمان بطریق پیغکش فرستادند ادہم انکار کرد و چیزے نگرفت قاضی خان در سال نہصد و ہفتاد منقول است رحمۃ اللہ تعالے علیہ +

Marfat.com

شیخ عبدالعزیز بن شیخ حسن طاہر

خلیفہ اعظم قاضی خان است از مشاہیر شیوخ بودہ است و در تقلید طریق و تعمیل شرع یگانہ روزگار و شہرہ آفاق بود و بر خلق خدا شفقت بسیار کرد۔ و در پایہ علم و صبر بلند پایہ بود خلق کثیر بہ فیض صحبت او بخدا رسید و جمعے در ذیل حمایتش بر خصم پندار مظفر و منصور گردید۔ وفات او در سال نہصد و ہفتاد و پنج مذکور است رحمتہ اللہ علیہ +

شیخ سعدالدین خیرآبادی

مرید و خلیفہ شاہ محمد مینا است در آداب شریعت و حد طریقت احتیاط تمام و دستگاہے عظیم داشت صاحب تصرف و تعلق باطن بود و بسماع بسیار غلو داشت و در علم نحو و فقہ و اصول صاحب تصنیفات عالی است۔ اورا مریدان و متبعان بسیار بودند۔ از جملہ ایشان شیخ صفی صاحب جد و حال و اہل فضل و کمال بود۔ و شیخ مبارک سندیلیہ جامع شرع و طریق و ہر دست صومعہ کشف و تحقیق بود۔ وفات مخدوم شیخ سعد در سال ہشتصد و ہفتاد و ہفت مذکور است +

میر سید محمد کالپی

در اوائل از امیر ابوالاعلی نقشبندی بیعت بود۔ چون بہندوستان آمد و بزیارت مرقد حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا در مقام اجمیر مشرف شد باشارہ روحانیت حضرت خواجہ طریقہ چشتیہ اختیار کرد و فیضہا دریافت و بمراتب اعلے رسید و در [illegible] غایت داشت و ہر سال بزیارت مزار فیض آثار حضرت خواجہ [illegible] کرد و وفات او در سال یکہزار و سی و یک مرقوم است +

Marfat.com

سید عبد الجلیل چشتی

برگزیدهٔ آفاق بود و باطناً ہر دست بیعت بکسے نداد اما از روحانیت حضرت خواجہ
معین الاولیا تربیت یافتہ در شجرہ کہ بمریدان خود میداد بلا واسطہ کسے بحضرت خواجہ
سلسلہ خود پیوند میکرد۔ وفات او در سال یکہزار و چہل و سہ مذکور است +

شیخ محمد عبد الرشید جونپوری

سلسلہ ارادت او بچند واسطہ بہ شیخ حسام الدین مانکپوری منتہی میشود۔ و از دیگر حضرات طریقت
نیز انعام و اکرام یافت۔ از اکمل مشائخ عہد خود بود۔ در آغاز تدریس میکرد۔ و در آخر از بہ گذشت
صاحب تصانیف بود۔ ذکر جہر دوست داشت شیفتہ محبت و وارفتہ سماع بود۔ اشعار ہم
میدارد تخلص شمسی میکرد۔ وفات او در سال یکہزار و پنجاہ و پنج مرقوم است +

شیخ احمد گیسو دراز

صاحب حال و قال و وجد و سماع بود بمباحثہ و مناظرہ اکثر میپرداخت و مسائل علانیہ میگفت
پیرو طریقہ چشتیہ بود و با خواجہ سید محمد گیسو دراز نسبتے خاص داشت از ینجہت بہ درازی
جعد و گیسو مائل بود۔ وفات او در سال یکہزار و پنجاہ و ہشت مرقوم است +

پیر محمد سلون

جامع علوم صوری و معنوی بود و سلسلہ او بواسطہ شیخ عبد الکریم بہ شیخ حسام الدین مانکپوری میرسد
مریدان او صاحب کمال بودند۔ خلقے با و رجوع بود و قبول عام داشت۔ در دیار لکھنؤ شیخ
عہد خود بود۔ وفات او در سال یکہزار و ہفتاد و چہار مرقوم است +

Marfat.com

شیخ پیر محمد کاسنوی

مولوی فاضل و متکمل و بشرف زیارت حرمین شریفین مشرف اصل او از جونپور است اکتساب علوم دین از علماء دیار دہلی و لکھنو بحد غایت رسانیدہ در بیعت شیخ عبد اللہ سیاح چشتی صحبت مستقیم شدہ بخش کامل بود وفات او در سال یکہزار و ہشتاد ہجری بوقوع آمد +

حضرت شیخ یحیی مدنی چشتی

خلیفہ اعظم حضرت شیخ محمد چشتی است تکمیل علوم دینیہ در مدینہ منورہ رسانیدہ۔ صاحب وجد و حال، عادی فضل و کمال مرجع اولو الارباب و محبوب اصحاب صداقت بود۔ صاحب تالیف و تصنیف است آیہ نور و صدر نشین بزم ادب و حضور بود دیدہ بینا گوش شنوا کہ کمال مرتبہ عارفی است او را حاصل بود و شکر راحت و شکایت زحمت نزد او ہموزن بود۔ ہر آنچہ میگزشت بران قانع بود۔ در یاد حق از خود فانی و دور مگر بادہ وحدت بیخود و مدہوش سالہا بیافت و محب بادہ کارفرمائے میکرد۔ بدلے گوشہ تنہائی و زاویہ اطاعت بنشست بمغفیر و خلق کثیر انعام و اکرام از مادہ فیضش مدد بود۔ و بسیاران از کاہبہ تیرہ و تاریک زنگار برہمنی او تا بمنزل عرفان و اقرار فائز گردیدند۔ مریدان و متبعان او از بس صاحب ذوق بکمال بودند۔ و در دیار گجرات علم حضوت و طریقت برافراشتہ۔ و در دیار ہند شمع ایمان و ایقان را فروغ دادہ آوردہ اند کہ از ہر کہ و مہ ہمہ مشتاق او بودند۔ و خدمت [illegible] و برحق مدینہ [illegible] آن شیخ کمالات و سلامت وجود است و سال یکہزار و یکصد و [illegible] ہجری منتقل و مذکور بہ رحمت۔ رحمۃ اللہ علیہ۔

Marfat.com

حضرت شیخ کلیم اللہ جہان آبادی

بن حاجی نور اللہ بن شیخ احمد بن شیخ حامد از اولاد حضرت امیر الاسلام شیخنا ابی بکر صدیق رضی اللہ تعالیٰ عنہ۔ اصل آبائے وے از ترکستان است۔ پدر بزرگوار او بزمان دولت شاہجہان بادشاہ در دہلی فائز شد حضرت شیخ کلیم اللہ را شرف بیعت بواسطہ حضرت شیخ یحییٰ مدنی است در علوم دینی شہرۂ آفاق و در ریاضت و عبادت طاق بود آورده اند کہ با حضرت شیخ ابو الفتاح قادری ہم نسبت داشت و یکچند در صحبت او بسر برد و نیز خرقہ نقشبندیہ از خدمت امیر محترم لاہوری در بر راست کرد۔ در مجلس سماع بسیار خرم و احتیاط میفرمود۔ واحدے از سلسلۂ غیر اندر آن وقت باریاب نمے شد۔ و در خانقاہ مسدود میکرد جمعے گم گشتگان راہ و متفحصان غیر آگاہ را چراغ ہدایت نمود۔ و از تاریکی گم گشتگی و غیر آگہی بر آورده در طلعت جاوید کامرانی فائز گردانید۔ آثار عالی و اطوار متلالی داشت تلقین و ارشاد اہل اللہ بسیار میکوشید۔ گرمی صحبت او احتراق عشق و التہاب محبت میان جان پیدا مے کرد۔ دل مشغوف در بر و دقائق مکشوف پیش نظر داشت از راحت و استراحت بیزار۔ و با درد و محنت محبت سر و کار۔ امام الطریق۔ سرشار بادہ تحقیق و جام رحیق بود۔ بہ رفاہ استکراہ و خصومت و منازعت با جمعیت و جاہ داشت زمان وصال او در سال یازدہ صد و چہل و دو مرقوم است۔ مرقد پاکش در شاہجہان آباد در فنائے بازار خانم متصل بہ حصار سنگ سرخ است بزبان شورش دہلی مجرد احاطہ منہدم شد قبر باقیست۔ فہرست اسماء خلفایش اینست +

فہرست خلفاء

شیخ نظام الدین ہورنگ آبادی۔ سید بدھن۔ حافظ محمود۔ شیخ جمال الدین۔ شیخ حامد سعید

Marfat.com

قاضی شیخ عبدالولی۔ شاہ ضیاء الدین۔ شاہ اسد اللہ۔ شاہ جلال الدین۔ شاہ مداری ناگوری۔ محمد ہاشم۔ آوردہ اند کہ حضرت شیخ تصانیف بسیار بود۔ تفسیر قرآن القرآن سواء السبیل عشر کلمات کشکول واقعات کلیمی الہامات کلیمی وغیرہ۔ از حضرت شیخ چہار پسر و پنج دختر بودند۔ حافظ حامد سید۔ حافظ فضل اللہ۔ احسان اللہ خواجہ محمد۔ نام دختران بی بی رابعہ کہ بہ محمد ہاشم خلیفہ حضرت مینکو شد۔ بی بی فخر النساء کہ بہ شیخ عبدالرحیم منسوب بود۔ بی بی زینب کہ در حبالہ عقد شاہ میر در آمد۔ و نیز دختر چہارم بعد فوت دختر اول بسلسلہ زوجیت محمد ہاشم پیوستہ بود۔ و حال دختر پنجم از نظر نگذشت و اینہمہ فرزندان و دختران از بطن خاتون دوم در معرض وجود آمدہ بودند۔ قطعات و ابیات در تاریخ وفات حضرت شیخ رحمۃ اللہ علیہ ؎

موسیٰ امت کلیم اللہ عصر — بود مقبول دو عالم از قبول
سال وصلش ہاتف از کلک جلی — زد رقم شد حشر با آل رسول

ایضاً

فضل و کمالش بیش بودہ — مرہم قلب ریش بودہ
سال وصالش گفت ہاتف — قطب زمانہ خویش بودہ

ایضاً

چو از دنیا بفردوس برین رفت — پے گلگشت خلد جاودانی
دو تاریخیست بہر سال وصلش — بر آید مدعا از وے چو خوانی
یکے موسیٰ ثانی کاشف دین — دگر عرفان دین موسیٰ ثانی

حضرت شیخ نظام الدین اورنگ آبادی

جامع علوم شرع و طریق جامع اسرار عرفان تحقیق۔ مرجع الفقر۔ ملجاء العرفا۔ د۔

Marfat.com

وجد و سماع را دوست داشت۔ و در محیط حیرت و هیبت مستغرق سلسلهٔ نسب پاک او
به حضرت صدیق اکبر رضی الله عنه منتهی میشود۔ و از بزرگان شیخ الشیوخ شهاب الدین
سهروردی است۔ آورده اند که بطلب علم بخدمت حضرت شیخ کلیم الله حاضر شده
بعد از فراغ علوم ظاهر۔ در تحصیل امور باطن انتساب کرد و محنت و ریاضت شاقه کشیده
مرتبهٔ کمال تکمیل رسانید و به آثار رفیع و اطوار منیع و مقامات بلند نشان ارجمند فرق
مشیخت برافراشت و مستقبول عظیم و دستگاه کلیم داشت۔ و در دیار دکن نزول مکرمت فرموده
در بلدهٔ اورنگ آباد دکن سکونت اختیار فرمود۔ و طالبان راه یقین و اعیان اشراف
دین را به رهبری تلقین و ارشاد بمنزل مقصود رسانید۔ صاحب تصانیف بود
اشهر تصانیف او رسالهٔ نظام المطلوب است۔ فهرست نام نامی خلفای گرامی اینست

فهرست خلفا

خواجه کامگار خان۔ محمد علی۔ خواجه نور الدین۔ مولانا فخر الدین سید شاه شریف۔ شاه
عشق الله۔ غلام قادر خان۔ محمد یار بیگ۔ محمد جعفر۔ شیر محمد۔ کرم علیشاه و غیره اینها که
فهرست ایشان معلوم نشد۔ زمان وصال پاک در سال یازده صد و چهل و دو مرقوم است و مرقد
مطهر در بلدهٔ اورنگ آباد ملک دکن مسجود انام و ملجای عام است۔ آورده اند که حضرت
او را با حضرت شیخ کلیم الله محبت و مؤانست بمرتبهٔ عشق بود چنانچه بعد وفات شیخ
در گوشهٔ خمول و عسرت و محنت و در کنج تنهائی و فراق چندے بسر برده بودند که تقاضای
طلب از مطلوب حقیقی در رسید۔ و مزید بر آن زحمت مفارقت و مهاجرت پسند بدلاجرم
بجهت اتمام محبت ظاهر امراض معدت عارض حال شدند۔ و قریب تر از زمان رحلت شیخ
محل زندگانی ازین سرائے فانی بعالم قدس جاودانی بربستند رحمة الله تعالیٰ علیه۔ صاحب
مناقب فخریه آورده است که دران زمان که شیخ نظام الدین بخدمت شیخ کلیم الله
اکتساب علوم میکرد روزے حضرت شیخ از مجلس تذکیر برخاسته بدون حرم سرائے رفتن

Marfat.com

میخواست که شیخ نظام الدین را بجای خود بر خاص و عام حضرت شیخ بنهاد و خود

سپرد بتو مایهٔ خویش را تو دانی حساب کم و بیش را

حضرت شیخ رحمه الله حضرت شیخ سعدی را یاد آمد که بوقت عزیمت سفر حجاز

فرموده بودند که جوانی زیبا منظر نظام الدین پیش شما در مجلس تدریس خواهد آمد و شعر مذکور

بر زبان حال خواهد آورد شاید که او را به تشریف خلافت و شرف بیعت مشرف

بکنید. و این همه نعمت و کرامت نسبت کسی را رسیده است حق او است. از آن روز حضرت

شیخ بدرجهٔ غایت متوجه گردیده در اندک زمان شیخ نظام الدین را بمرتبهٔ کمال رسانید.

خواجه فخر الدین فخر جهان چشتی دهلوی

سند الاصفیا. قدوة الاولیا امام المتقین صدر الولایت محبوب رب العالمین

محب الهی خواجه فخر الدین فخر جهان چشتی دهلوی قدس الله سره العزیز فرزند ارجمند و خلیفه

خواجه نظام الدین اورنگ آبادی است. عالم علوم صوری و ماهر رموز معنوی بود هنگام

ولادتش خواجه کلیم الله خرقه و کلاه خود باو ارزانی داشته بود. و در سن شانزده سالگی

از علوم عقلی و نقلی بهره یاب شده بکسب ریاضت و عبادت اشتغال فرمود. و

بر همونی کاندهٔ نام سعی موفور مرعی داشت و بذیل ظل اعطافش جهان جهان برکات و حسنات

بر جهان و جهانیان نزول فرموده خلائق از خوان نعمتش بهره یاب شده ناصیهٔ ارادت

بر سنگ آستان پاکش می شود و در آن زمانیکه بزیارت حضرت خواجه بزرگ بایمیر

فائز شد. بعد از ادای فرائض خدمت مزار بسوی خانقاه شریف که جانب دکن از

بزرگ کسبه شاهی واقع است توجه نمود. با حضرت صاحب سجاده که

خواجه بزرگ بودند تا دیر پایه دوستی و قدم یکجهتی بر جا داشت و [illegible] حال و حقیقت

آگاه شاه رشید الدین که از نبائر پاک [illegible] حضرت خواجه [illegible]

Marfat.com

رحمتہ اللہ علیہ پارنج فرمود و با خواجہ فخر جہان و پیرزادہ بر جادہ مصافحہ و معانقہ کردہ یکجا نشستند
دران زمان و مکان از فیض کلام و اثر کمال و بیان و در محو جمال۔ و متحیر مقال بودند۔ و از
بندگان خدمت ہر یکے را کسوت سعادت در بر و آئینہ صفا و صفوت پیش نظر بود و ہمدران
صحبت حضرت پیرزادہ بر جادہ شیخ المشائخ سید صبغۃ اللہ علی احمد چشتی اجمیری نسخہ شرح تلمیذ
حضرت خواجہ فخر جہان گزرانیدہ بود۔ الحیث قال فی مخبر الاولیاء۔ مریدان و معتقدان خواجہ
فخر جہان را پایان نیست۔ وصال پاکش بہ سنہ یازدہ صد و نود و نہ ہجری
بوقوع آمد و در دہلی کہنہ بجوار مزار فائض الانوار حضرت خواجہ بختیار یافت رحمتہ اللہ علیہ

آفتاب فلک ہدایت نیر اعظم برج ولایت شاہنشہ کشور غوثیت و قطبیت فخر العارفین مظہر
انوار الصمد حضرت خواجہ نور محمد مہاروی قدس سرہ +

اسم گرامی بہل بود و لقب پاک نور محمد کہ از حضرت خواجہ فخر جہان یافتہ بودند۔ نقل است کہ گوشہ
چشم محبت حضرت خواجہ فخر جہان بحق ایشان روز افزون بود۔ چون بمعنی مشتہر و مشہور شد
زنے از مریدان خدمت خواجہ فخر جہان میخواست کہ بجمال جمیل خواجہ نور محمد تسکین دیدہ
طلب نماید۔ تا بحیلۂ دعوت خواجہ فخر جہان در کمین گاہ مدعا بنشست۔ وقتیکہ ما حضر آوردند
و ہر یکے بہ شغل خوردن استعداد کردند۔ آن مذکور از حجاب غرفہ بدید۔ چون نظرش بر جمال
حضرت خواجہ مہاروی افتاد۔ بچشم ظاہر از حسن صورت مغرا دیدہ۔ در دل اندیشہ
کرد کہ میلان خاطر خواجہ باین منظر دیگر۔ . . . از چیست بفور آن حضرت خواجہ
مہاروی بکشف باطن آگاہ شدہ فرمود۔ مائی صاحبہ۔ خواجہ فخر جہان کہ بر حسن صورتم
فریفتگی و شیفتگی دارند۔ چشم ناقص بدین معذور است لیلے را بچشم مجنون باید دید
نقل است کہ وقتے حضرت خواجہ مہاروی عریضہ بطلب اوراد کہ بخواندن آن ذلت بالی

Marfat.com

مجلس رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم۔ روزے باشد بخدمت حضرت خواجہ فخر جہان رسال داشتہ
بود بپاسخش ہر آنچہ کہ از حضرت ایشان کتابت رسیدہ بود نسبت بسم اللہ الرحمن الرحیم
با تفصیل یاران و سلوک یاران در قید قلم خواہند آورد و صحبت را اثرہا ہست از صحبت
خشک مزاجان متنفر خواہند بود۔ مے باید کہ صحبت شما در حق ایشان اثر کند۔ و از ورطہ
غفلت بدر آیند۔ یک آدم کہ از شما نام خدا آموزد۔ بہ از عبادت لازمی شما است۔ بیچارہ
محمد اکبر تکلیف کشیدہ تا اینجا آمد۔ و دو بار کہ مراسلہ شما آن صاحب سلامت رسانید
حق تعالے جزائے خیر عطا دہد در دین و دنیا۔ و ما ورا گاہے سماع مے شنوند۔ یا بالکلیہ
قطع کردہ اید گاہ گاہ شنیدہ باشند۔ نے سازو عمل توجہ را گرم کنید یعنی مراقبہ ہمراہ
یاران مے کردہ باشند۔ بہ نیت اینکہ گرمی ایشان در جامہ اثر کند۔ تربیت کہ مرید میکنند
شاگرد نمیکنند۔ عادت اللہ ہمین و تیرہ جاری شدہ است پس ہمین و تیرہ باید رفت کیفیت
خود چہ نویسد۔ قال ہم ضعیف چہ جائے حال۔ مگر از دعائے صاحب حال تمنا دارم
ہوائے وصل تو دارم اگر خدا خواہد ✦ درودے کہ معتد برائے رویت
جناب نبوی صلی اللہ علیہ وسلم است۔ نوشتہ میشود۔ طریق خواندن این است نماز فجر
بوقت اول بخواند۔ و بعد آن درود را خواند۔ بلا تعین عدد تا اشراق یک جلسہ کند الا
دوم و سوم بر الدہ خود لبستہ خواہند گفت درود شریف اینست۔ بسم اللہ الرحمن الرحیم
اللھم صل علی سیدنا محمد النبی الامی و علی الہ و اصحابہ و اھل بیتہ کلھم بارک
وسلم و صل وسلم علیہ یعنی نعلین او بخواند و بارک وسلم نخواند مجاری ایام بحسب
خیر الانام صلوٰۃ اللہ علیہ موجب شکر و ثنا است کہ حق تعالے آن محب حقیقی را مستفید
ذاتی مستفید ساختہ۔ اتباع حقیقت خویش سترا و جہرا عنایت فرمایند
یملک برائے ترقی برزخ رفتہ لھذا برائے استرضائے شریف وسلم مفید میدارد
حالا این قدر جرات نمیکردم بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ اول سالک بجانب مدینہ منورہ شریفہ

Marfat.com

زادها الله شرفاً و تعظیماً متوجهاً بالقلب و الوجه نشیند و از سائر اطراف شعور خود را کشیده بهمان
یک طرف همت خود صرف نماید۔ و از مدینه منوره و بر و نه مقدسه که عبارت از سقف
و جدار است و از ان هم مضجع متبرکه و از ان هم جد شریف متوجه باشد و این درود بخواند
اللهم صل علی سیدنا محمد النبی الامی و آله و اصحابه و اهل بیته و بارک وسلم
و صل وسلم علیه و علیهم۔ اول نفس خود را حبس کند و در یک حبس بست و یکبار
ادا کند۔ همچنین تا نه نفس و طریق خواندن به نهج دیگر نیست که مستقبل قبله نشیند جسم نور
از خود جدا ساخته و جسم نوری شیخ خود فانی کند و صلواة مذکور یک مرتبه بخواند شغل مفید
امر شریف با احمد را بطرف راست بگوید۔ یا محمد را بطرف چپ در دل ضرب یا رسول الله
زنده و ضرب را بطور اسم ذات زند و اسلام و الاکرام میان محمد اکبر مرد غریب و محب صادق است
اعانت در حق ایشان خواهند کرد چندے در خدمت خود دارند۔ و مزاج ایشان دریابند
مگر توجه فی الجمله حاصل اعتقاد در خدمت شما بسیار دارد پس همه دارند۔ و درین هر دو عمل
مذکور شما مختارند هر کرا که خواهند تعلیم کنند فقط

حضرت خواجه مهاروے این دوهره بسیار میفرمود +

دوهره

بھلے ہوئی ہر بیری سے ٹلی بلائے — جیسے تھے ویسی بھئے اب کچھ کہا نجائے

و این بیت هم بسا اوقات زبان معجز بیان میفرمود . . . . . .

بیت

گمو که پیر شدی ذوق عاشقیت نماند — شراب کهنه مستی دگر دارد

و له

تا مست نگردی نکشی بار غم عشق — آرے شتر مست کشد بار گران

میفرمودند که انسان کامل جان عالم است۔ و فوت شدن او فنا مے تمام عالم

Marfat.com

معصیت منافی وحدت نیست ہر کس را کہ اعتراف وحدت بزبان و صداقت آن
در دل باشد دیگر سببے نیست کہ موجب زوال وحدت او گردد۔ روزے کسے این بیت
در خدمت التماس کرد۔ شعر حافظ ؎

نقاب و پردہ ندارد نگار دلکش ما تو خود حجاب خودی حافظ از میان برخیز

فرمود اگر پردہ باشد پردہ بردارد غیر ہستی موہوم پردہ نیست فرمود حصر انجام بر ایمان
است شفاعت خواجہ شفیع الانبیا ہم موقوف بر استقامت ایمان باشد۔ شخصے پرسید کہ
جدا اولیا در گور چہ حالت دارد۔ فرمود جسد اولیا حکم بر روح دارد۔ و جسد ایشان را
بمجاورت روح نگاہ دارند چنانچہ عالم ابدال آنگہ طیار باشند بہ جسد پرواز کنند۔ دلیل
آنست کہ قوت روح ایشان بر گرانی جسد غلبہ دارد۔ ازین رو مرگ اولیا محض از چشم ظاہر پوشیدن است۔ فرمود اہل شہود
آنانکہ بوجود انکار دارند از مقام مشہود منزل بعید جا دارند و آنانکہ اگر بمقام شہود موجود بودے از وجود ہم انکار نہ کردے
در آنوقت خلیفہ اعظم حضرت نور محمد نارووالہ زمین خدمت بوسیدہ التماس نمود
کہ کسانیکہ مسلوب باشند از انکار وجود ہم خبر ندارند۔ فرمود این ہم درست باشد۔ اما
مشاہدہ ایشان مظنہ است کہ آنرا مشاہدہ پندارند۔ وگرنہ این معنی از دائرہ امکان عقل
خارج است کہ کسیکہ ملتان و لاہور دیدہ باشد۔ ازان تجدد انکار گراید۔ شخصے پرسید
کہ درد نفسانیت را ہم دوائے ہست۔ فرمود آرے اگر کسے کند۔ اما مریضے نمیبینم
کہ طلب علاج کند۔ باز عرض کرد کہ من خود مریضم لیکن نمیتوانم استعلاج کنم۔ فرمود
این ہم غنیمت است کسیکہ خود را مریض میداند گاہ بیگاہ درمان پذیر باشد۔ فرمود کہ
شغل پاس انفاس را باین ترتیب باید کرد کہ ضم ہاء اللہ را با شعاع بخواند تا حرف واؤ
پیدا آید و در وقت مد نفس اللہ بہ دم گویند یعنی دم لسان دل باشد۔
نفس ہو بہ دم گویند بہمان معنی و ترتیب یعنی بوقت جذب نفس اللہ و بوقت دم بلا بر
ہو نگرید۔ کہ مرغوب و مطبوع نیست حکمت الصاق بان بہ انتفاع کام بہنگام ذکر

Marfat.com

پاس انفاس محسنین توجه است بسر مو و خواجه کلیم اللہ جہان آبادی فرزندان ارجمند در سلسلہ قادریہ
شرف بیعت بخشید۔ و میفرمودند کہ طریقہ چشتیہ مبنی بر شقت و ریاضت است و دامن
حضرت غوث الاعظم وسیع و فراخ است کہ ہمہ را میپوشد۔ فرمود سُورُ المؤمن شفاء مختص
بر مومن کامل نیست بلکہ بجمیع عوام گنہگارش وارد۔ اما امتیاز اینست کہ علی قدر ایمان شفا میرسد
زیرا کہ از ایمان ہیچکس کلی عاری نیست شخصے پرسید کہ علما تعظیم کفار نمیکنند اما اہل اللہ در تبجیل کافر و دیندار
یکتا باشند۔ حالانکہ در طریقت و شریعت مخالفت نیست فرمود آری در شریعت و طریقت خلاف نباشد۔ اما اختلاف در
فہمیدن است و صنف علما و طائفہ اہل اللہ ہر یکے را بر درستی باید دانست آنانکہ عظمت کفار نمیکنند نظر بر
کیفر کردار ایشان میکنند کہ چشم عالمان عرفی غیر از اسباب ظاہر چیزے دیدن نمیتوانند و اہل اللہ تعظیم بر حقیقت ایشان
روا دارند زیرا کہ در نظر اہل اللہ حقیقت ایشان نیک میماند۔ نقل است وقتے حضرت خواجہ مہاروی در کوٹ مومن
تشریف آورد مولوی احمدے کہ فاضل عدیم المثال بود حاضر خدمت شد و التماس نمود کہ حضرت غوث الثقلین شیخ محی الدین گیلانی
قدس اللہ سرہ آورده است کہ طعام المرید حرام علی الشیخ۔ پس حضرت شما را بکدام وجہ
دعوت مریدان حلال باشد۔ فرمود کہ از صنف مریدان عالم مثل حضرات اصحاب
رسول کسے کمتر باشد و از جملہ مشائخ بہ سید کائنات صلی اللہ علیہ وسلم ہیچکس نرسد
و از ان رو کہ حضرت سید البشر علیہ الصلوٰۃ والسلام دعوت اصحاب لطیب خاطر
قبول میفرمودند۔ بناء علیہ برائے ما و یاران طریق ما ہمین حجت بمرتبہ سنت است۔
بہ شنفتن جواب مولوی احمدی لب حسرت گزید۔ و بحال خود سکوت ورزید +

مولانا سید شاہ نیاز احمد چشتی

خلیفہ معظم و محبوب محترم خواجہ فخر جہاںؒ است صاحب راز و نیاز۔ و خدیو سوز و گداز در علوم
ظاہر یکتائے زمانہ و در باب کشف و کرامت فقید المثال و یگانہ۔ بہ سماع بسیار غلو داشت
و بوجد و استغراق بمرتبہ غایت مانوس بود۔ جمع کثیر از بلاد و امصار دور و دراز در بند ارادت

Marfat.com

قید محبت او گرفتار بودند۔ و بسیار طالبان جلوه شاهد حقیقی را بمنزل حق رسانید آورده اند و بکه
پدر بزرگوارش ازین کهنه رباط را به دار السرور بعد محل زندگانی بربست حضرت شاه در زمان
غیر آگهی و خوردی بود۔ و زیر دامن پاک والده ماجده خود که رابعه عصر بود۔ تربیت پرورش یافت
و چون زمان آگهی و استداد۔ در سن نوزده سال بخدمت حضرت خواجه فخر جهان شرف بیعت
حاصل کرد۔ و بالتفات و توجه خواجه در اندک زمان تکمیل کرده به تشریف خلافت و مثال اجازت
و ارشاد مامور گردید۔ و لوائے مشیخت و عظمت و صیت عالم برافراشت و نیز حضرت شاه را
واسطه ارادت به جناب شاه عبد الله بغدادی قادری متحقق و متیقن است حضرت شاه را
نظم بسیار است۔ کلام دل گذار و مضامین توحید در باب عشق و محبت و سلوک معرفت و تسلیک و تنظیم
دارد چنانچه دیوان نیاز که در زمان هند و عجم معروف است۔ از حضرت او مرغوب عام
و مطبوع تمام است۔ و در مجلس صوفیان حق آگاه اکثر غزلیات دیوان بر زبان می آرند۔ و حظ
وافی و حلاوت کافی مے یابند۔ وفات آن جامع کمالات در سال یکهزار و دو صد و پنجاه ۱۲۵۰
مرقوم است۔ رحمته الله علیه۔ خلفائے حضرت شاه بشمار اند و هر یکے عاشق موالی و مولع
و متبوع لاتابر جاده خلافت و ارشاد جانشین و صاحب مقام حضرت شاه یه بزرگ او حضرت شاه نظام الدین بلیوی است که با وصاف حسن
ولائے رب ذو المنن یگانه آفاق و در علوم ظاهر و باطن و ریاضت و محنت و ذوق و حلاوت سر آمد
روزگار است و نام نامی و سلسله گرامی حضرت شاه بوجود با وجود او بر جاد برقرار است و به
هدایت و ارشاد و رهنمونی و تربیت متعلقان سلسله طریقت مسامی جمیله و [illegible]
جزیله مرعی دارد سلمه الله تعالے۔ برادر خورد او حضرت شاه نصیر الدین که تربیت و تکمیل
عین پدر عالیقدر دریافته در اکتساب مجاهده و محنت اقصی الغایت کوشیده
و جمال پاک و جلوه بیمثال داشت و صاحب حال و اهل کمال بود [illegible] حوادث
از خدمت برادر بزرگ مفارقت اختیار کرده بود در قصبه [illegible] اقامت
[illegible] آنان جلوه حقیقت و وارفتگان بادیه فقر و معرفت کا [illegible]

Marfat.com

وبالآخر قیام دار فانی غیر مطبوع شمرده سفر آخرت اختیار نمود و در قصبه بدایون مدفون شد رحمة الله علیه

واز خلفاے حضرت شاه نیاز احمد - یکے میان مسکین شاه بود - نام اصل غلام محمد - و در اوائل

از اغنیا بود - بالآخر ترک اسباب دنیا کرد - و طریقه قادریه اختیار کرد - بعد ازان باشارت حاضرت

خواجه بزرگ معین الاولیا در خدمت حضرت فائز گردیده بشرف خلافت سرافراز و نامور شد

و بدستوری بودن جیپور مامور گردید - و در انجا فتوح عظیم و قبول عام حاصل کرد و همانجا وفات یافت

خواجه محمد سلیمان تونسوی قدس الله سره العزیز

سلطان الزاهدین برهان العارفین کنز السالکین سرتاج واصلان حبیب سبحان که نامی

و اسم گرامی محمد سلیمان بن زکریا بن عبد الوهاب است - آورده اند که روزے الده پاکش

مشکیزه آب بخانه خود مے برد - درویشے که بلباس و زبان هندیان معرفے داشت

در سر راه او را بدید و گفت سبحانه الله تعالے شانه که از بطن پاکت سلطان مشارق و مغارب

بمنصه شهود خواهد آمد - و سلیمان زمان خواهد شد میگویند که پدر بزرگوارش وقتیکه ازین

دار ناپائدار بدار القرار رحلت فرمود - عمر شریفش بیش از چهار سال نبود - چون به سن آگهی رسید

از علوم دینیه فراغ تام حاصل کرد - و همدرین زمان غلغله تشریف آوری حضرت خواجه مهاروی

در کوٹ مٹھن شنیدند چنانچه بیعت میان احمد علی در بلده اوچ رفته بشرف بیعت پایه عزت برافراختند منقول است که

حضرت خواجه سلیمان جهان را در لوازم مواجب عیه احتیاط تام بود میگویند که خواجه فخر جهان به خواجه مهاروی اشاره فرموده بود

که شاهبازی از کوهستان مغرب پرپرواز خواهد کشاد - باید که او را از دام علایق خود وا رهانند

زیرا که نعماے اولین و آخرین بنام نامیش رقم زده اند منقول است که خواجه سلیمان جهان

بعد حصول تشریف بیعت با یمار رشد برحق قصد دهلی فرمود - اما به قصبه رواڑی رسیده

بودند که خبر وصال خواجه فخر جهان جاگزین گوش هوش گردید - بسماع این معنی خیلے تحسر و تسر

رسے داد - آورده اند که بعد اتمام سفر بصوب مهار شریف توجه فرموده تا چند سال در ریاضات

Marfat.com

ومجاہدات گزرانید۔ اکثر بذکر جہر و شغل پاس انفاس و وقوف قلبی اشتغال فرمودند و ہمدرین زمان کتب صوفیہ مثل آداب الطالبین ولوائح و عشرہ کاملہ و فصوص الحکم وغیرہ بخدمت حضرت فقیہہ صوری و معنوی خواجہ مہاروی گزرانیدند۔ روزیکہ در مسجد خدا بخش مہارو دولت پائبوس بدست آمد۔ خواجہ سلیمان را دیوان حافظ در دست بود۔ حضرت خواجہ بکمال لطف بخواندنش ایما فرمودند۔ خواجہ سلیمان جہان باین بیت آغاز کرد ؎

کمال صنعت مشاطہ شاید　　کہ روے زشت را زیبا نماید

باستماع این بیت خواجہ مہاروی از بس خوشدل و مسرور گشتہ از راہ وفور محبت و شوق فرمودند ؎

مگو کہ پیر شدی ذوق عاشقیت نماند　　شراب کہنہ مستی دگر دارد

نقل است کہ روزے بر مکان نواب غازی الدین خان مجلس سماع برپا بود و قوالان غزل مولانا جام بنیاد کردہ بودند ؎

از مدرسہ بہ کعبہ روم یا بہ میکدہ　　اے پیر رہ بگو کہ طریق صواب چیست

خواجہ سلیمان جہان را ذوق غالب آمد و بوجد در آمدند۔ تا آنکہ دست از کار و بار اختیار برفت و ہمان عالم حیرت و بیخودی گرد ذات پاک حضرت خواجہ مہاروی میگردند و شرک خوان آلودہ از دیدۂ نم دیدہ مے تراویدند۔ و تا بہمین حال و احوال درگزشت۔ آوردہ اند کہ چون حضرت خواجہ مہاروی را زمان آخر فرا پیش آمد۔ خواجہ سلیمان جہان حاضر خدمت نبودند۔ خواجہ مہاروی از یاران جلسہ استفسار فرمود کہ از روہیلہ کسی خبر دارد عرض کردند ہیچ آگاہے نداریم فرمود۔ خیر۔ ماشاء اللہ بخود خواہد آمد ؎

کشتے کہ عشق دارد نگذاردت بدنیان　　بجنازہ گر نیائے بمزار خواہی آمد

میگویند کہ دران ایام خواجہ سلیمان جہان بوطن مالوف قیام داشتہ مراقبہ انتظار در خاطر و اشتیاق در دل جائے کرد و دولت وصال [illegible] و دولت دیدار زمام اختیار بدست اختیار سپرد۔ خواجہ سلیمان جہان از بالائے تخت [illegible]

Marfat.com

خویشتن را بر پشت زمین بیندانخت و در همان شب تیره و تار که روکش چلپئے ماہ خان
مہر نگار بود۔ بود۔ بے یار و مددگار پائے اشتیاق در منزل طلب بنہاد در اثنائے راہ زنے
ملاقی شد و گفت زود برو۔ محفل تیار است القصہ بروز ششم بحال بیقرار در قریہ مہارتر
شریف رسیدند و بہمت پائین خواجہ مہاروی زانوئے ادب دست فرمودند۔
آنگاہ خواجہ مہاروی بسوئے حاضران جلسہ توجہ کردہ ارشاد فرمودند کہ من با این رو ہیلہ
رازہا دارم۔ ساعتے چند خلوت مقصود است باستماع آنمعنی یاران جلسہ از ہم جدا شدند
و بزم صحبت بنحو خلوت گرم بازاری یافت۔ و خواجہ سلیمان جہان از دولت وصال و
سرمایہ کمال مالا مال شدہ عزم رخصت و شرف وداع دریافتند بعد ازین خواجہ مہاروی سفر
قصبہ دہال بر منہال اختیار فرمود۔ و در تاج سرور مدفون شد۔ رحمۃ اللہ علیہ منقول است
کہ روزے در خانقاہ شریف پاک پٹن مجلس سماع برپا بود۔ بیک ناگاہ خواہ سلیمان جہان تبسم فرمود
مولوی نور احمد موجب تبسم استفسار کرد فرمود کہ زہے شان نیاکان و خواجگان ما کہ اینہمہ
علوء پایہ خصوصاً علیہ السلام را درین بزم عالی یارائے دم زدن و مجال استادن نیست
حتے کہ از مصاحبت یاران جلسہ جائے قرار نمیگرد۔ اما شرف حضوری بزم گرامی از دست
نمیدہد بشاہد آنمعنی خندہ بے اختیار مے آید۔ نقل است کہ سید احمد مدنی حاجب حرم محترم
رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم بایماء حضرت ختمی پناہے در تونسہ شریف آمدہ۔ در سلسلہ
بیعت معزز و سپاہی شد۔ و خواجہ سلیمان جہان او را بشرف خلافت مشرف کردہ
وداع فرمود۔ نقل است کہ لعل خان بلوچ والی سنگوٹہ بزمان حکومت خود عجوزہ از قوم بلوچ
براہ بیداد گرفتہ بردہ۔ و بہ ادائے نامشروع مصاحبت کرد۔ گروہے از قوم بلوچ بداد خواہی بیداد بخدمت حضرت
خواجہ سلیمان جہان جمع آمدند حضرت اعلیٰ بر حال و احوال ایشان اطلاع یافتہ بصحبت یکے از بندگان خدمت خان مذکور پیام فرستاد و از
تعدی و ظلم اجتناب کردن نصیحت فرمود۔ و عریضہ طویل بیلۂ و تزویر تحریر کردہ فرستاد
چون بشرف مطالعہ در آمد نشان نگین خان مذکور کہ بر صفحہ عریضہ منقوش بود بدست خاص

Marfat.com

مالیده دور انداختند۔ و در همان حالت قهقهه زبان آوردند که ملک بست در دست است هر کرا
خواهد بدهد۔ فردائے آن خبر آوردند که قریب به چهار هزار سوار از سمت خراسان تاخت آوردند
و مال و منال عجب و نخوت لعل خان در معرض نهیب و تاراج رسید۔ و او خود هم بدست غنیم اسیر و
دستگیر شد۔ نقل است که اسد خان حاکم ملک سنگهڑ در خمار نشه غرور و کبر۔ آزار بندگان خدا روا میداشت
مظلومان چند بخدمت حضرت فریاد رسانیدند۔ روزیکه خان بخدمت حاضر بود بنظر انتباه
و تهدید سخنهائے چند باو گفته فرمودند که اگر از۔ ازار و ستم دست باز نداری فرماندهی ملک بقوم
سکهه خواهد رسید۔ خان که از دولت سعادت و کرامت اولیا منکر مطلق بود۔ برگفته حضرت
گوش ننهاد۔ تا آنکه بعد از مرور ایام چند جنود سکهان بامے ستیز و آویز دلیرانه و جست و خیز
مردانه بکار آورده اسیر کردند۔ و حکومت ملک بآنها قرار گرفت۔ نقل است۔ فرمود خواجه سلیمان
جهان که دعوے مرشدی و مولائی کسے را مے زیبد که در دور حضور از خبرداری بندگان خود
غافل نباشد۔ و بر حال و احوال ایشان توجه فرماید و به اعانت و حمایت پردازد۔ درین
محل مولوی سلطان محمود که صاحب ارشاد بود التماس کرد که با آنکه بنده را باجازت بیعت
گرفتن ماموز فرموده اند۔ اما آنچنین صفت و قوت در خود نمے بینم پس حال و مآل من چگونه خواهد شد۔ ارشاد فرمود حالا اجازت
بیعت گرفتن شما بزد دست همت خود منحصر داشته ام شبے حضرت خواجه سلیمان جهان در واقع دیدند که بر قرآن استاده اند از نهیب خیلے ترسان
از مولانا محمد عابد پرسیدند که تعبیر واقعه چونست عرض نمود که برائے جهان آرا مبرهن و هویدا است که حضرت ایشان را در حق قدم محکم است
خواجه سلیمان جهان بسیار پسندیده و شکر انعام حضرت واهب العطیات بجا آوردند آورده اند که چون ملال ماه صفر نمودار شد حضرت خواجه
سلیمان جهان فرمود۔ خدا خیر کند از آن وقت مرض نزله حار عارض شد۔ و روز بروز مترقی گشت با اینهمه در اوقات
خللے واقع نشد۔ تا آنکه شدت مرض تقاضا کرد۔ و ناتوانی و نحافت بحد نهایت رسید
وقتے که زمان وصال قریب تر بود۔ حضرت خواجه سلیمان به تکرار سلام مسا
حق پیوست بر سرے نهادند۔ اما از کسے نشانی پیدا نبود۔ که شایان تعین سرمست و سلام
باشد۔ چون وقت تهجد فرا رسید باشارات در ادائے نماز مشغول گشتند۔ و او را معمول خواندند

Marfat.com

بعد ازان روئے توجہ بسوئے حضرت خواجہ با متوجہ فرمودہ استفسار کردند کہ کیست میاں صالح محمد چشتی
کہ حاضر جلسہ بودند التماس کرد قبلہ الہ بخش صاحبزادہ شما است انکہ حضرت خواجہ ما بادل
دردسیدہ عرض کردند کہ ہنگام مرحمت و انعام است بندہ را قبول فرمایند کہ در خدمت فقرا
و مجاورت مزار سعادت مدی و دولت ابدی دریابد۔ باستماع این معنی خواجہ سلیمان جہان بسیار
خوشدل و دلبس مسرور گشتند۔ و حضرت خواجہ ما را دکنار لطف و عاطفت تنگ تر
گرفتہ و نعمت ہائے دلین و آخرین تفویض فرمودہ لب پاک بر دہن مبارک حضرت
خواجہ ما نہادہ و نفخت فیہا من روحی بزبان حال ادا فرمودند و بعد ازین قامت پاک راست
کردہ پائے پاک دراز کردند۔ و جان خود را بجانان سپردند انا للہ و انا الیہ راجعون
فہرست خلفائے حضرت خواجہ سلیمان بسیار است۔ اما اشہر ترین خلفا کہ بخلافت
حقیقی علم شیخوخت برافراشتند چہار یار بودند +

اول محمد یاران کہ صاحب جد و حال و خدیو کمال بود۔ در نشہ بادہ حق محبت سرشار
و در عدمہ خرق و کرامت نامور و نامدار +

دوم مولوی محمد علی ہکنڈوی کہ دل داغدار محبت و جگر جراحت رسیدہ پیکان مودت داشت
دلدادہ وجد و سماع جان باختہ لمعارف حقیقت شعاع مطیع سلیمان جہان۔ و جہان مطاع
مستغرق قلزم تفرید و تجرید شناور دریائے تعریف و توحید +

سوم حافظ محمد علی شاہ خیر آبادی جامع محبت و عشق غواص دریائے فنا فی اللہ سیار اوج
بقا باللہ صوفی صفا کیش۔ درویش سینہ ریش۔ بہ فقر و سلوک معروف و بخرق عادت
مشہور +

چہارم مولانا احمد۔ حاوی شرع و طریق خازن خزینہ کشف و تحقیق مخمور خمکدہ عرفان و
سرمست کیف وحدت و ایقان رحمۃ اللہ تعالی اجمعین +

Marfat.com

مولانا نور محمد نارووالہ

خلیفہ اعظم و محب محترم حضرت خواجہ نور محمد مہاروی است۔ ہمراز و مساز و یار غار شیخ خود است
عالم علوم نقلی ماہر رموز رسمی حقیقی آوردہ اند کہ او در آغاز عریضہ متضمن بر اشتیاق حضور غلبہ
ارادت بحضرت خواجہ فخر جہان فرستاد۔ جواب داد کہ اگر تمنائے شرف بیعت است
بہ میاں صاحب نور محمد مہاروی درخواست باید کرد۔ بوصول جواب بامتثال امر قصد موضع
مہار نمود۔ و شوق پا بوسی حضرت شیخ دریافت و تشریف بیعت حاصل کرد۔ بہ اندک
زمان اکتساب کامل و استفادہ کردہ کار خود بہ تکمیل رسانید۔ نقل است کہ ایشان قبل وقت
مرگ بیاران خدمت فرمودہ بودند کہ روز آخر اول قوالان بگفتن اشعار عاشقانہ گرم باشند
دوم گوسپند سپید ذبح کنند۔ سوم دو چہار تن ذکر اسم ذات بطریق جہر جاری دارند چون
ہنگام در رسید۔ و آن عاشق پاک باز جان بجانان سپرد۔ تمام مدقین لفظ ہو ہو از قلب پاک
جاری بود۔ و مردمان کہ جمع بودند صدائے شنیدند۔ تاریخ وفات آن برگزیدہ آفاق
ششم جمادی الاول در سال دوازدہ صد و چہار قوم ہست و از حضرت مریدان و پیران
بسیار بودند سلسلہ پاک او ہنوز برقرار است رحمۃ اللہ علیہ +

قاضی عاقل محمد بن قاضی محمد شریف

خلیفہ متین محبوب دلنشین خواجہ نور محمد مہاروی است صاحب علم صوری و معنوی شمس
رموز باطنی و ظاہری۔ مائل و شیفتہ وجد و سماع بود۔ از آبا و اجداد او شمس
مستمرہ جاریست۔ آوردہ اند کہ او بعد تشریف بیعت در اندک ایام بمقام مطلوب رسانی
فائز گردیدہ بقدر تکمیل رسید و جمعی طالبان را در سایہ تربیت خود بمنزل مقصود
رسانید۔ خلفائے بسیار بودند کہ از تلقین و ارشاد والائے زہد و ورع بہرہ اشتند

Marfat.com

وفات آن صاحب کمالات در سال دوازده صد و بست و نه ۱۲۲۹ مرقوم است و بعد وفات ایشان خلیفه و فرزند دلبند قاضی احمد علی بر سجادهٔ مشیخت و ارشاد و تمکین فرمود و به هدایت و ارشاد خلق خدا رهنمونی کرد۔ در نیولا حضرت شیخ غلام فرید که صاحب بذل و ایثار و اهل درد و اضطرار است بر جادهٔ مشیخت قیام دارد و سلسلهٔ اجداد کرام را رونق تازه و زینت بے اندازه میدهد سلمه الله تعالے +

حافظ مولانا محمد جمال

از اعاظم خلفائے خواجه نور محمد مهاروی است عارف و کامل صاحب جد و حال و خدیو کمال و مقال بود۔ و تا مدت دراز در خدمت شیخ بسر برد و بیعت او باشارهٔ روحانیت شیخ ابو الفتح رکن الدین نبیرهٔ شیخ الاسلام شیخ بهاء الدین ملتانی رقم نموده اند منقول است که حضرت شیخ قسمت جامه و نان باو مفوض بود۔ احوال برکت اشتمال او بسیار است که درین مختصر گنجایش ندارد۔ و وصال آن برگزیدهٔ ایزد متعال در سال دوازده صد و بست و شش منقول است۔ و مثال خلافت او به شیخ خدا بخش نے رسیده بود که بعد وصال شیخ در ادائے حق تلقین و هدایت سعے جمیل بجائے رسانید۔ و در رسالهٔ اسرار کمالیه که اقوال حافظ مولانا محمد جمال از نظر مولف گذشت بطریق اقتصار اینست۔ فرمود در وضو مانند جوانان زودی باید کرد۔ و در نماز همچو ضعیفان۔ عجز و انکسار۔ روزے سید امیر شاه نماز بامداد به عجلت ادا میکرد۔ و آداب قیام و قیود ملحوظ نداشت۔ فرمود۔ برخوردار تو در مدت قلیل نماز را در ضبط آوردی۔ من چهارده از صد سال میخوانم و بزودی در ضبط آوردن نمیتوانم میفرمود۔ الوضوء علی الوضوء نور علی نور است و میفرمود که شیخ رکن عالم را در سلسلهٔ چشتیه از حضرت سلطان المشائخ نظام الاولیا اجازت است۔ و میفرمودند که از جملهٔ اوراد ما خواجه سبحانه تعالے بحضرت تو نسوی فضیلت توکل داده است +

Marfat.com

حضرت خواجہ الہ بخش چشتی تونسوی بارک اللہ تعالیٰ بقائہ

گوہر شاہوار قلزم معرفت سر بر آرائے دیہیم اسرار حقیقت اسوۂ اصفیا۔ قدوہ اولیا مسند نشین اصحاب قبر و حضور شمع شبستان انجمن نور مرشدنا و مولانا حضرت خواجہ الہ بخش چشتی تونسوی بارک اللہ تعالیٰ بقائہ مرید و صاحب مقام حضرت خواجہ سلیمانؒ جہان است۔ آئینیت از انوار الٰہی و اسرار نامتناہی بر جادہ شریعت قدم استوار و بر سجادہ مشیخت و طریقت اقتدار دارد و گرمی بزم او سرد مہری نفس و زمہریر ہوا و ہوس را معدوم ساخت و آئینہ خود بینی پندار۔ از صورت جمال او گداخت حلہ توحید و تفرید پیکر موزون او بے کم و کاست خلعت عرفان و معرفت بر قامت زیبائے او راست آمد خلق حسن دارد۔ و خوان پہن کسوت صوف او بر اطلس و دیبائے شاہان حرف میزند و بہ دستیاری مایہ توکل و پائداری مایہ استغنائے ہند بادشاہے میکند الحق ذات پاک او مستجمع صفات و مظہر کمالات است و از جمال و کمال اولیاء صوف پوش و خرق و عادات اصحاب حق بین حق نیوش یاد میدہد ؎

لے چہرہ زیبائے تو رشک بتاں آذری — ہر چند وصفت میکنم در حسن زاں بالاتری
آفاقہا گردیدہ ام مہر بتاں ورزیدہ ام — بسیار خوبان دیدہ ام لیکن تو چیزے دیگری
ہرگز نہ آمد در نظر چیزے کہ رویت خوب تر — شمسی ندانم یا قمر یا زہرہ یا مشتری

فقیر مولف بشرف بیعت افتخار دارد۔ ہر چند کہ ہوس دنیا نمے گزارد۔ و از فیض خدمت و صحبت آن جناب خلاصہ آفرینش و سرمایہ دانش باز میدارد۔ و با وجود ہمہ تن مستمندی و سراپا آرزومندی جذب ناتمام۔ و سعی ناکام بانجام نمیرسد۔ باشد کہ بخت مساعدت کند و توفیق حق رفاقت ازین دلدر و گیر خودی و خود آرائی در گوشہ عزلت و انزوا [illegible] کف خاک را غبار راہ [illegible] ندان حق آگاہ کنم۔ اما بانجام [illegible] رعایت و درخواست خداوندگارم منحصر و موقوف است بقول حافظ شیراز ؎

Marfat.com

تو بندگی چو گدایان بشرط مزد مکن که خواجه خود روش بندہ پروری داند

در آن زمان که خواجہ ما بتقریب زیارات عتبات عالیات سرزمین دار الخیر اجمیر را سیر آب و شادات گردانیده بود۔ بندۂ نادرم خریدہ۔ در خلوت و جلوت شرف حضوری داشت اللہ اللہ زہے زمان بود۔ و خہے مکان کہ غیر از انوار و تجلیات و برکات و حسنات چیزے دیگر ہدف نظر نبود و بوفور اکرام و انعام و بندہ پروری و بندہ نوازی آن مخدوم انام و خورید حشمت و کامیابی جاوید مقرون حال داشتم در آن ایام مصرب خیام کلبہ احزانم بود۔ گوشہ کلاہ من با سر شاہ انجم سپاہ ہمسری میکرد۔ از آغاز بامداد تا بہ نصف شب آنقدر ہجوم و اژدہام عام از کثرت زائران خدمت میشد کہ یکے بر دیگرے مے افتاد۔ و بعضے اطفال و مردمان ضعیف الحال پامال میشدند در محل تماشاے قدرت خداوند تصرف قبول خواجہ ما حصر بدین داشت نہ بشنیدن و بعد آنکہ از خدمت مزار حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا خلعت رخصت حاصل شد بنظر زیارت حضرت خواجہ سراج الاولیا عزم گجرات فرمود۔ نقیر ہمرکاب بود چون بہ قصبہ مہانہ رسیدند و ارادہ پاک پٹن کردند ظاہر شد کہ راہ آہن خراب است و جاے کالسکہ نجار در عرض توقف بادراک ہمعنی خیلے تحسر و یاس عاید حال ہمراہیان خدمت گردید۔ و فقیر سبادرت عرض حال نمود۔ فرمودند کہ رجوع ما بحضرت پیران ما است نہ بر کالسکہ نجار شما۔ القصہ بعد نماز مغرب شخصے از قوم ہنود کہ لالہ رام نام دارد و اہتمام تعمیرات راہ آہن باو مفوض است بمن ملاقی شد و از ان رو کہ پیش ازین باو شناسا بودم خیلے زحمت کشید و در تواضع باز کرد و گفت کہ یک کالسکہ دستے دارم اگر پیر شما پسند فرماید چہار تن را براحت تمام تا بہ پاک پٹن مے برم و باز مے آرم باستماع ہمین مسرور شدم و بدل آوردم کہ خیر حضرت خواجہ ما۔ و صاحبزادہ محمود۔ بسراغ کلی تا بمنزل مقصود آمد و رفت خواہند فرمود۔ و درین دیار غربت و مسافرت این ہم غنیمت است۔ چون شرف حضوری یافتم۔ و عرضداشت کردم۔ تبسم فرمودند۔ کہ اہل معرکہ را از شرف زیارت محروم داشتن و تنہا رفتن خوش نمے آید۔ خیر برخاستہ رفتم و بجاے خود نشستم۔ تا آنکہ قریب

Marfat.com

بیک ربع شب گذشته بود که همان لالہ رام بر سر بالینم رسید و گفت که هشت منزل کالسکه دستے
غیر طلب به بواعث ضروریه از چوکیات قرب جوار در رسیدند و برائے سفر بست و
هشت تن کفایت میکنند همین که او سخن تمام کرد بخدمت رفتم و عرض کردم مسرور
شدند و به مردان معرکه قریب به بست و چهار تن بودند امر فرمود که بعد از فریضه بامداد سامان
سفر درست کنند القصه علی الصباح برکاب فیض انتساب تا به پٹن رفتیم و دولت
زیارت مزارات پیران سلسله نصیب ما گردید - و از انجا عزم احمد آباد فرمودند - و بعد
عتبات عالیات عثمان عزیمت بصوب اورنگ آباد معطوف فرمودند - و فقیر دلگیر و برادر
طریقت محمد یعقوب خان که از عمائد و اعیان اجمیر است عز رخصت دریافتیم - درین
چند روزه سفر حضرت خواجه ما چندان نوازش و اکرام فرمود که در گفتن نمے آید آرے خواجه
را شاید که بر بندگان بخشاید ؎

خوش آنکه تو باز آئی و من پائے تو بوسم — در سجده فتم خاک قدم هائے تو بوسم
آنجا که تو رفتی نفسی جائے گرفتی — آنجا روم و گریه کنان جائے تو بوسم

فرع ثانی اصل دوم باب سوم

خواجه علاء الدین احمد صابر

مهر سپهر توحید و استغراق سر خیل برگزیدگان آفاق واقف علوم باطن و ظاهر خواجه علاء الدین احمد صابر
خلیفه اعظم و داماد حضرت خواجه ذو بدالدین فرید الاولیا است در اوائل حال
قسمت لنگر باو مفوض شد - اما تا مدت دوازده سال از طعام مطبخ
به ادراک معنی حضرت خواجه فرید الاولیا سرو گشته به لقب صابر مستاز فرمود و آثار
خلافت مفتخر نموده و بر حکومت دهلی مثال نوشته باو مفوض کرد گفت که اول بخدمت

Marfat.com

جمال الدین ہانسوی رفتہ و نقش نگین شیخ بر مثال مذکور گرفتہ قصد دہلی کنند۔ آمدہ اند کہ
چون خواجہ صابر بہ ہانسی رسید۔ در حالتِ سکر و ذوق کہ دام مزمن حال او بود۔ بہ سواری
چوڈول اندرون خانقاہ برفت و از چوڈول فرود نیامد۔ ہر چند کہ ازین ادائے غیر معمول
خواجہ جمال مکدر شد۔ اما تا درِ خانقاہ استقبال کرد۔ و بر صدر جائے داد۔ و با ہمدگر نماز شام
ادا کرد۔ بعد فراغ از نماز خواجہ صابر بر مثال حکومت از کیسہ برآوردہ۔ بہ خواجہ جمال نمود۔ و نگین
نقش نگین مے خواست کرد۔ در آنوقت بیک گاہ باد تند بوزید و چراغ گل شد۔ خواجہ صابر بفور بر روئے چراغ دم کرد و چراغ
بلا فروخت خواجہ جمال بمشاہدہ ہمچنین حال مثال از دستِ خواجہ صابر بگرفت پارہ کرد و فرمود کہ بیچارہ دہلی تاب و تمکین خرمن جمال سوز
شما ندارد۔ خواجہ صابر بشنیدن این سخن در غضب آمد و فرمود کہ تو مثالِ من پارہ پارہ کردی و من سلسلۂ ترا
پارہ پارہ کردم۔ پرسیدند از اول تا آخر گفت از اول بعد ازین خواجہ صابر از انجا رخصت گردید
و بہ اجودہن رسیدہ حسب حال در خدمت خواجہ فریدالاولیا عرضداشت کرد۔ و بعد از مرور ایام
چند خواجہ صابر بہ اجازت خواجہ فریدالاولیا بسمت کلیر توجہ کرد۔ و ہمو نجا سکونت ورزید
و ہدایت خلق خدا سعی موفور بجائے رسانید۔ و کارہائے نمایان کرد۔ سال وفات آن
صاحب کمالات ششصد و نود مرقوم است رحمۃ اللہ تعالے علیہ +

شیخ شمس الدین ترک پانی پتی

مرید و خلیفہ بزرگ خواجہ علی احمد صابر است صاحب مقامات عالی بود۔ و بر ہمین قویہ داشت و
صاحب سیر الاقطاب میفرماید کہ او را نسبت خلافت بہ خواجہ فریدالاولیا ہم صادق است
چون خواجہ علی احمد صابر رخصت یافتہ در قصبہ کلیر رفت شیخ شمس الدین ہم معیت اختیار کرد
و بیشتر در خدمت خواجہ علی احمد صابر بسر برد۔ چنانچہ بعد وفات خواجہ علی احمد سلسلہ صابریہ
بنام او انتظام یافت سلسلہ نسب او بہ امام حنیفہ بن علی مرتضے کرم اللہ وجہہ منتہی میشود۔ و
آوردہ اند کہ از خطہ کلیر مفارقت کردہ۔ در قصبہ پانی پت سکونت اختیار کرد۔ و در صحبت

Marfat.com

شاہ شرف بوعلی قلندر ہنگامہ محبت گرم داشت و وفات او در سال ہفتصد و پانزدہ و بروایت ہفتصد و ہیژدہ مرقوم است رحمۃ اللہ علیہ +

شاہ سربانی لاہوری

از اعاظم علما و خلفائے شیخ شمس الدین ترک است بمرتبہ غایت مشغولی و استغراق داشت غواص دریائے محبت و بادیہ پیمائے منازل فنا فی اللہ بود وفات او در سال ہفتصد و چہل و نہ مرقوم است +

شیخ جلال الدین پانی پتی

صاحب حال و خدیو کمال بود خلیفہ شیخ شمس الدین ترک است شناور دریائے فنا فی اللہ و شیر میدان نبرد بقا باللہ است۔ اصل نام محمد بن محمود است و از حضرت شیخ خود جلال الدین خطاب یافت سلسلہ نسب او بہ حضرت امیر المومنین عثمان بن عفان رضی اللہ منتہی میشود سماع بسیار دوست داشت سیف زبان بود۔ مدام بمراقبہ و اعتکاف مے ماند و کتاب زاد الابرار از تصنیفات او است۔ و دو کرت بشرف حرمین شریفین مشرف شدہ بود و خوان کرم او بہین و وسیع بود۔ و بسیار فقرا و مساکین بہرہ میبافتند۔ وفات او در سال ہفتصد و شصت و پنج مرقوم است رحمۃ اللہ علیہ +

شیخ احمد عبد الحق ردولی

خلیفہ مستند شیخ محمد عرف شیخ جلال الدین پانی پتی است صاحب کشف و کرامت و خرق و عادت بود۔ و بمقام طریقت مقام عالی منصب گرامی داشت از ابتدا او دارفتہ عشق و سرشتہ محبت بود۔ بالآخر بخدمت شیخ فائز گردیدہ بمقام بلند و پایہ ارجمند رسید و اکتساب

Marfat.com

علوم ظاهر بخدمت شیخ تقی الدین طے نموده - ودر صحرا و بیابانها مدتے سکونت ورزید و بند محنت
کشیده در لوائے ریاضت وطاعت حق سبحانه تعالے کوشید منقول است که او در مسافرت
بود یکشب جمعه در مسجدے وارد شد مسلمانان محله اذان میگفتند - و باو هم به گفتن اذان درخواست
کردند پرسید که سبب تکرار اذان چیست گفتند که بروایت قوی بما رسیده است که اگر یکشب جمعه
هفت بار اذان بگویند حق سبحانه تعالے از آفات وبلا بندگان را محفوظ و محروس دارد فرمود
درین کار مرا معذور دارید - زیرا که اگر کسے خدائے را بنظر آسانی و آسائش خود ستائش کند
بنده خدا نباشد نقل است که او را با شیخ نور قطب عالم نوبت ملاقات دست داده بود - و با شیخ
فتح الله اودهی هم صحبت او موافق نیامد - زیرا که شیخ فتح الله طریقه زاهدی در پیش داشت
و شیخ احمد در مشرب عشق و محبت مستغرق - چنانچه مدتے در گورستان تکیه زده و بدست خود قبر
کاویده قریب شش ماه در آن قبر مشغول ماند - نقل است شیخ احمد میفرمود که منصور ظرف عالی
نداشت - از نخبت باده اسرار بیرون زد - مردان حق کسانند که دریاها بنوشند و آروغ نیارند
و نیز میفرمود که نظامی گنجوی شاعر ناقص بود از آنکه گفت بشعر

صحبت نیکان ز جهان دور گشت　　خوان عسل خانه زنبور گشت

و میگفت صحبت مصطفی صلے الله علیه وسلم چنانکه صحابه را بود - صاحبان حال و خدیو
مشربان کمال را اکنون حاصل است - آورده اند که او در مسجد جامع پیش از همه هیئت و جاروب
میکشند - اما نمیدانست که مسجد جامع کدام طرب است - چون مریدان او - ذکر لفظ حق
به جهر میکردند - بر صدائے ایشان هیئت در سلسله او معهود است که بهر کار حق حق حق
گویند - و میگفت که ذات پاک حق بے نام و بے نشان است اما اگر اسمے از اسماء آن ذات
پاک را اطلاق کنیم بهتر از اسم حق نباشد که معنی اسم حق سزاوار همه کمالات ذاتیه است
و در رساله انوار العیون شیخ عبد القدوس در توجیه این اجمال سخنان حسب اصطلاح ایشان
گفته است و مشهور است که چند مریدان سلسله او بر همین کلمه جان داده اند و در خانقاه او

Marfat.com

از غیب ہمین ندا مے آمد۔ وفات او در سال ہشتصد و سی و ہفت مرقوم است رحمۃ اللہ تعالیٰ فہرست خلفائے نامدار وے اینست +

فہرست

شیخ محمد عارف فرزند دلبند حضرت شیخ و شیخ محمد نذیر حضرت شیخ و شیخ عبد القدوس و شیخ جلال الدین تھانیسری و شیخ عبد الغفور اعظم پوری۔ و شیخ جان جونپوری وغیرہم رحمۃ اللہ علیہم اجمعین +

شیخ شبلی بن شیخ جلال الدین پانی پتی

خلیفہ معتبر پدر بزرگوار خود است جامع علوم شریعت و طریقت و در شرب فقر اشان عالی داشت و بہ تجرد و تفرید یگانہ۔ و بہ عشق و محبت یکتائے زمانہ بود۔ ہر دو پائے او بوجہ مرض بیکار بودند۔ اما در غلبہ سکر و وجد بنوعیکہ ہیچ آسیب بپائے او موثر نمے بود۔ رقص میکرد روزے در ینحالت عم بزرگوار او شیخ ادریس در رسید فرمود کہ بابا شبلی از برخاستن تو در حلائق شور برمیخیزد میگویند کہ شبلی کرامت خود آشکار میکند باستماع این شیخ شبلی بنشست۔ و تا آنکہ در صدر حیات بود کاہے در عالم تواجد قیام نفرمود۔ دابیدان تشنہ بادہ حقیق را سیراب و گم کردہ رہان بمنازل تحقیق را بمقام حق فائز کرد۔ و ہدایت و تلقین او عام بود کہ کسے محروم نمے رفت۔ وفات او در سال ہشتصد و پنجاہ و دو مرقوم است رحمۃ اللہ علیہ +

شیخ بہرام چشتی

خلیفہ شیخ جمال الدین پانی پتی است۔ بعد تکمیل سکونت بر [illegible] دیار بسلم شیخ در بیڈہ ولی اقامت ورزید۔ صاحب سیر الاقطاب آوردہ است کہ حساد قصبہ و تقدی مجاوران پرداختہ بر سر زمین کہ وجہ معاش ایشان بود۔ بہ ارادہ ضبط کردن زمین مذکور وارد شد

Marfat.com

مجاوران فریاد و آه آغاز کردند۔ بیک ناگاه حاکم مذکور از پشت فرس بالا شد۔ و در ہوا معلق استاد و بعد ساعتے بروئے زمین افتاد و قریب بہلاک رسید۔ اما بالآخر بشفاعت و دعائے مجاوران صحیح گشت و از ارادہ ناصوات خود باز آمدہ۔ در خدمت مجاوران سحر موفور بجائے رسانید۔ سال وفات او ہشتصد و پنجاہ و چہار ہجری مرقوم است +

شیخ عارف چشتی

خلف الرشید و خلیفہ اعظم شیخ احمد عبد الحق است بعد وفات حضرت شیخ بر سریر مشیخت جلوہ فرمود و طالبان حق را در مقام مقصد رسانید صاحب معارج الولایت آوردہ است کہ شیخ احمد عبد الحق را چند پسران بوجود آمدند۔ اما در صدر حیات نماندند بالآخر شیخ عارف متولد شد و عمر طبعی یافت و شیخ عارف صاحب حال و خدیو کمال عابد و مولع بود از وے پسرے بوجود آمد۔ شیخ محمد کہ در تجرید و تفرید مثال خود داشت۔ بالخصوص شیخ عبد القدوس گنگوہی از مریدان او است وفات او در سال ہشتصد و پنجاہ و نہ ہجری مرقوم است رحمۃ اللہ علیہ +

شیخ بختیار چشتی

از مقربان یاران شیخ احمد عبد الحق است آوردہ اند کہ در آغاز حال تا مدت شش ماہ شیخ بختیار شام و سحر در خدمت حضرت شیخ عبد الحق حاضر میشد۔ اما ہیچ التفات نہ کردند۔ پایان کار روزے نظر لطف بسوئے او کرد۔ و بیقرار بر سطح زمین بینداخت و چندے حالت سکر و بیخودی بسر برد۔ بعد ازین حضرت شیخ یک جرعہ آب در کام و دہن او تراوید کہ بفور از حال شورش و بیخودی درگذشتہ بمقام امتیاز رسید۔ و وقوف فائز گردید۔ و بہ تکمیل و تربیت مشرف شد وفات او در سال نہصد و دہ مرقوم است +

Marfat.com

شیخ عبدالقدوس گنگوہی چشتی

مرید و خلیفہ شیخ محمد بن شیخ عارف بن شیخ احمد عبدالحق است صاحب علم و عمل جامع اصول شرع و طریق سرشار بادہ تحقیق بود۔ اگرچہ نسبت ارادت ظاہرہ شیخ محمد داشت اما تربیت و تکمیل باطن از حضرت شیخ احمد عبدالحق متحقق است۔ بروحانیت حضرت شیخ پیوستہ بود صاحب تصانیف است۔ آوردہ اند کہ زمین مے کاوید و وجہ معاش میکرد و اگر چیزے زائد مے بود بذل فقرا میکرد صاحب اخبار الاخیار میفرماید کہ او را مریدان و بندگان بسیار بودند از انجملہ شیخ بہوڑ بود کہ در اوائل بہ حضرت زنگریزی سروکار داشت و بالآخر بہ فیض و التفات شیخ تکمیل یافتہ بمرتبہ اعلیٰ فائز [illegible] یکے از مریدان او شیخ عمر نامی است کہ بسیار صاحب نسبت و محبت بود۔ و در مقام عالی کار فرمائے [illegible] بسیار است وفات در سال نہصد و چہل و پنج ۹۴۵ مرقوم است رحمۃ اللہ علیہ ۔

شیخ عبدالکبیر چشتی

فرزند ارجمند و خلیفہ حضرت شیخ عبدالقدوس گنگوہی است صاحب بذل کرم۔ خدیو کمال فقیہہ محتشم۔ شناور محیط فنا فی اللہ و خواص مستلزم بقا باللہ بود۔ آوردہ اند کہ سلطان سکندر بن بہلول با دو تن ندیمان خود بقصد امتحان در خانقاہ شیخ وارد شد۔ حضرت شیخ تکہ گوشت آہو پیش سلطان و نان و یخنی حلوائی رطب پیش [illegible] بنہاد کہ سلطان و ندیمان او ہمین نیت کردہ بہ ارادہ امتحان [illegible] سلطان متحیر شد۔ حضرت شیخ فرمود۔ بابا جان عجب [illegible] دوستان خود را در معرکہ اسباب نیاشد مسارے پسند و وفات او در سال نہصد و چہل ۹۴۰ مرقوم است +

Marfat.com

شیخ جلال الدین تھانیسری

خلیفہ نامدار حضرت شیخ عبدالقدوس گنگوہی است۔ اصل وے از تھانیسر است۔ او ہفت سالہ بود کہ حفظ قرآن بہم رسانید و در ہفدہ سالگی از علوم بہرہ مند گشتہ۔ درس میگفت۔ بالآخر از خدمت حضرت شیخ فیوض ظاہر و باطن در ربود۔ و بمقام بزرگ و منصب سترگ فائز گردید۔ آوردہ اند کہ او را در سماع غلو بسیار بود۔ روزے غزلے بہ احسان خوش گوش خوردہ از فراز بام بر سطح زمین بیفتاد و ہیچ گزند نرسید۔ از وجودش بسیار خوارق کبرے بظہور آمدند۔ وفات او در سال نہصد و ہشتاد و سہ ۹۸۳ مرقوم است ✦

شیخ عثمان رند پیر

خلیفہ سعادت پیوند و فرزند ارجمند شیخ عبدالکبیر است و در باب منصب سجادگی با برادران خود او را منازعت و مناقشہ روے داد۔ اما آخر کار منصب مذکور بر ذات او قرار گرفت۔ وفات او در سال نہصد و نود ۹۹۰ ہجری مرقوم است ✦

شیخ محمد صدیق لاہوری

صاحب علم و کمال بود و شان عظیم داشت و در تدریس و تلقین طالبان علوم ظاہر و باطن میکوشید۔ و خلق بسیار از نواحی پنجاب از خدمت او فیضیاب بودند۔ فہرست پیران او بچند واسطہ بہ شیخ شمس الدین ترک پانی پتی مے پیوندد۔ وفات او در سال نہصد و نود ۹۹۰ ہجری منقول است ✦

Marfat.com

شیخ نظام الدین بن شیخ عثمان زنده پیر پانی پتی

مرید و خلیفه پدر بزرگوار خود است به صفت ریاضت و محنت معروف و به فضائل خرق و کرامت مشهور بود و به اسباب دنیا سروکار نداشت و به عسرت و توکل معمول ساخت و این هر دو برادران صاحب کمال و حال بودند شیخ کمال الدین اسم گرامی برادر اوست که مدام در حالت سکر و استغراق مشغولی داشت وفات او در سال یکهزار و سیزده هجری مرقوم است +

شیخ نظام الدین تھانیسری

مرید و خلیفه شیخ جلال الدین تھانیسری بود نام پدر بزرگوارش شیخ عبد الشکور است جامع علوم ظاهر و باطن۔ مستجمع کمالات صوری و معنوی حاوی رموز شرع و طریق و ماهر اسرار عرفان و تحقیق صاحب صبر و رضا۔ و مامن فقر و تسلیم بود۔ دقائق غیب پیش نظر داشت و از انجا که صرف کثیر و بذل وافر اختیار کرده بود۔ بادشاه وقت جلال اکبر بادی حسد برد و به ناحق در حق او حکم اخراج از دیار هند صادر کرد۔ اول بجانب حرمین شریفین رفت و بعد از زیارت چون باز آمد۔ در برهان پور رسید و بهدایت خلق خدا مشغول شد اما بادشاه بمرتبه ثانی دست تعظیم و تعدی دراز کرد۔ و شیخ معز الله ناچار به ماوراء النهر شتافت و لهذا انجا به مدینه منوره رجوع نمود۔ آورده اند که او صاحب تصانیف است شرح سوانح امام غزالی شرح لمعات قدیم و جدید تفسیر نظامی رساله حقیقت رساله بلخیه از اشهر تصانیف اوست و او را در سلسله چشت شرف خاص است که در سخن تصوف مقلد کسی نیست بلکه از کتب و تصانیف خود در قلم آورد۔ وفات او در سال یکهزار و بست و چار ۱۰۲۴ هجری

Marfat.com

شیخ سلیم چشتی صابری لاہوری

خلیفہ کامل شیخ محمد صدیق لاہوری است جامع بود میان عشق و محبت سماع و سکر و وجد و در
فقر مقام بلند و پایہ ارجمند داشت و در حالت سماع بسیار مشغول می بود۔ حتے کہ نوبت بفنا
روح میرسید۔ و تا دو سہ روز بحال خود نمے آمد۔ و یاران جلسہ او را تن بیجان میدانستند و بہ
تکفین و تدفین او سے پرداختند صاحب تصانیف ہم ہست۔ و کلام او از لبس منزہ
و لطیف و شیرین است و نیز اشعار دارد۔ وفات او در سال یکہزار و دہ ہجری رقم نمودہ اند +

شاہ اعلے چشتی پانی پتی

صاحب مرتبہ رفیع و مدارج منیع و مرید و خلیفہ شیخ نظام الدین پدر خود است و یک طرقہ
خلافت از حضرت نظام نارنولی کہ سلسلہ او بحضرت شیخ حمید الدین صوفی السوالی فان گوری
منتہی میشود پوشیدہ بود۔ چنانچہ این بیت گواہ عدل است ؎

نظامش پیر و ہم پدرش نظام است نظام در جہان بر مے تمام است

و شیخ الہ دیا مرید دے ملفوظ او موسوم بہ بحر الجواہر ترتیب نمودہ است در اصل نام شیخ عبد الہادی
است و از خدمت رشد کامل حضرت شیخ نظام نارنولی مخاطب بہ شاہ اعلے گردیدہ
آوردہ اند کہ در اوائل شاہ اعلے چشتی بقید سپاہگری بود و در سلک ملازمان امیر خان دلی
تعلق داشت۔ بعد از یک چند نسبت بیداری یاوری کرد و ترک علائق ملازمت گفتہ
بوطن مالوف آمد و باشارت پیر طریقت در زاویہ عبادت و کنج قناعت نشست
با آنکہ در حجرہ محکم بود صورت مثال حضرت شیخ نظام نارنول در دون حجرہ پدید آمد
و گفت کہ قسمت شما نزد ما محفوظ است۔ باید کہ خویشتن را در نارنول برسانی۔ از آن زمان خود
مستی و بیخودی در حال شیخ شاہ اعلے مستولی گشت و بہ آن حالت فائز نارنول گردید

Marfat.com

بسعادت دولت ملازمت حضرت شیخ معزز و مشرف شده و در اندک اوقات بکمال ظاهر و باطن بهره ور کامیاب گردید نقل است که در خانقاه شیخ اعلی چشتی چاهے بود که آب آن قدرے شوریت و تلخی داشت روزے حضرت شیخ چند کاس که مملو از تبرک آستانه حضرت خواجه قطب الاولیا است - درون چاه بینداخت و فاتحه گفت بعد ازین که آب از چاه برآمد - از بس لطیف و خوشگوار بود وفات آن مایه برکات در سال یکهزار و سی و سه (۱۰۳۳) منقول است - آورده اند که بعد وفات وے زنے از متعلقان سلطان وقت تعمیر روضه او بنیاد داد - شبے متهم تعمیر در واقعه دید که شیخ میفرماید که از گرانئے سنگ چبوترہ مزار پختہ تابوت شکست خورده و پارہ خشت بر پائے من رسیده باید متهم تعمیر به تعبیر واقعه پرداخت چنانچه بمواجبه اکابر و اهالی شهر تخته تابوت برداشته پارہ خشت که در واقع تا به زانوے شیخ رسیده بود - برآوردند - در آن وقت سانحه نعش حضرت شیخ را بچشم حال دیده بودند - بتمامه میگفتند که هیچ آسیب نرسیده - و جلوه جمال و وجود خط و خال بصورت اصلی برقرار است - رحمة الله تعالی علیه *

شیخ صادق گنگوهی چشتی

خلیفه اعظم شیخ نظام الدین تهانیسری پنجابی است در زهد و ورع عدیم النظیر و محسود معاصر بود افغانان را عزیز تر داشت و میفرمود که استحکام و اعتبار ایشان در مقدمه دین بسیار است مریدان او اکثر صاحب تسلیم و رضا بودند - چنانچه شیخ داود فرزند دلبند او را باغوائے چند دون منشان خبث باطن جهانگیر بادشاه دهلی در حبس شدید نگاه داشت - از غایت صبر تحمل کرد و تا مدت دراز در شداید بند بسر برد - وفات حضرت شیخ صادق در سال [illegible] مرقوم است - و تفصیل خلفائے نامدارے نیست - شیخ [illegible] بادشاه آباد است و از سیماے او آثار انوار تجلیات [illegible] و دعائے او هدف مدعا خطا نکرد - شیخ عبد السبحان که در سهارنپور [illegible] تا [illegible]

Marfat.com

از حضرت شیخ صادق یک رساله در باب سلوک یادگار است کہ از بس نافع و کارآمد است

سید علی غواص چشتی

مرید و خلیفہ شیخ نظام الدین بہانیسری بود۔ از مرشدان باکمال و مشائخ صاحب حال و قال و در مقام بلخ بشرف بیعت و خلافت مشرف شدہ بود و بعد از تکمیل در ملک افغانستان اقامت ورزیدہ و قوم افاغنہ یوسف مرید و معتقد او بسیار بودند۔ و شبیہ بحق رسیدند چنانچہ مولانا درویزہ و پسر وے شیخ عبدالکریم در باب فضل و کمال شہرت کلی دارند۔ وفات او در سال یک ہزار و چہل مرقوم است +

حاجی عبدالکبیر چشتی

پدرش شیخ مخدوم الملک عبداللہ انصاری در طریقہ چشتیہ صابریہ مرید و خلیفہ پدر خود است چون پدر عالیقدر وے را اکبر شاہ بادشاہ دہلی از دیار ہند خارج کرد۔ و او بہ حرمین شریفین سفر اختیار فرمود۔ شیخ عبدالکریم ہم ہمراہ او بود۔ و مناسک حج بجا آورد چون در ہندوستان معاودت فرمود۔ پدر عالیقدر او را مقربان سلطنت مسموم کردند۔ و او۔ در لاہور سکونت اختیار کرد و بہدایت خلق و یاد خالق اکبر مشغول گردید و بمرتبہ دیگر ہم روانہ سفر حجاز گشتہ بعد زیارت عتبات عالیات باز بہندوستان آمد خوارق و کرامات شیخ اکثر مشہور ہمگویند کہ روزے مسمی شیر امام ریشم باف بہ شیخ ملاقی شد متاسف گفت کہ امروز روز حج است زیبے بختیاری کسانیکہ در طواف و ادائے فریضہ حج حاضر باشند۔ شیخ فرمود میخواہی کہ ہمچنان باشی۔ عرض کرد کہ خیر ما آرزوم سنہ باشید از ہمہ اولے است۔ شیخ فرمود چشم بپوش ہمین کہ او چشم پوشید خویشتن در معیت شیخ در مقام عرفات بدید۔ و بفراغ تمام مناسک حج بجا آورد۔ بہ ثبوت پیوستہ کہ از حضرت چہار پسران بودند۔ اول شیخ یحیے۔ دوم شیخ الہ نور۔ سوم شیخ عبدالحق چہارم شیخ اعلے حضور از ایشان شیخ یحیے از بس مولع و متورع صاحب حال و خدو مقال بود

Marfat.com

وجمعے کثیر بہ فیض ارشاد او بمرتبہ اعلےٰ فائز شد۔ چنانچہ شہرت دارد کہ مسمی خیر کہ در فن دزدی
و راہزنی ید طولے داشت بہ اہتمام کار خود در لاہور آمد۔ و بسیار پیروی کرد۔ اما کشود کار دست
آخر شبے بہ خانقاہ شیخ یحییٰ جرأت کرد و نقب زد۔ و دور اس گاؤ نزد از راہ نقب بردن
بُرد۔ اما چون از نقب بدر آمد۔ قوت بصر نا مساعدت کرد۔ و از رفتن راہ عاجز شد۔ بنا
بر خویشتن بلرزید و از ہمان راہ نقب ہر دو گاؤ نزد واپس کرد۔ در گوشہ خانقاہ مایوس البصر
بنشست۔ چون صبح دمید۔ و روز روشن شد۔ خادمان درگاہ اُو را دستگیر کردہ بحضور
شیخ حاضر آوردند۔ و او ہمہ احوال بے کم و کاست ظاہر کرد۔ حضرت شیخ بنظر ترحم
کہ مقتضائے صفت صاحبدلی است دست حق پرست بر چشم او مالید۔ بفور زمرہ
کامل العیار گردید۔ و دیدۂ بینا یافت۔ و در سلک مریدان شیخ متعلق گردیدہ تائب و تارک
شد۔ وفات شیخ عبد الکریم در سال یکہزار و چہل و پنج مرقوم است +

مولانا درویزہ پشاوری چشتی

مرید و خلیفہ میر سید علی غواص است جامع علوم ظاہر و باطن بود۔ و پیگر ولایت شیخت و نقابت
تدریس و تعلیم مستور داشت۔ و در استیصال روافض و ملاحدہ بسیار میکوشید۔ و با اکثر
روافض و ملاحدہ مباحثہ کردہ الزام داد چنانچہ تفصیل این اجمال در کتاب مخزن الاسلام
بشرح و بسط مرقوم است و صاحب معارج الولایت بر کتاب مذکور حاشیہ نوشتہ است
بشرح کلمات الوافیات موسوم ساخت۔ وفات مولانا درویزہ پشاوری
چہل و ہشت مرقوم است رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ

مولا عبد الکریم چشتی

فرزند مولانا درویزہ پشاوری و مرید و خلیفہ میر سید علی غواص است و تربیت و تکمیل

Marfat.com

از پدر خود یافت۔ و او را آخوند کریم داد نیز گویند۔ و او هم این نام را اختیار کرده بود در کار شریعت بسیار استحکام داشت و از مقال او که در مقدمه کتاب مخزن الاسلام مندرج است علو پایه او ظاهر و باهر و در کتاب خلاصة الحقائق محقق افغانستان نوشته اند منقول است که بعد وفات وی شخصی قصد امتحان بر نعش او آمد۔ چون بر وی نظر کرد تبسم فرمود و این علامت قطبیت رقم نموده اند۔ وفات او در سال یکهزار و هفتاد و دو هجری مرقوم است رحمة الله تعالی علیه +

شیخ پنجو چشتی

از مشائخ کاملین وقت بود۔ و در عبادت و محبت گرم و شاغل و طریق مولانا در روزه بسیار می شعار داشت۔ و به تسلیم و تعلم سروکار۔ و اشعار هم میگفت۔ و شیخ چالاک شیخو شاه جهانوی وغیره اکثرها از خدمت او استفاده کرد و فیض ها دریافت وفات او در سال یکهزار و هفتاد و سه مرقوم است +

شیخ ابو الخالق چشتی

از اکابر روزگار و مشائخ باوقار است و ارادت و محبت او به شیخ سلیم سابری چشتی متدین و متناسب زهد و کمال و اهل تورع بود۔ تمام عمر در ریاضت و ارشاد و هدایت بسر برد وفات او در سال یکهزار و یکصد و هشت مرقوم است +

میران شاه بهیکه چشتی صابری

از مشائخ پایه بلند و مقام ارجمند بود۔ و سلسله عالیه وی بچند واسطه به شیخ احمد عبد الحق ردولی منتهی میشود صاحب جذب و وجد و سماع و عشق و محبت۔ و با اصحاب دنیا سروکار نداشت و اشعار بزبان هندی متضمن به حقائق و معارف بسیار گفت وی امریدان و مبتلیان صاحب حال و قال بسیار بودند۔ شیخ اعلم الدین جالندهری از شهر خلفای اوست۔ و نواب بکهاری خان از مریدان اوست و مشهور است که نواب مذکور در اوائل حال مفلس و محتاج بود۔

Marfat.com

بالآخر به برکت دعائے شیخ شاہ بھیکہ ہمکنار عروس دولت و کامرانی گردید بقول خمسینی و فاتش
در سال یکہزار و یک صد و بیست و پنج مرقوم است رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ +

شیخ محمد سعید چشتی صابری

مست خمخانہ کشف و تحقیق بود۔ در شہر قصور من مضافات لاہور سکونت داشت۔ بوائل حال بمزدوری محنت و بمعاش میکرد۔ روزے بار غلہ بر پشت گاؤ مے برد۔ اتفاقاً پایش بلغزید و بشکست غلہ کہ بر پشت گاؤ بار کردہ بود بیفتاد۔ حالا در بیابان کہ پر از شور و فساد بود۔ نہ مجال ماندن داشت۔ نہ یارائے رفتن۔ چون نصف شب بہ کمر رسید۔ بہ یک ناگاہ سوارے مرقع پوش از پنہائے مرغزار نمودار شد۔ او در اضطراب افتاد۔ و دانست کہ کسے بقصد نہیب و تاراج مے آید۔ چون سوار نزدیک تر شد بہ نوک نیزہ کہ در دست داشت بر جراحت پائے گاؤ اشارت کرد پائے گاؤ درست گردید۔ و نیز بہ اشارہ نوک نیزہ باز زمین افتادہ را بر پشت گاؤ محکم نہاد۔ در وان شد بمشاہدہ آنعینی شیخ محمد سعید از جائے خود بدوید۔ دست ارادت در رکاب سوار زدہ چشم و رو بر پائے او مالیدن آغاز کرد۔ و بعد از تضرع و الحاح بدریافت نام نامی و اسم گرامی التماس کرد۔ فرمودند کہ نام من علی ابن طالب اسد اللہ الغالب است این بفرمود و از چشم مردم پنہان گردید۔ از آن روز شیخ محمد سعید ہر چہ داشت در راہ حق ایثار کرد۔ و بعبادت و ریاضت و محنت و محبت شعار روز و شب بسلسلہ چشتیہ صابریہ ارادت آوردہ در اندک زمان از مقبولان و واصلان الٰہی شد۔ خرق و کرامت از بسیار مشاہدہ شد و بارادت و سلسلہ عالیہ او بچند واسطہ بشیخ جلال الدین تھانیسری منتہی میشود۔
یکہزار و دو صد و چہاردہ (۱۲۱۴) قوم است +

Marfat.com

مولوی غلام مصطفےٰ چشتی صابری

در طریقہ چشتیہ بزرگ صاحب دل و مستجاب الدعوات و عالم ظاہر و باطن رفیع الدرجات سلسلہ ارادت او بچند واسطہ بشیخ شمس الدین ترک پانی پتی می پیوندد و وفات وے در سال یکہزار و دو صد و شصت و ہفت مرقوم است۔ و سید شاہ چراغ بہرداری از خلفائے وے در لاہور بود مرد میدان نبرد محنت و ہنر جمال و صاحب کمال است +

شاہ بہلول چشتی صابری

خلیفہ بزرگ حضرت شاہ بھیکہ چشتی صابری است صاحب علم و فراست و فہم و کیاست بود۔ و از معقول و منقول بہرہ وافی داشت۔ صاحب تصنیف است و صحبت مناظرہ و مباحثہ او بہ مولوی جان محمد ترک اکثر احیان بپا می بود۔ وفات او در سال یازدہ صد و ہفتاد منقول است +

شاہ لطف اللہ صابری

از مریدان و ملتزمان میران شاہ بھیکہ چشتی صابری است مسکن او انبالہ من مضافات پنجاب بود۔ از زمان طفولیت تربیت و تکمیل بخدمت پیر روشن ضمیر بہم رسانید و کتاب مختصر احوال شیخ موسوم بہ ثمرۃ الفواد ترتیب داد۔ وفات او در سال یازدہ صد و ہشتاد و نہ [illegible]

سید علیم اللہ بن سید عتیق اللہ

زادبوم او قصبہ جالندھر از توابع پنجاب است۔ مرید شاہ ابو المعالی و خلیفہ میران شاہ بھیکہ صابری است۔ در تصنیف بسیار بود۔ و بہ تنظیم کلام ہم مہارت تمام داشت۔ خلیفہ او

Marfat.com

شیخ عبدالله۔ در احوال شیخ کتابے موسوم بہ اسرار العلیم جمع نمودہ است وفات در سال دوازدہ صد و دو ۱۲۰۲ مذکور است +

سید علی شاہ چشتی صابری

خلیفہ سید علیم اللہ بود و بعد وفات بر مسند مشیخت تمکین یافت و عمر گران مایہ در تلقین ہدایت ارباب سعادت بسر برد۔ وفات او در سال دوازدہ صد و سیزدہ ۱۲۱۳ منقول است +

شیخ خیر الدین مشہور بخیر شاہ

خلیفہ شیخ سلیم چشتی لاہوری است۔ در آخر عہد خود لوائے مشیخت برافراشت بہ سماع و وجد در اقصے الغایت غلو داشت۔ و بمہمانی فقرا بسیار اہتمام میکرد۔ مریدان بسیار بودند وفات او در سال دوازدہ صد و بست و ہشت ۱۲۲۸ منقول است۔ و در لاہور مدفن دارد +

حافظ موسی چشتی مانکپوری

از ملتزمان سلسلۂ میران شاہ بھیکہ و خلیفہ ارجمند شیخ اعظم چشتی است در دولہ سودائے آگہی و خمار بادۂ حقیقت ترک علائق عالم اسباب گفتہ در زاویۂ عزلت کنج عبادت نشستہ و بہ تکمیل کمال و تربیت حال گوئے سبقت بود۔ در جذب و تسخیر پایۂ عالی داشت در عادت و تواجد بر ہر کسے کہ نظر انداختے بسوئے خود میکشید و از جائے رہود۔ وفات او دوازدہ صد و چہل ۱۲۴۰ ہجرت مذکور است +

غلام معین الدین عرف شاہ خاموش

مرید و خلیفہ حافظ موسی مانکپوری است بسیار عبادت و ریاضت بعمل آورد۔ و عمر گرانمایہ در

Marfat.com

حیات دین صرف نمود۔ امرا و اعیان آن دیار۔ ویرا از بس عزیز و محترم داشتند و بخیرات و
مبرات توکل و عسرت او به کامرانی و شادمانی همقرین می نمودند۔ بعد وفات او مقبره عالی
بر سر مزار بنا نموده اند۔ و دروازه بهشتی از پاک پتن آورده در حوالی مزار نصب نموده۔ والحال بر سجاده
مشیخت او سید محمد هاشم چشتی صابری که بشرف ادراک زمانه هم امتیاز دارد۔ صاحب مقام اوست
مرد پاکیزه طینت و بیامنظر است و بصفت اخلاق موصوف۔ اکثر در خدمت درویشان
میگذراند و به اسباب دنیا زیاد رغبت ندارد ✦

اصل دوم باب سوم از سلطان التارکین ناگوری چشتی

سالک مسالک تفرید و توحید عارف معارف توکل و تجرید شمع بستان صدق و یقین شیخ حمید الدین
قدس سره العزیز نسب پاکش بحضرت سعید بن زید میرسد۔ او از عشره مبشره بود۔ روزی
حضرت خواجه بزرگ را دستی خوش بود۔ به اهالی و موالی خدمت ارشاد فرمود که امروز
دست دعا دراز و در اجابت باز است۔ هر کسیکه از دنیا و دین چیزی مطلوب دارد
بر زبان آرد۔ یکی دنیا طلبید۔ و دیگری عقبی خواست۔ آنکه حضرت خواجه
بزرگ بسوی خواجه تارکین توجه فرمود التماس نمود که غیر از رضای حضرت خواهش
دگر نیست۔ باستماع این معنی حضرت خواجه بزرگ از بس خوشدل و مسرور گشته فرمود
التارك الدنیا والفارغ العقبی از آن روز خواجه حمید الدین به سلطان التارکین ملقب شد
خواجه تارکین در سوال مضاف ناگور داشت۔ روزی خواجه بزرگ معین الاولیا
فرمودند که اولاد معین الدین و حمید الدین یکیست۔ و این فرمان قبل از پیوند خویشی بود
و همچنان بظهور آمد۔ تفصیل این اجمال در ذکر اولاد حضرت خواجه بزرگ بمعرض
مقال خواهد آمد انشاء الله تعالی۔ خواجه تارکین را تصنیف بسیار بود۔ میفرمود
سالک را مرتبه اول اینست که از هر دو جهان فارغ باشد و مقصود اینست که خود نماند راهی

Marfat.com

درپیش است از بس تاریک اما از مطلع وحدت ماه منیر طلوع کرده اند۔ برخیز و دولت جاوید
دریاب۔ دلبستر استراحت بگذار۔ ادعای محبت کسے را میرسد کہ ہوس را بدل و چشم را بخواب
آشنا نکند۔ پرسیدند کہ در طریقت و شریعت امتیاز چیست۔ فرمود شریعت غیر طریقت
و طریقت غیر شریعت تن بے جان است۔ اصل ہر دو یکیست۔ خواجہ کہن را با شیخ
بہاء الدین زکریا ملتانی در باب سلوک و فقر مراسلات و مکاتبات بسیار بودند و
شیخ بہاء الدین ہر چند بہ تحریر جوابات وے پرداخت۔ اما از عہدہ جواب آن برنیامد
و بالآخر بعجز و اعتراف گرائید۔ او را تصانیف بسیار ہست و اشعار نیز دارد۔ و اشہر تصنیفات
او اصول الطریقہ است آوردہ اند کہ او را در موضع سوال قریب و طناب زمین بود کہ بہ آن
پرداختہ و بہ معیشت میکرد۔ کفاف اندک و عیال بسیار داشت۔ او صاحب مقامات
علیہ و کرامات جلیہ و براہین زکیہ بود۔ در تجرید و تفرید ہمت مستحکم داشت ہمت عالیش
از دنیا و عقبے وسیع تر بود۔ و بر او تصوف مقام اعلیٰ۔ در توحید مکان منیع ست
و از متقدمین مشائخ دیار ہند بود عمر طویل یافت و معین میبود کہ بعد از فتح دہلی ولادت اول
کہ بخانہ مسلمانان بوقوع آمد ہم در زمان حضرت خواجہ بزرگ تا اوائل سلطان المشائخ
شیخ نظام الدین محبوب الاولیا قدس سرہ در صدر حیات بود۔ و سلطان المشائخ
کلمات او را از تصنیفات او انتخاب کردہ بدست خود نوشتہ و از آن صاحب الاولیا
نقل کردہ است۔ و آن اینست اول مرتبہ از مراتب طریقت علم ست علم باید کہ بے علم
عمل درست نہ آید۔ دوم مرتبہ از مراتب طریقت عمل ست کہ بے عمل نیت او
نباشد۔ سوم مرتبہ از مراتب درگاہ نیت است کہ بے نیت صحیح عمل
مرتبہ صدق است۔ اگر صدق نباشد عشق روے ننماید۔ پنجم مرتبہ عشق است
اگر عشق نباشد توجہ درست نیاید۔ ششم مرتبہ توجہ است۔ اگر توجہ نباشد سلوک آید
ہفتم مرتبہ سلوک است۔ اگر سلوک نباشد در پیشگاہ نشاید۔ ہشتم در پیشگاہ کشادہ باید

Marfat.com

تا مقصود روے نماند الغرض از کلمات فیض آیات او بسیاران از اہل سلوک و فقر ذوقے وحلاوتے دارند۔ وفات خواجہ تارکین در سال ششصد و ہفتاد و سہ تاریخ بست و نہم ربیع الثانی بوقوع آمد۔ رحمۃ اللہ علیہ۔ مرقد مطہر و مدفن پاکش در قصبہ ناگور بجائے خواص و مرجع عوام است۔ و خواجہ تارکین را پسرے بود شیخ عبد العزیز نام خرقہ خلافت از پدر بزرگوار خود پوشید۔ و بعین جوانی در حالت سماع برفت۔ میگویند کہ روزے مجلس سماع برپا بود۔ و قوالان براین تکرار میکردند ؎

فائدہ در گفتن بسیار چیست　　جان بدہ و جان بدہ

شیخ عبد العزیز نعرہ بے اختیار زدہ فرمود۔ دادم۔ دادم۔ دادم۔ و جان بحق تسلیم نمود۔ اورا سہ پسران بودند۔ از انہا حضرت شیخ فرید بر مسند ارشاد تمکین فرمود و از اولاد پاکش بسا فرید عصر و وحید دہر بوجود آمدند تاریخ وفات شیخ عبد العزیز ششصد و ہشتاد و یک ہجری است

شیخ فرید الدین بن شیخ عبد العزیز

خرقہ خلافت از خدمت جد اعلی خواجہ تارکین دریافت عالم باعمل و فقیہ بے مثل بود روز و شب بمجاہدت و ریاضت اشتغال مے نمودند سینہ داغدار محبت و جگر بر شتہ آتش مودت داشت تذکرہ سرور الصدور از ملفوظات خواجہ تارکین جمع کردہ اوست عمر شریفش قریب بصد سال بود۔ بزمان محمد تغلق بادشاہ بہ دہلی رفتہ بود۔ و زانجا بعالم مستی بادہ محبت دور افتادگی و شوق زیارت مرقد جد پاک خود معاودت کرد در سال ہفتصد و پنجاہ و دو از زندان جہان بے بنیان درگذشت ؎

شیخ مخدوم کبیر چشتی

از اولاد پاک شیخ فرید الدین نبیرہ حضرت خواجہ تارکین است صاحب حالات علیہ و کرامات جلیہ بود

Marfat.com

جامع علوم منقول ومعقول حاوی آئین فقه واصول صاحب تصنیف کتاب حضور مصباح است
کافه انام از فیض حدتش کامیاب گشته بمقام اعلی رسید و آئین هدایت و ارشاد
از وجود با وجودش آرائش والتزام زیبا یافت بالآخر بجهت تفرقه که از دست برد کفار
در نواح ناگور روی داد۔ و بر جمهور اهل اسلام استداد و بیداد غلبه کرد۔ ترک سکونت ناگور
ورزیده به گجرات رفت و همونجا بتاریخ پنجم ربیع الاول سنه هشتصد و پنجاه و هشت ازین
جهان بیمدار بدالقرار رحلت فرمود۔ رحمة الله علیه +

مخدوم خواجه حسین ناگوری چشتی

بسیار بزرگ بود۔ و میان شرع و طریق و کشف و تحقیق جمعیت تمام داشت جمهور خلائق
بر ولایت و عظمت او اتفاق است گنجینه اسرار الهی و خزائن انوار رسالت پناهی
در نهانخانه دانش متمکن و مامون بود و موصوف و مشهور است بزهد و ریاضت و اتقا۔ و
از اولاد شیخ فریدالدین نبیره خواجه تارکین است و بخدمت حضرت شیخ کبیر در ولایت
گجرات سالها بسر برد۔ و بعد از اکتساب علوم و حصول خلافت بوطن مالوف معاودت
فرمود۔ و در آن ایام که از چیره دستی بیکه پرستان حوالی دار الخیر اجمیر مسکن و دوام
گشته بود۔ و از آثار اسلام و اهل اسلام علامتی پیدا نبود۔ مدتی مجاورت روضه
منیفه خواجه بزرگ معین الدین چشتی اختیار کرد۔ و بعبادت و مجاهدات مشغول شده
من بعد باشارت روحانیت حضرت خواجه بزرگ باز به ناگور آمد و تعلیم علوم دین بتلقین
اسباب یقین سعی موفوره بجا آورد۔ از تصنیفات اولیا [illegible]
رسائل و مکتوبات وغیره و نیز سوانح شیخ احمد غزالی [illegible] است۔ او را با حضرت
صدر النبوت سید کائنات علیه الصلوة والسلام [illegible] غایت محبت بود و هر چه
داشت از خانه و باغ و چاه [illegible] را در تسمیه نسبت حضرت صلی الله علیه وسلم [illegible] نمود

Marfat.com

نقل است کہ اور روزے عرس جد بزرگوار خود ترتیب دادہ و طعام بر دم قسمت نمودہ
بود و حصہ خود با نتظار رافطار نگاہ داشت ناگاہ چہار تن از عالم غیب کہ ہیچکس
ایشان را نشناخت در آمدند ہر یک بہ مرض جذام مبتلا بآن حدیکہ ریم و خون
از این انگشتان میچکید و طعام طلب کردند مخدوم خواجہ حسین قسمت خود را بذل فرمود
و آن ہر چہار تن با وے تا مطبوع خوردن آغاز کردہ بقبیہ آنحضرت مخدوم مسرور گردند
و او کہ غلبہ حال طعام بکمال داشت بلا اکراہ بطیب خاطر متوجہ و مائل شدہ ہمہ را در کشید
آوردہ اند کہ از ہمان روز بہ خدمت مخدوم فتح الباب گردید۔ نقل است کہ مخدوم خواجہ حسین
جامہ کہن و شوخگن میپوشید و تبرک و تجرید زندگی میکرد۔ بیش از دو جریب قطعہ اراضی
نبود کہ بہ تردد وش می پرداخت۔ و وجہ معیشت میکرد۔ کفاف اندک و عیال بسیار داشت
اما بہ نذور و فتوح مائل نمے شد۔ و از اسباب دنیا نفرت و با توکل و عسرت رغبت
میکرد۔ روزے در حالت سماع او را تواجد و تحیر در گرفت و بیخودانہ روے بسوے صحرا
نہاد۔ قوالان ہم در عقبش میرفتند چون بر کنار حوض کہ بیرون ناگور واقع است
فائز شد۔ بر صورت حال نیندیشیدہ بالائے صفحہ آب روان گردید۔ اما اثرے
از نداوت آب بر قدم پاکش پیدا نگشت صاحب اخبار الاخیار مے آرد کہ سلطان
ماندو۔ را با حضرت شیخ عقیدت و ارادت بسیار بود حتے کہ نادیدہ جمال در آتش
تمنائے وصال می سوخت و میخواست کہ حضرت او را مہمان کند۔ اما حصول
این موہبت گرامی موقوف بے وقت بود۔ روزے یکے از باریابان انجمن سلطنت و
ارکان دولت بعرض سلطان رسانید کہ مخدوم خواجہ حسین را با حضرت سید النبوت
علیہ التحیہ و السلام محبت و تولا بمرتبہ کمال است اگر بہ پیرایہ زیارت موے مبارک
پیغام طلب بحضرت شیخ فرستادہ شود۔ البتہ حصول مدعا قرین قیاس است۔
سلطان کرد و از دولت پابوس و مستمند مقدم حضرت مخدوم بود ہمچنان کرد و

Marfat.com

بشارت زیارت موے مبارک باشارت مقدم خیر بحضرت مخدوم رسانید بمجرد
وصول وادراک ایمعنی حضرت مخدوم بہ حمایت شوق پاے طلب در وادی
صعوبت وسفر نہاد وراحت واستراحت را ترک دادہ ہمہ تن اشتیاق وہمہ چشم انتظار
تا بہ ماندو رسید وبا آنکہ از مصاحبت سلطان مدام ابا وانکار میکرد مضطربانہ بایوان
بادشاہ در آمد وجائیکہ موے مبارک نگاہداشتہ بودند بر ہمونی جذب کامل وارادہ صادق
خود را رسانید وتحیتہ وسلام گفتن آغاز کرد ہمین کہ لفظ تحیتہ وسلام از لب معجز
نظام بر آمد موے مبارک از خود پرید وبر کف دست حق پرست حضرت مخدوم
نزول کرامت فرمود آوردہ اند کہ سلطان ماند وہر انچہ کہ بطریق نذور وفتوح بحضرت
مخدوم گزرانیدہ بود ہمہ را در تعمیر قبہ شریفہ حضرت خواجہ بزرگ صرف نمود واز بقیہ
آن دروازہ بلند در آستانہ بداعلی حضرت خواجہ تارکین بنا کرد صاحب
سیر العارفین واخبار الاخیار ۔ وگلزار ابرار ۔ وسیر الاقطاب ۔ ومراۃ الاسرار ۔ و
مونس الارواح ۔ واکثر ناقلان آثار واخبار چشتیہ نقل کردہ است کہ قتیکہ ارباب
عناد وفساد نسبت حضرت خواجہ تاج الدین بایزید بزرگ از اولاد حضرت خواجہ بزرگ
از اولاد حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا بزمان سلطان محمود خلج انکار کردہ بودند
وسلطان خلج دربارہ تفتیش ایشان در پرسش باز کردہ ہمین مخدوم خواجہ حسین
ناگوریست کہ باتفاق تمام اجمیر [illegible] دیگر اکابران ستودہ صالح وبزرگان [illegible]
بدیوان سلطان ادائے شہادت کردہ بود کہ حضرت [illegible]
لا ریب فیہ از نبائر پاک خواجہ سیام الدین بن خواجہ [illegible] حسن بن خواجہ
فخر الدین بن شیخ الاسلام خواجہ [illegible] الحق والدین [illegible] یت قدس اللہ
اسرارہم ۔ چنانچہ تفصیل این اجمال [illegible] اولاد [illegible] حضرت خواجہ بزرگ رض
رحمۃ اللہ علیہ در گزارش دیگر [illegible] خدوم دہلی

Marfat.com

[illegible] خواجه تاریکین مدفون است رحمة الله علیه اولاد
پاک او و نسبت [illegible] حوالی و مضافات آن سکونت دارد و تا آن جناب ایوان [illegible]
[illegible] و [illegible] بنا حکم و بقرار است ؛

شیخ خانو گوالیاری چشتی

از مریدان شیخ [illegible] خواجه [illegible] حسین گوالیری است از فحول اصفیا و اوران عهد بود و [illegible]
ریاضت و عبادت تشریف داشت و نیز خرقه خلافت از شیخ اسمعیل خلف شیخ حسین
[illegible] و علاوه آن انکوح پرفتح حضرت شیخ الاسلام معین الاولیا خواجه بزرگ
[illegible] و [illegible] و [illegible] و بدرجه کمال داشت شیخ نظام نارنولی و شیخ
اسمعیل [illegible] خرقه خلافت یافته اند و وفات او بقول صاحب شجره
[illegible] سال [illegible] و چهل و هفت نقل است و الله اعلم بالصواب ؛

شیخ احمد محمد شیبانی چشتی

[illegible] اصول و بر [illegible] مولع و متورع بود و [illegible] علوم [illegible]
[illegible] خواجه حسن و حسین ناگوری است و نیز از خدمت حضرت خواجه تاج [illegible]
[illegible] بوده بود آورده اند که در آغاز آگهی بعمر [illegible] و سال [illegible]
[illegible] مولد او نارنول است و او اجمیر و مدفون در ناگور است [illegible]
[illegible] الافضل [illegible]
[illegible] شیبانی شاگرد [illegible] صحبت امام اعظم ابو حنیفه [illegible]
[illegible] در [illegible] اوائل [illegible]

Marfat.com

بخدمت خواجہ محمد حسین رجوع کرد۔ از سر و سودائے شیخ قیل و قال درگزشت و
بہ اجمیر آمد و بعبادت و سال در آن مقام عرش احترام بزہد و ورع و نہیب و تاراج
نفس نافرجام اشتغال ورزید۔ و بمحبت رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم بمرتبہ
کمال محبت و ارادت بود چنانچہ در عشرہ محرم الحرام و آغاز ماہ ربیع الاول تا دوازدہ
یوم جامہ شمستہ و سفید نپوشیدے و در بیالی این ایام بر بستر خاک استراحت کردے
و در مقابر سادات اعتکاف داشتے و ہر روز علے قدر مقدور بنظر ثواب ارواح پاک
رسول و اہلبیت رسول علیہ الصلوٰۃ والسلام جنس طعام بفقرا و ایتام و مساکین ساختے
و بگریہ ہائہائے و فریاد و آہ سرد کار داشتے گویے کہ واقع کربلا را بچشم حال می
و علاوہ آن اعراس صحابہ کرام و اولیائے عظام مدام بجوم و فات ایشان
ترتیب میداد و جماعت بسیار را عجب دوست میداشت آثار تعصب
و مجلس سماع و وعظ ہمچو شب ولیہ شمستے قال اللہ و قال الرسول با
عظمت و ہیبت بسیار گفت و بالی [illegible]
داشت و در شام و عشیم و جبال خود باکراد نظر میکرد [illegible]

[illegible] حضرت ختم النبوت [illegible]
[illegible] تمام [illegible]
[illegible]
[illegible]
زمان کرد اجمیر غیب [illegible]
[illegible]
[illegible]

Marfat.com

جماعه اهل اسلام از حصار اجمیر بدر رفتند و رانا سانگا تاخت آورده به نهب و تاراج پرداخت آورده اند که در آنوقت از اولاد حضرت خواجه بزرگ شیخ معین الدین ثالث بن شیخ الدین بایزید خورد پنجساله داشت خدام و پرستاران او را از اجمیر به ناگور بردند و او بحمایت نیکان و بزرگان حضرت خواجه تارکین مصون و محفوظ ماند و رفتن ناگور بجهت این بود که شیخ معین الدین من الام نبیره خواجه تارکین بوده است زیرا که پیوند خویشی حضرت خواجه مخدوم حسین ناگوری با حضرت خواجه تاج الدین بایزید بزرگ باقوال مستند و معتبر ثابت و صادق است نقل است که چون شیخ احمد محمد هنگام نیم شب بروضه منیفه خواجه بزرگ می آمد خود بخود فتح الباب میشد شخصی بنظر امتحان خواست که بمعیت شیخ احمد درون روضه عالیه درآید تخته در او را تنگ تر گرفتند و او بهزار گریه و زاری توبه استغفار گفته از آن بند سقیم رستگاری یافت نقل است که شیخ احمد بعمر هژده ساله به اجمیر آمده بود و بعمر هشتاد سال رخصت شد و قصبه ناگور بجوار رحمت ایزد متعال فائز شده در روضه خواجه تارکین مدفون گشت رحمة الله علیه +

شیخ نظام ناربولی چشتی

به کسب ریاضت و عبادت ممتاز و در مثال اقران صاحب مقال همه تن غرق بحر محبت و همه چشم حیرت جمال در دو محنت بود خرقه خلافت از حضرت شیخ خانو گوالیاری دریافت و تا مدت چهل سال آئین رشد و ارشاد به دستیاری او زینت تازه و آرائش بی اندازه پذیرفت و جماعت کثیر طفیل حمایتش بهره ور شد و بحق رسید او بهر سال بخدمت مرقد قدسی آیات حضرت خواجه قطب الدین قطب الاولیا مشرف میشد و در آنجا غلبه محبت و دفور ارادت بزیارت آستانه عالی هند الولی حضرت خواجه بزرگ میمنت و از حضرت حق سبحانه تعالی شانه او را در زمان و زمانیان

Marfat.com

غیر قبول حاصل بود و شیخ اسمعیل برادر شیخ نظام از بندگان خدمت شیخ خانو گوالیاریست۔ در سال نهصد و نود بمضجع جنان استراحت فرمود۔ رحمة الله علیه

شیخ اختیار الدین چشتی

نام گرامی اول اختیار خان بود۔ چون بمساعدت بخت زیارت مرقد بابرکت حضرت خواجه بزرگ میسر آمد۔ و در آستانه عالی معتکف ماند۔ بعد از یک چند باشارت و بشارت حضرت خواجه بزرگ متوجه به نارنول شد و بخدمت شیخ نظام حاضر شد بدید که شیخ بر فراز چارپایه سرنگون و محزون نشسته است۔ چون انچنین مشاهده کرد در دل اندیشید که هر آنکس که بحال خود مبتلا باشد به حمایت و مراقبت دیگران چگونه خواهد پرداخت۔ شیخ به نور باطن و قوت مکاشفه سر برآورد و فرمود۔ بیا و نیک بیا که فرستاده حضرت خدیو مشرب چشت حضرت خواجه بزرگ بوده حسب حال باندیشه بیجا در معرض توقف مفگن۔ شیخ اختیار الدین باتباه همینی از خود برفت باندک نظر عطوفت و عنایت حضرت شیخ از مقبولان و واصلان حق گردید۔ و بعد تکمیل کمال و تربیت حال خرقه خلافت و سند ارشاد و اجازت از حضرت شیخ نظام گرفته اعزاز رخصت دریافت و بوطن مالوف که دهلی بود مراجعت کرده در سال یکهزار و یازده برحمت حق پیوست +

شاه اعلے چشتی پانی پتی

صاحب مدارج اعلے و مراتب برتر بود۔ و خرقه خلافت از پدر خود شیخ وجیه الدین و هم از شیخ نظام نارنولی خرقه و خلافت دریافت +

نظامش پیر و هم پیرش نظام است نظام دو جهان بر وے تمام است

Marfat.com

شیخ الله دیا مولف سیر الاقطاب کتابے از ملفوظات و منقولات وے موسوم بجواہر الاعلیٰ
جمع نمودہ است۔ نام گرامی او عبد السلام بود و از خدمت شیخ نظام نارنولی
چشتی موسوم شد میگویند کہ او بحوالی خطیرہ شیخ شمس الدین ترک پانی پتی دروں
حجرہ معتکف بود بیک ناگاہ پیکر شیخ جمال نارنولی پدید آمد و گفت کہ حقۂ باطن تو
محفوظ داشتہ ام و نارنولی بیا و دریاب۔ ہماندم شاہ اعلیٰ وصال کرد
بندگی نارنول رسید و تعین صوری و معنوی ہر آنچہ تقدیرش بود دریافت از
شاہ دیدہ پوشیدہ شاہ منصور و شاہ نور سلامہا بیش پدر رحمت حق پیوستند رحمۃ اللہ علیہ

شیخ اسمٰعیل چشتی نارنولی

از مریدان شیخ نظام است و خلافت اجازت ہم دارد۔ خواجگی نام فقیر بے ریا و
صفا بجمعیت الاسرار بیان خدمت اوست۔ دیگران از خوان نعمتش بہرہ گرفتہ رو
نمودہ حلاوت شیخ اندازہ یافتہ اند۔ رحمۃ اللہ علیہ

شیخ کمال الدین حسن بن حسن الہ اجمیری ناگوری چشتی

فراوان دانش و بینش داشت از خدمت شیخ ابراہیم آکتساب کمالات صوری و معنوی
نمودہ خرقہ خلافت از دست خلیفہ شیخ عبد العزیز ناگوری است و او خلیفہ
شیخ فرید الدین ناگوری است و او را حفاد و خلفائے شیخ حمید الدین سوالی است
تا اللہ اسرار علم و معرفت کہ مکنون اللہ از نژاد معینہ است۔ تفسیر بوالبشر کہ جامع
فراوان نکات و وجوہ نفائس است و اصول الزوار در تذکرۂ ابرار مشتمل بر بیان گزارش
احوال و انساب مشائخ چشتیہ معینہ تصنیف او است۔ و در احوال خویشتن ہمین
چند کلمہ کہ خالد از کمترین مریدان خواجہ بزرگ سمیع الاولیا است۔ اما از نسب خود نیز گفتہ

Marfat.com

مولانا عالم کابلی در تذکرهٔ خود آورده که من در اجمیر شیخ عبدالقادر بن شیخ ابوالفتح
را که نبیرهٔ خواجه معروف بن شیخ حسین بن خالد است ملازمت کردم۔ و از تحقیق نسب نبوده
فرمود پدر کلان[1] ما بچهار واسطه به شیخ حمیدالدین سوالی میرسد۔

مولف

کسیکه شیخ کمال الدین را از اولاد معین الاولیا خواجه بزرگ معین الدین چشتی
شاید از شیخوبت بوده باشد که از اولاد پاک خواجه بزرگ هستند شیخ کمال الدین
شیخ احمد بود از خلفاء رشید حضرت شیخ نجم الدین [illegible]
[illegible] تجنیس و توحید نام [illegible]
را که از مریدان شیخ ابراهیم در سلسله [illegible]
[illegible] اولاد حضرت شیخ حمیدالدین [illegible]
مولانا عالم کابلی در تذکره خود حوالهٔ اولاد و نیز [illegible]
[illegible]
بن شیخ ابوالفتح بن خواجه معروف بن [illegible]

[1] پدر کلان اشارت است به شیخ خالد [illegible]
خالد بن نظام الدین بن شیخ محمد بن عبدالعزیز [illegible]
[illegible] شیخ کمال الدین [illegible]
[illegible] شیخ کمال الدین [illegible]
[illegible] شیخ کمال الدین [illegible]
[illegible] شیخ کمال الدین [illegible]
[illegible]

Marfat.com

نظام بن شیخ محمد بن شیخ عبدالعزیز بن شیخ حمید الدین صوفی سوالی ناگوری قدس الله اسرارهم

شیخ سعید میانہ چشتی

صاحب حال و مرد باکمال بود۔ در باب سماع بیشتر غلبه داشت نسبت ارادت او به شیخ نظام مارنولی بواسطه شاه اعلی چشتی مذکور است وفات او در سال ۱۰۶۱ هزار و شصت و یک رقم نموده اند۔

خواجه ضیا بخشی

در بداؤن بود و در زاویه خمول بکار خود مشغول تصنیف و یادداشت سلک سلوک و عشره مبشره و کلمات و جزویات و طی نامه ازان او یادگار است۔ آورده اند که مرید شیخ فرید است که نبیره و خلیفه سلطان التارکین شیخ حمید الدین ناگوری است۔ وفات او در سال هفتصد و پنجاه و یک رقم نموده اند۔ رحمة الله علیه

باب چهارم

در تذکره آستان عالی و بنائے دار الخیر اجمیر و تعمیرات بزرگ قدیم

ملک راجپوتانه از اقلیم دوم و خطه اجمیر نادر راجپوتانه معروف و مشهور است در آغاز آبادئے اجمیر باسماء مختلف موسوم بود جمیر و جیدرگ و آدمیر و آجیانگر و جلوپور بانے اجمیر اجیپال بوده است که چوپانے گوسفندان میکرد و ابتدا جائیکه طرح تعمیر

Marfat.com

اختیار کرده بودند۔ ورہ کوہ است کہ بنال جیپال شہرت دارد۔ بعد آن بعہد راجگان ہندو نژاد در دامن کوہ ٹھبلی آبادی شہر استقرار یافت۔ اما در سنوات جایکہ آبادی شہر است بعد تعمیر و تدبیر روضہ منورہ حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا توقیر و تزمین یافت و یگانہ فیوض مترقی گشت بالخصوص دیوار شہر و بازار و دروازہ ہائے رفیع الشان و کاخ شاہی و ایوان و اطاق امرا و اعیان سلطنت در اندک زمان بطراز دلفریب و اطوار مطبوع بحکم اکبر شاہ بادشاہ دہلی درست و تیار معمور و ہموار گشتہ بہ صفائی تازہ رونق بے اندازہ محسود شیراز و بغداد گردیدند و بحال کہ زمان فرمانروائی و حکومت دولت برطانیہ است جلوہ دگر بنظر مے در آید و تماشائے عمارتہائے عالی و منازل مصفا و شارع و باغ و باغیچہ دلکشا و کارخانہ جات کالسکہ نجار و راہ آہن و منبع و مخزن آب و دیگر اسباب صنعت و حرفت کہ کارنامہ طلسم حیرت باید گفت در دیدہ دیدہ وران دقیقہ یاب خیرگی مے آرد۔ و دل نظارگیان پاکیزہ نظر از جامے رباید صاحب اخبار الاخیار میفرماید کہ اولگا در ملک ہندوستان بر سر کوہے کہ دیوار بنا کردند کہ ٹھبلی بود کہ در زمان حال بہ قلعہ تاراگڈھ معروف است +

ذکر آستانہ شریف

در ذکر بنائے آستانہ عالی صاحب اخبار الاخیار فرمودہ است کہ مخدوم شیخ حسین ناگوری کہ ولی کامل و مرتاض عہد و ممتاز عصر بود و بچند واسطہ سلسلہ نسب با گشتہ بہ خواجہ حسن الدین معروف بہ سلطان التارکین ناگوری منتہی میشود۔ در طوائف الملوکی بود و از غلبہ ہندو پرستان دلواہی [illegible] مداہنت و سستی اسلام دست اد و کفر غالب شد۔ سالہا در خانہ [illegible] شریف حضرت خواجہ معین الدین اولیا گزرانید [illegible] سال [illegible] دروازہ کثیر

سلطان ماندو بسم ہدایا و فتوح باو رسانیده بود۔ قبہ عالی تعمیر کرد کہ ہنوز بر مزار یادگار است
و ابنیہ معمورہ کہ بر سر مزار دیدہ میشود۔ در سال ہشتصد پنجاہ و نہ باختتام رسید
بود۔ و بعد آن قمقمہ طلاء و مشبک نقرہ و پنجرہ چوبین کہ بہ نقش و نگار صدف صادق
درست نمودہ اند۔ بہر زمن و قرن مستزاد گردید۔ و در زمان سلف کہ پنجرہ چوبین و مشبک
در گرد مزار شریف کہنہ و شکست خوردہ بود الحال بر گرد مزار حضرت خواجہ حسینؒ
اجمیری نبیرہ حضرت خواجہ معین الاولیاء موجود است۔ و نقش و نگار طلاء کہ بر در
دیوار قبہ شریف بکار آوردہ اند نتیجہ اولوالعزمی حضرت خواجہ حسینؒ اجمیری است کہ از
ابیات منقوش ظاہر و باہر است۔ **ابیات**

خواجہ خواجگان معین الدین — اشرف اولیائے روئے زمین
در جمال و کمال آن چہ سخن — این مبین بود بحصن حصین
مطلعے در صفات او گفتم — در عبادت بود چو دُر ثمین
اے درت قبلہ گاہ اہل یقین — بر درت مہر و ماہ سودہ جبین
خادمان درت ہمہ رضوان — در صفا روضات چو خلد برین
ذرہ خاک او عبیر سرشت — قطرۂ آب او چو ماء معین
جانشین معینؒ خواجہ حسینؒ — بہر نقاشی بہ گفت چنین
کہ شود رنگ تازہ کہنہ زنو — قبۂ خواجہ معینؒ الدین

گویند کہ پیش از چند سال کہ تجدید نقش و نگار کردہ بودند در ابیات مذکور تحریف نمودہ
اما بنظر ثبوت ابیات مذکورہ بالا نسخہ احسن السیر مولفہ منشی اکبر جہان گواہ عدل است
کہ مولف معز ابیات مذکور بچشم خود دیدہ و درج نسخہ مسطورہ نمودہ بود۔ . . . جانب
شرق ملصق بدیوار قبہ شریف دالان خوشنما و خوش طرح ساختہ جہان آرا بیگم بنت
شاہجہان است۔ فرش دالان از سنگ بوقلمون و دیوار و در از سنگ مرمر بدرجہ غایت

Marfat.com

لطیف و منزه تر است و بانی آن جمیله عفیفه بود که محتاج شرح و بیان نسبت او
صاحب تصنیف بوده است۔ مونس الارواح در ذکر حضرت خواجه بزرگ معین الاولیا
جمع نموده و بکمال شوق در آخر آن ولوله محبت و صدق ارادت خود بشرح بسط در ضبط
تحریر آورده و نسبت خود بروحانیت حضرت خواجه معین الاولیا قرار داده و بشرف
بیعت حضرت خواجه معین الدین رابع نبیره حضرت خواجه معین الاولیا مشرف بود۔ و
بسمت دکن پیوسته بدیوار روضه شریفه جانب شرق قبه حضرت بی بی حافظ
جمال دختر حضرت خواجه معین الاولیا است و پیش آن قبور صاحبزادگان حضرت
محترمه موجود که در زمان طفلی وفات یافته بودند و نیز بصوب دکن ملحق به دیوار قبه بلند
گنبد خود و نور النساء بیگم بنت شاهجهان بادشاه است که بزبان عوام بنا جمنی بیگم
شهرت دارد و مزارات هر دو اهلیه حضرت خواجه بزرگ معین الاولیاء اندرون قبه بلند
حجرهای یمین و یسار که با خترسوی از مزار فیض آثار نمودار اند بتحقیق و پایه ثبوت
رسیده۔ جانب شمال پیوسته بدیوار قبه عالی مسجد است که به مسجد جهانگیری اشتهار دارد
اما متحقق است که دران زمان که پیکر پرستان تاخت آورده براجمیر متصرف
شده بودند۔ سلطان مانڈو حمله دلیرانه بکار آورده بنای اسلام تحکم کرد همین
مسجد است که تعمیر کرده بود شاید که بادشاه جهانگیر هم چیزی ترمیم و تجدید کرده باشد
درینولا همونجا صندل سفید می سایند و ازینجهت به صندل خانه معروف است +
پیش صحن مسجد بمحاذ وسط مسجد مذکور احاطه کوچک از سنگ سفید بانه شرقی
نمودار است که درون احاطه و فضای آن مزارهای [illegible]
شیخ تاج الدین بایزید بزرگ و ازواج و اقربای آن از [illegible]
و متصل بدیوار صندل خانه سمت شمال مزار حضرت رفیع [illegible] بایزید [illegible]
مستورات صالحان متحقق است و بر سر قبور شاهنهای [illegible]

Marfat.com

که فضائے آن بصورت آفتاب سبز مشابهت کلی دارد +

وجانب پائین قبه حضرت بی بی حافظ جمال در پهلوئے دروازه پا انداز مجرا است از سنگ سفید که درون آن مزار فیض آثار حضرت خواجه معین الدین خورد و حضرت خواجه قیام الدین ببر بال هشیار باگهه مرجع انام و زیارت گاه عوام است و نیز جانب پائین قبه عالی احاطه از سنگ سفید است که او را احاطه نور گویند معمور است بدو دروازه یکے که بسمت جنوب است - پا انداز دروازه نام دارد دیگرے که بسوئے مغرب است - به یکے دروازه و بهشتی دروازه و پیش دروازه پا انداز صحن وسیع از سنگ سفید نمودار است و اشجار مهندی و مونسری که گل آن در اقصے غایت لطیف و خوشبو باشد در فضائے صحن بقدر سائبان فائده میرساند +

و بر خط انتهائے صحن مذکور سمت دکن دالان وسیع که از سنگ سفید است بغایت مطبوع و دلکش - و به دالان کرناٹک معروف بنائے آن بحسن عقیدت رئیس کرناٹک که از شاه عالم بادشاه بخطاب امیر الهند ممتاز بود دال است - چنانکه از قطعات و ابیات که بر روئے دالان کندیده اند متحقق میشود - **ابیات**

در حضور خواجه هر دو جهان — آن معین الدین شه شاهنشهان
چون امیر الهند کان عدل و داد — بحر جود و آسمان اعتقاد
یعنی آن نواب والا مرتبت — نام والا جاه عالی منزلت
کامران ملک کرناٹک بود — بنده خاص خدا بے شک بود
از خلوص نیت و صدق عفیف — بر نهاده کرسی بائے لطیف
تا بیایند مردم اندرین — موجب برکات باشد یقین
سال تعمیرش ز دل کردم طلب — وحید در خود کرد و دل وا کرد لب
سال تاریخش بجو در این دعا — باد دائم قائم این فرخ بنا

از جابس شاه پنج وسی طلب　　شد مرتب در مه پاک رجب

و پس پشت دالان کرناٹک پشتہ حوض جھالرہ۔ و در گوشہ جنوب و مشرق مقبرہ میر شاہ قلی خان است کہ از امرائے نامدار بود و صوبہ داری اجمیر باو تعلق داشت و در پہلوئے دالان کرناٹک بسمت مغرب بر فراز پشتہ حوض جھالرہ مرقد پاک حضرت خواجہ ضیاء الدین ابو سعید بن خواجہ بزرگ معین الاولیا۔ و در پائین آن مزار فرزند دلبند سید وجیہ الدین مشہدی عم سید حسین خنک سوار است مسجد شاہجہانی بسمت مغرب از قبہ عالی و دروازہ بہشتی واقع است۔ زہے شان رفیع و پایہ منیع و صفہ وسیع کہ در اقصائے ہند نظیر خود ندارد۔ از صحن و کرسی و سقف و ستون و در ہمہ مرمر ناب و سنگ نایاب است۔ استحکام ستون ہا بر استقامت آئین دین اسلام بر ارکان ساطع۔ و خم محرابہا بر اقامت صلوٰۃ و رکوع و سجود ارباب نیاز گواہ عدل و دلیل قاطع رفعت و فراز سقف آیت است از علو پایہ واقف و خیرات و مبرات وقف و پایہ منبر کہ در پہلوئے محراب وسط بنا کردہ اند۔ الحق قنطرۃ الحقیقۃ است کہ از حضیض عالم اسفل بہ اوج یقین و معراج حق الیقین میرساند۔ غیر اینہمہ در شب ماہ کہ شعاع انجم و ماہتاب و زمانہ زبان شمع و چراغ بہ جلا و ضیا [illegible] سنگ فرش معارض و مقابل مے شود نظارہ کرمک شب تاب و تماشائے چراغان باصل جو بار یاد میدہد [illegible] کہ [illegible] انوار اموان تجلیات [illegible] سبحان اللہ تعالیٰ شانہ کہ ہر [illegible] سنگ در صفا و جلا ہمچون قلب مومن از عیوب و قبوح و اخلاق [illegible] در ظاہر و باطن مثل مشرب [illegible] صاف طینت [illegible] سنگ از ذکر و قوت قلبی اجتہا [illegible] است [illegible] از یہ جہت است کہ روشنی چراغ پیش او پس پشت تختہ سنگ ہو بہو من عکس [illegible] و معلوم میشود۔ بیت

زہے صفائی عمارت کہ در تماشایش نگاہ باز نگردید از درو دیوار

کلیم ہمدانی کہ قصیدہ در باب اتمام مسجد نوشتہ بود از و ابیات چند ثبت نمودہ شد

ابیات

وادمین حضرت اجمیر را فیض قدم سرنوشت سیاکنانش نیست جز خط امان

زین محل فیض ہر حاجت کہ خواہی بخواہ میتوان صد دستہ گلبست از یک گلستان

مسجد کان کعبہ ثانیست تاریخش بود کعبہ حاجات دنیا مسجد شاہجہان

و نیز دیگر مادہ تاریخ انیست

قبلہ اہل زمان شد مسجد شاہجہان

و ابیات کہ بر سر پیشانی در ہائے مسجد نوشتہ اند از و ہم اشعار ذیل بطریق انتخاب

گرفتہ شد ابیات

بہ فرمودہ سایہ کردگار چو کرد این بنا را قضا استوار

نوشتند تاریخش اہل یقین بنائے شہنشاہ روئے زمین

عقب مسجد شاہجہانی مقبرہ حضرت خواجہ حسین اجمیری و در حوالے آن مدفن خاندان

صاحب سجادہ معین و مقرر است و تعمیر قبہ حضرت خواجہ حسین بے کم و کاست

مانند قبہ حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا است۔ اما آنقدر زیبائش و نگارش ندارد

بانی قبہ شاہجہان بادشاہ بود کہ در زمان تعمیر مسجد شاہجہانی قبہ مذکور ہم در سال

یکہزار و چہل و ہفت باتمام رسیدہ بود و بر سر لوح سنگ در قبہ شریف قطعہ تاریخ منقوش است

قطعہ

شد از توجہ ہادی مرشد و معین بنائے مقبرہ باصفائے خواجہ حسین

شہنشہ دوسرا خواجہ معین الدین بلفظ مغز شدہ سال خاتمیت این

و پس پشت قبہ مذکور پشتہ حوض جہالرہ مکان خوش طراز و مطبوع و زیبا از سنگ

Marfat.com

سفید معمرہ حضرت شیخ علاء الدین برادر عم زادہ خواجہ حسین اجمیری نبیرہ و سجادہ نشین حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا است کہ بزمان حیات او بدیوانخانہ شہرت داشت و بعد وفات مدفن و مضجع او گردید۔ و ازینجہت کہ شانزدہ ستون دارد۔ بر زبان عوام بنام سولہ ستمبہ مشہور است۔ و تاریخ سال تعمیر بر سر محراب شرقیہ منقوش کردہ اند ہیت

قطعہ

بنائے تقبرہ بنہاد شیخ علاء الدین — کہ باد عاقبتش بخیر ارزانی
جوار مرقد آن شاہباز عرش نشین — کہ زیر شہپر او بیضۂ مسلمانی
چو کار در پے اتمام سال رفت خرد — بگفت رضۂ مرتب بخوان بآسانی

در سمت مشرق از منزل آشخانہ و مطبخ مکان وسیع و پائدار متعلق بہ ملتزمان آستان عالی است کہ در زمان حال بدفتر تولیت اوقاف علاقہ دارد۔ اما در آن ایام کہ سلطان محمود خلج در نواحی اجمیر لوائے اسلام برافراشت و ظلمت کفر از میان برخاستہ بود حضرت تاج الدین بایزید بزرگ بحکم سلطان در تدریس و تلقین اہالی و موالی اسلام اشتغال میفرمود و شیخ احمد محمد شیبانی رحمۃ اللہ علیہ۔ و دیگر بزرگان دین شاگرد او بودند۔ مکان مذکور بجہت فرودگاہ صلحا و فقرا معین و مخصوص بود و نیز لاجکہ مسجد اکبر است در پہلوے خانقاہ منزل سکونت شیخ بایزید بزرگ بود۔ و در فضائے صحن نفتار خانہ عملہ و فعلہ حضرت شیخ معز اللہ قیام داشتند۔ و در حجرات پیرامون صحن چراغ طالبان علم قرار میگرفتند و در جماعت خانہ کہ الحال بجائے آن سماع خانہ نواب سر آسمان جاہ [illegible]
و حضرت شیخ بہ عادت شان درس میگفت و بہمین وجہ کہ در آنجا [illegible] طلبا و علما درس میگرفتند مزار مذکور بہ جماعت خانہ ہنوز معروف و مشہور بودہ است
بیرون حصن حصین آستانہ عالی جانب بہ شرق متصل بدروازہ چہ [illegible]

Marfat.com

بر زمان عوام محل بادشاهی شهرت دارد و آن جائیست که در پهلوئے آنخانهٔ شیخ
دانیال بود - او از ملک پورب بوده است و مرید راجے حاجه شده بود که سلسلهٔ ایشان
بواسطه شیخ اخی سراج به سلطان المشائخ نظام الاولیا میرسد و بجهت آنکه شیخ
دانیال را بر وحانیت حضرت خواجه بزرگ معین الاولیا ارادت نسبت خاص بود تا مدت
دراز به مجاورت آستان عالی گزرانید و در جوار آستانه عالی سکونت داشت چنانچه
از ابیات هندی که مقال او است بوضوح میپیوندد ابیات

جگ جگ عمر جو حضرت خواجے — حضرت رسول کریم نواجے
دانیال جو پرگهٹ کنیان — حضرت خضر هت بیچ متهه دنیا

و دران زمان که اکبر شاه بادشاه دهلی در سال هفتدهم جلوس به اجمیر قدوم
آورد - یکے از حرم محترم او را از زمان ولادت و وقت انکشاف صبح
سعادت نزدیک رسیده بود و تحمل نقل و حرکت نداشت لهذا بنظر حصول خیر و برکت در خانهٔ
شیخ دانیال که از اعز معتکفان ظاهر و منتسبان باطن روضهٔ شریف و بقعهٔ منیف بود گذاشته
بودند و بوجه آنکه مولد شاهزاده بخانهٔ شیخ دانیال بظهور پیوسته نام شاهزاده به شیخ دانیال هنام
کردند و بجهت آنکه خانهٔ شیخ برائے عمله و فعله حرم شاهی کفایت نمے کرد - در اندک زمان دواق و اطاق
نو برابر خانهٔ شیخ بنیاد کردند - گویند که بعد از انکه حرم بادشاه از وضع حمل و سکون لازمی بمقر
دار الخلافه مراجعت نمود منزل مذکور بطریق ایفاء انعام به شیخ دانیال تفویض کردند و
تا آنکه شیخ مغفر الله در صفحهٔ حیات بود قبض و تصرف داشت - و پس از ارتحال شیخ مذکور
بر خانه و دواق مجاوران متصرف گشتند - اما بزعم مولف مقابضت مجاوران از ینجهت
بوده باشد که بعد وفات شیخ از ورثهٔ او در دار الخیر اجمیر کسے نه بود - و او در حالت تجرید درگذشت
و اصل وے از ملک اودهه متیقن بوده است لهذا صفی از جماعت مجاوران که بوکالت از ایشان
ملک اودهه اعتبار داشتند بشرط آنکه اگر هیچکس از ورثهٔ شیخ پیدا آید ترک شیخ باو مسترد نمایند خانه

Marfat.com

رواق و سازیراق شیخ در تبیض و تصفیه آورده اند هنوز از خانه شیخ در رواق شاهی نشان باقی است
و بودن شیخ دانیال در اجمیر از منشاء ابیات او که بالا مرقوم شد بوجه احسن ظاهر و مبرهن است و از
مقابله سنوات حیات و ممات شیخ و تولد شاهزاده دانیال ثابت پیوسته که شیخ دانیال بعد از
تولد نوباوه گلشن اقبال شاهزاده دانیال تا مدت چهارده سال در صدر حیات کار فرمای بود
چنانچه سال ولادت شاهزاده نهصد و هشتاد ۹۸۰ و سال وفات شیخ نهصد و نود و چهار ۹۹۴ مرقوم است
و در مقدمه تصدیق ولادت شاهزاده طبقات اکبری و اکبرنامه در باب تفصیل احوال شیخ دانیال
نسخه معارج الولایت و خزینة الاصفیا گواه عدل است بعضی مجاوران که نسب آباء و اجداد
خود بحضرت شیخ منسوب مینمایند محول به خرافات است این گزارش بهر درستی مستحل نیست صاحب
طبقات اکبری و جامع اوراق اکبرنامه شیخ دانیال را از ذیل درویشان و معتکفان نوشته است
نه از خیل مجاوران آستانه قدسی مقامه اگر بنظر حصول ثواب و ارادت شیخ دانیال را بلفظ مجاورت
یاد کنند خیلی عجب نبود بجهت آنکه شیخ مغفر الله عمره در سایه لوازم انعام حضرت خواجه
بزرگ معین الاولیاء گزرانید و در زمان اعتکاف و اکتساب در جوار آستان عالی قیام داشت و
بزبان عجز و محاورات عجم مجاور کسی را گویند که بخصوصیت همسائیگی اعتبار داشته باشد و نمیشی
بمرتبه غایت زشت و زبون است که بعض بوجه تجنیس تلفظ بتوحید معنی مجاورت غیر آنکه موافقت
و مخالفت سلاسل انساب اتفاق نموده باشند چه ما بنسبت فرزندی شیخ دانیال انمائیم لاجرم بخط تصدیق مقال مناسب
که از طبقات اکبری و اکبرنامه کرده ولادت شاهزاده دانیال سواد گرفته جزو اوراق نمودند شود کذا فی طبقات اکبری و قائع شاهزاده
جلوس و چون ولادت با سعادت در منزل شیخ دانیال که از مشائخ وقت و صلاح
ممتاز بود شد وقوع یافت شاهزاده خجسته قدم صاحب اقبال را دانیال نام
از عبارت کبیر ملحوظ خاطر شریف فتحپور [illegible] خود [illegible] دانیال
نور صلاح و فلاح از ناصیه حال او [illegible] مجاور [illegible]
در عصار دوم آستانه عالیه که [illegible] معروف است در وسط تالاب بزرگ قبه [illegible]

Marfat.com

که بصحن چراغ تعبیر کنند۔ گویند که جلال الدین اکبر بادشاه از غنیمت فتوحات چیتوڑ یک
چراغان بزرگ آورده درون قبهٔ مذکور نصب کرده بود واللہ اعلم بالصواب محاذ قبه مذکور
آبدار خانه هست که عوام آب سبیل گویند۔ زیر دیوار سبیل بسمت شمال قبر پاک شیخ ملک فاروقی
الادهمی است و بر سر قبر مصلائے سنگ سرخ هنوز باقیست و در فضائے آبدار خانه چبوترهٔ
وسیع تر است و بر انتهائے آن حجرات و مطبخ آشخانه واقع است و جانب غرب از صحن چراغ
برفراز صفه وسیع سماع خانه بنا نموده اند که از نتائج حسن اعتقاد و وثوق انقیاد نواب هر آسا نجاه
بهادر وزیر نظام دکن بوده است مکانیست زیبا منظر و دلکش و دلکشا و عمارتیست بغایت محکم
و خوش طراز و مطبوع و مصفا۔ بنائے آن از آجر و گچ نیست بلکه همه عمارت از سنگ سرخ و سفید
مملو است و در همین جا مجلس اعراس حضرت شیخ المشارق والمغارب حضرت خواجه عثمان
و حضرت خواجه بزرگ معین الاولیا قدس ارواحهم منعقد میشود تونسی سماع خانه جانب گوشه
شمال و مشرق دروازه کوچک است که به خانقاه شریف حضرت صاحب سجاده راه دارد و
متصل به عقب سماع خانه جانب غرب خانقاه مذکور است و آن جائیست متبرک و مقدس
که غسل میت حضرت خواجه بزرگ معین الاولیا همانجا بوقوع آمده بود۔ و الحال مقام
مسند نشینی صاحب سجاده مقرر است چنانچه بذیل ذکر آئین عرس در آخر باب اول الشرح و بسط
مرقوم شد۔ و در حوالی رواق خانقاه شریف ملتزمان و منتسبان صاحب سجاده سکونت دارند +
و در یمین و یسار صحن چراغ دو تا دیگ هائے بزرگ ساخت مس خالص بوده اند۔ اول که بجانب مغرب است
خیلے بزرگ است و جلال الدین اکبر شاه بعد فتح چیتوڑ گزرانیده بود۔ میر علاء الدوله متخلص
به کانی قطعه تاریخ متضمن به گزرانیدن دیگ بسیار خوش گفت +

قطعه

شاه دین پرور و جمشید سریر — خسرو عهد محمد اکبر
ساخت بے شبه پے فتح چیتوڑ — دیگ روئین تن اژدر پیکر
۹۷۴

Marfat.com

بهر تاریخ وے از عالم غیب　　دیگ چیتور کشا۔ شد یکسر ۱۰۴۲

جانب مشرق دیگ خورد است که جهانگیر بادشاه در سال یکهزار بست و دو ۱۰۲۲ بخلوص نیت و فرط عقیدت نذر گزرانیده بود۔ و بروز اول برنج شیرین پخته بطریق دعوت ایثار فقرا کرد گویند که پنجهزار نفر از طعام دیگ شکم سیر گشته بودند مادهٔ تاریخ اینست ع

بزیبا باد دائم نعمت دیگ جهانگیری

اما بجهت استعمال از زمانه و کثرت استعمال و قلت حفاظت هر دو دیگها صورت اندراس پذیرفته بیکار شده بودند تا در سال یکهزار و دو صد و شصت و شش ز توفیق الهی رفیق حال ملا داری مدار المهام ریاست گوالیار گردید و او از سر نو بتجدید پرداخته صلاح و فلاح دارین حاصل نمود میر جواهر علی پیرزاده که در فکر تاریخ طبع آزمائی کرده است ؎

قطعهٔ تاریخ

صرف زر ملا مداری کرد در تجدید دیگ　　باد نامش در جهان روشن به مثل آفتاب

بخت در مهتاب آگهی چندش نموده اهتمام　　گفت تاریخش جهان شد فیضیاب

و درینولا نیز بصرف نواب مستطاب خورشید جاه بهادر رئیس دکن در ترمیم و تجدید هر دو دیگ کوشیده اند ؎

مخفی مباد که در زمان محمد و غیر آن اکثر اغنیا و امرا بخلوص محبت و نذر نیاز و بعضے بنظر نمود و نمائش در اهتمام پختن طعام دیگ زر کثیر صرف میکنند صرف تخمینی دیگ کلان قریب دو هزار و دیگ خورد از دوازده صد متجاوز نباشد چون طعام دیگ پخته شود بعد نماز بامداد صاحب طعام اهل استحقاق در غارت بردن طعام سبقت و جلدی مینمایند

که می آید دست و پای مردم آسیب میسازد در آن وقت تماشای خوب نظر می آید و از خوان یغما قوم ترک یا سید هر ؎

بلند دروازه که به داخول معروف است محسا و حسن چراغ بسمت شمال بشکل محراب نموده است و آغاز بنای آن نتیجه غلبه اعتقاد حاضر خان مورخ بی و نشانه اند که بهنگام رفتن دیار اجمیر

Marfat.com

بعد از آویزش و ماشس تمرون قشون راجپوت که ریاست آن طائفه مسمی گجا دهر متعلق بود به شرف زیارت روضه حضرت خواجه بزرگ معین الاولیا مشرف گشته بتعمیر دروازه مذکور دستور داد۔ ارتفاع قریب بسیست و پنج در عمده داد ✦

و بجهت شمال بلند دروازه۔ یک صحن کوچک است که بسوئے شرق آن دریک خرد۔ بر فراز چبوترہ بزرگ حضرت شیخ احمد خلیفه مستند حضرت خواجه بزرگ معین الاولیا آسوده است ✦

و بجانب مغرب مسجد اکبری است بسیار وسیع و کثیر العمارت اما همه خراب و ویران آشیانه زاغ در آن است هر چند که باصلاح و آبادے آن سعی بلیغ مینمایند الا سود نمیدهد و قول بزرگان اینست که جهت ویرانی و خرابی عمارت اکبری نتیجه زشتی اعمال و سستی اسلام اوست ✦

و بجهت شمال صحن مذکور دروازه نقارخانه است که بر سر آن نقارها میزنند و بنائے آن در عهد امن مهد شاهنشاه آفاق شاهجهان بادشاه در سال یکهزار و چهل و هفت ثابت است و کتبه پیشانی دروازه اینست ✦

کتبه

بعهد شاهجهان بادشاه دین پرور زدوده ظلمت کفر آفتاب دین یکسر

و بجهت شمال نقارخانه خورد است و بر انتهائے آن زینه صدر که در یمین و یسار سر و چراغان گنبدهائے خورد دارد و همین جا خط انتهائے آستانه عالی است ✦

ذکر تعمیر اشهر

در بازار پیش زینه درگاه شریف جانب مشرق بر فراز سقف مسجد بیست خوش طراز و خوش تعمیر که بنائے آن همین توجه حضرت سید محمد صاحب سجاده نشین حضرت خواجه بزرگ معین الاولیا بعرض وقوع آمده بود و عقب مسجد ملصق بدیوار مغربی مکان صاحب سجاده مرتفع است داده تاریخ منظومه که بر محراب نقش نموده اند اینست ✦

تاریخ

اے خوشا دور شهنشاه جهان آفاق گیر داد کرست شاه که آمد زیب اورنگ تقے

Marfat.com

خسرو عادل شهنشاه ولی والی کرو — سے ترا فواز در و دیوار دین مصطفیٰ
هر کجا شد مسجد و محراب و منبر کو بکو — خطبه میخوانند از واللیل و الشمس الضحیٰ
خاصه آن مسجد که نور دیدهٔ اهل یقین — قدوهٔ ارباب دین سید محمد مجتبیٰ
جانشین قطب بانی معین الدین که او — هر زمان هر وقت محسوب جناب کبریا
رونق افزائے گرامی مسند پیران چشت — زینت آرائے نگارین نقش ایوان هدیٰ
کرد بر پایهٔ عقبیٰ برائے عالمے — بهر عاصیان تو منبع و فرمان نجیٰ
حاش لله بے تکلف از ملائک بگذرد — هر که باشد اندرو یک عقده با ذکر خدا
بود ناجی در پے تاریخ سال او خرد — گفت گو بیت المقدس نیک زیبا غدیا

قطعهٔ دیگر

ساخت چون سید محمد بهر حق — مسجدے زیبا که انا المسجد
گفت هاتف سال تاریخ بنا — حسبة لله بیت مسجد

در مجاز موفق گڑھ مسجدیست که تعمیر آن از سنگ سرخ است و فرش سنگین - عمارت وسیع و زیبا است در وسط محراب آن تعمیر در کلمهٔ طیبه و نام بانی مسجد میا باے منقوش است + عقب کوتوالی قدیم فضائے بازار منڈوی مسجد است تعمیر به آجر و گچ سقف گنبد دار تعمیر قبل در وسط محراب عبارت ذیل بر لوح سنگ کندیده اند الله اکبر این مسجد را بانی تلوکری بنت میان تانسین کلاوت راست کرده است سنه ۱۰۶۲ھ در پهلوے انتهاے بازار نو جانب شرقی قلعه کوچک است و صاحب منتخب التواریخ که تذکره بنا قلعه بحکم اکبر شاه بنام میگزین شهرت دارد بجهت آنکه در اوائل تصرف اولیا بغرض محفوظ داشتن آلات حرب مخصوص مستعمل بود جائے تعلم و یاد در تسبیح و تهلیل وارا است +

در پهلوے دهلی دروازه اندرون شهر مسجد است همه از سنگ سرخ [illegible]

Marfat.com

اما بتحقیق رسیده که از بنائے کیست طرز تعمیر و رونق آن به عمارات شاهجهانی مناسبت تمام دارد +

تعمیرات بیرون شهر جانب شمال

چله حضرت خواجه بزرگ

در پهلوے درهٔ گهاٹی آناساگر معروف است بر فراز پشته کوه واقع در آن زمان که حضرت خواجه بزرگ معین الاولیا در اجمیر بتوطن افگنده بودند این جا در کنج قناعت و گوشهٔ عافیت مشغول داشت و در توی سنگ بزرگ غاری بشکل حجره نمودار است و در گوشهٔ آن تخته سنگ خارا نهاده است که آنرا به تخت نماز تعبیر کنند و در سال یکهزار و سی و هفت دولت خان شقدار بامتثال حکم نواب مهابت خان در دوران حصار مستحکم بنا نهاده است و بر سر دروازهٔ حصار چند اشعار نوشته +

اشعار

بزمان شه رفیع القدر — حامی شرع و دین شهاب الدین
رونق عدل و جود داد چنان — که بناز د از زمان و زمین
گشت والی صوبهٔ اجمیر — خانخانان بعزت و تمکین
پاک دین پاک باز دولت خان — بود شقدار او برسم امین
ساخته این مکان چله چشت — تا بود یادگار او بزمین
سال تاریخ طالبی گفتا — سی و هفت و هزار بود سنین

الحق جائے با فیض و برکت است و از او تا شیوع آئین دین و اسلام یاد میدهد و بچله خواجه صاحب موسوم است +

چله خواجه قطب صاحب

در سمت پشته کوه چله خواجه واقع بشکم سنگ بزرگ حضرت خواجه

Marfat.com

قطب الاولیا دران زاویه قناعت باکثر ایام مونس تنهائی بوده است جائیست پر فیض و خوش آثار و مقامیست دلچسپ و خوشگوار در فضای آن تعمیر زیبا مسجدیست که بنای آن بنام مولانا شمس الدین خلیفه حضرت مولانا فخر الدین فخر جهان رقم نموده اند **شعر**

از پی تاریخ سالش هاتف از روی نوید — داد پاسخ گو مورخ ذکر هو رب مجید

در صحن زیرین بالائے صفه بزرگ درون حصار بلند محمد شاه خان که از عمائد نواب امیر محمد خان والی ٹونک بود مدفون است۔ و بسمت شرق مسجد خوش طرح معمره محمود خان بادگار و بر لوح سنگ قطعه تاریخ چنین منقوش است **قطعه**

بنا کرد محمود عالی نگاه — مزار محمد شه دین پناه

ز تاریخ تعمیر گوید لطیف — زهے مقبره مسجد و خانقاه

از آغاز دوازدهم ماه ربیع الاول هر سال عرس حضرت خواجه قطب الاولیاء درین جائے خاص مقرر است و بروز چهارم محفل ختم عرس بمعمول معین منعقد میشود۔ و بتاریخ چهاردهم هر ماه بعد نماز ظهر محفل سماع بنیاد میکنند که بر زبان عوام چوده حسوین مشهور است ✦

تالاب آناساگر

بنائے آن پیش از هشت صد سال رقم زده اند در زمان حکومت راجه آنا دیو که او حاکم اجمیر بود۔ بر ساحل جنوب آن علی الاتصال باغ و باغیچه و تعمیرات زیبا بنا نموده اند۔ ظرف تالاب بسیار بزرگ است و پهنا در که طولش قریب شش صد درعه و دور آن قریب به چهار میل شده و بر ساحل سمت گوشه جنوب مشرق دولت خانه شاهجهان است که مکانات [illegible] مکلف از سنگ سفید دارد۔ و در فضائے عمارت مذکور [illegible]

حال باقیست ؎

از نقش و نگار رود دیوار شکسته — آثار پدید است [illegible] نادیده عجب را

Marfat.com

چلّہ سالار مسعود

بر قلہ تپہ خود کہ برابر چلّہ حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا است بر فراز صفہ سنگ سرخ گنبد کوچک بنا نمودہ اند و در توے آن قبر حضرت شیخ موجود است بزبان عوام ہمہ چلّہ سالار مسعود غازی شہرت دارد اما این مقبرہ سالار مسعود است کہ غیر سالار مسعود غازی است و خلیفہ حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا بود +

تعمیرات بیرون شہر جانب شرق

چلّہ مدار صاحب

گویند کہ بدیع الدین شاہ مدار کہ مرقد پاک او در مکین پور است در زمان حیات بر سر کوہ الحال بنام چلّہ مشہور است چندے بریاضت و عبادت گزرانیدہ جائیست ناہموار و خشک کہ اشجار و نباتات تک و بدہ میشود بتاریخ ہیجدہم ہر سال مردمان و زنان شہر جمع مے آیند و یوم مذکور بنام میلہ مدار صاحب شہرت دارد +

میو کالج

پیشتر از چند سال در زمان کہ لارڈ میو صدارت وزارت ممالک ہند داشت بمقام رنگون بدست غیر علیخان زندانی کشتہ شد ہنگام ورود جسد بنا عمارت تعمیر نہادہ بود جائیست خوشنما و زیبا و مقامیست پر فضا و مصفا کہ در نقش و نگار و سنگینی و تختہ بندی و رفعت و وسعت و خوبی عمارت دار السلطنتی نظیر مثال خود ندارد و در فضائے آن تالاب بزرگ است کہ زینت شادابی و گلبن و چمن آراستہ و پیراستہ و در حوالی آن دہ بیس بیاد دیس شہر مناول عالیشان

Marfat.com

و کاخ سموء المکان از ان راجگان و نوابان به عمارات دلفریب طراز مطبوع و انواع پسندیده بنا نموده اند۔ که نونهالان گلشن همت و اقبال و وارثان تخت و تاج در زمان سردی و غیر آگهی بجهت تعلیم علوم معرفی و مشاقی فنون شاهی و شاه سواری و اکتساب آداب و آئین حکومت و حکمرانی در انجا قیام و سکون دارند ❊

حوض شمسی معروف به سورج کنڈ

کرنیل ڈکسن که کمشنر اجمیر بود بجهت آنکه ماده ترحم تخمیر طینت داشت بچشم فیض عام و آرام بنا نمود۔ آرام بنا نمود۔ آب آن بغایت منزه و صاف و خوشگوار و شیرین گرد ساحل حوض عمارت خوش طرح و خوش نما از سنگ سرخ است و به خلق خدا نفع عام میرساند ❊

مقبرهٔ عبد الله خان

تعمیر خوش است و محکم که در اهتمام خواجه دانش تعمیر یافت تاریخ بنا اینست سر دش غیب زسال بنائے اشرف او ها بگفت رضوان عالی بگوش دل پنهان گویند که پیش از این در حوالی آن باغیچه پر فضا بود اما الحال بجائے آن سرائے وسیع بنا نموده اند و بسرائے عبد الله پوره معروف است و این عبد الله خان از سیدان بارهه بوده است و بزمانه فرخ سیر بادشاه به عهده وزارت و منصب پنجهزاری بذات ممتاز بوده است ❊

مقبرهٔ حسین علیخان

اقتدر نشان باقی نیست و الحال بصورت زود خانه مستعمل است و به ادائے کرایه فرنگیان استقامت دارند۔ و این هر دو مقبره در تصرف و تصدی میر عبد الوهاب و میر عبد العزیز

Marfat.com

دیگر برادران ایشان علیحدہ حصص قسمت بودہ اند و سلسلہ نسب ایشان صاحب مقبرہ
میرسد۔ واللہ اعلم بالصواب +

تالاب بیلہ

در عقب مقام صدر کارسکہ آہن است سمت شرق بنائے آن بزمانۂ حکومت راجہ بیلدیو
نوشتہ اند۔ و بر دور آن از بسیاری صنم خانہ و معبد ہنود علامت باقیست۔ با آنکہ سلطان محمد
غزنوی و بعضے از سلاطین غور با نہدام و معدومی آنہا پرداختہ بودند۔ بادشاہ دہلی نورالدین جہانگیر
کاخ چند در عقب ساحل آن تعمیر نمودہ بود۔ و معزی بادشاہ مذکور بہ سفیر قیصر انگلستان در
مقام منزل مذکور بزرگ گاشتہ اند +

عیدگاہ

صحن وسیع و فراخ فراش آن از گچ و حصار آن رفیع و بلند امّا اطاق و رواق ندارد
بجہت عدم سایہ و سائبان در فصل تابستان پیش فرش و تمازت آفتاب گرمی ہنگامہ محشر دارد +

تعمیرات سمت جنوب بیرون شہر

چلہ ہائے پیر رضا

بالائے کوہ مسل بادی است۔ گویند کہ شخصے سونڈا نام از بغداد باز آمدہ خشت آجر خود
مظاہر کرد کہ از دیوار حصار ہستان عالی حضرت غوث الاعظم قدس اللہ سرہ العزیز بود
چون زمان مرگ او نزدیک رسید بیاران خود وصیت نمود کہ خشت مذکور ہمراہ دفن او شما
چنانچہ بعد وفات او ہمچنان کردند بعد مرور سالہاء بجہت بعد از [illegible] بیاد عوام

Marfat.com

سه چهه پیران پیر سرون گشت و بعد از انکه شهرت کلی شد - نواب جمشید خان رفیق والی
ٹونک بسمت جنوب دالان وسیع بنا کرد - و بعد آن میر اصغر علی که تولیت اوقاف چله
به او متعلق بود قبه و مسجد و صحن آستانه راست و درست نمود - و بزمانیکه اجمیر در تصرف
مرهٹه بود بسفارش و گزارش نواب محمد امیر خان برای خرچ اوقاف چله مهاراجه دولت راو
سیندهیه والی گوالیار یک ده که ماکهو پوره نام دارد بذل فرمود که هنوز بحال و برقرار است
بهر یازدهم هر ماه مجلس سماع برپا میشود - و بروز یازدهم ربیع الثانی در هر سال که عرس حضرت
غوث الاعظم قدس الله سره العزیز مقرر است بآئین خوب و پیرایه مرغوب حله احتشام
میشود - در وقت شب کثرت چراغ و تماشای شب ماه بسیار خوش است - و سه روز
[illegible] و صلوات محفل سماع خیلی دلربائی میکند - در [illegible] چله خوش
[illegible] چند سال [illegible] اوقات چله درست نموده بودند و آن
[illegible] بکار می برند +

قلعه تاراگڈھ

[illegible] باستان نوشته اند که لوهیه که در پای آن اجمیر جای دارد معروف به [illegible]
[illegible] کوه و اربل بمعنی عمر است و از اینجهت بود که بزمان سلف اجمیر موسوم [illegible]
و آن [illegible] است گویند که از زمینتان راجه رامچند یکی برادر بال سگر بوده و [illegible]
داشت که بانی تاراگڈھ بوده است - اما مولف [illegible] راجستان [illegible]
راجپوتانه بسیار جانکاهی وسعی نموده است میگوید که [illegible] بعمر [illegible]
چکوا بود که بیش از هفتصد سال در دیار [illegible] پایه [illegible]
[illegible] راجه تنپور از کتم عدم در منصه حدوث قدم آورده و از تلاطم [illegible]
[illegible] قبال [illegible]

Marfat.com

بنائے مستحکم و استوار بر سر کوه ناگ پهاڑ که در سلسله کوه اربلی بسمت شمال از قلعه تاراگڈه است
تعمیر و بنا تا نتوانست چند انکه سعی نمودے سود بود و بنائے تعمیر هر آنقدر که درست مینمودند
جائے نمیگرفت و از پاے افتاد چون بستوه آمدند و نتوانستند ناگزیر در ترقی استحکام و تزئید
استسلام قلعه تاراگڈه که بجهت قلت حفاظت شکست خورده بود اهتمام نمودند و در
اندک فرصت حصار و دیوار و برج و کمین گاه همپایه پاره کوه ساختند آما در زمان حال
که دوران امن و عافیت است و نشیمن عنقا و پنجه شاهین و شیر مست را با شبل خشمگین ضیع
قرار داده اند نظر بر آن به دیوار و حصار و پا و ناپائدار احتیاج نه ماند و نوبت باینجا رسید
که بروج و حصار آن هموار کرده رواق و اطاق بنا کردند و منازل و ایوان ساختند و بیشتر
جاها بجهت عدم مرمت و حفاظت منهدم و معدوم گشتند صاحب تاریخ فرشته و چهار
گلشن آورده است که حضرت امیر سید حسین از سادات صحیح النسب است و نسب پاک او
بواسطه امام زین العابدین بن امام حسین علیه السلام به علی مرتضی کرم الله وجهه منتهی میشود
او بزمان سلطان شهاب الدین غوری خداوند قسطنطنیه اسلام بود چون سلطان شهاب الدین
بر سر راجه پتهورا تاخت آورد و تاج و تخت راجه بدبخت بحر عرض زوال رسید و نواحی اجمیر در دست
قدرت و قبض و تصرف اولیاے دولت اسلام آمد امیر سید حسین و عمه سید جیه الدین حسن
بسیار از زن مرد بشرف اسلام مشرف گشتند بالآخر در آوان حکومت قطب الدین ایبک در حوالی اجمیر
بغلط شهرت دادند که قطب الدین ایبک ازین کهنه رباط فنا بعالم بقا خرامید از ینجهت
جماعه راجپوتان که خار نفاق در دل و سودائے فساد در سر داشتند جمع آمدند و از سمت سنبل گڈه
که الحال به سوهلپور معروف است در ظلمت شب تا بزیر حصار قلعه رسیده به یاوری کمند و
قنطره چوبین درون قلعه داخل شدند سید امیر حسن که پیش ازین از چگونگی احوال آگهی نداشت
از شور و شغف و دار و گیر آنها متنبه شده سلاح جنگ در بر درست کرده جماعه تسلیان که در حفاظت قلعه
مامور بود آهنگ جدال و قتال نمود و با آنکه جماعت قلیل داشت در اقصی الغایت همت و جرأت

Marfat.com

بکار برده جمعے کثیر را در حضیض خاک و خون بینداخت و دامن استقلال از دست نداده تا آنکه
هم آغوش عروس شهادت نگردید۔ کارهائے نمایان کرد و انجام کار بتصدیق رضا
بالقضا و تسلیم در تہ تیغ رضا نهاده بمدارج شهادت عظمے فرق عزت برافراشت حضرت
خواجہ بزرگ معین الاولیا کہ سوانح حال و استقبال مکشوف ضمیر عالی داشت ہنگام بامداد شب
واقعہ باجماعہ مریدان و معتقدان تکلیف فرمود۔ تا بتکفین و تدفین پرداخت۔ آوردہ اند
کہ در آغاز بر سر مدفن پاک از تعمیر پختہ علامتے نبود۔ اما در سال یکہزار و بست و چہار ۱۰۲۴ نواب
اعتبار خان کہ منصب شش ہزاری ذات و پنجہزار سوار داشت طرح بنیاد انداخت چنانچہ
بر سر دروازہ جنوب و شعار ذیل فقیر مولف بچشم خود دیدہ است ؎

شاہنشہ زمانہ جہانگیر بادشاہ — کاندر زمانہ او شدہ آسودہ دل جہان
سال ہم ز عہد جلوس مبارکش — شد فتح ملک رانا از آن شاہ کامران
وقتے کہ اندر اجمیر آن شاہ گنج بخش — بر تخت زر نشستہ بود از فتح شادمان
بود از ہزار افزون بست و چہار سال — گیتی ز عدل و دادش چون روضۂ جنان
بود روضۂ مقدس سید حسین کرد — این پنجرہ ز صدق و صفا اعتبار خان

و در روضۂ مقدسہ سمت مغرب دالان از سنگ سفید در سال یکہزار و بست و نہ ۱۰۲۹ بفرط عقیدت
و اخلاص کمانجی راؤ سندھیہ تعمیر نمودہ است قطعہ منظوم کہ از آن مادہ تاریخ پیدا میشود اینست ؎

معدنِ نور منبع اسرار — ہست درگاہِ شاہِ خنک سوار
ساخت دالان کہ ہست رشک بہشت — راؤ کمانجی سندھیہ بوقار

و در سال یکہزار و دو صد و بست و دو ۱۲۲۲ و دو بالا را و انیگلہ بہت شمالِ روضہ عالی دالان
کہ از و مادہ تاریخ پیدا میشود بر سر محراب منقوش است ؎

یکہزار و دو صد و افزون ازین کن بست و دو — سال ہجرت شد بنا دالان عالی آن
بر سر دروازہ شرقی حصار روضہ شاہ بر محراب قطعہ تاریخ کہ دیدہ شد اینست ایضاً

Marfat.com

شه سوار ملک دنیا شاهباز ملک دین | قاتل کفار آن سید حسین معین
منبع جود و سخا کان فتوت اتقا | واقف سر هدی آن مهبط نور معین
سرور هر دو جهان مشکل کشائے انس و جان | مفخر کون و مکان آن حاکم دنیا و دین
از پے تاریخ او کردم سوال از عقل کل | گفت جو تاریخ او از روضه سلطان دین

در احاطه دوم قبریست که بر سر آن چادر سبز پوشند و گویند که در تهه آن فرش حضرت امیر حسین مدفون است والله اعلم بالصواب و علاوه آن که مذکور بالا شد مسجدیست خوشنما و سبز فضا که در ایام انتظام دولت انگلشیه که بجهت نمازان غیر آگهی متولی درگاه ناگزیر نهاده بود باهتمام مولوی عبد الدین صدر اول تعمیر شده است و حوض آب در فضاے صحن ساخته و دوم سبب آنکه در زمان موسم باران آب آستانه عالی اندران جمع شود و بکار آید ✦

بلند دروازه

متصل العمارت است در سال ۱۲۰۰ هجری بتوسط باهتمام امین خان که متصدی امیر بود و در عهد جلال الدین محمد اکبر شاه بادشاه باختتام رسیده ارتفاع آن قریب بست و یک ۲۱ درعه و تعمیر آن از سنگ سرخ است و فراز آن بر لوح سنگ سفید که قطعه ماده تاریخ منقوش کرده اند ثبت قطعه

بعهد بادشاه آسمان قدر | پناه ملک و ملت خسرو [illegible]
جلال الدین محمد اکبر آن شاه | که دارد در نگین [illegible]
بدین درگه که همچو کعبه آمد | سوادش عین نور و نور [illegible]
[illegible] و لکشا تاریخ اتمام | اگر خواهد کسے یابد آسان

[illegible] در پاے بلند دروازه واقع است عمارت پخته از اطاق و مسجد و مرقد تک تک [illegible] و بیرون احاطه آستانه عالی [illegible] بزرگ از ساخت مس که یکے از وفور عقیدت

Marfat.com

سلطان نورالدین جهانگیر و دیگرے از ارادت و اخلاص ملا داری مدار المهام گوالیار بطریق
ایفا نذر گزرانیده بود بر فرار و دیگدان بزرگ نهاده اند۔ در ماه رجب از آغاز شانزدهم تا هیجدهم
زمان عرس معهود است۔ جمعے از فقرا آنجا یا بر سر کوه جمع مے آیند و در هر شب محفل سماع
برپا مے شود و بر سر صحن تالاب بزرگ چادر کشیده بروشنی چراغان و کنول و فانوس اطراف
آراسته و پیراسته مے نمایند۔ بالآخر بروز هیجدهم بعد از وقت زوال اختتام عرس میشود
که عوام قل گویند و این اشارت است از اولے رسم فاتحه که معروف و مشهور بیاردهم است
و از عهد شاهان دهلی که دیهات بطریق وقف مرفوع نموده اند۔ اخراجات عرس و خیره از عایدات
آن بهم میرسانند و در سمت جنوب از آستان عالی۔ احاطه است که به گنج شهیدان مشهور است
معمور است از قبور جائیست پر فیض و مخزن نور و اینهمه یاران و لشکریان حضرت پیر
سید حسین بوده باشند که در امر حق کوشیده و به پایه شهادت رسیده دیوار احاطه بر حسن شهید
و دربه خان کلان که از اعیان دولت سلطان نورالدین جهانگیر بوده است و لا [illegible]
از کتبه منظوم مفهوم مے شود ؛

کتبه

در زمان شه رفیع مکان — [illegible]
آن شهنشه که ذات او آمد — باعث عدل [illegible]
شاه گیتی پناه نورالدین — برهان [illegible]
[illegible] — [illegible]
دولت [illegible] — [illegible]
[illegible]
[illegible]
خواجه بزرگ معین الاولیا منسوب بود [illegible] حضرت امیر سید حسین [illegible]

Marfat.com

بگذشت۔ جمعے کہ بر سر کوہ تاراگڈھ در جوار آستان عالی طرح اقامت دارند بتعیین از سادات مشہد بودہ اند۔ و خدمت آستانہ عالی بایشان متعلق است و حصہ کثیر از دیہات اوقاف در وجہ مدد معاش دارند +

نور چشمہ

در دامن کوہ تاراگڈھ جائیست شاداب و مطرا۔ ہوائے آن در اقصے الغایت مفرح قلب و مفتح دماغ و مسکن ارواح است۔ گویند کہ در زمان سابق ہمین جا آبادی شہر بود کہ ہنوز از در و دیوار شکستہ اثر آن پدیدار است۔ در سال دہم از جلوس خود کہ سلطان نور الدین جہانگیر بشرف عتبہ بوسی اجمیر مشرف شد بمشاہدہ درۂ مذکور کہ از بس خوشنما بود امر فرمود کہ بہ عمارت خوب و مرغوب دست نمایند چنانچہ در مدت یکسال معمورہ لفریب و دلچسپ نمودند و سرچشمہ کہ از دماغ کوہسار میریزد حوض بزرگ طرح دادہ۔ بہ فوارہ۔ آبشار رونق تازہ و لطافت بے اندازہ استزاد کردند۔ بدیدن آن خاطر بادشاہ بسیار محظوظ گشت و بالتزام ہمنامی خود کہ نور الدین است بہ نور چشمہ موسوم گردانید ہنوز از تعمیرات بالا نقش و نگار و نشان در و دیوار ہا قیست۔ مادۂ تاریخ کہ در سلک نظم کشیدہ بر سر تختہ سنگ نقش کردہ اند اینست +

تاریخ

بلند اقبال شاہ ہفت کشور — کہ وصف او نمے گنجد بتقریر
فروغ خاندان شاہ اکبر — شہنشاہ زمان شاہ جہانگیر
مدین سرچشمہ چون آمد ز فیضش — روان شد آب و خاکش گشت اکسیر
شہنشہ کرد نامش چشمہ نور — شدہ آب بقا لذت چشی گیر
دہم سال از جلوس شاہ غازی — بحکم بادشاہ نیک تدبیر
خرد تاریخ اتمامش رقم کرد — محل شاہ نور الدین جہانگیر

Marfat.com

در قرب محل شاہی جائیست خوشگوار کہ ہنوز بہ باغ نور چشمہ موسوم ست اما در زمان حال بجز درخت انبہ و جامن کہ خاصیت زمین دیار اجمیر مناسبت کلی بآن دارد۔ دگر از گلبن و گلزار و ریحان و سنبلستان کہ لازمہ باغ و بہار است اثرے پیدا نیست +

چلّہ بی بی حافظ جمال

متصل عمارت شاہی بر سر منفذ آب چشمہ نور در کمر کوہ واقع مقامیست مہیب جائیست ہولناک کہ در گرد و نواح از آبادی انسان نشان ندارد بیشہ حدت است کہ غیر از مردمان شیر بیشہ دیگرے جا گزیدن نتواند زہے علوی شان و یکتا کسے کہ در انچنین زاویہ تنہائی از یگانہ و بیگانہ روے تافتہ بہ عسرت و محنت بسر بُرد آوردہ اند کہ بی بی حافظ جمال بنت حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا مدتے درین جائے خاص تنہا در گوشہ طاعت و کنج ریاضت نشست و اکتساب خیر و برکت فرمود ازین جہت بنام بی بی چلّہ معروف است بتاریخ نوزدہم در ہر سال یوم وفات حضرت صاحبزادی صاحبہ انبوہ کثیر و جم غفیر از زن و مرد بتقریب زیارت چلہ شریف جمع مے آیند +

امیر تاغان و امیر ترغان شہدا

متصل بہ چشمہ نور مائل بہ سمت مغرب بر سر کوہچہ کہ سطح ہموار دارد۔ توی احاطہ پختہ جائے قدامت و در حوالی آن نشان قبور زیادہ دیدہ میشود کہ بہ گنج شہیدان تعبیر کنند جائیست باہیبت و عظمت و ہموارہ آثار حرارت و جلال نمودار بروز ہر پنجشنبہ خلق کثیر بطریق زیارت [illegible] بروز نوزدہم ماہ رجب کہ یوم عرس و زیارت چلہ صاحبزادی صاحبہ [illegible] است جہت قرب مکان جمعے از زائران و تماشائیان بنظر حصول ثواب و تماشا بعضے آگاہ دلان باخدا بنیت و قیام شب گرمی ہنگامہ برپا دارند گویند کہ ایشان سالار لشکر اسلام بودند

Marfat.com

در زمانت حضرت سید حسین مشهدی جام شهادت نوشیدند پیش از چند سال شخصی دلق پوش
که از سرزمین افغانستان بوده است مجاورت مزارات میکند و بجهت آنکه خلیق و عزیز الوجود است
بسیاران از عمارت شهر و ساکنان دیهات قصبه و جوار بقدر ما یحتاج باو میرسانند او کارهائے
[illegible] است یعنے در حوالی مزارات احاطه پخته از سر نو درست کرد۔ و دالان و مسجد و حجره
[illegible] بسیار مستحکم و پائدار بنا نموده و حوض عمیق و وسیع در جوار خطیره کندیده گویند که در
[illegible] حوض ظرف گلی مثل آفتاب سبو سبو چه از قعر زمین بر آمده بودند۔ فقیر مولف
[illegible] که در آنچشم خود دیده در نقش و نگار و ساخت و لطافت و خوبی و سنگینی بمرتبه
[illegible] و موزون است که مثل آن در زمان حال دیده نمیشود و بعضے مردمان بر آنند
[illegible] نقره محمول بودند که در سرمایه آن در تعمیر منازل ماسبق پرداختند
[illegible] است بجهت آنکه قدر اخراجات تعمیر بیش قرار نمود۔ و انصرام
[illegible] زر کثیر کسے نمیتوانست نظر بر آن انهمه کنے منت طلب
[illegible] جماعت غیب بوده باشد۔

سوت برج

متصل [illegible] زیر کوه قلعه تارا گده واقع است و بر زبان عوام بنام [illegible] معمل
[illegible] اردو اصل حقیقت حال که بپایه ثبوت رسیده نیست که راجه بالدیو را ٹھور بدران
[illegible] بجهت [illegible] آب بالائے [illegible] تارا گده میناره رفیع و چرخ بزرگ [illegible] آن
[illegible] باتمام رسید و بحال خراب افتاده است و از منزل اول اثر و علامت باقیست

اندر کوٹ

[illegible] چنان مستنبط میشود که پیش از چهار هزار سال راجه اندرسین بنا نهاده بود

Marfat.com

او بیرون طریقه بدمهیکرد و بسیار بتکده و بتخانها در اطراف و کنف آن تعمیر نمود آنزمان
زمان که راجه پتهورا هزیمت خورد و سلطان شهاب الدین غوری غلبه آورده و حوالی
اجمیر تسلط یافته همت بتخانها را مسمار و منهدم کرد و قریب به ده هزار زن و مرد
قوم هنود را مشرف به اسلام ساخت و صنم خانه بزرگ که بنام اڑھائی دن کا جھونپڑہ مشهور است
از تصادم خرابی و انهدام محفوظ داشته به ترمیم مینار و محراب و به تردید مرقع مثال و پیکر صنم
متمثل بخانه خدا کرد و آیات صحیفه ناطق بر پارهای سنگ نقش کرده در دور
محراب و در نصب نمود و بروز جمعه بصد شوکت و هزار عظمت با جماعه اهل اسلام ادای
صلوات کرده دولت سعادت ابدی و سرمایه افتخار سرمدی بدست آورد کتبه بر جواب انیست
بنا فی الهادی العشرین جمادی الآخر سنه خمسة وتسعین وخمسمائة عبارت از مرغوب
فی تولیت ابوبکر بن احمد حال الفضلة بتاریخ ذالحجة سنة وتسعین خمسمائة
و بعد از آنکه سکه و خطبه بنام سلطان شمس الدین التمش جاری شد همه معمور [illegible]
و از سر نو بنا نمود و بطرز جدید بیاراست آنا نظر اثبات [illegible]
راضی نشد و سنگ ستون و محراب که نقش و نگار مطبوع و نادر [illegible]
بکار آورد و بجاهای مناسب و مواقع پسندیده نصب نمود [illegible]
سوره انا فتحنا و محراب بیار سوره تبارک و محراب [illegible]
طغرای جلی منقوش [illegible]
الاعظم ملک الترک شمس الدنیا والدین [illegible]
الترک والعجم ظل الله فی العالمین [illegible]
الملوک والسلاطین [illegible]
الاسلام علاء الدولة القاهر [illegible]

Marfat.com

ناصر امیر المومنین اعلی اللہ فی کل شانہ واظہر فی کل ساعتہ زمانہ والکتبہ فی العشرین من ربیع الاخرین نور بقولیتہ احمد محمد العارض +

الحق جائیست وسیع وبزرگ وخوشنما وخوش طراز کہ مثل آن در اقصائے عالم کمتر است گویند بزمان حکومت جنجیان جماعت فقرا کہ بہ فرقہ آزاد وبانوا مشہور است مورد و مصدر خود ہا قرار داد و مسمی بنجا بادشاہ کہ سرگروہ ایشان بود قدرے زر و محنت در باب حفاظت و مرمت صرف نمودہ واز ینجہت تا بہ چند سال در تصرف خود آورد۔ وبجہت فرودگاہ فقرا کہ در زمان عرس حضرت خواجہ بزرگ معین الاولیا جوق جوق جمع مے آیند محفوظ و مخصوص کردہ باعتبار آنکہ زمان و مکان عالم امکان سریع الزوال است فقرا آزاد در محاورات خود۔ وجود۔ وجود و قیود عالم اسباب را اکثر بدو و نیم روز تعبیر کنند (حیث ڈھائی دن کی بادشاہت) (ڈھائی دن کا جھونپڑا) واز ینجہت است کہ ڈھائی دن کا جھونپڑا نام نہادند۔ وہمچنان در گمنان شہرت یافت و در سال یکہزار و نہ صد و نود و سہ ۱۹۹۳ باہتمام میر عمارت دولت انگلشیہ بنظر قیام و استحکام عمارت بصرف کثیر دستی شکست و ریخت و بند و پیوند نمودہ شد +

(کان سیسہ عرف)

سیسہ کان

متصل بہ دیوار شہر در شکم کوہ چلہ بڑے پیر واقع و روے آن بمحاذ دیوار شہر درون کوچلا بزرگ دارد۔ جائے شاداب و خیلے خنک است کہ در فصل تابستان بہ کالائے زمستان احتیاج مے افتد۔ و در قعر آن چشمہ آب است از بس لطیف و شیرین و خوشگوار کہ براہ مجرائے عملی در حوض ڈگی میرسد کہ در فنائے آبادی شہر جانب جنوب است و آن حوض الیست بغایت مطبوع کہ از فوق تا بہ تحت پلہ خوشنما دارد و در اطراف آن عمارت است از بس خوش طرح

Marfat.com

زیبا۔ و منظر یست بنہایت دلکش و خوبی و مصفا۔ و سال تعمیر آن دوازدہ صد و چہل و ہشت بعہد حکومت کرنیل ڈکسن کہ مقتدع اجمیر بود رقم نمودہ اند ✤

نذر شرمساری و نغمہ مناجات بدرگاہ خواجہ بزرگ معین الاولیا رحمۃ اللہ علیہ

در خاتمہ کتاب

مرحبا شاہنشہِ اسلیم ہند — مرحبا اے باعث تعظیم ہند
وارثِ شرع نبی علم علی — خواجہ ہند الولی[1] ہند الولی
آستانت کعبہ دنیا و دین — خاک راہت سرمہ عین الیقین
اے بہارِ باغ عرفان روئے تو — سنبل گلزار حق گیسوئے تو
جلوہ طراز رخ زیبائے تو — مطلع الانوارِ حق سیمائے تو
پاک صورت پاک باطن پاکباز — بندہ پرور بندہ گر بندہ نواز
مایۂ آرام جان الغیاث — آیۂ تسکین دلہا نامِ تو
گردِ تو گردم بیا مہمانِ من — جلوہ فرما در حریم جانِ من
الغیاث اے تاجدار ملک ہند — الغیاث اے شہریارِ ملک ہند
بر درت با آہ و فریاد آمدم — دادخواہ دست بیداد آمدم
مرشد و مخدومِ من آقائے من — خواجہ من شیخِ من مولائے من
در تنِ من نیست جانم غیر تو — دیگرے را من نمی‌شناسم
کارِ مشکل خواہی و آسان کنی — میدہی [illegible]
گوش کن فریاد و بشنو دردِ من — نیست جز تو [illegible]

[1] ہند الولی اگرچہ از روئے ترکیب صحیح نیست اما در تمامی [illegible] حضرت خواجہ بزرگ را ہند الولی میگویند [illegible] القاب [illegible]

Marfat.com

بادشاہا شرمسارم شرمسار — بگذر از عصیان و عصیان درگذار
خصم نفسم خوار مے سازد مرا — گر تو ننوازی کہ بنوازد مرا
سایۂ کوئے تو مے باید مرا — گلشن جنت چہ کار آید مرا
آرزو دارم گلِ گلزارِ چشت — خوش نمے آید مرا باغِ بہشت
چشم بکشا حالِ زارِ ما ببین — گریۂ اسمار ما ببین
عمرہا بگذشت در زاری مرا — تا کجے بینی باین خواری مرا
گر نپردازی بہ رئے حالِ من — وائے بر حالِ من و احوالِ من
کیست جز تو کان مددگاری کند — ہان مگر لطف شما باری کند
ہان تغافل نیست شایانِ کرم — خوش نمے آید ز شاہانِ کرم
لطف کن لطف اے شہِ عالیجناب — از رہِ لطف و کرم بدہے ستاب
پیش ازین بسند ما را در فشار — جا تو ادا از لطف ما پایندہ دار
حیف باشد گر روم جائے دگر — سر فرو آرم تہ پائے دگر
آرفتا گر دو وجودِ پیکرم — ہمچنان باشد ہوایت در سرم
مدفنِ ما خاکِ پاکِ کوئے تست — عاقبت مائیم و خاکِ کوئے تست
مہدِ جان از مہرِ تو معمور باد — درد ہجران از دلِ ما دور باد
عرضِ حالِ خود بیشتر کردم تمام — بر روانت صد درود و صد سلام

تمت

تاریخ وفات مخرجہ من تصنیف مصنف تخلص نیاز

سر زد از من ذکرِ پاکِ اولیا — کاین سعادت داشتم در سر نوشت
چون بسنگی سالِ سر بودم نجیب — [illegible]

Marfat.com

مصرعه تحت جهر بر خوان اثر — بیت گلها شد روان از نخل حشت

۷۴ — ۱۳۹۳

دیگر از مصنف

منت خدائرا که درین تیره روزگار — نمود راه حق گهر شب چراغ حشت

رفتم بسعی شوق در آن منزلیکه بود — گلزار معرفت تهه دیوار باغ حشت

چیدم گل حقائق و گلدسته ساختم — گلدسته کز دست معطر دماغ حشت

زان باده که مستی عرفان فزون کند — میخواستم ایاغ بکنج فراغ حشت

در آخر خمار صلاح و تهور شن غیب — ساقی مئی وصال بکن در ایاغ حشت

۱۲۹۱

از نتائج افکار حمید الدین ابو سعید رضا صاحب کنبل ابن زاده عبد الوحید خان صاحب حسام الدین

۱۲۷۵

سید مستند امام الدین — آفتاب سپهر جاه و جلال

قرة العین خواجه احمد بر — صاحب علم و حلم و فضل و کمال

ختم فرمود کارنامه حشت — که بود زیب [illegible]

[illegible] سال بود [illegible] — مظهر قدس گفت هاتف سال

۱۳۰۹

دیگر از کفیل

سید سادات امام الدین حسن — [illegible] گلشن خیر اولیا

زبده اولاد شاهنشاه هند — [illegible]

جلوه نمود از حسن [illegible] — [illegible]

[illegible] سال تاریخش کفیل — [illegible] مرجع اولیا

Marfat.com

دیگر از کفیل

نہیں ہے اس میں شک بیشک جسے شک ہو وہ کافر ہو — معین دین ملت کا جو پیرو بہشتی ہو
نبی کی آپ عاشق ہندوستان کے یار کشتی ہو — کرم سے خواجہ ہند الولی کی پار کشتی ہو
محامد آپ کی تھی نام الدین صاحب نے — مشام جان و دل اس شاہ کا عنبر سرشتی ہو
معین الاولیا ہے نام قدس اُن محامد کا — سن تالیف پیدا کر دل عاصی بہشتی ہو
کہا ہاتف نے مژدہ ہو کفیل پر معاصی کو — زبان طاعت اسکے دور واژون نے درشتی ہو
بکل مصرع ہی سال عیسوی ہیں نام ہجری ہیں — اگر اسم معین الاولیا منشور چشتی ہو

۱۱ — ۱۳۰۹ھ — ۱۸۹۱ء — ۵۴۱

دائرۃ التاریخ

طریق استخراج تاریخ ازین دائرہ چنان است کہ از بیوت ابجد عشر عشر ہمان عامل مطلوب بایستی صورت بندی لا یخفی علی من سلیم طبع فہیم و لیضعہا یعنی محمد امین

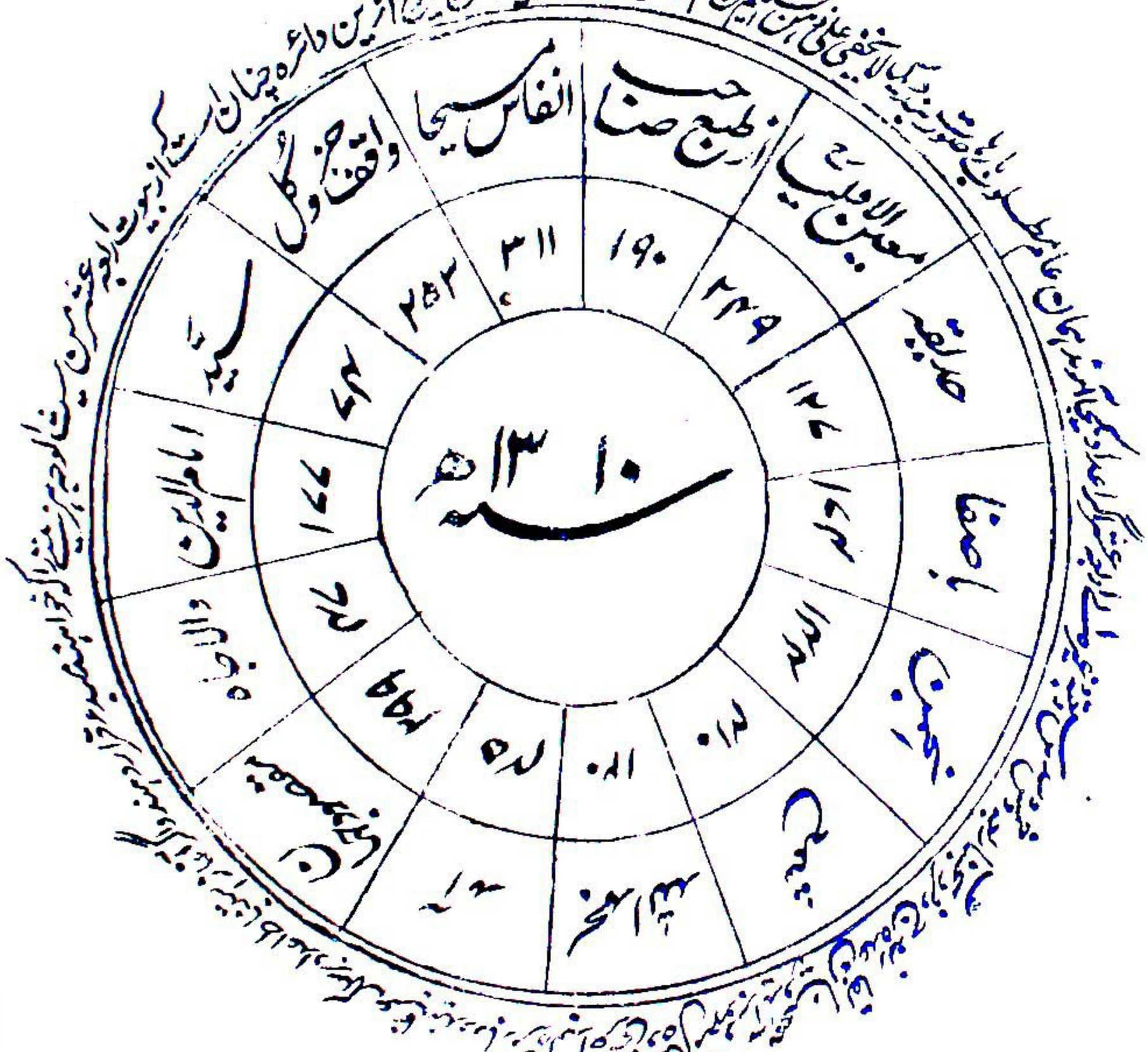

تمام شد

Marfat.com

True Copy

Deputy Manager Court of wards. The book called Mozinul Ulia Containing valuable historical information is to be printed. The Dewans estate will pay Rs 75/- The Court of wards Contingency Budgit will be charged with Rs 50/-. In both Cases the expenditure will be shown as "printing" You will get Rs 75/- from the Durgah and Rs 50/- from the District fund. For these two amounts you will give receipt as follows: Received on account of printing charges Rs The total amount of Rs 250 is to be paid to Munshi Imamuddin and the four receipts as attached signed by him are to be recorded in the Court of wards office. When the book is printed he should be called on to supply.

For Durgah 10 Copies, For Court of Wards 2 Copies
For Dewans estate 2 Copies, To District fund 2 Copies

6-11-92

Sd/- De Caesoe
Assistant Commissioner
Ajmere

Marfat.com

(ترجمہ چٹھی انگریزی مسطورہ بالا)

بنام ڈپٹی منیجر کورٹ آف وارڈس

ایک کتاب موسوم بمعین الاولیاء جو قابل قدر تاریخی حالات پر مبنی ہے چھپوائی جاتی ہے۔ پچھتر روپے جاگیر دیوان جی سے دئے جائیں اور کنٹنجنٹ بجٹ کورٹ آف وارڈس سے پچاس روپے +

یہ خرچ بمد طبع محسوب ہوگا +

پچھتر روپے صرف درگاہ شریف سے لئے جائیں اور پچاس روپے ڈسٹرکٹ فنڈ سے ان ہر دو رقومات کے لئے رسید حسب مضمون ذیل مرتب ہونا چاہئے +

اجرت طبع کے واسطے . . . . . وصول ہوا +

کل دو سو پچاس روپے منشی امام الدین صاحب کو دئے جائیں اور ہر چہار رسید پر انکے دستخط کرا کے دفتر کورٹ آف وارڈس میں رکھنا چاہئے +

جب کتابیں چھپ جائیں تو حسب ذیل جلدیں مطلوب ہونگی +

درگاہ شریف کے واسطے . . . . . ۱۰ جلد

کورٹ آف وارڈس کے لئے . . . . . ۲ جلد

جاگیر دیوانصاحب کے لئے . . . . . ۲ جلد

ڈسٹرکٹ فنڈ کے لئے . . . . . ۲ جلد

۶ نومبر ۱۸۹۲ عیسوی

دستخط

کپتان اے۔ ایف ڈبلیو۔ سی۔ ایم۔ جی۔ سی۔ آئی۔ ای

کلکٹر و اسسٹنٹ کمشنر ضلع اجمیر شریف

Marfat.com

صورة ما كتب الفاضل الامجد والكامل الاوحد والعيلم الذى لا يماثله احد مولانا مشتاق احمد الچشتى الصابرى سلمه الله تعالى مقرظا على هذا الكتاب المستطاب

بسم الله الرحمن الرحيم

نحمدك يا رب على ان جعلنا من امة افضل الانبياء والمرسلين. صلوات الله تعالى وسلامه عليه وعلى اله وصحبه اجمعين ۞ ونشكرك اللهم على ما انعمت علينا بالانتساب فى سلك خدام فخر الاولياء فى العالمين. امام ائمتنا وسيد ساداتنا خواجه معين الملة والدين. رضى الله تعالى عنه وارضانا عنا [illegible] وبعد فقد اطلعت على هذا الترصيف العظيم والتصنيف الفخيم المقبول عند كافة الصلحاء المسمى بمعين الاولياء فوجدته فى كمال البلاغة وحسن البراعة كالدر النظيم وفى نفائس المبانى وعرائس المعانى مفقود المثل وعديم السهيم لقلوب العاشقين الچشتيين بادراك مضامينها وتنشرح صدور الناظرين بمطالعة عباراتها فلله در حضرة المصنف حيث جهد غاية ما يكون حتى جاء كالمكنون جزاه الله عنا وعن جميع اهل السلسلة العالية الچشتية خير الجزاء ثوابا اوفى وبلغه الى غاية ما يهواه ويتمنى ۞

وانا العبد المذنب الراجى

العاصى مشتاق احمد الحنفى

Marfat.com

اشعار آبدار چکیدهٔ کلک شاعر جادو نگار ناثر شیرین گفتار مورخ کامل الفن
مولانا ابو الحسن یقی نانوتوی ناظم تاریخ وفدی سلمه الله تعالی در تاریخ ختم کتاب ہذا

بسم الله الرحمن الرحیم

حبذا شان معین الدین حسن — خواجهٔ چشتی حبیب ذو المنن
ماه برج معرفت مهر صفا — گوهر درج رضائے کبریا
سرفراز و پیشوائے اولیا — مقتدائے اتقیا و ازکیا
زبدهٔ ارباب ایقان و وفا — عمدهٔ دوران محب کبریا
مورد الطاف رب ذو الجلال — اسوهٔ قرآن و قطب بے مثال
آفتاب ملت و دین نبی — ماهتاب شرع و آئین نبی
گوهر دریائے عرفان و وصال — جوهر کان جمال و هم کمال
دستگیر عاجزان و مستمند — چارهٔ بیچارگان و دردمند
صد هزاران رحمت رب مجید — باد بر روح گرامی آن رشید
سانحهٔ عمر شریف آن ولی — خوب بنوشت ست مرد معنوی
آن امام الدین صفی و هم زکی — زبدهٔ اولاد آن هند الولی
در معین الاولیا نامی کتاب — زو نظر ناید بجز راه صواب
ختم او شد اندر ایام سعید — از عنایات خداوند مجید
هم در آیامی که شد ختم کتاب — سال تاریخش حسن گفت از صواب

از سنین هجرت خیر الانام
سیزده صد یازده شد لا کلام

Marfat.com

صفحه	سطر	غلط	صحیح	صفحه	سطر	غلط	صحیح
۳	۷	عنوان	عنفوان	۱۱	۱۳	عاملان	عاملان
۳	۹	خواجه از	خواجه راز	۱۴	۵	اغنی	اعنیٰ
۳	۱۴	معنی وسلوک	معنی سلوک	۱۵	۱۹	همه ها وساصل	همه ها درساصل
۳	۱۵	دسین	وآستین	۱۵	۲۱	بخس	بخش
۴	۴	انجام	انجام کار	۱۶	۴	حل	محل
۴	۱۹	ازطرح او	ازطرح اقامت	۱۶	۱۲	باشد وبی ثبات	باشد بی ثبات
۴	۲۰	دیام	قیام	۱۷	۲	بر	در بر
۴	۲۱	گوش وهوش	گوش هوش	۱۷	۷	فضائیے	فضائیے
۶	۳	بن سیدلویس	بن سیدادریس	۱۸	۱۴	صدق ویقین	صدق ویقین را
۶	۶	صفے را	صفے را	۱۸	۱۵	فاتح	فاتحہ
۶	۱۳	صوفی التوالی	صوفی السوالی	۱۸	۱۹	ایضاً	ایضاً
۶	۱۹	نابود	نابود	۱۹	۵	ایضاً	ایضاً
۷	۱۹	قنطرلقرب	قنطره القرب	۲۰	۷	ایضاً	ایضاً
۷	۱۹	بربالا - بام	بربالا بام	۲۰	۹	ایضاً	ایضاً
۸	۱	امراحت	استراحت	۲۰	۱۵	ایضاً	ایضاً
۸	۱	منطرش	نظرش	۲۱	۷	حافظ وقبه	حافظ قبه
۹	۱	ازنهان	ازانها	۲۱	۹	باد ماگهه	باد ماگهه
۱۰	۸	جانقاه	خانقاه	۲۲	۱۰	تاج	تاج
۱۱	۱	گشاده کار	گشاده کار	۲۲	۱۹	توجیهات	توجیهات
۱۲	۱	سفائی	شفائیے	۲۳	۱۰	[illegible]	[illegible]

Marfat.com

۲۲	۱۲	قریب	قریب	۳۸	۱	بهروی	بهروی				
۲۸	۱۶	دختری	دختری	۳۸	۱۹	بفرزندان خویش	بفرزندان				
۲۹	۴	پاک نهاد	پاکنهاد	۴۰	۲	اوراد قبول	اند قبول نموده				
۳۰	۱۹	کفور	نفور بود	۴۰	۱۴	در صدر	در صدر حیات بود				
۳۱	۴	وجیه وجیه الدین	وجیه الدین	۴۰	۱۶	کمالات ایشانی	کمالات انسانی				
۳۱	۱۸	اولاد بسیار	اولاد بسیار است چست جان	۴۱	۱	اخذ فواید فواید	اخذ فوائد				
			که در هند بود اما ملاد								
۳۲	۲	[illegible]	فتور	۴۱	۹	بزرگ سلسله	بزرگان سلسله				
۳۲	۷	سلطان بود	سلطان هند و	۴۱	۹	نصیرین	نصیرالدین				
۳۴	۱۷	خوشی	خویشی	۴۳	۱۴	دوره اسرار	دوره اسرار				
۳۴	۱۱	غائب	غائب شد	۵۱	۱۵	تخفیف	تخفیف				
۳۴	۱۵	یکے	یکے	۵۱	۱۸	راست	نادرست				
۳۴	۲	بیر	نبیره	۵۷	۱۱	بلاغض	بلا غیظ				
[illegible]	[illegible]	نبیره	قدس سره	۵۹	۱۱	پرستش	پرستش				
۳۴	۷	کتب المشایخ	قطب المشایخ	۶۰	۴	فرمان	فرمود				
۳۵	۴	سجده	سجدها	۶۰	۶	باز باهرگاه	باز هرگاه				
۳۶	۱۳	معین الدین اولیا	معین الدین والاولیا	۱۵۳	۲۱	دشمنے	دشمن				
۳۶	۱۳	شیخ سرد الصدر	شیخ صدر الدین سرد الصدر	۱۵۵	۱۱	جمال	مجال				
۳۶	۱۹	محض نهد اند	محض نهاد	۱۵۷	۵	ایذا	ایذا				
۳۷	۱۲	خصت برلست	رخصت برلست	۱۵۷	۲	سباقی	برائی				
				۱۶۰	۹	نقه	نقه				

Marfat.com

سطر	سطر	صحیح	صفحه	سطر	غلط	صحیح
	۲۰	لیکے	مالکے	۱۱	فتح شدیے	فتحیاب شدیے
۱۶۲	۶	ہر اعتقاد	کہ اعتقاد	۴	از نزدیکا	از نزدیکان
۱۶۴	۹	عدول التفات	عدول التفات	۱۰	ودعوت	وصفوت
۱۶۵	۳	باین ہمہ	این ہمہ	۴	مراد	براو
۱۶۵	۶	پندازند	پندارد	۲	ہمچنان	ہمچنان شد
۱۶۶	۵	نم رسیدہ	غم رسیدہ	۹	صبح بستار	جبقہ دستار
	۶	سنین مشہور	سنین دشہور	۱۵	دردریا	دردریا
	۱۸	درمدخل	دلان مدخل	۷	خلاوب	خلاوت
۱۶۹	۲	حدبرند	حسدبرند	۱۵	بصفام	بصیام
	۱۱	محبول کرد	محل کرد	۱۸	بپائے پوس	بپائے بوس
	۱۷	قسمت اباد	نسمت آباد	۱۴	شیخ اجودہن	شیخ ادہن
	۸	دوازدہ سال	دہ ازدہ سال	۱۵	قوام	اقدام
۱۷۰	۵	مردان غیب	مردان غیب	۱۸	برشاہ	پسرشاہ
۱۸۰	۱۱	غرۃ لوعود	غرہ ماہ لوعود		متکف	معتکف
	۱	سردہ	سپردہ	۰	بیچاہ صفر	بیچارہ صفر
۱۸۱	۱۲	بدان	چون	۱۶	یارہنو	دیاکہنو
	۱۳	موجود است	موجود است	۷	عادی	وحادی
	۱۹	مقصد سید	مقصد سیدہ	۹	استغنائی	استغناداد
۱۸۲	۸	رخصت سفر	رفت سفر	۱۸	توالے	
۱۸۷	۱	حضرت شیخ	حضرت شیخ	۳	شاہ	

Marfat.com

صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۲۴۴	۵	خوید	خود				
۲۴۶	۱۶	می کشند	می کشید				
"	۱۶	کدام طرب است	کدام حرف است				
۲۵۱	۱۰	جلال اکبر	جلال الدین اکبر				
۲۵۶	۱۰	از اکار	از اکابر				
۲۵۷	۷	مرقع پوش	مرقع پوش				
۲۶۰	۱۶	ناگور داشت	ناگور سکونت داشت				
۲۷۴	۱۱	در عبادت	در عبادت				
۲۷۵	۵	بیعت حضرت	بیعت خواجہ حسین بن حضرت				
۲۷۵	۲۱	مستورات عالمان	مستورات کمالات				
۲۸۸	۹	مدت	[illegible]				

Marfat.com